

A Föld legkorábbi korszakai

– és kapcsolatuk a jelenkor spiritualizmusával

írta: G.H. Pember (1884)

Fordítás: <https://hitunkcelja.wordpress.com>

1. rész (1-10. fejezet)

Előszó

Jelen kiadás szerzője már 1876-ban kiadott egy kisebb terjedelmű tanulmányt a következő címmel: „A Föld legkorábbi korszakai és tanulságaik számunkra”, s ezzel kettős célja volt. Egyik, hogy megkíséreljen feloldani néhányat azokból a földtani és egyéb nehézségekből, melyek a Teremtés első könyvének első fejezeteivel kapcsolatban szoktak fölmerülni; ezután pedig arra vállalkozott, hogy rámutasson azokra az állapotokra, melyek Noé napjaiban voltak jellemzőek, és amelyek ma újra megjelentek a kereszténységben – és hogy ebből kifolyólag tudhatjuk, hogy az Emberfia napjai sem lehetnek túlságosan messze tőlünk.

A kutatás során a következőket vettem alapul, melyek, ha elfogadjuk ezeket, a szöveg magyarázatát egyszerűvé és pontosabbá teszik, és elejét veszik minden lehetséges geológiai ellenvetésnek.

1) Hogy a Teremtés első fejezete, ugyanúgy, mint az utána következők, elsődleges jelentését tekintve sem nem látomás, sem nem allegória, hanem puszta történetírás, és ezért a tények szó szerinti tálalásaként kell elfogadni.

2) Azonban gondot kell rá fordítani, hogy a héber szöveg pontos jelentését kiderítsük, amit az angol Authorised Version gyakran elmulaszt megtenni.

3) Hogy azok számára, akik valóban hisznek valamilyen Felsőbb Lényben, nem okoznak problémát a fizikai változásokat és testi rángatózásokat okozó természetfeletti megnyilvánulások, különösen azzal a világgal való kapcsolat során, melynek erkölcsi állapota már korszakokkal az emberi faj megteremtése előtt megromlott.

A kötet második felében szükséges volt megvizsgálnunk a spiritualizmust¹, mert a jelenkorban ennek révén éledt újjá legelőször a Noé napjaiban tapasztalható romlás. E könyv első kiadása még nem tartott túl nagy érdeklődésre számot, valószínűleg e mozgalom tárgyalása miatt, és amiatt, hogy a jelenségek természetfeletti voltát – melyet általában csalásnak vagy illúzióknak tartanak – elfogadtuk. Sejtéseit viszont azóta igazolta a spiritualizmus széleskörű terjedése és a közgondolkodásban való erőteljes térhódítása, ezért – az akkor kiadott példányok gyors felvásárlása, a szerzőnek írt levelek, valamint a növekvő érdeklődés miatt – az újbóli kiadás mellett

1 A spiritualizmust mai kifejezéssel ezotériának is mondhatnánk. - ford.

döntöttünk. Nem lett volna helyes azonban a szöveget változatlanul hagyni, hiszen amellet, hogy a szerző is mélyebb ismereteket szerzett azóta a tárgyról, a spiritualizmus is nagyban fejlődésnek indult, miként a vele rokon gondolati rendszerek két hulláma, a teozófia és a buddhizmus is.

Az eredeti munkát nem csak kiegészítettük, hanem az utóbbi fejlődési fázisokkal foglalkozó új fejezetek is kerültek bele, melyekre, annak ellenére, hogy híveik nagyon eltérően vélekednek róluk, nekünk mégis egyetlen, de háromrétű mozgalomként kell tekintenünk. Hogy ezek valóságos egységben vannak, azt a tanításaik fő céljából lehet legjobban megállapítani, mely nem más, mint hogy az Úr Jézus megváltását félretegyék, és a helyére az a tanítás kerüljön, hogy a bűnt fokozatosan kell ledolgoznunk jó cselekedetekkel és szenvedéssel – vagy a szellemvilágban, vagy a földön való sorozatos újjászületések során.

Ez a gondolati rendszer, a szellemi evolúció, mely előfutára és tulajdonképpen elindítója volt a biológiai evolúcióról szóló elméleteknek, változatos áruhákban és különféle módokon vezette be magát olyan helyekre, ahol direktben bizonyosan elutasították volna. Legalább a keresztényeknek fel kellene ismerniük azonban, hogy ez az elmélet közvetlenül felforgatja a világ eredetének és a megváltás tervének bibliai leírását; és hogy ez, természetéből fakadóan oda vezet, hogy magát az Alkotót lassan, de biztosan kitörölje teremtményei gondolataiból.

Ha olvasóink közül bárki hajlana arra, hogy elfogadjon egy ilyen elméletet, arra kérjük, hogy vizsgálja meg a teozófiáról szóló fejezetben, amit ennek az eredetéről írtunk; figyelje meg, hogy bevallotta a „leszállt angyaloktól” ered, akik nem lehetnek mások, mint azok a nefilim(ek), akikről a Biblia azt írja, hogy már kétszer megjelentek a földön. És azt se feledjük, hogy ennek az elméletnek a letéteményesei és őrzői nem az Úr Jézus apostolai és gyülekezete, hanem a misztériumok beavatottjai, a brahman papok és Buddha követői.

Még egy gondolat. Úgy tűnik, hogy ezáltal az elmélet által a Sátán sikeresen kitörölhette a kezdeti kijelentést az értelmes emberek gondolataiból, és az egyedül igaz Istenben való hitüket panteizmusra változtatta, mely minden pogány filozófia alapja.

Sok jel mutatja azonban, hogy a sötétség hatalmának órája ismét közel, amikor, ahogyan előre megíratott, a hit megfogyatkozik, és ez előzi meg az Emberfia eljövételét. „Ami volt, ugyanaz lesz majd, és ami történt, ugyanaz fog történni”.

1. fejezet

Bevezetés

A Biblia értelmezése. A prófétai iratok jelentősége.

A kereszténységgel szemben felhozott érveket napjainkban gyakran arra alapozzák, hogy a keresztények annyira eltérő módokon értelmezik a Bibliát.

Mielőtt hozzálátnánk megvizsgálni, és megkísérelnénk megmagyarázni, mit jelent az a fontos dolog, hogy kijelentés, hasznosnak látjuk, hogy néhány általános megjegyzést tegyünk a Biblia értelmezésével kapcsolatban. Napjainkban ugyanis a kereszténységet érő heves támadásokat sokszor arra alapozzák, hogy a hívők egymástól mennyire eltérő módon vélekednek. Maró gúnnyal mutatnak rá a kereszténység számos csoportosulására, válfajára, a különböző felekezetekre, és az ezek közötti komoly nézetkülönbségekre, melyek nem csupán a gyülekezeti vezetéssel és fegyelemmel kapcsolatosak, hanem akár teljesen alapvető tanításokat is érintenek. Abból kiindulva vonják kétségbe az írások isteni eredetét, hogy az az értelmezések ilyen széles skáláját engedi meg, és ilyen sok különböző, sőt egymással ellentétes vélekedésnek adhat alapot.

Sőt, ez a nézet nem csak azokra jellemző, akik úgynevezett keresztény országokban élnek, hanem a pogányok között is terjed, akik ezzel hatásos fegyvert kaptak a kezükbe a Szentháromság Isten tisztelői ellen; s ez új és jelentős akadályt képez a missziók sikeressége előtt.

A megosztottság vádja igaz; de annak okát az emberben kell keresni, nem pedig a neki adatott kijelentésben.

Tagadhatatlan, hogy a névleges egyházban hatalmas eltérések vannak; sőt, tovább kell mennünk, s megvallanunk, hogy ez a probléma még azok között is fennállhat, akik őszintén hívják segítségül az Úr Jézus nevét, és egyenesen és állhatatosan haladnak a jövő felé az Ő egyszer és mindenkorra felkínált bűnázózatában való hit által; mert közöttük is vannak véleménykülönbségek és különféle, egymásnak ellentmondó tanok, melyekről mind azt állítják, hogy Isten Igéjéből származnak.

Hogyan feleljünk tehát támadóinknak? Vajon a Szentírás tényleg annyira összefüggéstelen, annyira homályos, hogy egymásnak ennyire ellentmondó véleményeket és tanokat lehet belőle könnyedén levezetni? Ha így lenne, az valóban komoly érv lenne az isteni eredettel szemben. De semmiképpen nem vagyunk kénytelenek ilyesmit elismerni, hiszen amint gondolkodni kezdünk ezen a talányon, azonnal kínálkozik a nyilvánvaló és egyértelmű megoldás. Hiszen nem Isten kijelentése, hanem ennek a kijelentésnek a magyarázói felelősek a kereszténység megosztottságáért; a hiba az ember bukott és romlott természetében van, mely oly mértékben befolyásolja őt, hogy nem tudja világosan megállapítani, mi az igazság, még akkor sem, ha ott van a szeme előtt.

Bizonyíték erre a gyülekezet korai történelméből

Nem hisszük? Nézzük csak meg az evangélium fogadtatásának történetét az Újszövetségből! Nem azt találjuk, hogy már a kezdet kezdetén keveredett a hamisság az igazsággal? Nem úgy tűnik, hogy az apostol elsődleges gondja a gyülekezet elplántálása után az volt, hogy folyamatosan ellenőrizze a felnövekvő gyomokat, nehogy megfojtsák azt? Kell-e említenünk Korinthust, Galáciát, Kolossét; az Efezusban és Krétán tanított furcsa tanokat, melyeket a Timóteusnak és Titusznak írt leveleiben említ; a meglévő eretnekségek elleni figyelmeztetéseket Péter, János és Júdás leveleiben? És ha továbbmegyünk, hogy megvizsgáljuk a korai gyülekezet nem ihletett iratait, még inkább szíven üt

ugyanaz a szomorú tény, hogy a kezdetektől küzdeni kellett azok ellen a behatások ellen, melyek beszennyezték Isten üzeneteinek tisztaságát.

A romlás előidézőit legalább három csoportba sorolhatjuk. Az elsőbe olyan, minden bizonnyal őszinte keresztények tartoztak, akik pogány neveletésüktől még nem lettek teljesen szabaddá.

Az emberek ugyanis nem tisztán és érintetlenül hozták szívük írotábláit, hogy arra Teremtőjük kijelentett akaratát és szándékait lehessen elsőként rávésni, hogy ez hagyjon bennük maradandó, mély nyomot, hanem mindenféle mítoszokkal, filozófiákkal és előítéletekkel telve érkeztek, melyeket nem tudtak teljes mértékben elvetni, hanem legalábbis részben megtartottak, és összevegyítették – talán teljesen öntudatlanul – Isten igazságával. Ahogy telt az idő, ezeknek a hozzáadott emberi összetevőknek az oda nem illő volta egyre inkább nyilvánvalóvá vált; az emberek mégis ragaszkodtak hozzájuk, mert úgy érezték, ezek lágyítják a kijelentés javító-nevelő szigorúságát, és úgy alakítják át, hogy valamiféleképpen megértő legyen a bukott emberi természet kívánságait illetően.

Így azután hamarosan ki kellett találniuk valamit, ami eltompítja a Szellem kardját, nehogy annak metsző éle elválaszthassa a hamisat az igaztól. Az Igének azon részeit, melyek a leghatározottabban ellentmondtak az emberi vágyaknak és érzéseknek, allegóriává (elvont szóképpé) alacsonyították, vagy téves elnevezéssel „elszellemiesítették”, kiragadva az Igéket a maguk szó szerinti és helyes értelmezéséből; megfosztva őket így attól az erőtől, melyet Isten beléjük helyezett; s többé nem voltak képesek áttörhetetlen gátat szabni a hamis tanítások beáramlásának. És még mindig csak azokról a bajokról beszélünk, melyeket a feltehetően teljesen jóhiszemű keresztények okoztak, akik – rövidlátásuk és bölcsstelenségük miatt, de legfőképpen azért, mert minden halandóra jellemző módon képtelenek voltak megtisztítani gondolataikat a berögzült elképzeléseiktől – megrontották az Isten Igéjét.

A második csoport önös érdekből csatlakozott a gyülekezethez.

Volt azonban a romlás előidézőinek egy másik csoportja, akiket Pál úgy ír le, mint sok engedetlen fecsegőt, akik egész családokat felforgatnak azzal, amiket aljas nyerészkedésből tanítanak (Tit 1,10-11), olyan emberek, akik, mikor meglátták, milyen gyorsan terjed a kereszténység, s felfogták, milyen erőteljesen megragadta azoknak a gondolatait, akiket megérintett, a saját becsvágyó és kapzsi céljai elérése érdekében egy befolyásosnak ígérkező, és oly szépen hatalomra törő csoportosulásban vezető szerepre vágytak. Ezekben nem volt erkölcsi gát, hogy nekik megfelelő tanításokat vezessenek be; és nagyban elősegítették a későbbiekben általánossá váló gyakorlatnak a kialakulását, hogy a Bibliát olyan könyvnek tekintsék, mely pusztán arra jó, hogy segítségével az ember mindig a saját véleményét igazolja.

A harmadik csoport pedig kifejezetten a kereszténység megrontása érdekében lett névleges kereszténnyé.

Végül pedig volt az embereknek egy harmadik csoportja is, akik a pogány bálványimádás magasabb és intellektuálisabb formáit úzték, akik be voltak avatva a misztériumokba – ezek azok a titkos társaságok, melyek az egész civilizált világ köré fonták hálójukat. Ezek észrevétlen lopódtak be a nyáj közé, mint juhok ruhájába bújt ragadozó farkasok, és a céljuk nem volt más, mint hogy gyötörjék és elpusztítsák a nyáját. Mert a legelsőtől kezdve, sátni ösztönükkel fölismerték, hogy a keresztények halálos ellenségeik, és egyre nagyobb riadalommal figyelték egyik üldözés sikertelenségét a másik után, Nérótól Galeriusig, kik hasztalan próbálták visszaszorítani ezt az új társaságot, és érezték, hogy mivel nem lehet nyílt hadviseléssel elpusztítani, ezért ravaszsággal kell

elcsábítani és megrontani. Ez a terv jobban bevált, mint az üldöztetés és az erőszak. Ahol a világ fegyverei kudarcot vallottak, ott győzelmet aratott annak hízelgése. A gyülekezet elképedve nézte, ahogy kegyetlen elnyomója gúnyos vigyora barátságos mosollyá szelídül; zavarba jött attól, hogy békét és egyezséget kínáltak azok, akik addig fenyegetést és öldöklést lihegtek feléje; és a hirtelen változástól fellelkesülve nem állt ellen annak, hogy velük kompromisszumot kössön. Így lett a világ névlegesen kereszténnyé, és bálványimádók hatalmas tömegei özönlöttek be a látható egyház kapuin, magukkal hozva új név alatt a régi isteneiket és istennőiket, a szüntelen áldozataikat, a rítusaikat, a papi öltözékeket, a tömjént és szentségtelen imádatuk minden egyéb kellékét. A filozófusok sem mulasztották el hozzátenni a maguk részét a zavart összevisszasághoz, mely viharos gyorsasággal homályosította el a kereszténység minden alapvető tanítását. Ugyanis azáltal, hogy ügyesen összevegyítették a saját rendszerüket a Szentírás igazságaival, annyira megzavarták az emberek sokaságának gondolatait, hogy csak kevesen őrizték meg azt az erőt, mellyel meg tudták különböztetni Isten kijelentését az emberek ravaszul beleszótt tanításaitól.

Ez a korai időkben bekövetkezett romlás, melyből a névleges kereszténység sosem tudott megtisztulni, önmagában is magyarázatot ad arra, miért van a Bibliának olyan sokféle, és egymásnak ellentmondó értelmezése.

Tehát már a korai időkben is ennyire teljes volt Isten Igéjének a megrontása. És nem is tudta a gyülekezet soha megszabadítani magát ettől, habár a reformáció idején komoly igyekezetet tett erre. Attól az időtől kezdve, amikor az Ellenség először elvetette, a konkoly folyamatosan keveredik a búzával, és ennek így is kell lennie, egészen az aratásig. A következmény pedig az lett, hogy ellentmondásos és az egészséges tanítással ellenkező magyarázatokat adtak tovább az emberek egymásnak nemzedékről nemzedékre, és ezeket mindig úgy fogadták, mintha magának a Szentírásnak képeznék szerves részeit, miközben minden olyan igeszakaszt, mely ezeknek szögesen ellentmond, allegóriának vettek, elszellemiesítettek, vagy félremagyaráztak, míg már nem okoztak problémát – sőt, akár úgy csavarták, hogy egyenesen alátámassza azt, amit mondanak. Időről időre alakultak olyan rendszerek és csoportosulások, melyek többé-kevésbé tisztábbak voltak, mint az egyházi testület egésze, de az Ellenség sosem mulasztotta el, hogy ezekben is ne csempésszen be valamilyen tévelygést; és azok az emberek, akik azt szokták meg, hogy a saját egyházukra tekintsenek egyedül tökéletesként, hevesen küzdöttek a dogmákért; s habár gyakran öntudatlanul, de gátlástalanul kiforgatták az Igét, hogy felhasználhassák a küzdelemben.

Mindezeket mérlegelve bizonyosan nem vádolhatjuk tehát a Bibliát azzal, hogy homályos vagy összefüggéstelen, és ezért létezne olyan sokféle magyarázata. Mert ha figyelmesek és őszinték vagyunk, gyakran bizonyára mi magunk is érezzük a szent írások előítéletek nélküli megközelítésének nehézségét, látva, hogy mi magunk is hozunk magunkkal számos olyan gondolati sémát, melyeket teljes bizonyossággal fogadtunk el valamikor, és soha nem jutott eszünkbe, hogy próbára tegyük ezeket, hanem mindig csak az igazolásukat kerestük. Azonban, ha képesek lennénk bátran és elfogulatlanul kutatni az igazságot, esetleg azt találnánk, hogy ezek közül az elképzelések közül néhány egyáltalán nincs is a Bibliában, míg több másiknak az Ige teljes mértékben ellentmond. Számos népszerű tanítást lehet hosszútávon végigkövetni a gyülekezet történelmében, míg rémülten vesszük észre, hogy egyenesen visszafejtettük őket az Ellenség táborának bejáratáig.

Gondosan oda kell figyelnünk ezért arra, hogy előzetes vélekedések nélkül tanulmányozzuk a Bibliát, őszintén imádkozva a Szellem vezetéséért.

Nem időzünk most azzal, hogy példákat keressünk ezekre, mert témánk tanulmányozása során a későbbiekben élénk fognak kerülni ilyen bizonyítékok. Olyan dolog ez azonban, amit minden

hívőnek magának kell gondosan megvizsgálnia: Hogy valóban arra vágyakozik-e, hogy minden egyéb előtt, leelőször az Isten országát (királyságát) és az Ő igazságát keresse? A hívő számára ugyanis nem kell, hogy nehézséget okozzon az, hogy ezt hogyan tegye, mert Isten meg fogja adni hozzá a szükséges bölcsességet, ha kérjük Tőle. Egyszerűen hinnünk kell, hogy a Biblia a mi hatalmas Teremtőnk tévedhetetlen Igéje, és hogy minden ember most is, és régen is, ki volt téve a tévedés eshetőségének; és meg fogjuk látni, hogy ahhoz, hogy bármelyik tanítás igazságát fölfedezzük, először arra kell törekednünk, hogy megszabadítsuk magunkat az összes előzetes elképzeléstől, melyet csak ismerünk, és minden személyes – akár mellettük, akár ellenük szóló – érzésünktől. És akkor, a Szellem segítségéért való őszinte imádsággal vizsgáljuk meg a Szentírás minden, az adott tanítással összefüggő részét, megfigyelve mindegyiknek az egyszerű és nyilvánvaló mondanivalóját, kikeresve azt is, hogy a különböző igeszakaszok hogyan magyarázzák és támasztják alá egymást. Így fog a hívő Isten segítségével az igazsághoz eljutni. Szükséges azonban még némi óvatosság; gondosan meg kell figyelnünk azt is, hogy milyen mértékű jelentőséget tulajdonít az adott kérdésnek a Biblia, és amennyire csak lehetséges, nekünk is ugyanekkora súlyt kell adnunk neki a tanításunkban. Ugyanis még a helyes tanítások is kártékonyá válhatnak, ha túlhangsúlyozzuk őket mások rovására, amelyeknek, ahogy azt a gyakoribb említésükből láthatjuk, Isten Szelleme nagyobb jelentőséget tulajdonít.

Ha széleskörűen így járnánk el, akkor hamarosan vége lenne a megosztottságnak az igaz gyülekezetben: Krisztus valódi követőit tömött, egységes csatarendnek látná a világ; az evangélium terjedésének legnagyobb akadályja eltűnne; és nagyon más lenne az eredménye az igehirdetésünknek otthon, és a missziós munkánknak külföldön. A Szellem kardját, ha mindig élesen és csillogón húzzuk elő a saját hüvelyéből, és nem csak fölszedjük a földről, ahova esetleg egy korábbi harcos tompán és kicsorbulva ledobta, akkor annak nincs, ki ellenálljon; behatol a testen és a lelken keresztül az Istentudatos szellem legbelső szentélyéig.

Voltaképpen témánkhoz értünk. Újjáéledt érdeklődés a prófétai írások iránt.

Vizsgáljuk meg most az isteni jövendölések tanúbizonyságát három igen érdekes témával kapcsolatban: a föld teremtése; azok a változások, melyek a hat napot megelőzően történhettek benne – habár ezekkel a lenyűgöző eseményekkel kapcsolatban nagyon töredékes és homályos információink vannak – és az emberi faj története az Özönvíz szörnyű katasztrófájáig. Utána megkíséreljük megállapítani, hogy a múlt ezen ismerete képes-e vajon megvilágosítani számunkra a jövőben előrejelzett változásokat; hogy mi mindent tanulhatunk meg ezekből, különösen is a túlvilággal való, mára már széleskörben elterjedt, és egyre gyakoribb érintkezéssel kapcsolatban, melyet most spiritizmusnak – vagy ha inkább filozófiai jellegű, akkor teozófiának vagy okkultizmusnak – neveznek.

Az az imádságunk, hogy a Szent Szellem vezessen bennünket, nem saját magunkból származó bölcsességgel; őrizzen meg minket attól, hogy Isten Igéjét megtévesztésre használjuk; adja meg nekünk, hogy részrehajlás nélkül, elfogulatlanul tudjuk tanulmányozni, és hogy azt az értelmezést találjuk meg, amit Az, Aki adta, számunkra közvetíteni akart.

Kutatásunk második fele a próféciaikkal fog foglalkozni, azzal a témával, melyre több, mint ezerötven év elhanyagolás után, most Isten Szelleme újra ráirányítja népe közül sokaknak a gondolatait. Mert most egy újabb hosszú korszak közeledik a végéhez; elközelgett az idő, amikor lepecsételik a prófétálást és a látomást (Dán 9,24), és az Úr nem rejti el Övéi elől, amit tenni készül.

A hívő ellenkezése a próféciaák tanulmányozásával szemben nem észszerű.

Azonban sok keresztény gondolkodásában erős ellenkezés van a prófécia tanulmányozásával szemben, bár ha őszintén kicsit is elgondolkodnának, bizonyosan meggyőződnek a tévedésükről. A Bibliának ugyanis több, mint a negyede prófétikus: és ha Isten ilyen sok mindent akar közölni, hogyan tagadhatnánk meg, hogy odafigyeljünk rá? Ha megparancsolta nekünk, hogy hallgassunk ezekre az igazságokra, talán fordítsunk hátat ezeknek majdhogynem megvetően, mondván, „mit használ”? Bizonyosan, ha így járnánk el, azzal a mi saját akaratunkat állítanánk szembe az Övével, és meg kellene vizsgálnunk magunkat, vajon tényleg a hitben vagyunk-e. Hiszen „akiben nincs a Krisztus Szelleme, az nem az Övé” (Róma 8,9). Ha tehát a Szellem szívesen foglalkozik az Isten jövőbeni terveivel, nem ugyanilyenek lesznek mindazoknak a gondolatai, akikben a Szellem ugyanezt a vágyat fejezi ki? Az érzéseinknek nem kellene teljesen Vele összhangban lenniük? Ha valóban Isten Szelleme befolyásol bennünket, akkor a mi szellemünknek nem kell az Ő tanúbizonysága mellé állnia?

A prófécia tanulmányozásának többek között három nagy áldása van. Az első az a kegyelem, mely mindig követi az engedelmességet.

A Szentírás utolsó könyvének az elején különleges áldás ígérését találjuk azok számára, akik olvassák és akik hallgatják ezeket a prófétai Igéket (Jel 1,3). Ez az ígérlet nem csak azoknak szól, akik felolvassák, és képesek megmagyarázni ezeket, nem csak azoknak, akik hallgatják, és teljesen megértik, hanem mindazoknak, akik őszinte, igazi figyelemmel fordulnak feléje, akár képesek behatolni jelentésének mélyére, akár nem. Nem nehéz meglátni néhányat azok közül a csatornák közül, melyeken keresztül az áldás kiárad. Hármat fogunk említeni ezek közül.

Először is, a prófécia tanulmányozására parancsunk van (2Pt 1,19), és általánosságban véve tudjuk, hogy minden egyes engedelmességben megtett lépésünket Isten kegyelme követi. Ha kikeressük az Ő törvényének legapróbb parancsolatát, és megtesszük azt; ha megmutatjuk, hogy nem hagyjuk, hogy akár csak egyetlen szava is a földre essen, azzal bizonyosságot teszünk róla saját magunk, és mások előtt is, hogy nem csak szóval, hanem cselekedetekkel is Istenünknek és Királyunknak ismerjük el Őt, akinek joga van rendelkezni minden gondolatunkkal, szavunkkal és cselekedetünkkel.

És Ő sem fog késlekedni, hogy elismerjen bennünket alattvalóiként, mint olyanokat, akik az Ő segítségére és védelmére tartanak igényt. Kegyelme fogja adni, hogy a szükség minden idején megsegítsen; az Ő befedező pajzsa azonnal közbelép, amint a sötét levegő az Ellenség tüzes nyilaitól kezd zengeni; az Ő ereje, mely által a világokat fenntartja, bennünket is meg fog tartani, amikor a testünk és a szívünk cserben hagy minket; az Ő hatalmas keze átölel és vezet bennünket, amikor végül az áthatolhatatlan sötétség sűrűsödni kezd körülöttünk, és tapintható sötétség takarja el a helyet, ahová a lábunkat tennünk kell. És nem is fog az Ő bennünket szorosan tartó keze meggyengülni, míg át nem vitt bennünket az éjszakán, és szemkáprázva meglátjuk, amit addig csak reméltünk, az Isten Paradicsomának arany kapuit.

Másodszor, a prófécia megmutatja nekünk a látható dolgok bizonyosan bekövetkező ítéletét; felkészítve bennünket ezáltal a változásra; és segít, hogy a reménységünket az elkövetkező világba vessük.

Másodszor; ha valaki olvassa és hiszi a prófeciát, még ha teljesen nem is érti az egészet, óhatatlanul erőteljes meggyőződés alakul ki benne arról, hogy a dolgok jelenlegi rendje csak időleges, átmeneti; és ezért óriási segítségül van számára, hogy ezeken a láthatókon túlra tudjon tekinteni. Természettől fogva mindannyian hajlunk a pozitívizmusra, és legnagyobbrészt, ha nem elméleti megfontolásból, akkor a gyakorlat szintjén úgy viselkedünk, mint akik azt feltételezik, hogy

a dolgok mindig is ugyanúgy álltak mint most, és ez mindig is így lesz; hogy soha nem lesz változás, kivéve csak olyan, melyek hétköznapi módon következnek be a már működő tevékenységek által.

A próféciák azonban azonnal eloszlatják ezt a hamis biztonságérzetet, és ez a titkos oka annak, hogy amikor Isten elhúzza a jövő elől a függönyt, az emberek vagy megborzonganak és azonnal hátrat fordítanak, vagy megmagyarázzák, hogy amit látnak, az nem is szó szerinti leírása annak, ami hamarosan be fog következni, hanem csak képletes előrevetítése valaminek, amit gondosan úgy mutatnak be, hogy ne adjon okot riadalomra, mint ami csak természetes következménye a már most meglévő tendenciáknak. Nehéz számukra felfogni ugyanis, hogy olyan heves és gyors változások következhetnek be, amelyeket maguk még soha nem tapasztaltak. Készségesen beszélnek a fejlődésről: nagyon szeretnek arról az időről beszélni, amikor az igehirdetők még sikeresebbek lesznek, és valahogyan kieszelik a módját, hogyan lehet az egész emberi nemzetséget erőszakmentesen meggyőzni arról, hogy hagyják el a büszkeséget, az önzést és az általában vett istentelenséget: élvezettel növelik a saját vallási csoportjuk befolyását – bár eközben gyakran összetévesztik a politikai hatalmat a Szellem hatalmával, és könnyen megfélemedeznek róla, hogy ki jelenleg ennek a világnak az ura, és rövid ideig tartó dicsőségének jelenlegi osztogatója.

Vagy, talán nézeteiket illetően kozmopoliták [világpolgárok], és büszkén megvetik a vallási csoportok kirekesztő szűklátókörűségét; miközben teljes mértékben figyelmen kívül hagyják, hogy nekik is megvan a maguk eléggé körülhatárolt véleménye, mely mellett mereven kitartanak. És így, együtt úszva az árral, mely méretét és erejét tekintve napról napra növekszik, minden ember iránti békét és jóakaratot hirdetnek egy olyan jó Isten nevében, akinek eszébe sem jutna, hogy bennünket valaha is a bűn kérdésével zaklasson; és a szabadság, egyenlőség és testvériség aranykorát hirdetik, mely szerintük el fog jönni a világra. Ha azonban próbára tesszük őket az Ezeréves királyság első és teljes mértékben elengedhetetlen feltétele alapján, nagy valószínűség szerint kudarcot vallanak; a gazdag ifjúnál ugyanis még inkább elbuknak abban, hogy bebizonyítsák, úgy szeretik felebarátjukat, mint magukat, ugyanis ők nem csak szomorúan mennek el, hanem egyenesen haraggal.

A fentihez hasonló elképzeléseket tehát az emberek készségesen elfogadják, mert mindnyájan egyetértenek a dolgok jelenlegi rendjének folytatóságával, azzal, hogy szép lassan mindannyian tökéletességre jutnak – ahogyan elképzelik –, minden erőteljes megrázkódtatás, minden természetfeletti beavatkozás nélkül.

De az, aki komolyan és hittel tekint végig a jövő nagyszerű látképén, melyet Isten megnyitott előttünk, azt igen hamar másféle gondolatok fogják átjárni. Látja, ahogyan a jó és a rossz közötti harc egyre erősödik, egészen addig, amíg a jó legyőzetni látszik, és majdnem teljesen eltöröltetik a földről; majd érzi, hogyan rázkódik meg a föld, és nyílik meg alatta, és íme, a pogányok városai romba dőlnek a földindulásban; a nap elhomályosul, a hold vérré válik; ami addig szilárdan állt, az most mind meginog és hullámszik, mint amikor egy valóságos álom oszlani kezd, és lassan tovatűnik. Hirtelen villanás hasítja át a sötétséget, és meglátja az Emberfiát eljönni az ég felhőin; összerezzen a rémülettől, ahogy a vörös villámlások elérik a földet; ámulattal szemléli az Úr mártírjainak sokaságát. És akkor, végre, megváltozik a kép: nincs több mennydörgés, megszűnik a villámlás; és a füstből és romokból előáll a Föld, olyan tisztán és gyönyörűen, mint az Éden kertje; egy nemes város tornyai és csúcsai jelennek meg Sion hegyének lábánál, és a hegy csúcsán emelkedik fenségesen a csodálatos templom, melyet Ezékiel is látott, mely elé minden testnek el kell jönnie imádni az Urat.

Mert a Mindenható Isten kinyújtott keze és erős karja által, nem pedig prédikáció útján fogja a világ megtanulni, hogy elismerje Teremtőjét, és végre megnyugvást találjon lázas erőfeszítéseiből. Az evangélium hirdetése ebben a mostani időben arra szól, hogy kihívja az Isten szándéka szerinti választottakat, és hogy tanúbizonyságul szolgáljon az emberiség többi részének. Csak, ahogyan Ézsaiás mondja, amikor az Úr ítéletet tart a földön, akkor fognak igazságosságot tanulni a föld lakói (Ézs 26,9).

Az őszinte olvasó legalább ennyit biztosan nyomon tud követni körvonalakban a próféciákból, és így, amikor a mostani korszak vége csapdaként fog rátörni mindazokra, akik a föld színén laknak (Lk 21,35), az bátran és felkészülten fogja találni őt.

Végül, Isten kijelentett szándékainak ismerete a mi akaratunkat az Övéhez hajlítja, és hasznos a megszentelődésre.

Végül pedig, a próféciák tanulmányozása kinyilatkoztatja számunkra Isten akaratát és gondolatait. Valami jelentéktelen dolognak tűnik ez? Tényleg megvetjük Mindenható Teremtőnk bizalmas közléseit? Féljünk attól, hogy nehogy így megsértsük Őt, hogy nehogy olyanok legyünk, mint a disznók, akik összetapossák a nekik felkínált gyöngyöket! És ennek fényében szemlélve, mily nagy a prófétaí írások gyakorlati haszna! Mert ha már Krisztus által meg lettünk igazítva, akkor is szükségünk van a megszentelődésben való naponkénti előrehaladásra; mindig egyre jobban és jobban át kell formálódunk Isten képére. És ezért a célért kaphatnánk-e nagyobb segítséget annál, mint hogy Isten kinyilatkoztatja nekünk gondolatait és szándékát saját magunkkal, embertársainkkal és azzal a Földdel kapcsolatban, melyen élünk; hogy megtudjuk, milyen értéket tulajdonít Ő a mulandó dolgoknak, annak a látható környezetnek, mellyel folyamatos kölcsönhatásban vagyunk; s hogy megismerjük kijelentését ezek gyors ítéletével és pusztulásával kapcsolatban?

Nem kötelességünk-e aprólékosan megismerni mindezeket a kijelentéseket; szüntelen elmélkedni rajtuk, hogy ezáltal formálódhassanak a vágyaink, reményeink és törekvéseink; hogy az egész gondolkodásunkat velük hozzuk összhangba; hogy minden igyekezettel terjesszük ezek ismeretét az emberek között; és így felkészíthessük magunkat és másokat is a dolgoknak eme új rendjére, melybe vagy egyenként kell belépnünk a halál ismeretlen órájában, vagy melybe egyszerre léphetünk be bármelyik pillanatban, a mi Urunk és Üdvözítőnk régóta várt megjelenésekor?

2. fejezet

A teremtés.

A teremtéssel kapcsolatos népszerű elgondolás a Káoszról szóló pogány tanításból ered.

Vizsgálódásunk legelején rögtön szembetaláljuk magunkat a világ teremtésének egyik mélyen gyökerező, széles körben elterjedt, ám téves nézetével, mely hosszú múltra tekint vissza, és amennyire meg lehet állapítani, eredetileg az Isteni kijelentés és a pogány eredetmítoszok valamiféle keveredéséből származik.

Az ókori költő, Hésziodosz beszél arról, hogy az első létező dolog a Káosz volt, mely először még „a teremtett anyag tátongó ürességét” jelentette. A szó azonban hamar elveszítette pontos jelentését, és csak arra a durva és formátlan östömegre használták, amelyből szerintük az ég és a föld keletkezett. Ovidius így írja le: „egyarcú volt az egész nagy természet: chaos, így hívták: csak nyers kusza halmaz”² „Római naptár” c. művében pedig a következőket mondhatja Janusszal (akit Káosszal azonosít): „A régiek Chaosnak neveztek, mert ily ősidőktől létező vagyok én. Nézzétek, milyen régi korból idézem föl, mi történt! Ez a levegőég, mit most betölt a fény és a többi három elem, a tűz, víz s a föld, nem volt más, mint kusza anyaghalom. De e formátlan tömeget különválasztotta részeinek disszonanciája, és széteszlott, és új állapotokat öltött, a láng fölfelé szállt; egy közelebbi hely – azaz a földhöz közelebbi – a levegőt fogadta be; a föld és tenger pedig leülepedett alulra. Akkor én, ki nem voltam más, mint kusza halmaz és formátlan tömeg, egy istenhez méltó alakot öltöttem.”³

A görög és a római eredetmítoszok szerint a világegyetem tehát a Káoszból állt elő. Uranosznak, az Égnek kellett volna az első főistennek lennie, de hatalmát megdöntötte fia, Kronosz (római nevén Saturnus), aki később fia, Zeusz (Jupiter) kezétől szenvedett hasonló sorsot. Káosz volt az első létező, és utána jöttek létre sorban a különböző istenek.

Ez a tanítás annyira régi és olyan széleskörűen elterjedt volt Urunk idejében, hogy az igazi és a hamis hívők gondolkodását is egyaránt befolyásolta. Az utóbbiak közé tartozó, jelentősebb gnosztikus csoportok azt vallották, hogy az anyag örökkévaló és mindenestől rossz, de a pogányoktól eltérően ők azt tanították, hogy a Legfelsőbb Lény is az örökkévalóságtól fogva létezik. A hithű keresztények megmenekültek a nagyobb tévelygéstől; mindazonáltal világosan látszik, hogy a népszerű hiedelem őket is befolyásolta abban, ahogyan a Teremtés első fejezetét értelmezték. Az első vers szerintük ugyanis az anyag formátlan masszájának megteremtését írja le, amelyből Isten az eget és a földet a hat nap alatt kiformálta, a második mondat pedig értelmezésük szerint ennek a kezdeti anyaghalmaznak a leírása, mielőtt még Isten hozzáfogott volna megformálni. Ez a vélekedésük pedig egészen napjainkig elhatott.

A Szentírás azonban, amint azt hamarosan látni fogjuk, nem igazolja ezt a magyarázatot, és a következményekben láthatjuk is a kígyó ravaszágát megnyilvánulni. Hiszen mekkora vitákat gerjesztett ez a téma a gyülekezet és a világ között! Milyen kézenfekvő muníciót jelentenek a benne rejlő geológiai nehézségek az Ige ellenségeinek! Milyen zavartan nézünk a fájdalommal és a halál árnyékával sötétségbe borított föld hallatán, korszakokkal Ádám bűne előtt! Milyen sok fiatal elme ment félre amiatt, hogy lehetetlennek bizonyult megvédeni, amiről azt tanították nekik, hogy azok

² Ovidius: Átváltozások 1/6.7. - Devecseri Gábor fordítása

³ Ovidius: Római naptár 1/103-112. sor

a Biblia állításai! És végül, a sok vitatkozással milyen sok drága időt vesztegettek el Isten szolgálói, akik különben sokkal hasznosabb dolgokkal is foglalkozhattak volna!

Mózes feljegyzéseinek vizsgálata. Kezdetben.

Forduljunk most tehát Mózes feljegyzéséhez, és próbáljuk meg kideríteni annak egyszerű és nyilvánvaló jelentését! „Kezdetben – olvassuk – teremtette Isten az eget és a földet” (1Móz 1,1). A kezdet természetesen annak a dolognak az első létezésére utal, mellyel a történet foglalkozik: az égnek és a földnek a kezdetével⁴. Ez azonnal pontot is tesz minden, az anyag örökkévalóságáról szóló elképzelés végére: hiszen Isten a látható dolgokat megelőzően létezett, és az Ő legfőbb akarata hívta őket létre. Továbbá, ez a rövid kis mondat halálos csapást mér az Istent és a természetet egymással azonosító panteista elképzelésekre is. A természet ugyanis nem más, mint Isten sok-sok alkotásának egyike, kezének egyik munkája: éveit megszámlálhatjuk, születésének napja ismert; Ő azonban mindöröktől fogva, mindörökké Isten.

*Az Ige szerint Isten kezdetben a földet és az eget **megteremtette**, míg a hat nap alatt csak **megalkotta**. A bárá, ászáh és jácar héber szavak jelentése.*

A kezdetről szóló ihletett leírás nem azt mondja, hogy Isten az eget és a földet megformálta, megalkotta, tehát, hogy valamilyen meglévő anyagból készítette volna, hanem azt mondja, hogy Isten megteremtette őket. Mert bármi is volt a *bárá* szó eredeti jelentése, bizonyosnak látszik, hogy ebben és más hasonló szakaszokban a meglévő alapanyag nélküli létre hívás leírására használja az Ige. A héber írók ilyen értelemben használják, és Nachman rabbi⁵ határozottan állítja, hogy nem létezik másik szó, mely a semmiből való teremtést ki tudná fejezni. Nyilván könnyen megérthetjük, hogy egy nyelvnek nem biztos, hogy van szava erre a jelentéstartalomra, hiszen a kijelentés segítsége nélkül aligha képes az ember egy ilyen fogalmat, mint a semmiből teremtés megragadni. Napjaink oly népszerű fejlődési elméletei, melyek szinte kivétel nélkül kart karba öltve járnak kisebb vagy nagyobb mértékű szkepticizmussal, jól jelzik az emberi gondolkodás természetes irányát ebben a dologban. Lucretius, a filozófus költő maga is így vélekedett, amikor kijelentette, hogy a természet legelső törvénye az, hogy „Nem születik soha semmi a semmiből istenszóra”⁶

Így könnyen megérthetjük, hogy a Szent Szellem által választott szó a teremtés kifejezésére jelenthette korábban az anyagból való megformálást is. Az Ige azonban minden esetben nagyon is meghatározott módon használja, itt is, és más hasonló igeszakaszokban is. Mert megtudjuk, hogy kezdetben Isten megteremtette az eget és a földet; de sehol nem olvasunk olyat, hogy ezt a hat nap során tette volna meg. Annak a hat napnak a munkája, ahogyan azt máris látni fogjuk, meglehetősen különbözik az eredeti teremtéstől: ez a helyreállítás ideje volt, és az „*ászáh*” szó rendszerint ezekkel kapcsolatban fordul elő. Az *ászáh* jelentése: alkot, megmunkál, meglévő anyagból készít; például hajót épít, házat emel, ebédet csinál.

A hat nap történetében azonban van két olyan eset, ahol az Ige teremtést ír. Az első: Isten megteremtette a vízi állatokat és a különféle fajta madarakat. Ezek ugyanis nem pusztán a testi formájukból állnak, hanem élet van bennük, melyet nem lehetett máshogyan nekik adni, mint közvetlenül teremtés által (1Móz 1,21). A szavak kicserélése ezen a helyen tehát nagyon is észszerű. Éppen emiatt írja ugyanígy az emberre, hogy Isten megteremtette; a második fejezetben mégis

4 Ezért a kifejezésnek ebben az esetben van egy nagyon eltérő értelme, mint amit a János evangéliuma 1. versében lévő szó hordoz. Itt az idő kezdetére használja; ott pedig az örökkévalóság megszámlálhatatlan korszakaira, mielőtt idő lett volna. A János ev. 3. verse, a „minden általa lett” visz el bennünket az 1Mózes 1 időszakához.

5 Breslovi Nachman rabbi (1772-1810), lengyel származású, haszid tanító (-ford.)

6 Lucretius: A természetről, I. könyv, 144. v., Meller Péter fordítása

határozottan azt írja, hogy a testét a föld porából formálta (1Móz 1,27; 2,7). Az ember valója ugyanis a lélek és a szellem – a testet, mely természettől fogva hétévente kicserélődik, és végül elporlad a sírban, pusztán külső borításnak tekinti, mely lehetővé teszi számára, hogy jelenlegi környezetével kölcsönhatásba lépjen, és melynek alkotórészei a lényegét pontosan tükröző módon abból a földből származnak, amellyel fizikai kapcsolatban kell élnie.

Az ember eredetének részletes leírásakor pedig egy harmadik szót használ az Ige az ember testének megformálására. Ez a szó a *jácar*, ami azt jelenti: formál, alakít – ahogyan a fazekas formálja az agyagot (1Móz 2,7).

Ézsaiás könyvében az egyik szakasz jól illusztrálja mindhárom szó jelentését és egymáshoz való viszonyát: „Mindenkit, akit csak nevemről neveznek, akit dicsőségemre teremtettem, akit alkottam és készítettem!” (Ézs 43,7). Erről a versről Kimhi rabbi⁷ megjegyzi: „*Teremtettem*, azaz a semmiből állítottam elő; *alkottam*, azaz egy meghatározott alakra formáltam; *készítettem*, azaz elvégeztem a vele kapcsolatos utolsó simításokat.”

Isten teremtő hatalmának halvány visszatükröződése valamennyire tetten érhető az emberben.

Isten a kezdetben tehát teljesen megteremtette az eget és a földet, azaz nem csak azt az anyagot, melyből később ezeket kiformálta volna. Hogy ezt a csodálatos munkát hogyan végezte el, nem derül ki számunkra, de lehetséges, hogy Isten teremtő hatalmának nagyon halvány párhuzama megtalálható a saját képére teremtett alkotásaiban; de ez olyan párhuzam, mely nagyon jól illusztrálja azt is, mekkora távolság van a teremtmény és a Teremtő között. Tudjuk, hogy a képzelet erejével nem csak olyan jeleneteket tudunk a szemünk elé idézni, melyek valamikor megtörténtek velünk, vagy nem csak olyan helyeket, ahova örömezt újra ellátogatnánk a valóságban is, esetleg eltávozott szeretteink képét, hanem kedvünk szerint képesek vagyunk jövőbeli eseményeket is elképzelni. Az ilyen ábrándkép azonban gyakorta homályos, hamar elröppen, és sajnos nem ritkán szentségtelen. Némiképp lehet, hogy ahogyan mi létrehozuk ezeket az elmosódott és gyorsan elhalványuló képeket, Isten gondolatai, melyek az Ő szentségének és szeretetének mélységeiből származnak, azonnal alakot öltenek, és nem megfoghatatlan és szertefoszló álom, hanem gyönyörűszip valóság lesz belőlük, mely, hacsak Isten nem dönt úgy, hogy megváltoztatja vagy véget vet neki, örökké valóságosan létezni fog. Talán így lehetséges, hogy a világegyetemet alkotó csillagok és bolygók megszámlálhatatlan seregének nagy része, de akár az egésze egyszerre jöhetett létre az Ő akaratára, és világították be egy pillanat alatt az űr sötétjét sok színben pompázó ragyogásukkal.

A teremtés első verse nem a későbbi történések előzetes összefoglalása, hanem az események közül az első.

A Teremtés első versében említett ég a csillagos eget jelenti, nem a földünket közvetlenül körülvevő égboltot⁸, és mivel ennek történetét nem bontja ki tovább, amennyire tudjuk, lehetséges, hogy teremtésük idejétől mostanáig a csillagok folyamatos, de lassú változásban vannak. Nem úgy, mint a föld, ahogyan az a következő versből kiderül: „És a föld puszta és kietlen volt és sötétség volt a mélység színe fölött” (1Móz 1,2, IMIT ford.)⁹

A héber nyelvhasználatban az „és” – a legtöbb nyelvhez hasonlóan – azt bizonyítja, hogy az első vers nem az összefoglalása annak, ami utána következik, hanem a feljegyzés első eseményének a

7 David Kimhi rabbi (1160-1235) Provence-i bibliamagyarázó, héber nyelvész és filozófus (- ford.)

8 Lásd a 4. naphoz fűzött megjegyzéseket a 4. fejezetben és az 1Móz 2,4 magyarázatát ugyanott.

9 IMIT: Izraelita Magyar Irodalmi Társulat (- ford.).

leírása. Ha ugyanis pusztán összefoglalás lenne, akkor a második vers lenne a történet voltaképpeni kezdete, és bizonyosan nem egy kötőszóval kezdődne. Jó példa lehet erre az 1Mózes 5, melynek kezdete – „Ez Ádám nemzetségeinek könyve” – a fejezet összefoglalása, és következésképpen a következő mondat kötőszó nélkül folytatódik.

Ezért tehát az 1Mózes 1,2-ben nem a megelőző mondatban tett általános kijelentés első részletének kifejtését találjuk, hanem egy attól teljesen független és utána következő esemény leírását, mely nem érintette a csillagászati értelemben vett eget, hanem csak a földet és annak közvetlen környezetét. Hogy mi volt ez az esemény, azt pedig most kell megkísérelnünk kideríteni.

Azok a szavak, hogy „és a föld kietlen és pusztá volt”, helyesen értelmezve egy olyan katasztrófát írnak le, mely valamikor a föld teremtése után következett be.

Az angol bibliafordítások szerint „a föld formátlan és üres volt”. Ez azonban nem a héber mondat jelentését adja vissza, hanem ragyogó példája a Káosz-legenda hatásának. Fürst¹⁰ szerint az angolban „formátlan”-nak [és a magyarban „kietlen”-nek] fordított főnév (*tóhú*) helyes jelentése: „rom” vagy „pusztulás”. A második szó (*bóhú*) „üresség”-et jelent, valamit, ami üres, tehát ebben az esetben elfogadható a fordítás. Ez a két szó csak két másik igeszakaszban található meg egymás mellett, és mindkettőben egyértelműen olyan pusztulást fejez ki, melyet Isten haragjának kitöltése okozott.

Ézsaiás egyik prófécijában, miután félelmetes leírást adott Edom bukásáról Isten bosszúállásának napján, a következő kifejezést találjuk: „kifeszíti rá a pusztaság zsinórját és az üresség súlyköveit” (Ézs 34,11, IMIT). A „pusztaság” és az „üresség” a héberben ugyanaz a két szó: *tóhú* és *bóhú*, mint amit kietlennek és pusztának, vagy formátlannak és üresnek fordítottak az 1Móz 1,1-ben. A mondat pedig azt jelenti, hogy ahogyan az építész gondosan kifeszíti a mérőzsinórt és leereszti a mérőónt azért, hogy tökéletes épületet húzhasson fel, úgy fog az Úr is tökéletes pusztítást véghez vinni.

Ezen a helyen tehát nem lehetséges ezeket a szavakat máshogyan érteni; a második szakasz pedig még nagyobb meggyőző erővel bír. Júda és Jeruzsálem pusztulását Jeremiás az Ádám előtti pusztuláshoz hasonlítja, és így kiált: „Látom a földet, íme, **kietlen és pusztá**, és az eget, de nincs világossága! Látom a hegyeket, íme, megrendültek, és a halmok mind inognak! Látom, íme, egy ember sincs, és az égi madarak is mind elmenekültek. Látom, íme, a bőven termő föld **pusztává lett**, és minden városa összeomlott az ÚR előtt, haragjának tüze előtt! Bizony, azt mondja az ÚR: Pusztasággá lesz az egész ország, de még nem vetek véget neki.” (Jer 4,23-27, Károli rev. 2011).

Látjuk tehát, hogy a *tóhú* „pusztulás”-t jelent, vagy valamit, ami el lett pusztítva; a *bóhú* pedig „üresség”-et, vagy valamit, ami üres – valószínűleg ez arra utal, hogy teljesen hiányzik belőle az élet („látom, és íme egy ember sincs”). A 26. versben pedig láthatjuk, hogy a „volt” igét „lett”-nek is lehet fordítani, olyan értelemben, hogy „valamivé vált”: „a bőven termő föld pusztává lett”. Egy másik példát erre Lót feleségének történeténél láthatunk, akiről megtudjuk, hogy „sóoszlóppá lett” (1Móz 19,26). Ez a jelentés a szövegkörnyezetünk szempontjából a lehető legjobb; ezért nyugodtan alkalmazhatjuk: „És a föld pusztá és üres lett, és sötétség volt a mélység színe fölött.”

Ha azonban szükséges bármilyen további bizonyíték arra, hogy ez a vers nem egy kaotikus anyagtömeget ír le, melyet Isten először megteremtett, majd utána alakra formált, az Ézsaiás 45. fejezetében közvetlen és határozott kijelentést találunk ezzel kapcsolatban: „Ő az Isten, a föld alkotója (*jácar*) és készítője (*ászáh*), ő szilárdította meg, nem pusztaságnak (*tóhú*) teremtette

10 Julius Fürst (1805-1873) lengyel származású hebraista (héber nyelvtudós), történész, bibliatudós (-ford.).

(*bára*)” (Ézs 45,18). Ez a szó tehát, a *tóhú*, bármilyen jelentést tulajdonítsanak is neki, nem írhatja le a föld legkorábbi állapotát. A bibliafordítók [pl. Károli is] azonban elfedték ennek tényét azzal, hogy a *tóhút* itt így fordították: „nem *hiába*”; aligha hasonlították össze azokat a szakaszokat, melyekben ez előfordul, különben bizonyosan belátták volna, hogy ahol Ézsaiás egyértelműen a teremtésre utal, ott ugyanazzal a szóval is fordítsák, mint Mózes első könyvében.

Ezért tehát elegendő hely van a Teremtés 1. és 2. verse között mindazokra a geológiai korokra, melyekre mindazonáltal a Szentírás nem tesz utalást. A kihagyás oka.

Világos tehát mindezek után, hogy a Teremtés könyvének 2. verse a földet elpusztult romként írja le; de nincs semmilyen utalás arra, hogy mennyi idő telt el a teremtés és az elpusztult állapot között. Korszak követhetett korszakot egymás után, és valószínűleg ezalatt az idő alatt alakultak ki fokozatosan a földkéreg rétegei. Ennélfogva látjuk, hogy a Bibliát érő geológiai támadások célt tévesztenek, s csak a levegőt öklözik. Hiszen bármennyi idő eltelhetett a Biblia első és második verse között; s mivel nincs ihletett feljegyzésünk a földtani alakzatokkal kapcsolatban, szabadságunk van hinni, hogy pont abban a sorrendben alakultak ki, ahogyan találjuk őket. Az egész folyamat az Ádám előtti időkben ment végbe, talán egy más faj tagjaival összefüggésben – következésképpen nem érint minket jelenleg.

Fontos megfigyelnünk azt is, hogy Isten az ember bűnesete óta soha nem jelentett ki valamit csak azért, hogy az ember tudásszomját kielégítse; hanem csak olyan dolgokat közölt, melyek számunkra elégséges módon megmutatják az Ő örökkévaló hatalmát és Istenségét; a saját elbukott állapotunkat és a felfoghatatlan szeretet orvosságát; a bűnből való gyors megszabadítás ígését, az Ő tetszésére való teljes helyreállítást; és a tökéletes engedelmisségben és tökéletes örömben töltött vég nélküli életet.

Jelenlegi állapotunkban veszélyes az ismeret birtokában lenni.

A tudás az életünkben veszélyes ajándék, mert a feladatunk itt az, hogy megtanuljunk teljes mértékben Istentől függeni, valamint tökéletesen alávetni magunkat az Ő akaratának. Az Ő velünk való mostani bánásmódja azt a célt szolgálja, hogy eltérítsen bennünket a magunk dolgaitól, és eltakarja a büszkeséget előlünk (Jób 33,17). Az ismeret azonban, hacsak nem árad ránk mellé hatalmas kegyelem, túlságosan is fellelkesít. A megszerezhető tudás csábítása töltötte meg ősanánk szívét szentségtelen vágyakozással, s emiatt hitt a Kísértőnek, mikor az az Istenhez való hasonlóságot ígerte neki. Óva kell intsen bennünket ezen kívül az is, hogy a bűneset után a művészetek és a tudományok első úttörői nem a hívő Séth, hanem a hitetlen és embergyilkos Káin leszármazottjai voltak.

Így napjaink vezető tudósai is élen járnak a hitetlenségben; megvetik Istent és az imádságot. Hacsak nem különleges kegyelem által, de az ember képtelennek tűnik a hatalom legkisebb súlyát is a vállán hordozni anélkül, hogy el ne veszítené az egyensúlyt.

Ezért áll a Szentírás pontosan úgy ehhez a kérdéshez, ahogyan arra számítanánk: Mint a fenti versekben is láthattuk, teljes mértékben elkerüli az ember tudományával való érintkezést. Isten nem tiltja meg nekünk, hogy amilyen mélyen csak tudunk, leássunk világegyeteme törvényeinek titkaiba; de elutasítja, hogy kutatásainkat kijelentés által segítse vagy felgyorsítsa. Jelenleg ugyanis inkább azt szeretné, ha a saját és embertársaink erkölcsi megújulását tartanánk szem előtt; de már csak egy kicsi, és szélesre fogja tárni hatalmas bölcsességének kapuját azok előtt, akik szeretik Őt és bíznak Benne; és lelküket az Ő teremtő hatalmának titkaival gyönyörködtetik.

3. fejezet

Az intervallum

1. rész – A sötétség világbírói

Az Ádám előtti pusztulás oka a bűn volt.

Azt látjuk tehát, hogy Isten az eget és a földet a kezdet kezdetén tökéletesnek és gyönyörűnek teremtette, de valamikor – hogy mennyivel később, azt nem tudjuk –, a föld teljesen pusztává lett, és az élet minden formájától teljesen megüresedett. Nem csak termékeny területei lettek pusztasággá, városai pedig a földdel egyenlővé; hanem világossága is megszűnt; légkörének teljes nedvességtartalma kicsapódott a föld színén, így az irdatlan mélység, mely nem léphette volna át Teremtőjétől kijelölt határait, Isten kiáradó haragja miatt most áttörte a gátat; s a pusztító, fekete ár a lecsupaszított bolygó legmagasabb csúcsait is bekebelezte; az égitest pedig a feneketlen sötétség rettenetével keringett tovább élettelenül az űrben.

Mi okozhatta vajon ezt a szörnyű katasztrófát? Mi okból pusztíthatta el Isten saját kezének munkáját? Ha az emberi faj történelméből bármilyen következtetést levonhatunk, csakis a bűn lehetett e borzalmas pusztulás okozója: olyan bűn, melyet Isten talán türelemmel elviselt hosszú korokon át, de végül kiáltása a mennyig hatott, és teljes pusztulást vont maga után.

A fosszilis maradványok azt jelzik, hogy az Ádám előtti korokban is volt bűn, mert valószínűleg ezek nem a hat nap, hanem sokkal korábbi idők emlékét őrzik.

Ahogy ugyanis a fossziliák világosan mutatják, nem csak betegség és halál – a bűn elválaszthatatlan két velejárója – uralkodott a föld akkori élőlényei között, hanem vad kegyetlenség és öldöklés is. Azért lehetünk biztosak abban, hogy ezeknek a maradványoknak semmi közük sincs a mi világunkhoz, mert a Biblia minden dologról, ami csak a hat nap alatt létrejött, azt mondja, hogy igen jó volt; és hogy nem volt bennük gonoszság egészen addig, míg Ádám nem vétkezett. A föld ez által a bukás által lett átkozottá, és az egész teremtés alá lett vetve a gyümölcstelen fáradozás hiábavalóságának; annak, hogy soha nem lehet megpihenni, és hogy minden folyamatosan romlásnak, hanyatlásnak van kitéve; s hogy ebben a helyzetben a természettel együtt sóhajtozunk és vajúdunk fájdalommal mind a mai napig (Róma 8,22). Azzal, hogy tövises és kórók nőttek a földből, és a talaj termékenysége is megfogyatkozott, az állatvilágra is kihatott az átok. Az állatokban olyan elfajult, sőt kegyetlen természet jelent meg, mely, ha nem is az Özönvíz előtt, de végül vérszomjas ragadozó életformában érte el tetőpontját, és egyes fajoknak teljesen átalakította a szervezetét. Hogy egy ilyen változás hogyan történhetett meg, azt nyilván nincs értelme találgatni, mert a Mindenható Isten keze végezte el. Hogy azonban ez megtörtént, és hogy a föld vadállatai nem mindig voltak ilyenek, a következők támasztják alá:

A hatodik napon Isten kijelentette, hogy minden, amit alkotott, igen jó, de ez az állítás nagyon következtelen lenne, ha az állat- és növényvilág mai állapotát vennénk alapul (1Móz 1,31). A zöld füveket adta eledelül „a föld minden vadjának, az ég minden madarának és a földön csúszó-mászó mindenféle állatnak” (1Móz 1,30). A büntelen világban tehát nem léteztek húsevők.

A helyreállítás idejéről szóló egyik fő próféciában pedig a következőket olvassuk: „Akkor majd a farkas a bárányal lakik, a párduc a kecskegidával hever, a borjú, az oroszlánkölyök és a hízott marha együtt lesznek, és egy kisgyermek őrzi azokat. A tehén és a medve legelni fog, kölykeik

együtt hevernek, az oroszlán pedig szénát eszik, mint az ökör. A kised a viperalyuknál játszadozik, és az alig elválasztott gyermek a mérgeskígyó lyuka felé nyújtogatja kezét. Nem ártanak és nem pusztítanak sehol szentségem hegyén, mert tele lesz a föld az ÚR ismeretével, ahogyan a tengert víz borítja” (Ézs 11,6-9). Azaz, amikor a második Ádám visszajövelekor elvétetik a bűn, akkor az átok elveszíti erejét: a vadállatok ragadozó természete eltűnik belőlük, a húsevőkből növényevők lesznek, a mérges állatok mérge kivész belőlük; minden az eredeti állapotára lesz visszaállítva, és minden olyan lesz, mint amikor Isten legelőször megáldotta őket¹¹.

Ezért tehát azok az élőlények, melyek fosszilis maradványai Ádám előttről valók, és mégis a betegségnek, halálnak és egymás pusztításának nyilvánvaló jeleit mutatják, csakis egy másik világhoz tartozhattak, akiknek megvan a saját történetük, melyen nyomot hagyott a bűn, míg végül ez a saját és lakóhelyük pusztulásával végződött.

És mivel a mi mostani világunk állatvilága fölé is gondviselőként helyezett Isten valakit, akinek a bekövetkezett bűnbe esésén keresztül minden élőlényre elkerülhetetlenül kihatott degenerálódás, betegség és halál, így magától értetődően arra kell következtetnünk, hogy azt a korábbi világot is az állatoknál felsőbbrendű lények lakták és uralták, akik azután Ádámhoz hasonlóan áthágták Teremtőjük törvényeit.

De kik voltak az immár nekünk adott föld ősi lakói? Honnan jöttek, és hová mentek? Milyen szörnyű bűn okozta az eltűnésüket, és tette romhalmazzá földjüket és annak légkörét?

Nem maradtak fenn belőlük fossziliák, a kőzetekben talált számos őskövület csak a teremtés alsóbbrendű formáit őrizte meg. De ahogy vakon meresztjük szemünket az sötétségbe, a kezünkben tartott Szentírásból egyszer csak halvány fénysugár dereng; mely igen különbözik attól a fénycsóvától, mellyel más témákat megvilágít; ez alig valamivel több annál, hogy ne legyen teljesen koromsötét, s megláthassuk egy homályos alak körvonalait, ki az elpusztult világ romjai fölött a magasból tekint le semmivé lett birodalmára.

Legfőbb ellenségünk: az evilág fejedelme és a levegőég istene.

Vizsgáljuk meg hát ezeket az apró morzsákat, melyeket a Biblia ezzel a nagy rejtéllyel kapcsolatban nekünk mutat. Óvatosan, de gyors léptekkel kell azonban áthaladnunk ezen a hídon a zúgó habok fölött, mert nem tudhatjuk, mennyire biztosak az alapjai; sőt, még komoly hiányai is lehetnek, melyeket nem veszünk észre az éjszaka sötétjében. A kijelentés azonban, melyre hivatkozni fogunk, a mi tanításunkra adatott, és mint a teljes Írás, hasznos akkor is, ha nem sikerül megragadnunk a benne elrejtett titkot, feltéve, hogy félelemmel és tisztelettel állunk hozzá (2Tim 3,16). Az ilyen témákon való gondolkozás révén ugyanis: a) legalább részben képet kapunk arról, hogy az időt két oldalról határoló – múltbeli és jövőbeli – eseményeknek milyen kimondhatatlan jelentősége van; b) hogy milyen megszámlálhatatlan milliónyi tényező játszik bennük közre; c) hogy a gondolataink mennyire hajlamosak öntelten, mégis annyira irracionálisan csak erre a mostani, röpke korszakra, és a mi saját, még jelentéktelenebb önmagunkra korlátozódni; d) felfoghatatlan csodálattal tölt el minket, amit látunk; e) remegve igyekszünk biztonságba húzódni az egyedüli menedékbe, mielőtt Isten haragjának tomboló vihara legközelebb megjelenik ítélet alatt lévő világunk fölött; f) sürget, hogy elvégezzük a mi saját feladatunkat ebben a hatalmas drámában, melyet a Magasságos Isten mielőbb a végkifejlethez akar juttatni.

Az információ forrásai.

11 Kivéve a kígyót, mely el fogja veszíteni erejét arra, hogy bántson, de továbbra is mutatni fogja lealacsonyítottságának jelét. Lásd: Ézs 65,25.

Két olyan forrás van, melyből valamennyi információt szerezhethetünk a föld korábbi állapotával kapcsolatban. Az egyikhez tartoznak azok az igeszakaszok, melyek úgy tűnik, hogy közvetlenül erre utalnak; a másikhoz pedig az, ami a „minden dolog helyreállításának idejéről” (Csel 3,21) szóló részekből kiderül. Maga ez a kifejezés is arra utal, hogy Isten eredeti tervét nem hátráltathatja a bűn, hanem mindent abban a formában fog helyreállítani, ahogyan az a bukott angyalok lázadása előtt volt.

Az „evilág fejedelme” és „e világekorszak istene” címek magyarázata

Ha tehát röviden megnézzük azokat a dolgokat, melyeket az Ige kijelentett számunkra a Sátán múltjával kapcsolatban, könnyen észrevehetjük, hogy jelenlegi hatalma mellett nyilvánvalóan és jogszerűen birtokolja az „evilág ura” címet; azaz ezt a méltóságot és a vele járó uralkodói jogokat Maga Isten adományozta neki¹². Nem lehet ugyanis sehogyan máshogyan megmagyarázni, hogy az Úr Jézus nem csak hogy ennek a címnek megfelelően beszélt az Ellenségről (Jn 14,30), hanem átruházott hatalmát is elismerte azzal, hogy amikor a Sátán arra hivatkozott, hogy az övé a világ minden királysága és azok dicsősége, Ő ezt egy percig sem vitatta (Lk 4,6-8).

És csak akkor, ha elfogadjuk ennek az igénynek a jogszerűségét, érthetjük meg Júdás levelében azt a szakaszt, melyben azt, ahogyan Mihály arkangyal a Sátánnal szemben viselkedett, példaképpen állítja elénk arra, hogy a hatalomnak kijáró tiszteletet meg kell adni, akkor is, ha az gonosz kézben van (Júdás 9).

A „világ” szó jelentése valamelyest kétértelmű, mivel a görög szó jelentheti a földünket és lakóit, de ugyanakkor kiterjedhet az egész világegyetemre is; a most tárgyalt esetben pedig valószínűleg naprendszerünk összes égitestjét érti alatta. Ha a csillagászoknak igazuk van abban, amit a hold állapotáról mondanak, hogy az egész nem más, mint „száraz és élettelen pusztaság”, úgy lehet, hogy a Sátán hatalma valóban ezekre is kiterjed. A nap a negyedik napon lett helyreállítva, és lehet, hogy a benne történt katasztrófa is azt bizonyítja, hogy a Sátánnak köze volt ehhez a fényesen világító égitesthez.

Az egyik igeszakaszban Pál apostol „evilág istene”-ként hivatkozik a Sátánra (2Kor 4,4). Itt azonban a „világ”-nak fordított görög szó helyén más szerepel, és „korszak”-nak kellene fordítani¹³. A Sátán valóban ennek a világnak a jog szerinti fejedelme; de visszaél a hatalmával, az emberek szemét megvakítja, és így veszi rá őket, hogy őt istenükként imádják. A mostani korszak végén azonban elveszik tőle a birodalmát; és azzal, hogy hatalmának immár nincsen semmilyen valódi alapja, istentelen felépítménye azonnal össze fog omlani.

Kockáztatva azonban, hogy megszakítjuk jelenlegi gondolatmenetünket, meg kell állnunk egy pillanatra, hogy megvizsgáljuk, milyen komoly figyelmeztetés rejlik az „evilág istene” kifejezésben. Nagyon is van okunk hinni, hogy az ördög sokkal több személyes, közvetlenül neki szóló imádatot kapott az idők során, mint azt azok, akik nem szoktak ilyen dolgokban vizsgáldni, valaha is el tudnák képzelni. Pál azonban sokkal általánosabb dologra utal ezzel a kifejezéssel. A saját szavai magyarázzák meg legjobban, mire gondol; egy másik helyen ugyanis ezt írja: „Nem tudjátok, hogy ha valakinek átadjátok magatokat szolgálai engedelmességre, akkor engedelmességre kötelezett szolgálai vagytok annak (...)?” (Róma 6,16, ÚF). Két törvény lett elénk helyezve: az Istené és a Sátáné; és akinek a törvényét megtartjuk, annak a szolgálai és tisztelői vagyunk. Hogy mit állítunk, bármilyen hevesen bizonygatjuk is, az semennyit sem számít odaát, a másik világban. Tisztelhetjük a szánkkal a Magasságos Istent, lehetünk nagyon buzgók a külső istentiszteletben – ha a Sátán törvényének

12 Nyilvánvalóan a bukása előtt. Lásd az Ezékiel 28,11-19 magyarázatát a fejezet későbbi részében.

13 Korszak, világekorszak: *aión*; világ, teremtett világ, Föld, világegyetem: *koszmosz* – (*a ford.*)

engedelmeskedünk, akkor az ő alattvalóinak számítunk, és őhöz szállnak imádságaink és a dicséretünk. A Sátán törvénye pedig ez: Találjunk örömet világi kedvteléseinkben; minden reménységünk csak erre a mostani korszakra szóljon, melyben ő uralkodik; tartsuk távol – különböző érzelmi és intellektuális elfoglaltságokkal és örömmel, valamint az idő eltöltésének számtalan, általa kínált módjával – gondolatainkat attól, hogy valaha is az elkövetkező kor felé szálljanak, amikor az ördögöt megláncolt rabnak és nem fejedelemnek vagy istennek fogjuk látni.

A levegőbeli hatalom birodalma.

A Sátánt azonban úgy is nevezik, hogy „a levegő¹⁴ birodalmának fejedelme” vagy „a levegőbeli hatalmasság fejedelme” (Ef 2,2). Ez a birodalom valószínűleg nem más, mint amelyik az Efezus 6,12 szerint a „mennyeiekben”¹⁵ van (sok fordítás szerint, helytelenül, a „magasságban”), mely, ahogyan Pál mondja, hemzseg a gonoszság szellemi lényeitől. Ezt semmi esetre sem kell a föld százharmincszázhatvan kilométer vastagságú légkörére korlátoznunk, hiszen, ha a Sátán hatalmi befolyása, amint azt fentebb feltételeztük, az egész naprendszerre kiterjed, a levegő birodalma magában foglalja az a hatalmas kiterjedésű űrt, melyben a bolygók keringenek; és ebben az esetben az sem elképzelhetetlen, hogy e birodalom fejedelmének trónusa a Nap fotoszférájában legyen. Ennek pedig mély, mögöttes jelentősége lehet abban, hogy a bálványimádás mindig is a Napisten tiszteletével kezdődött, és nem kis részben abból is állt, akárhogyan is hívták: Szan, Samas, Bél, Rá, Molok, Milkóm, Hadad, Adrammelek és Anamelek, Mitrász, Apolló, Sejk Semsz, vagy bármelyik néven is a sok közül¹⁶.

Van valami sokat sejtető abban, ahogyan királyságát leírják, az a szó ugyanis sűrűt és ködöset jelent, ellentétben a kristálytisza és friss levegővel. Talán ezért választották Sátán egének szennyes és bűntől megfertőztetett állapotának leírására. Ezt a nézetet a Hébererekhez írt levél egy szakasza alátámasztani látszik, ahol ezt olvassuk: „Szükséges tehát, hogy ha az ég(bel)i¹⁷ dolgok képmásai (előképei) így tisztulnak meg, akkor maguk az égen¹⁸ levő(dolgo)k pedig még jobb áldozatokkal, mint azok,” (Héb 9,23 – Vida ford.). Ez utóbbinak a megtisztítása valószínűleg az Úr visszatértekor fog megtörténni, amikor kiveti Sátánt és angyalait a mennyből (égből), amiről a Jelenések 12 ír. És észrevehetjük azt a csodálatos egyezést az első ég meglévő tisztátalansága és Ézsaiás próféciája között, mely szerint az eljövendő korban „a hold fénye olyan lesz, mint a nap fénye, és a nap fénye hétszer erősebb lesz, olyan, mint hét nap fénye” (Ézs 30,26).

A világ szellemi hatalmai.

Milyen természetű tehát ez a hatalom, melyre a Sátánnak az előbb említett címei utalnak? Hogy megértsük, először általánosságban kell megnéznünk, mit mond az Ige a szellemi működésekről. Ugyanis – bár láthatatlanul és a föld uralkodói által szinte mit sem sejtve –, szellemi hatalmak is léteznek (Prédikátor 5,8), melyeket eredetileg mind Isten nevezett ki, akár hűségesek maradtak

14 Levegő: *aér, aerosz*

15 Mennyei(ekben): *epuraniosz*

16 Ne tulajdonítsunk-e nagy jelentőséget annak a ténynek, hogy maga a „Sátán” elnevezés a káld „Saitán” formán keresztül jutott a görög „Titán”-ig, mely utóbbit a görög és latin költők a Napisten megjelölésére használták? Valóban úgy tűnik, mintha ezt a kapcsolatot ismerték volna a sötét középkorban, ugyanis Didron, Keresztény ikonográfiájában három bizánci miniatúrát is leír a tizedik századból, melyben Sátánt glóriával, azaz dicsfényel körülvéve ábrázolják, ez pedig nem más, mint a Napisten ismertető jele a pogány vallásokban. A gyülekezet elpogányosodásával a Krisztust és a szenteket ábrázoló képeken is elkezdett megjelenni a dicsfény. Ugyanekkor más szokások bevezetésével is megromlották a gyülekezetet – mint a tonzúra (kiborotvált kerek folt a szerzetesek fején), és a kelet felé fordulás gyakorlata –, melyek a kora ókortól kezdve a Napisten tiszteletének részét képezték.

17 Ég, menny: *uranosz*

18 Égi, mennyei: *epuraniosz*

Hozzá, akár nem. Egyik magas rangú őrző áll a másik fölött, mindegyik a rangban felette lévőknek ad számot, míg a piramis csúcsa el nem jut a Mindenható Istenig. Zakariás első látomásában (Zak 1,11-12), azok, akiket az Úr elküldött, hogy járják be a földet, jelentést tesznek az Úr angyalának, aki később Magához, a Seregek Urához járul.

És ezért olvasunk trónokról, uralmakról, fejedelemségekről, fennhatóságokról (Kol 1,16), arkangyalokról¹⁹ és angyalokról. Nagyon hamar észrevehetjük az Igében azt is, hogy az emberek ügyeit és világát felügyelő láthatatlan lények hatalmas tömege nyílt lázadásban van a Mindenható Istennel szemben; hogy fejedelemségek, hatalmak és a sötétség világuralkodói léteznek, akikkel, ahogy Pál mondja, nekünk komoly küzdelmet kell folytatnunk (Ef 6,12). Ezek mind fejedelmüknek, a Sátánnak tartoznak beszámolóval, aki, amikor a Felségesnek tesz jelentést, igénybe veszi hírszerzőinek értesüléseit ahhoz, hogy vádoljon bennünket és a testvéreinket éjjel és nappal Isten színe előtt (Jel 12,10).

A 82. zsoltár figyelemre méltó közlései az uralmuk igazságtalanságáról, Isten velük való vitájáról, és a fölöttük kimondott ítéletről.

Ha szeretnénk megtudni valamit arról, milyen is az ő uralmuk, elolvashatjuk magának Istennek a véleményét erről a 82. zsoltárban. Ez a rövid költemény – az egyike a legnagyobb kijelentéseknek, melyek fellibbentik az elválasztó függönyt, és pillanatnyi betekintést engednek a mi világunkon túli titkokba – annyira fontos tárgyunk illusztrálása szempontjából, valamint olyan jól magyarázatot ad a morális problémákra, melyek ma a világban vannak, hogy néhány magyarázó szó kíséretében a teljes szövegét idézzük:

1. Isten áll az Isten gyülekezetében: ítéletet tart az istenek között.
2. Meddig ítélték még hamisan, és pártoljátok a gonoszokat?
3. Védelmezzétek a szegények és árvák jogát, szolgáltassatok igazságot a nyomorultnak és elnyomottnak!
4. Mentsétek meg a szegényt és szűkölködőt, szabadítsátok ki a gonoszok kezéből!
5. Nem tudnak, nem értenek semmit, sötétségben járnak. A földnek minden alapja inog.
6. Én mondtam: istenek vagytok ti, és a Felséges fiai vagytok ti mindnyájan.
7. De úgy haltok meg, mint emberek, és úgy hullotok el, mint bármelyik fejedelem.
8. Kelj föl, ó, Isten, íteld meg a földet, mert minden nép a te örökséged.”

A zsoltár négy részre tagolódik, mely közül az első a Felségest mutatja, amint e világ anyagi uralkodói között állva, esztelenségük miatt vádat emel ellenük. Két másik ilyen gyűlésről tudunk; mindkét eset hasonlít abban, hogy, amennyire az Ige kijelenti számunkra, a tanácsvégzés a föld egyik lakójával kapcsolatos, és a megszületett döntés a legsúlyosabb pillanatot jelenti az illető életében. Az egyik Jób könyvének az elején van, ahol Isten fiai, és köztük Sátán is az Úr elé járulnak. A másik pedig a Királyok könyvében szerepel, amikor a mennyei tanácsülésben eldöntik Aháb sorsát (1Kir 22,19-23). És éppen úgy, ahogyan Sátán részt vesz a Jóbbal kapcsolatos tanácskozáson, itt is egy hazug szellem jelenlétéről olvasunk, aki engedélyt kap, hogy megszállja, és olyan

¹⁹ Lehet azonban, hogy nem kellene többszámban beszélnünk az arkangyalokról; mert egyedül Mihályt említi az Ige, akit arkangyalnak nevez. Ugyanakkor lehetséges, hogy más, hasonló rangú lények is létezhetnek, akik más világokkal vannak összeköttetésben. Mert úgy tűnik, hogy Mihály azért viseli ezt a címet, mert ő a hűséges angyalok kinevezett uralkodója a mi földünk égében (mennyeben). És ezért látjuk őt Isten választott népének fejedelmeként és a Sátán nagy ellenfeleként állni (Dániel 12,1, Jelenések 12,7, Júdás 9).

beszédre indítsa a hamis prófétákat, hogy az a pusztulását okozza azoknak, akik bennük bízva hallgatnak rájuk.

Az „istenek” a második sorban nem mások, mint angyalok – ebben az esetben, természetesen bukott angyalok – akiket Isten képviselőinek neveznek²⁰. Hasonló összefüggésben használja a 97. zsoltár az *előhím* szót, ahonnan idézve azt a mellékmondatot, hogy „imádjátok őt minden istenek”, a Héberék 1,6 így fordítja: „imádják őt az Istennek minden angyalai”²¹.

A következő vádpont milyen szemléletesen ábrázolja a világ jelenlegi állapotát! Milyen világosan élénk tárja, hogy ha hazugság, csalás, elnyomás és erőszak uralkodik; ha a gyengék könnye hull; ha Istennek sok olyan gyermeke van, kit

„e világ nehéz küzdelmében
nyomorultan, kimerülten,
fantomsereg úz szüntelen”,

ha emberek sokasága mondhatja, „senki sem törődik az én lelkemmel” – mindez azért van, mert egy lázadó angyal suhogtatja vasjogará a sóhajtozó föld fölött.

A harmadik és negyedik vers Isten szeretetébe enged csodálatos bepillantást, aki nem csak Ádám elbukott nemzetsége fölött bánkódik, hanem a bukott angyaloknak is a bűnbánat lehetőségét kínálta, és kegyelmet gyakorolt volna velük is. Eszünkbe jutnak Urunk titokzatos szavai, rögtön miután hang hallatszott a mennyből: „Most van ítélet e világ felett; most vettetik ki e világ fejedelme” (Jn 12,31). Mintha az a visszavonhatatlan döntés, mely megpecsételi a sötétség világbíróinak ítéletét, csak ekkor született volna meg, és mintha az Úr meghallotta volna a dördülést, mellyel a kegyelem kapuja bezárult, ami pedig egészen addig nyitva állt még a Sátán és a gonoszság szellemei előtt is. Lehetséges, hogy Isten testet öltött Fiával szembeni ellenségességük töltötte be gonoszságuk mértékét, így a zsidókhoz hasonlóan az ő esetükre is ráillik a gonosz szőlőművesek példázata. Megtagadták ugyanis, hogy a hatalmas Teremtőnek felajánlják földjének gyümölcsét, melyet az ő gondjaikra bízott; elutasították az irgalommal teli kérést, ahogyan a fenti zsoltárunk írja, és végül, amikor megpillantották, hogy a Fiú belép az ő birodalmukba, minden megmaradt reményüket elveszítették azzal, hogy így kiáltottak: „Ez az örökös: gyertek, öljük meg, és azután miénk lesz az öröksége!” (Mt 21,38).

Az ötödik vers megmutatja, hogy Isten előre látta, mi lesz az egésznek a vége. Megmondja, hogy intelme hiábavaló, a lázadók nem hallgatnak Rá. Azáltal, hogy elszakították magukat Tőle, elveszítették a bölcsességüket, és többé nem képesek megérteni a dolgokat; emberek módjára rövidlátókká lettek – ha nem is olyan mértékben, mint azok. Nem képesek másra, mint hogy nyughatatlanul járjanak-keljenek a sötétség leple alatt, ahová költöztek; folytonos aktivitással igyekezve, hogy korábbi lakóhelyük isteni teljességéről el tudjanak felejtkezni; miközben a bűn vakmerő esztelenségéről tesznek bizonyosságot azzal, hogy kinyújtják kezüket Isten ellen, és a Mindenhatóval szemben erőt gyűjtenek.

Állapotuk pedig borzalmas következményekkel jár a földre nézve, mely nyög és sóhajtozik az uralmuk alatt. A föld talapzatai inognak: telve van kirívó jogtalansággal és aljas büntettel, melyek kiáltása az égig hallik; igazságtalanság és elnyomás uralkodik. Meg kell ezért fosztani őket az uralomtól, a hatalmat el kell venni tőlük: szükséges, hogy félelmetes megtorlás érvényesítse annak az igazságát, aki Király mindenek fölött.

20 Ahogy Urunk megmagyarázta: „Ha isteneknek mondta azokat, akikhez az Isten igéje lett” (Jn 10,35).

21 Hasonlítsuk össze ugyanígy a Héberék 2,9-et a 8. zsoltár 5. versével!

Megfelelő módon következik tehát a felettük kimondott ítélet, és a kifejezésmódnak meg kellett volna akadályoznia a zsoltárnak azt a felszínes magyarázatát, mely szerint ez csak az emberi uralkodókra vonatkozik. Ezek a szavak nem halandóknak szólnak, hanem olyan lényeknek, akik életük legelső perceitől kezdve Isten fiainak halhatatlanságát élvezhették. Mivel azonban vétkeztek, és kiestek első lakóhelyükről, ők is a bűn és a halál törvénye alá kerültek. Ádám röpke életű gyermekeihez hasonlóan fognak is elveszni, és elesnek ugyanúgy, mint a föld akármelyik fejedelme.

Ezt az ítélet azonban még nincs végrehajtva; nyilván erre akkor kerül sor, amikor Sátánt megkötözik, és ezer évre a mélységbe, vagy a föld tüzes belsejébe vetik, mely, amint az Igéből összerakhatjuk, az elveszett halottak fogva tartó helye²².

A zsoltár imádsággal zárul. Miközben a zsoltárosnak azok a gonoszságok járnak a fejében, melyeket a világra elhozott annak jelenlegi gonosz fejedelme, szíve vágyódni kezd, hogy jöjjön el az igazságos Király, Krisztus, hogy eljövételével kivesse a hatalomból a lázadó erőket, örökségül birtokba vegye a nemzeteket, és megítélje a földet.

Az Ige tehát egyértelműen kijelenti, hogy földünk irányításában szellemi és emberi hatalmak is egyaránt részt kaptak; és ennek a két különböző erőternek az összességéből tevődik össze a föld kormányzása. Ahogyan ugyanis Ézsaiás könyvének egyik verséből kiderül, amikor az Úr eljön, két külön irányító testületet fog hatalmától megfosztani, és megbüntetni: „a magasság seregét a magasságban, és a föld királyait a földön” (Ézs 24,21). Ezek közül az előbbiek nyilvánvalóan Sátánt és angyalait jelentik; utóbbiak pedig az antikrisztusi (keresztényellenes) világhatalmakat²³. Krisztus sem fogja megváltoztatni a kormányzás formáját, bár le fogja cserélni az uralkodókat. Ugyanis Ő Maga és Gyülekezete fogja elfoglalni a magasságban lévők seregének helyét, míg a föld királyainak legmagasabb rangja Ábrahám test szerinti magvának fog adadni a földön.

Földi fejedelemségeink közül, úgy tűnik, egyet kivéve mind a Sátán uralma alatt van.

Megdöböntő azonban, hogy a világ szellemi erői fölötti rendelkezés joga jelenleg teljesen a Sátán kezében van. Ez a 82. zsoltárból és az Ézsaiás 24,21-ből is kiderül, mivel az Ige mindkét helyen egyértelműen Isten elleni lázadókként írja le a szellemi uralkodókat.

Dániel tizedik fejezetében Perzsia sátáni fejedelméről és Görögország fejedelméről olvasunk; az Úr angyalának azonban, akit Perzsia fejedelme jövetelében akadályozott, nincs ilyen címe. Szavaiból kiderül, hogy az övé nem állandó poszt; őt egy adott feladat miatt küldték, és miután azt elvégezte, visszatér, hogy azután Görögország fejedelme jöjjön elő. És milyen komoly jelentősége van annak, hogy egy kivételével földünk minden égi fejedelme ellenséges vagy közömbös volt vele szemben (Dániel 10,21)! A hatalmas, lázadó birodalom teljes területéről Istennek mindössze egyetlen hűséges fejedelme jött, hogy az Úr angyalának segítségére legyen a sötétség erői elleni harcban. Ez a hűséges arkangyal Mihály volt; és nem is nehéz megmagyarázni jelenlétét a levegőég régióiban. Dánielnek azt mondja róla ugyanis az angyal, hogy ő a „ti fejedelmetek”, és utána pedig, hogy ő a „nagy fejedelem, aki néped fiaiért áll” (Dániel 12,1). Úgy tűnik tehát, hogy Mihály Izrael szellemi uralkodója; így amikor Isten kiválasztott Magának egy népet a földön, kivette őket a Sátán fennhatósága²⁴ alól, és egyik saját fejedelmét jelölte ki, hogy vezesse és védelmezze őket. Ezért látjuk, hogy ádáz ellenségességgel száll szembe Mihállal a sötétség fejedelme, és személyesen

22 Sátán ezáltal elszenvedi az első halált a Millennium alatt, és utána a tűzzel és kénkövel égő tóba vetik, ami a második halál. Lásd: Ézs 24,21-22; Jel 20,1-3; Jel 20,14.

23 Azaz, a kereszténység pogány hatalmait. Mert Izrael átmeneti elutasítása után a föld fölötti uralom hivatalosan a pogányokra szállt, Nebukadnecár személyében (Dán 2,37-38).

24 *Exuszia* (Csel 26,18 és Kol 1,13) – hatalom, felhatalmazás, tekintély, jog, jogosultság

vezeti kétségbeesett támadását az átruházott hatalmi övezet ellen. Egyik győzelmét a Krónikák könyve jegyzi fel, ahol azt olvassuk: „És felállott Sátán Izráel ellen; és rávette Dávidot, hogy számlálja meg Izráelt (1Krón 21,1)”²⁵.

Zakariás könyvének harmadik fejezetében az egész szembenállás jellegzetes ábrázolását láthatjuk, és a végeredménybe is bepillantást nyerhetünk. Az Úr angyala ugyanis, aki előtt Jósua, a főpap áll, nem lehet más, mint Mihály, Izrael védelmezője; és ott van maga a Sátán is, hogy vádolja Jósuát. Az Úr pedig mint Bíró jelenik meg, aki az Ellenséggel szemben Jósua és Jeruzsálem javára dönt. Ez az ítélet azonban még nem lépett hatályba, mert a Sátán, kitartó és erőteljes támadásaival ezek után a zsidó nép romlását és szétszórását idézte elő; látszólag meghíúsította Isten szándékát, és teljesen visszaszerezte elveszített befolyási területét. Mihály uralma ezért úgy tűnik, jelenleg mintegy fel lett függesztve; de ahogy a prófétai iratokból kiderül, hamarosan újra fölveszi a harcot, és döntő és végleges győzelmet arat²⁶.

A sötétség fejedelme ezért óriási hatalmat gyakorol; és ezért olyan van olyan valóságos és súlyos küzdelme a keresztényeknek.

Mindezekből bizonyosan arra következtethetünk, hogy habár Sátán lázadó lett, egyelőre még nem fosztották meg sem hatalmától, sem pozíciójától. Még mindig ő a magasság seregének fejedelme, aki nemzetiségek szerint különböző tartományokra osztja föl a földet, mindegyik fölé kormányzóként egy-egy hatalmas angyalt rendelve, akiknek megszámlálhatatlan alárendelt segít a nemzetek, országok fölötti uralkodásban, az azokban zajló szellemi folyamatok irányításában; és abban, hogy a Sátán akaratához hajlítsák ezeket a folyamatokat. Így kapunk némi elképzelést annak rettenetes valóságáról, amit Pál mond, amikor kijelenti, hogy a mi harcunk nem test és vér ellen van, hanem a küzdelmet a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, a jelen világ sötétségének világbírói ellen, a gonoszság szellemei ellen kell vívni, melyek az égben vannak (lásd: Efezus 6,12).

De ki alkalmas erre? Hiszen bolygónk egész légköre sűrűn be van népesítve egy ellenséges faj olyan lényeivel, akik kimondhatatlanul magasabb rendűek nálunk tudásban és erőben; évek hosszú-hosszú sora óta rendelkeznek tapasztalatokkal az emberiség minden elképzelhető gyenge pontjával kapcsolatban; birtokában vannak annak a mérhetetlen előnynek, hogy számunkra láthatatlanok; és mint szellemi hírszerzők, valószínűleg képesek nem csak a szavaink és külső magatartásunk alapján megítélni bennünket, hanem legbelső gondolatainkat is olvasni tudják; a legtökéletesebb és kudarcot nem ismerő szervezettel működnek együtt; és végül, olyan vezetőjük van, akié a legtökéletesebb bölcsesség és tudás, és akit hatalmas fejedelmek segítenek, ezen kívül olyan sok alattvalója van, hogy ha Lukács emlékezetes leírásában van jelentősége annak a szónak, hogy „légió”, akkor könnyedén megteheti azt is, hogy belőlük hatezret küldjön egyetlen szerencsétlen fogoly őrizetére (lásd: Lukács 8,30).

De az Úr gondot visel az Övéire, és nem hagyja őket védtelenül.

Valóban, ilyen tényekkel szembesülve elájulhatnánk a félelemtől, ha nem tudnánk, hogy van egy nagyobb Hatalom a sötétség fejedelmének minden serege fölött, aki kimondhatatlan szeretettel

25 A Dániel 10,13.20-ból kiderül, hogy ez valószínűleg úgy történhetett, hogy Mihály vereséget szenvedett, emiatt védelme nem tudott érvényesülni. A 2Királyok 6,16-ban leírtak rávilágítanak arra, hogy úgy tűnik, szellemi harc dúl minden földi eseménnyel kapcsolatban. Amikor ugyanis Elizeus megrémült szolgája közölte mesterével, hogy Dótánt teljesen körbevették a szírek, a próféta mintha azonnal megtekintette volna a szellemi erőket *mindkét oldalon*, és a látvánnyal megelégedve így felelt: „Ne félj, mert többen vannak velünk, mint ővelük!” Az ellenséges sereg megvakítását kétségtelenül az Elizeust védelmező tüzes seregek végezték Isten parancsára, és ez a csoda nyilván azt jelenti, hogy azok, akik a szírekkel voltak, addigra már vereséget szenvedtek.

26 Dániel 12,1; Jelenések 12,7-9

van irántunk, aki nem csak képes, de vágyik is arra, hogy megvédjen bennünket a pusztítótól, és aki teljesen meg akar szabadítani bennünket a szorongástól, a félelemtől és a veszélytől, amit támadásai okoznak. Mert habár az Úr hivatalosan még nem fosztotta meg hatalmától a lázadót, és még nem hozott létre új kormányzást, nem bízta a világot teljesen a Sátán kénye-kedvére. Isten angyalai behatolnak a levegőég tartományaiba; körülveszik azokat, akik Istent félik, és megvédik őket a gonosz ellenséggel szemben, akinek különben könnyen áldozatul esnének (lásd: Zsolt 34,7). A számuk sem kevés: Elizeus szolgája látta, hogy a hegy tele van tüzes lovakkal és harci kocsikkal Elizeus körül (lásd: 2Kir 6,17). Isten angyalai lettek kijelölve arra, hogy gondját viseljék a gyülekezeteknek, amint azt a Jelenések első három fejezetében látjuk. Sőt, a kormánypalcát néha Sátán leghatalmasabb fejedelmeinek kezéből is kiragadják, és valamelyik földi királyságot egy ideig Istennek egy angyala veszi az uralma alá. Ahogyan épp az imént láttuk, ez volt a helyzet a perzsa birodalommal is, amikor az Úr a világi hatalmat fogságban lévő népe számára kedvező módon használta fel (lásd: Dániel 10,13).

A természeti elemek mozgását valószínűleg Sátán irányítja.

Első pillantásra úgy tűnhet, hogy az elemek fölötti uralmat Isten nem hagyta teljesen a lázadók kezében, mert a Jelenésekben a vizek angyala nem hangzik hitehagyottnak, amikor így szól: „Igazságos vagy te, a Szent, aki vagy, és aki voltál, hogy így ítéltél; mivel szentek és próféták vérént ontották ki, te is vért adtál nekik inni: megérdemelték” (Jel 16,5-6). Olyan valakinek a szavai ezek, aki már régóta sóhajtozott és vajúdott amiatt a rengeteg gonoszság miatt, amit látott, és most végre eljött az igazságos ítélet, mely győzelmet arat fölöttük. Az az angyal pedig, „akinek hatalma volt a tűzön”, nyilvánvalóan szintén Isten egyik fejedelme (Jel 14,18).

Mivel azonban csak a végidők kapcsán találkozunk e kettővel, és azokkal, akiket János látott a föld négy szelét tartani (Jel 7,1), valószínű, hogy Isten őket a Sátán szolgáit követően jelölte ki, hogy az eljövendő harag végrehajtásában felhasználhassák a birtokukba vett természeti elemeket. Mert amíg az ördög nincs elűzve levegőégbeli trónjáról, valószínű, hogy legalábbis jelentős mértékben ő gyakorolja az uralmat a légköri jelenségek fölött. Jób könyvében azt látjuk, hogy akár még a villámokkal is bánik, mert intésére „Isten tüze esett le az égből, és égés támadt a juhok közt és a legények közt, és megemésztette őket”. Amikor pedig több évszázaddal később Urunk felébredt a hajóban, és rendreutasította a szeleket és a tengert (Mt 8,26), nem feltételezhetjük, hogy pusztán a szélökést vagy az értelemmel nem bíró hullámokat feddte meg; hanem sokkal inkább a levegő és a víz gonosz szellemeit, melyek együtt felkorbácsolták a vihart.

A világ általános állapota, melyet jelenlegi szellemi uralkodóinak lázadása okozott, és Isten részleges közbeavatkozása.

Isten Igéjéből tehát az a kép tárul elénk, hogy evilág ura az egész földet tartományokra osztotta föl, és szisztematikusan kormányozza és irányítja kormányzóival, tisztviselőivel és számtalan alárendeltjével együtt. Ez a szervezet működik hát a világban, mely ugyan tökéletes önmagában, de egyes emberek, gyülekezetek, és néha egész nemzetek védelme érdekében folyamatosan megzavarják olyan behatások, melyek egy hatalmasabb erőtől származnak. Ennek a két behatásnak a végeredménye adja ki a világ mostani állapotát; egy olyan állapotot, mely általánosságban véve és rendszerszinten gonosz és istentelen, de számos egyéni kivétel van; sőt időnként igen nagy kiterjedésű helyi változások történnek, melyeket reformációknak vagy ébredéseknek nevezünk; amikor itt és amott a sűrű sötétség megvilágosodik egy-egy fényesen világító lámpásnak köszönhetően; száraz sivatag, de nem oázisok nélkül; örökké nyugtalan tenger, melynek felületén a

legjellegzetesebb vonás annak a szellemnek a széles áramlata, mely most az engedetlenség fiában működik, de néhány rejtett áramlás az ellenkező irányba halad.

Ezékiel prófécijája Tírusz fejedelmével és királyával kapcsolatban. Ez a két cím nem ugyanarra a személyre vonatkozik.

Lapozzunk most Ezékiel 28. fejezetéhez, melyből talán egy kicsit többet is megtudhatunk erről a rejtélyről. A fejezet első tizenkilenc verse egy nagyon figyelemreméltó, de bizonyos mértékben homályos próféciaát tartalmaz, mely két külön részből áll: az egyik Tírusz fejedelmének szól, a másik pedig gyászének Tírusz királyáról. Nem férhet hozzá kétség, hogy ez a két cím két külön személyre vonatkozik, és nem pusztán ugyanannak az embernek a különböző megszólításai. A fejedelemnek szóló szövegben ugyanis nincs semmi, amit ne lehetne egy emberi uralkodóról elmondani; a király azonban nyilvánvalóan emberfeletti. A fejedelemről azt mondja, hogy idegenek keze által ölik meg, és itt az a szó szerepel, ami a karddal vagy lándzsával való átdöfést jelenti. A királyt azonban tűz fogja megemészteni, és hamuvá fogják tenni a földön.

A Tírusz fejedelméről szóló igék magyarázata.

Az első tíz verssel kapcsolatban nincs okunk arra, hogy ne Tírusz akkori uralkodójára vonatkoztassuk, kinek neve, mint azt Josephus Flaviustól megtudjuk, Ittiobalus volt. Tíruszt egy sziklás kis szigetre építették a szárazföldtől körülbelül félmérföldnyire, és nagyon megerősítették. Ezért mutatja be úgy az Ige Ittiobalust, mint aki tenger övezte városának erőssége miatt felmagasztalja magát, és abbéli elbizakodottságában, hogy mennyire megközelíthetetlen a lakóhelye, ahhoz az Istenhez hasonlítja magát, aki az egek fölött ül; az Ige pedig iróniát alkalmazva szól hozzá, mondván, tán bölcsőbb, mint Dániel, akinek világraszóló hírneve volt akkoriban; önteltsége pedig nyilván bölcsességének, kereskedelmi sikereinek és a megszerzett anyagi javak bőségének tulajdonítható. Amiért azonban olyan okosnak tartotta magát, mint amilyen Isten, ezért eljön rá a legkegyetlenebb nemzet, a káldeusok; és amikor arra kerül sor, hogy átdöfik, akkor végül rájön, hogy bizony csak ember ő és nem isten.

A prófécia idáig könnyen érthető; és tudjuk, hogy röviddel ezután Nebukadneccár megostromolta Tíruszt. Érdekes, hogy a későbbi időkben a tírusziak azzal hízelegnek Heródesnek, hogy a hangja egy isten hangja, nem emberé, és sokkal nagyobb büntetést hoznak rá ezzel, mint ami saját egykori fejedelmüket érte (Csel 12,20-23).

A prófécia többi része valószínűleg az Antikrisztusra vonatkozik. A feltevés indokai.

Tírusz királyának gyászéneke (Ezékiel 28,11-19) azonban már nem szolgál ilyen készséges magyarázattal, mert olyan kifejezéseket tartalmaz, melyek nem alkalmazhatók egyetlen halandóra sem. Ha megpróbálnánk ezeket a szokásos módon pusztán szófordulatnak tartva kimagyarázni, az azt jelentené, hogy nem vesszük komolyan az Isten Igéjét. Nincs jogunk ahhoz a tisztességtelen módszerhez, mellyel megszabadulhatunk a nehézségektől; mely lehetővé teszi az emberek számára, hogy gyakorlatilag bármilyen kívánt jelentést levezessenek egy-egy igeszakaszról; és amely az egész Bibliát megoldhatatlan rejtéllyé teszi ahelyett, hogy nyilvánvalóvá tenné a közléseit. Ha szükséges, inkább el kell ismernünk, ha elképzelésünk sincs valaminek az értelméről.

Van azonban egy bizonyos típusú prófécia, mely különösen a Zsoltárokból gyakori, amelyekben a próféta először valamilyen aktuális dologról beszél, majd a Szellem az utolsó idők valamilyen különleges eseményéhez ragadja, melynek az ő saját napjaiban történt eset a halvány előképe. Ha tehát ezt az alapelvet alkalmazzuk az előttünk lévő szakaszra, azonnal szíven üt az előképszerű hasonlóság Ittiobalus önhittsége és a bűn emberének az önhittsége között, akiről Pál apostolnál

olvasunk: „aki magát ellene veti és fölibe emeli mindannak, ami Istennek vagy isteni tiszteletre méltónak mondatik, annyira, hogy maga ül be az Isten templomába Isten gyanánt, mutogatván magát, hogy ő Isten” (2Thess 2,4). Lehetséges, hogy Tírusz királya, aki különbözik földi előképétől, a fejedelemtől, lehet a végső, nagy Antikrisztus? Próbáljuk ki a kulcsot, és nézzük meg, hogy beleillik-e a zárba.

Először is: van-e bármilyen indoka annak, hogy az Antikrisztust Tírusz királyának nevezzék? Nyilván van. Tírusz ugyanis Palesztinában van²⁷, és a fejezet második verse azt mondja, hogy „a tenger közepén” ül. Ha most odalapozunk Dániel próféciájához, a kedve szerint cselekvő királyhoz, azt fogjuk látni, hogy az a pusztító „bemegegy a dicsőség országába, és felvonja sátorpalotáját a tengerek között” (Dán 11,41-45). Más szóval, ez azt jelentheti, hogy meg fogja szállni Palesztinát és Tíruszban telepszik le.

Van azonban egy jelentőségteljes váltás a Tíruszt leíró kifejezésekben. Amit Ezékiel a fejedelemnek mond, abban az szerepel, hogy a város „a tengerek közepén”, szó szerint, „a tengerek szívében” van, azaz minden oldalról víz veszi körül (Ezékiel 28,2). Ismeretes pedig, hogy korábban, egészen Nagy Sándor ostromáig Tírusz sziget volt. Most azonban félsziget, és valószínűleg a jövőben is így lesz, az Antikrisztus napjaiban; ezért használja Dániel azt a kifejezést, hogy „tengerek között” (Dán 11,45). Így megmagyarázható az összefüggés az Antikrisztus és Tírusz között.

A gyászének egyes kifejezései, amennyire tudhatjuk, egyedül a Sátánra vonatkozhatnak. Az Antikrisztus azonban a megtestesült Sátán lesz.

De mit mondjunk magáról a gyászénekről? Mert olyan állítások vannak benne, melyek nem vonatkozhatnak egyetlen halandóra sem, még Ádámra sem. Ősatyánk bizonyosan az Édenben és az Isten kertjében volt; de nem olvasunk olyat, hogy mindenféle drágakő borította volna el; nem tudjuk, hogyan nevezhették volna a felkent kérubnak; nem hallunk olyat, hogy Isten szent hegyén lett volna, sem olyat, hogy tüzes kövek között járt. Amennyire meg tudjuk állapítani, csak egyvalaki lehet, akire ráillhetnek az ebben a szakaszban használt kifejezések, és ez nem más, mint a Sátán; a többi leírást pedig mind az Antikrisztusra lehet érteni.

De miért van ez a furcsa kavarodás? Miért utal vajon az Ige erre a két titokzatos alakra úgy, mintha mindkettejük múltja és személyisége egyetlen lényben olvadna össze? Nem nehéz magyarázatot találni erre. A Biblia tanulmányozása révén megtudhatjuk, hogy minden emberi energiát szellemi behatások keltenek fel és irányítanak. Ha Isten gyermekére Isten Szelleme leszáll, képessé válik megcselekedni Isten akaratát. Ha azonban elveszítjük az Őtől való függésüket, az imádságban pedig megrestülünk, kitesszük magunkat annak, hogy gonosz szellemek kerítsenek hatalmukba, és félrevezessenek bennünket; mindez pedig nagyon komoly következményekkel jár. Így befolyásolta a Sátán egyszer Dávidot, ami majdnem az ő és népe életébe került (1Krón 21), bár a végső pusztulás nem következett be; mert Isten legerőtlenebb szentjének esetében sem érheti el ezt az ördög. A gonoszok azonban teljes mértékben ki vannak szolgáltatva annak a szellemnek, mely most az engedetlenség fiaiban működik (Ef 2,2).

Mármost, míg kétségkívül a gonosz angyalok és a démonok végzik az emberiség befolyásolásának általános munkáját, könnyen elképzelhető, hogy bármikor, ha valamilyen univerzális jelentőségű ügy forog kockán, legmagasabb vezetőjük, aki mindnyájukat túlhaladja ismeretben és hatalomban, maga veszi kezébe a komoly erőfeszítést igénylő munkát. Így lehetett, hogy Urunk első eljövetelekor, amikor a sötétség fejedelmének órája eljött, maga a Sátán ment be Júdásba, és

²⁷ A fordítás alapjául szolgáló, ötödik kiadás 1889-ben jelent meg; Türosz (mai nevén Szúr) jelenleg Libanon egyik nagyvárosa (a ford.)

irányította szörnyű büntetének elkövetésére (Jn 8,27). Tehát, amikor az Ellenség utolsó nagy mesterműve, az Antikrisztus megjelenik, akinek az eljövetele, ahogy Pál írja, a Sátán munkája lesz (2Thessz 2,9), és akinek a Sárkány át fogja adni az erejét, trónját és hatalmát (Jel 13,2), logikus feltételezni, hogy azt az embert személyesen az ördög fogja megszállni, és a hatóerejét számára biztosítani. Így pedig összetett lény lesz, részben emberi, részben emberfeletti; egyszerre Tírusz királya és felkent oltalmazó kérub; így másolja a Sátán Urunk testet öltését. Így eltűnnek a nehézségek ezzel a próféciával kapcsolatban; a gyászének kusza hálóját kibogoztuk. Ugyanis könnyen érthető, ha meglátjuk, hogy egyszer az emberi, egyszer a sátáni oldaláról beszél az Antikrisztusnak.

Az sem kell, hogy ez a kettős megszólítás különösnek tűnjék számunkra: mert hasonlót látunk a Sátán legelső említésekor is a Bibliában, amikor éppen egy kígyó testében indul romboló munkájára. Ezt követően pedig Isten igazságos ítélete látszólag egyedül a kígyónak szól, de valójában magában foglalja a hatóerővel ellátott hulló és a benne lévő ördög büntetését is. Így teljes a párhuzam az előbb vizsgált igeszakaszunkkal.

A gyászének részletei. Sátán kiválósága bölcsességben és szépségben.

A gyászénekhez való kulcsunkkal haladjunk most tovább a részletek irányába! Az első mondat – legalábbis elsősorban – a Sátánra vonatkozik, akiről azt mondja, hogy a tökéletesség példaképe lett, bölcsességben és szépségben egyaránt (Ez 28,12), kinek óriási birodalmára gyakran utal a Szentírás, és ahogy már láttuk, könnyen lehet, hogy magában foglalja az egész naprendszerünket. Nála nagyobb vagy akár csak egyenlő méltóságú angyali hatalom létét nem fedi fel előttünk az Ige. Maga Mihály arkangyalról is úgy mondja Júdás, hogy a sötétség fejedelmével szemben megadta a magasabb rangúnak járó tiszteletet, ami, legyen az bármennyire gonosz is, jár neki, míg Isten hivatalosan meg nem parancsolja az elmozdítását (Júd 9). Ha tehát a Sátán valóban ilyen magasfokú teremtmény, akkor Isten tökéletes királyságában is, ahol nincsenek olyan rendellenességek, mint nálunk, ugyanúgy felülmúlná alárendeltjeit bölcsességben és szépségben, mint amennyire rangban is.

Édenbe lett helyezve, mely nem az Ádám Édenjére, hanem a Jelenésekben leírt Új Jeruzsálemre hasonlít.

A következő bekezdésből kiderül, hogy Sátán az Édenben volt, Isten kertjében (Ez 28,13). Megjelent ugyan Ádám Édenében is, de ott már nem Isten szolgájaként, hanem úgy, mint hitehagyott és gonosz szándékú szellem, aki csak arra vár, hogy megronthassa az új teremtést. Ezért az ebben a szakaszban szereplő Éden egyrészt nyilván sokkal korábban létezett, másrészt egyáltalán nem is hasonlít arra, amelybe Isten Ádámot helyezte. Hiszen nem szemre kívánatos és eledelre jó gyümölcsfákról olvasunk, hanem a legszembeűnőbb jellegzetesség benne a Sátán befedése vagy betakarása, mely a leírás szerint aranyból és mindenféle drágakőből készült valamilyen pavilon vagy palota lehetett.

Míg ez a leírás semmilyen módon nem emlékeztet bennünket a Paradicsomra, megdöbbenően hasonlít viszont az Új Jeruzsálemre, mely szintiszta aranyból készült, mintha átlátszó üveg lenne, az alapjai mindenféle drágakőből vannak kirakva, jáspisból a falai, kapui pedig gyöngyből. És ne feledjük, hogy ez a város az elsőszülöttek gyülekezetének szánt lakóhely, akik magasabb rendű szellemi lények lesznek, az angyalokhoz hasonlóak (Lk 20,36). Ezek Krisztussal, aki az ő Fejük, ugyanazt a hatalmat fogják gyakorolni, mellyel Sátán és angyalai most oly erőszakosan visszaélnak (Jel 5,10).

Hatalmas fejedelem volt teremtésének napjától kezdve.

A vers hátralévő részét így kellene fordítani: „Csörgő dobjaid és fuvoláid aranyból készültek, ez mind elkészült már a teremtésed napján” (Ez 28,13 – Katolikus ford.). A zene a királyi pompa egyik szükséges tartozéka. Dániel harmadik fejezetében felsorolja a különféle hangszereket, melyek jelzésére le kellett borulni a király előtt (Dán 3,5); az Ézsaiás 14-ben pedig azt írja, hogy Babilon királyának pompája és lantjai zengése vele együtt ment a sírba (Ézs 14,11). Sőt, kürtzengés kísérte Magának Istennek a megjelenését a Sínai-hegyen (2Móz 19,16), és az arkangyal harsonája fog megszólalni az egész Föld Királyának dicsőséges visszatérésekor.

Úgy tűnik tehát, hogy ez a tagmondat azt jelenti, hogy a Sátánt teremtése pillanatától a királyi méltóság ismertetőjelei vették körül; és hogy tudatára ébredésének pillanatában a lég telve volt azok örvendező muzsikájával, kiket Isten arra jelölt ki, hogy előtte álljanak.

A Magasságos Isten papja is volt, és az Isten trónjának zsámolyánál volt a helye.

A következő versben továbblépünk Sátán királyi méltóságától a papi méltóságára (Ez 28,14). Isten rendeléséből a Sátán felkent oltalmazó (befedő, betakaró) kérub volt. A „felkent” kétségtelenül a felkenetés olajával való felszentelést jelenti; míg a kérubok valószínűleg a legmagasabb rangú mennyei lények, akik a legközelebb ülnek Isten trónjához, és akik a világegyetemet vezetik Isten dicséretében (Jel 4,9-10; 5,11-14). Lehetséges, hogy azonosak azokkal a trónusokkal, akikről Pál beszél a Kolossé levél első fejezetében (Kol 1,16). Az a kifejezés, hogy „mely betakar”²⁸ azokra a kérubokra is utalhat, melyek a szövetség ládáját fedték be; de természetesen nem tudjuk meghatározni pontosan, hogy mit jelenthetett a Sátánnak ez a tisztsége. Általánosságban véve úgy tűnik, hogy alárendeltjeit vezette Isten dicséretében.

Azt is olvassuk, hogy Isten szent hegyén volt, és a tüzes kövek között járt (Ez 28,14). Isten hegye nem más, mint Isten látható dicsősége jelenlétének a helye, ahol Isten főpapja áll, hogy szolgáljon Neki. A tüzes köveket a következőképpen magyarázhatjuk. Tudjuk, hogy a kérubok helye közvetlenül a trónus zsámolyának dicsősége alatt van (Ez 1,26). Mármost, amikor Mózes fölvitte Áront, Nádábot, Abihút és Izraelből hetven vént a Sínai-hegyre, „meglátták Izrael Istenét; és lábai alatt valamit, ami olyan volt mintha zafírtéglából készült volna, és oly ragyogó, mint maga az ég” (2Móz 24,10 – Kecskeméthy ford.). „Az Úr dicsősége pedig úgy látszott, mint egy megemésztő tűz a hegy csúcsán” (2Móz 24,17). Ez a zafírtéglából készült valami és a megemésztő tűz talán ugyanaz, mint a tüzes kövek; és ha igen, akkor az, hogy a Sátán ezek közepette volt, azt jelzi, hogy az Isten trónjához való közelség teljes kérubi kiváltságát élvezhette.

Teremtésekor Sátán minden útjában tökéletes volt.

A következő vers azt mutatja, hogy nem Isten a gonosz szerzője (Ez 28,15). Hiszen teremtésekor még a sötétség fedelme is feddhetetlen volt minden útjában, és az is maradt, míg gonoszság nem találtatott benne, és elbukott.

A „nagyarányú kereskedésed” kifejezés magyarázata.

Ami ezután következik, már nehezebb. „Kereskedelmed nagysága miatt bensőd erőszakossággal telt meg, és vétkeztél. Azért levetettelek az Isten hegyéről, és elkergettelek, te oltalmazó kerúb a tüzes kövek közül” (Ez 28,16, Károli rev. 2011).

²⁸ A magyar bibliafordításokban „oltalmazó”-nak fordított *száhah* szó jelentése: befed, betakar, letakar, beburkol, befed, megvéd. (a ford.)

A vers első része lehet, hogy egyedül az Antikrisztus emberi oldalára vonatkozik, ugyanis arra találunk prófétai utalást, hogy a kereskedelem a végidők egyik fő jellegzetessége lesz (Jel 18,11-19). A világtörténelemben számos példáját láthatjuk, milyen erkölcsromboló hatása volt mindig is a nemzetekre, ha azok teljesen a kereskedelem felé fordultak, mert ennek növekedésével a luxus, a csálás és az erőszak is mindig megjelent.

Új fordítási javaslat és valószínű magyarázat.

Mindazonáltal ez az első rész is utalhat a Sátánra valamilyen rejtélyes módon, amit még nem tudunk teljesen megmagyarázni, hiszen csak a halvány körvonalait tudjuk megállapítani ezeknek a szellemi dolgoknak. Bizonyos, hogy egy ilyen szó alkalmazását a szövegkörnyezetnek is alá kell támasztania, és ha az Authorised Version fordítása homályosnak tűnik, egy lehetséges változtatással nagyon is elfogadható magyarázathoz jutunk. A szó gyökerének²⁹ vizsgálata által megállapítható ugyanis, hogy „kereskedés”-nek, „kereskedelem”-nek fordított szó ártó, rágalmozó beszédek terjesztőjét is jelenti, és tudjuk, hogy maga az a név is, hogy ördög (diabolosz) vádlót, rágalmozót jelent.

Azt pedig, hogy a Sátán valóban bevádolja Isten előtt az embereket cselekedeteik és indítékaik alapján, Jób könyvéből tudhatjuk. És szintén Jób életén keresztül pillanthatunk bele abba a kegyetlen erőszakosságba, mely ezeket a vádakat követi minden alkalommal; hogy Sátán egész fejedelemsége az igazságtalanság birodalma lett, melyben Isten szolgáit nyomorúság, szenvedés éri, a gonoszok pedig rendszerint virulnak. Az Úr ugyanis megengedi a dolgoknak ezt a mostani állapotát, mert az Ő gyermekeinek szükségük van az olvasztókemencére³⁰, hogy megtisztítsa őket a salaktól; de azután bizonyos, hogy számon kéri minden bánatukat és minden könnyüket rágalmozó vádlójuk kezén.

A Jelenések 12. fejezetéből megtudjuk, hogy az Úr végül véget fog vetni Sátán rágalmozásainak azzal, hogy elküldi Mihályt, hogy űzze el őt magasban lévő trónjáról, és úgy, ahogy van, vesse ki a mennyei helyekről. És abban a pillanatban, hogy lezuhan égbeli uralmából, hatalmas hang szól a mennyben: „Most lett a mi Istenünké az üdvösség, az erő és a királyság, a hatalom pedig az ő Krisztusáé, mert levettetett testvéreink vádlója, aki a mi Istenünk színe előtt éjjel és nappal vádolta őket” (Jel 12,10 – ÚF). Ez a kiutasítás valószínűleg azonos azzal, melyet szövegünk is említ. Ugyanis, ha azt a fordítást használjuk, hogy „rágalmozó” vagy „vádló”, pontosan ugyanazt az okot kapjuk, ami miatt Ezékielnél ki lett űzve, mint a Jelenésekben.

Sátán bukását a büszkeség okozta.

A következő vers értelmezése nem jelent nehézséget (Ez 28,17). Mivel a Sátán szíve felfuvalkodott a szépsége miatt, és megrontotta bölcsességét fényessége miatt, arra következtethetünk különösen is Pál figyelmeztetéséből: – „Ne újonnan megtért ember legyen, nehogy felfuvalkodva az ördöggel azonos ítélet alá essék” (1Tim 3,6 – ÚF).

Úgy tűnik, a saját fensőbbességében való büszkeség indította ezt a csodálatos teremtményt arra, hogy saját maga felé fordítsa azt az imádatot, melyet hivatala szerint mindenható Teremtője felé kellett volna irányítania. Isten ítélete azonban, mely birodalmára sújt, már kész: hatalmának véget vetnek, befolyását megszüntetik az angyalok, kiknek nem tud ellene szegülni, mert azok a Magasságos Isten erejével és hatalmával járnak; lehet, hogy már látja Mihály seregeit a végső

29 *Ráhal* (ige): körbejár – 1) kereskedelem céljából, 2) rágalmozás céljából. *Ráhal* (főnév) = kereskedő; *ráhíl*: rágalmozó. Az Ezékiel által használt szó (*röhullá*) ezért bármelyik jelentésre utalhat.

30 Ézsaiás 48,10

támadásra gyülekezni, mellyel kiűzik őt a mennyből; és tudja, hogy az Isten Fia ezután utolsó földi erősségéből is kiveti, és átkozott és tehetetlen alakját a feneketlen mélységbe taszítja. Ekkor végre ténylegesen megérzi maga is, és meglátja az egész világmindenség is, mennyire nem ér fel még a legnagyobb, legbölcsebb és legszebb teremtmény sem a hatalmas és örökké áldott Teremtővel, Aki egyedül méltó, hogy Övé legyen a dicsőség, a tisztelet és a hatalom.

A prófécia vége, mely a Sátán és az Antikrisztus együttes bukására utal, most nem érint bennünket, mert jelenleg nem a jövőbeli, hanem csak a múltbeli eseményeket vizsgáljuk.

A gyászében olvasható történet összefoglalása.

Már csak az van hátra számunkra, hogy összeillesszük mindazt, amit ebből a részből megtudtunk. Ha magyarázatunk helyes, a következő történet bontakozik ki:

Isten az összes teremtménye közül a Sátánt alkotta a legszebbnek és legbölcsebbnek világmindenségének ebben a részében, és a világ és a levegő hatalmasságának fejedelmévé tette. Mivel bölcsességét főként abban kellett volna használnia, hogy Isten akaratát és útjait tegye érthetővé a többi teremtmény számára, lehetséges, hogy ezért prófétai szolgálat is volt az övé. Édenbe, illetve egy gyönyörűségekre területre helyezték, de mind a kettő korábbi a Mózes első könyvében található Édennél – mert Sátán tökéletes volt minden útjában, amikor belépett oda – ezen kívül ez a hely teljesen máshogy nézett ki; sokkal inkább a Jelenésekben leírt Új Jeruzsálemre emlékeztet.

Az a kevéske információ, amit erről az Édenről olvashatunk, talán a mennyei sátor jellegzetességeit mutatja be. Az 1Mózes második fejezetéből az derül ki ugyanis, hogy az Éden egy területnek a neve, a kert pedig azon belül egy körülhatárolt rész volt (1Móz 2,8). Ezt az analógiát követve három körülhatárolt területet fedezünk fel Sátán lakhelyén: Édent, Isten kertjét és Isten szent hegyét, mely könnyen lehet, hogy a sátor külső udvarának, a szentélynek és a szentek szentjének felel meg. Ezt a feltevést pedig megerősíti, hogy azt Ige szerint a Sátán Isten szent hegyén mint felkent, oltalmazó (betakaró) kérub volt; éppen ahogyan a ládát betakaró kérubokat elhelyezték a szentek szentjében.

A Sátán tehát úgy tűnik, hogy területének főpapja volt, aki Isten jelenlétének közelségében lakott aranyból és drágakőből álló csodálatos palotájában; éppen úgy, ahogyan az izraelita főpap Jeruzsálemben lakott a templom közelében.

A Sátán királya is volt ennek a területnek, mivel Isten már teremtésekor a legnagyobb tisztesség helyére állította, nem pedig egy alacsonyabb rangról emelkedett fel oda. Végül pedig tökéletes volt minden útjában, és úgy tűnik, ez így is volt még egy ideig.

Mindez nyilvánvalóan bukása előtt történt, és a mostani világ megalkotása előtt. Ezért egyedül azt vonhatjuk le következőképpen, hogy Sátán szorosan kapcsolódik földünkhöz, és hogy múltjának egy jelentős része jócskán visszanyúl az Ádám előtti időkbe.

Ennélfogva úgy tűnik tehát, hogy Sátán a világ kinevezett prófétája, papja és királya volt, de lázadónak bizonyult. Ezért az Úr Jézus kijött az Istenségből, hogy magára vállalja azokat a tisztségeket, melyekkel Sátán visszaélt, és helyreállítsa a zűrzavart.

A hasonlóság aközött, ami a Sátán tisztsége volt, és amit Urunk részben már Magára vett, és rövidesen teljes mértékben gyakorolni fog, annyira megdöbbentő, hogy ebből kiindulva a következőket állapíthatjuk meg: 1) a Sátán visszaélt prófétai, papi és királyi magas tisztségével, és ezáltal teljes hatalmi területét bűnbe vitte, és legalábbis annak földi részét is pusztulásba, amire az 1Mózes 1,2 utal; 2) amikor az engedelmisségben való visszatérése lehetetlenné bizonyult –

esetleg az új teremtéssel szembeni viselkedése miatt, ami pedig lehet, hogy a bűnbánat lehetőségét kínálta volna neki – és amikor senki más teremtmény nem volt található, aki képes lett volna helyreállítani a zavart, az Úr Jézus Maga lépett elő az Istenségből, hogy a saját kezébe vegye azt a hatalmat, mellyel Sátán visszaélt, és magánál tartsa, míg a lázadást teljes mértékben el nem fojtja, és annak minden nyomát el nem törli.

A prófétai és papi tisztséget már gyakorolja az Úr, de a királyét még nem. Mert ha azonnal magához vette volna a királyi pálcát, az teljes pusztulással járt volna minden élő számára, mert mindnyájan vétkeztek, és minden bűnöst ki kell vetni királyságából az olthatatlan tűzre. Ezért volt szükséges először félretenni az útból azoknak a romlottságát, akiket meg akart menteni. Ezért jött el a világba az Úr, hogy saját Magát feláldozva ezt megtegye; és most, miután parancsot és erős bátorítást hagyott nekünk, hogy hogyan viselkedjünk a távollétében, és hogy folyamatosan vigyázzunk és várjuk az Ő visszatérését, felvitte vérét a mennyei szentek szentjébe, hogy ott jelenjen meg Isten előtt értünk. Ezt elvégezve, el fog jönni a földre másodszor is, hogy kiragadja a hatalmat a Sátán kezéből; és miután elpusztította azt, amit nem lehetett meggyógyítani, mindazt, ami a teremtésből megmaradt, tisztaságba és rendbe állítsa vissza.

A helyreállítás idejéről szóló próféciaik alapján ezért sejtésünk lehet arról, hogy milyen volt a Sátán Ádám előtti királysága.

Látva tehát azt, hogy a kormányzás, melyet Krisztus hamarosan a vállaira fog venni, teljesen azonosnak tűnik azzal, ami egykor a Sátánra lett bízva, és hogy amit Isten elsőként elrendezett, az szükségszerűen tökéletes volt, az a valószínű, hogy amikor a helyreállítás ideje eljön, a dolgok eredeti rendje lesz visszaállítva Krisztus ezeréves királyságában.

Amennyiben ez tényleg így van, akkor könnyen megállapíthatjuk, körülbelül milyen lehetett a Sátán Ádám előtti világa. Mert az ezeréves királyságban Krisztus és az Őhozzá hasonlatossá vált tagokból álló gyülekezete fog uralkodni a mennyei helyekről a föld és lakói fölött. Valószínűleg tehát, a messzi korokban, még az Isten elleni lázadás legelső gondolata előtt a Sátán is mint irányító fő és a Mindenható által kinevezett kormányzó uralkodott a föld büntelen lakói fölött a hozzá hasonló természetű dicsőséges lények segítségével; ugyanakkor alattvalóit a dicséretben vezette, és a végtelenül bölcs Teremtő dolgait magyarázta nekik.

Dicsőségének súlya azonban több volt, mint amit el tudott volna hordozni, felfuvalkodott a szíve a büszkeségtől, az engedelmségből pedig kiesett. Utána angyalai között is kétségtelenül felütötte fejét a romlás, mely így utolérte végül azokat is, akik testben voltak a földön. Hogy Isten milyen hosszan tűrte ezt, milyen figyelmeztetéseket és lehetőségeket adott nekik a megtérésre; hogy bármelyikük igénybe vette-e irgalmát; és vannak-e most olyan szent angyalok, akik időről időre meglátogatják egykori lakóhelyüket – az ilyen és ehhez hasonló kérdésekre csak a saját emberi fajunk analógiája alapján feltételezhetjük a választ. De az, hogy ezeket a kérdéseket csak föltenni tudjuk, mutatja, hogy mennyire jogosan írja az Ige, hogy minden bölcsességünk ebben az életben a legjobb esetben is csak részleges ismeret, és milyen csodálatos lesz, amikor az eljövendő korban a mostani hiányos információink kiegészülhetnek még bolygónk múltját illetően is.

Sátán alattvalóinak két rendjét megtaláljuk az Újszövetségben is. Az „ördög” szó használata és jelentése.

Mindazonáltal meg tudjuk állapítani az Újszövetségben Sátán két alattvalói rendjének világos nyomait: a szellemieket és azokat, akik testben voltak. Három különböző megnevezést használ ugyanis az Ige a sötétség birodalmának lakóira. Az első a *diabolosz*, az ördög, melyet ebben az

értelemben soha nem használ többes számban az Ige, és mindig magára a Sátánra vonatkozik. Szó szerinti jelentése: „uszító”, „rágalmazó”, „vádoló”. És mennyire ráillik ez a név arra, aki azóta rágalmazza Istent az ember előtt, mióta összeüleinket romlásba vitte, és folytatja azóta is azáltal, hogy az Istennel szembeni keménység és az Őt illető gonosz feltételezések áradatát önti szüntelenül az emberi szívekbe! És nem áll meg ennél, mert amikor a föld lakóiról jelentést tesz, akkor az embert is rágalmazza Isten előtt. Azt állítja például, hogy az önzés volt Jób igazságosságának egyetlen mozgatórugója (Jób 1,9-11); azt kívánja, hogy Pétert megrostálhassa (Lk 22,31); vádol bennünket és testvéreinket Isten előtt éjjel és nappal (Jel 12,10). Az a név tehát, hogy ördög, egyedül a Sátánra vonatkozik, mert ő az egyedüli gonosz hatalom, mely az emberek cselekedeteit közvetlenül Istennek jelenti.

Az ördög angyalai.

Másodikként a Sátán angyalairól találunk említést (pl. a Mt 25,41-ben), akik kétségtelenül azok a szellemi intelligenciák, akiket Isten arra jelölt ki, hogy segítsék a Sátánt a kormányzásban, és akik úgy döntöttek, hogy követik őt a bűnbe. Valószínűleg ezek alkotják a sötétség fejedelemségeit, teljhatalmait és világuralkodóit (Ef 6,12).

A démonok, akik nem angyalok, hanem test nélküli szellemek.

Azonban a Sátán alárendeltjeinek egy másik csoportját sokkal gyakrabban hozza elénk az Ige, ezek a *daimónia*, azaz, a démonok; és komoly zavart okoz, hogy sok bibliafordítás ezt hibásan úgy hozza, hogy „ördögök”. Bizonyos mértékben elkerülhetjük azonban ezt a zavart, ha észben tartjuk, hogy az ördögre használt szónak nincsen többesszáma, és kizárólag magára a Sátánra vonatkozik. Ezért valahányszor többesszámmal találkozunk az Újszövetségben, biztosra vehetjük, hogy az eredetiben *daimónia* van, melyet démonoknak kell fordítani³¹.

Ezek a démonok ugyanazok, mint a gonosz és tisztátalan szellemek, amint azt a következő szakaszokban láthatjuk: „Amikor pedig beesteledett, sok *démontól* megszállottat hoztak hozzá, szavával kiűzte a *szellemeket* és a beteget mind meggyógyította” (Mt 8,16). Lukács evangéliumában pedig azt olvassuk: „Visszatért pedig a hetven tanítvány örömmel, mondván: Uram, még a *démonok* is engednek nekünk a te neved által.” Jézus pedig így válaszol: „De ne azon örüljete, hogy a *szellemek* engednek nektek; örüljete inkább azon, hogy neveitek be vannak írva a mennyben” (Lk 10,17.20). Máténál úgy mondja, hogy a *démon* ment ki a holdkóros fiúból (Mt 17,18), Márk evangéliumában viszont ugyanazt a *démont tisztátalan szellemnek*, valamint *néma és süket szellemnek* nevezi. Lukács pedig arról ír, hogy volt „néhány asszony, akiket *gonosz szellemektől* szabadított meg, és betegségekből gyógyított meg”, és az első, akit említ: „Mária, akit Magdalainak neveztek, akiből hét *démon* ment ki” (Lk 8,2-3). A démonok és a gonosz szellemek tehát egymás szinonimái.

Ezeket azonban gondosan meg kell különböztetni az angyaloktól; a gonoszoktól és a jóktól egyaránt. Hiszen az angyalok nem testetlen szellemek – ahogyan azt Urunk szavaiból megtudjuk, aki azt mondta, hogy a feltámadás gyermekei hasonlóak lesznek az angyalokhoz –, hanem szellemi testtel vannak felöltözve, olyannal, amilyen nekünk is meg lett ígérve³², ha méltónak ítéltetünk arra, hogy eljussunk „a másik világkorszakba, és a halottak közül való feltámadásra”³³ (Lk 20,35).

31 Kivételt képez Károlinál pl. a Mt 25,41, melyben az „ördögök” eredetije „*diabolosz*” és nem „*daimónia*” – a 2011-es revideált Károli már „ördög”-öt ír – a ford.

32 Vesd össze: Fil 3,21 és Lk 24,39

33 Gondosan különbséget kell tennünk a halottak közül való feltámadás és a halottak feltámadása között. Az utóbbi természetesen az utolsó feltámadást jelenti, amikor mindenki, aki akkor a sírban van, meghallja az Ember Fiának

Ezt a különbséget a zsidók világosan megértették, a Cselekedetek könyvében ugyanis azt olvassuk, hogy a farizeusok így szóltak Pállal kapcsolatban: „Semmi rosszat sem találunk ez emberben; ha pedig szellem szólott neki, vagy angyal, ne tusakodjunk Isten ellen” (Csel 23,9). A megelőző versben pedig azt olvassuk ellenfeleikről, a szadduceusokról, hogy tagadják az angyalok és szellemek létezését.

A „démon” szó klasszikus jelentése.

Mit jelent hát az a szó, hogy „démon”? Platón a *daémon*-ból származtatja, mely a *dáó*-ból képzett melléknév, és értelmest, intelligenst jelent; a modern tudósok szerint *daió*, ami azt jelenti, oszt, kioszt, olyan értelemben, hogy „aki valakinek valamilyen sorsot oszt ki”. Mi Platón véleményére hajlunk, mely révén ez a szó arra a felsőbbrendű ismeretre utal, mellyel a testetlen szellemek elvileg bírnak.

A klasszikus szerzők a következőképpen használták: Homérosznál az istenekre vonatkozik, de nem szabad elfelednünk, hogy Homérosz istenei pusztán természetfeletti tulajdonságú emberek. Ezután egyfajta köztes és alsóbbrendű istenségre használták. „Az istenség – mondja Platón – nem érintkezik közvetlenül az emberrel; hanem minden érintkezés és párbeszéd az istenek és az emberek között démonok közvetítésével történik.” Továbbá elmagyarázza, hogy „a démon tolmács és követ az emberektől az istenek felé, és az istenektől az emberek felé; az egyiknek az imádságait és az áldozatait, a másiknak a rendelkezéseit és az áldozatok jutalmát közvetíti.”

Ha arra vagyunk kíváncsiak, honnét jönnek ezek a démonok, megtudjuk tőle, hogy ezek nem mások, mint az aranykorban élt emberek szellemei, akik gondviselő istenekként viselkednek – kanonizált hősök, eredetüket és működésüket tekintve pedig pontosan megegyeznek a római egyház szentjeivel. Hésziodosznak az emberi nemzetség korszakairól szóló érdekes leírásában a következőket találjuk:

„Emberi nemzetséget először fényes aranyból
készítettek az istenek, ők, az Olümposzon élők.
Akkor még mindenki fölött Kronosz égi király volt,
s könnyű szívvel, akárcsak az istenek, élt a halandó,
távol a bajtól, távol a jajtól, még az öregség
sem járt köztük, mindvégig duzzadt az erőtől
karjuk s lábuk, a kórság még nem törte meg őket;
mint lágy álmom jött a halál rájuk, s amíg éltek,
csak jóban volt részük; a föld meghozta magától
bő termését és dolgozni merő gyönyörűség
volt, sok jó közepette, a dús legelőn legelészett
nyájuk, s kedvelték az olümposzi boldogok őket.
Majd aztán, hogy a föld befogadta magába e fajtát,
jótét lelkek [démonok] lettek, a nagy Zeusz rendeletére,
földönjáró hú őrzői az emberi nemnek,
minden gaztettet meglátnak, s őrzik a törvényt,

hangját, és előjön; az előző kifejezés viszont arra vonatkozik, amikor a halottak sokaságából a kevésszámú kiváltságost előhívják; ez egyedül Krisztus feltámadására használatos, vagy az első feltámadásra a Jelenések 20,4-6-ban. Lásd még: Cselekedetek 3,15; Lukács 20,35 és Filippi 3,11.

míg magukat köd leplezi, úgy járják be a földet,
gazdagság-gyarapítók [elosztói], mert az övék ez a rang is.”³⁴

Ha visszaemlékszünk, hogy a Biblia tanítása szerint a pogány istenek valójában a jóslatokat ihlető és az imádatot elfogadó gonosz angyalok és démonok voltak, könnyen megérthetjük, hogy az aranykor, melyről az ősi énekmondók oly elragadtatottan énekeltek, nem a Paradicsomra, hanem a korábbi világra hasonlít, amikor a Sátán hatalma még érintetlen volt. A mennyei dinasztiában történt változást, Kronosz (Saturnus) kivetését pedig mindig úgy említik, mint ami a végét jelentette ennek a romlatlan örömnak.

Nem kell meglepődnünk azon, hogy Hésziodosz milyen pozitív befolyást tulajdonít a démonoknak. Egy pogány versben ugyanis nem számíthatunk másra, mint hogy azt tudjuk meg, amit e világ fejedelme akar mondani, és nem kell csodálkoznunk, ha elismerően nyilatkozik saját szolgálóiról³⁵.

Az ihletett szerzők által leírt események úgy tűnik, azonosítják az újszövetségi magyarázatot a klasszikussal.

Ilyenek tehát a klasszikus ókori szerzők démonjai. És nem is indokolja semmi, hogy más jelentést adjunk ennek a kifejezésnek az Újszövetségben. Mert nagyon is lehetséges, hogy ezek a démonok nem mások, mint azoknak a szellemei, akik ezen a földön éltek a Teremtés könyvének második verse előtt, és akiket a nagy pusztítás idején Isten megfosztott a testüktől, de továbbra is meghagyta őket vezetőjük hatalma alatt, kinek sorsában végül osztozni fognak; kinek bűnét jóváhagyták, és amelyben maguk is részt vettek. Az Ige gyakran említ valamit, ami bizonyosan alátámasztani látszik ezt az elméletet: azt olvassuk ugyanis, hogy a démonok folyton megszállják az emberek testét, és a sajátjukként akarják használni azt. Lehetséges vajon, hogy ez a vonzódás valamilyen gyötrő nyughatatlanságot jelez, mely annak érzetéből fakad, hogy valami tökéletlen, valami hiányzik? Abból a vágyakozásból ered vajon, hogy kimeneküljenek a lemeztelenítettség elviselhetetlen állapotából – amelyre nem lettek teremtve – ami annyira erőteljes, hogy ha ezt a sóvárgást nem tudják máshogyan kielégíteni, akár disznók szennyes testébe is bemennek (Mt 8,31)?

Sátán és angyalai esetében nem olvasunk ilyen vonzódásról; ezek kétségtelenül megtartották éteri testüket – különben hogyan küzdhetnének Isten angyalaival? – és nagy valószínűség szerint megvetéssel tekintenének az emberek durva és esetlen sátorára. Persze nyilván be tudnak lépni az emberi test keretei közé, de csak akkor, ha ez valamilyen gonosz terv végrehajtása szempontjából feltétlenül szükséges.

Az Ószövetségben is megkülönböztethetjük a Sátán alattvalóinak két csoportját.

Az Újszövetségben tehát Sátán szellemi alattvalóit világosan két csoportra lehet osztani; és az Ószövetségben sem nehéz felfedezni ezt a kettőt. Olyan angyalok, mint Perzsia és Görögország fejedelme, melyekről már beszéltünk, természetesen az első csoporthoz tartoznak; míg a kísértetek („halottak” szellemei), és minden bizonnyal a Sédim³⁶, Száír³⁷, Lilith³⁸, Cíim³⁹ és Íim⁴⁰ a démonokkal lehetnek azonosak.

34 Hésziodosz: Munkák és napok – Trencsényi-Waldapfel Imre fordítása.

35 – és azon sem, ha éppen hazudik velük kapcsolatban (a ford).

36 Zsolt 106,37; 5Móz 32,17

37 Ézs 13,21; Ézs 34,14

38 Ézs 34,14

39 Zsolt 72,9; Zsolt 74,14; Ézs 13,21; Ézs 34,14; Jer 50,39

40 Ézs 13,22; Ézs 34,14

Az emberi maradványok hiánya a geológiai rétegekben nem bizonyíték arra, hogy ne léteztek volna Ádám előtt emberek.

Magától értetődően felmerül itt azonban a kérdés: Ha valóban létezett egy Ádám előtti emberfaj a földön, miért nem találjuk ennek nyomait a fossziliákban? Bizonyos, hogy nem találtak eddig emberi csontokat a kőzetek között; de ha találnának, az sem mondana ellent a Bibliának.

Azonban az Ádám előtti emberek fosszilis maradványainak hiánya nem jelent valódi akadályt az általunk képviselt nézet számára. Hiszen egyáltalán nem ismerjük annak a hajdani világnak az életkörülményeit, mely könnyen lehet, hogy nem olyan volt, mint a miénk, sőt, valószínű, hogy nagyban különbözött. Ádám ugyanis a korábban kudarcot vallott lakók után lett teremtve, sőt, amint azt látni fogjuk, azoknak pontosan a szeme előtt. Ezért lehet, hogy a halál nem érintette ezeket az ősi teremtményeket egészen a végső pusztulásig, és hogy az állat- és növényvilág romlása és folyamatos kihalása végig ott játszódott le előttük, figyelmeztetve őket a haragra, mely végül el fogja érni őket is, ha nem térnek meg. Lehet, hogy úgy lett végük, hogy testük alkotóelemeire bomlott, meztelenül hagyva a szellemet ahelyett, hogy a szellem távozott volna el először, és a test utána bomlott volna föl, mint a mi esetünkben. Lehet, hogy valamilyen pusztító dögvészt bocsátott rájuk az Úr, mely kellemes külsejüket a rothadás felismerhetetlen masszáivá változtatta (Zak 14,12), vagy egy pillanat alatt hamuvá tette őket a földön (Ez 28,18). Lehet, hogy a föld megnyitotta száját, és elnyelte őket mindenestül, és élve szálltak alá (4Móz 16,30). Lehet, hogy mind ott veszttek el, ami most számunkra a mélység, és maradványaikat az óceán mélyének lerakódásai rejtik. A mi mostani lakhelyünk fölött kétségkívül egykor tenger hullámzott, az övék fölött pedig talán most van tenger.

Vagy a tenger mélye, vagy egy közvetlenül az alatti hely lehet a démonok börtöne.

Valóban találunk utalásokat, melyek legutóbbi elméletünket valamelyest igazolhatják, és ezeket a testetlen szellemeket összeköthetik azzal a földrajzi területtel, mely testben elkövetett bűnük és az őket végül elérő jogos büntetésük színhelye lehetett. A Biblia legalábbis említést tesz egy börtönről, amely vagy a tenger mélyén van, vagy valahogyan kapcsolódik ahhoz, és amelyben valószínűsíthetjük, hogy már sok démon van bezárva, de időről időre új foglyokat helyeznek ugyanezen korlátok közé, valahányszor egy, a szokásosnál is vakmerőbb merészség Isten igazságos felháborodásáért kiált, ami az elkövető gonosz és kártékony karrierjének azonnali végét jelenti.

Bizonyos, hogy valami hasonló dolognak az ismerete rémisztette meg azt a légiónyi szellemet, akiktől az Úr a gadaréust megszabadította; különben milyen egyéb jelentést tulajdoníthatnánk annak, hogy könyörögve kérik, ne parancsolja őket a mélységbe (Lk 8,31)? Máténál más szavak szerepelnek, ott attól félnek, hogy ne gyötörje meg őket idő előtt az Úr (Mt 8,29). Az utóbbi kifejezésmód azonban ugyanarra a dologra utal, mint az előző; és ebből azt kell megértenünk, hogy egy bizonyos, előre meghatározott és általuk jól ismert időben mindazok a démonok, akik még szabadon vannak, ugyanabba a börtönbe fognak kerülni. Ennek „a mélység” a neve⁴¹, és egyes igeszakaszokban, például a Jelenések kilencedik fejezetében ez a szó egyértelműen a föld tüzes belsejére utal; de használják a tenger mélységére is, ami összhangban is van a szó eredetével. A Szeptuagintában például ezzel fejezik ki azt a mélységet, mely fölött sötétség lebegett a hat napot megelőzően, valamint a föld nagy mélységeit is, ahonnan feltörték azok a források, melyek elárasztották a földet. A kapcsolat lehet pusztán annyi közöttük, hogy mindkettő mélységet jelent; de nem tűnik lehetetlennek, hogy a föld közepében lévő mélységet azért nevezik így, mert az a rekesz, mely alkotja, közvetlenül alatta terül el, és oda bejutni a tenger mélyén át lehet, és a

⁴¹ Az *abüsszosz*: a (fosztóképző) + *büsszosz*. Utóbbi „mélység”-et, különösen a tenger mély vizét jelenti, együtt azonban feneketlen mélységet.

tengerfenék esetleg lezárja azt. Talán ezért van, hogy az utolsó ítélet után, amikor a mélység minden fogvatartottját már bedobták a tűzzel és kénnel égő tóba, nem lesz többé tenger a helyreállított földön.

A „tenger kiadta a benne levő halottakat” – kifejezés lehetséges jelentése.

Ha valóban a tengerfenék zárja le ezt alvilágot, és tudjuk, hogy a tengert is szokták mélységnek nevezni (ahogyan a mélytengert is), ez segíthet annak a szakasznak az értelmezésében, mely mindeközéig nem kapott megfelelő magyarázatot. Az utolsó ítéletről szóló leírásban ugyanis azt olvassuk: „és kiadta a tenger a benne levő halottakat és a halál és a Hádész (a láthatatlan) is kiadta a benne lévő halottakat és megítéltek kit-kit tettei szerint (Jel 20,13 – Vida ford.). (Hádész: a láthatatlan világ; a „pokol” helytelen fordítás.) Általában ezt úgy értelmezik, hogy a tenger azoknak a maradványait adja ki, akik megfulladtak benne, vagy akiket hajókról a tengerbe temettek. Ha azonban csak ennyiről lenne szó, miért nem olvasunk arról, hogy a föld is kiadja a benne lévő sokkal több halottat, akiket föld temetett be? Ahelyett azonban, hogyan a tengert a földdel kapcsolná össze, azt látjuk, hogy a halállal és a láthatatlan világgal köti össze; azaz olyan helyek közt sorolja föl, melyek nem anyagi testek maradványaival, hanem testetlen szellemekkel vannak megtöltve.

Ez megkerülhetetlen akadályt jelent az általános értelmezés számára; azonban ha a tenger valóban a démonok börtöne, minden nehézség eltűnik, és ebben az esetben könnyen megérthetjük, miért ez adja ki *először* a halottakat. Mert mindenki a maga rendje szerint lesz megítélve, és ezért a halál és a Hádész foglyai közül először ezek az Ádám előtti teremtmények kerülnek ítéletre, akik megtöltik azt a megszámlálhatatlan börtöncellát, mely talán kizárólag jelenlegi világunk gonosztevőivel van tele.

Végkövetkeztetés és gyakorlati alkalmazás.

Most azonban tovább kell lépnünk ettől a hatalmas témakörtől, hiszen kellőképpen bemutattuk a korábbi korszakok és az Ádám előtti pusztulás nyomait az Igében. Mivel azonban az elénk tárult kép ugyancsak homályos, nem szabad azzal áztatnunk magunkat, hogy élesen körülhatárolt dolgokat látunk. Ha afölött bölcselkedünk, mint ami meg van írva, akkor könnyen belegabalyodunk a Sátán hálójába, amelyből azután lehetetlen kiszabadulni.

Ne mulasszunk el azonban megtanulni egy nagyon fontos leckét ezekből a csodálatos dolgokból, melyeken gondolkoztunk: A lázadás következménye romlás és pusztulás, bármennyire nemes, bölcs, vagy szép legyen is a vezetője. Mert még Lucifernek, a hajnal fényes fiának, Isten legmagasztosabb angyalának is nagy esése volt, sőt nemsokára minden bölcsességétől, erejétől és szépségétől is meg lesz fosztva, és kitaszítják a mélység örök éjszakájába. A teremtménynek ugyanis csak egyféle viszonyulása lehet Teremtőjéhez és Megtartójához, ez pedig nem más, mint az Ő akaratának való teljes önalávetés és feltétel nélküli engedelmisség.

Gondolja ezt meg jól minden öntelt és büszke ember a földön, aki esztelenül Isten ellen és a maga hasznára fordítja képességeit, melyeket mind az Ő nagylelkűségének köszönhet; mindenki, aki makacs önfejlésében a maga csalárd szíve szerint jár. A törvénynek való ellenszegülés következménye azonban elkerülhetetlenül pusztulás kell legyen, különben az egész világegyetem igen hamar anarchiába süllyedve hullana szét. Teremtményei maradékának érdekében Isten irgalma csak egy meghatározott időre szól; és hacsak a lázadó nem tér meg idejében, és nem szabadul meg attól, amitől szíve felfuvalkodott, engedve, hogy a Mindenható Isten keze összetörje azt, akkor az örök sötétség rettenetes némaságába kell lesüllyednie (1Sám 2,9).

4. fejezet

A hat nap.

Az Ádám előtti világ pusztulását hatalmas földrengések és a nap kihunyását követő eljegesedés okozhatta.

Térjünk most vissza az elpusztult földhöz, melynek állapotát csak a hatnapos helyreállításból kiindulva tudjuk valamennyire elképzelni. Irtózatossá erejű földrengések rázhatták meg az egész bolygót, miközben teljesen elárasztották a vizek; napja kihunyt; a csillagok nem látszóttak többé fölötte; teljes légköre – mivel nem volt mi megtartsa – a felhőkkel, mindennel együtt nedvesség formájában kicsapódott a felszínre; és az élet minden formája kipusztult⁴².

Minden bizonnyal a nap hatásának megszűnése okozta azt az eljegesedést, melynek nyomai, ahogyan azt a geológusoktól megtudjuk, világosan láthatók a harmadidőszak végén⁴³. Ugyanezen ok áll a boltozat fölötti és alatti vizek keveredése mögött is. Mindkét jelenséget jól illusztrálja Herschel⁴⁴ „*Familiar Lectures on Scientific Subjects*” (Közérthető előadások tudományos témákról) c. könyve egyik fejezetéből az alábbi részlet:

„Ha a nap egyszer csak kihunyna, három nap alatt a bolygó teljes állat- és növényvilága minden valószínűség szerint kipusztulna, talán a mélytengeri halak és a hatalmas mészkőbarlangok föld alatti élővilágának kivételével. Az első negyvennyolc óra elég lenne ahhoz, hogy a levegő nedvességtartalma az utolsó molekuláig özönvízszerű esőzéssel és hatalmas havazással csapódjon ki a földre, és attól a pillanattól fogva olyan általános fagy köszöntene be, amelyet sem Szibéria, sem a Himalája legmagasabb csúcsa nem ért meg soha – mínusz két-háromszáz Fahrenheit fok⁴⁵ a mi hőmérőink szerint... Semmilyen állat vagy növény nem lenne képes egy óráig sem ellenállni ilyen fagynak, éppúgy nem, mint ahogyan forrásban lévő vízben sem tudna egy óráig életben maradni.”

A leírás alapján lehet némi elképzelésünk arról a pusztulásról, amely az Ádám előtti világot érte. Ennek egyik legfőbb jellegzetességéről Jób könyvében találunk kifejező leírást, ahol az Istennel való szembeszégülés esztelenségére azzal mutat rá, hogy emlékeztet a Sátán lázadására és annak következményeire:

„Bölcs szívű és hatalmas erejű: ki szegülhetne ellene, hogy épségben maradjon?
Aki hegyeket mozdít tova, hogy észre se veszik, és megfordítja őket haragjában.
Aki kirengeti helyéből a földet, úgy hogy oszlopai megrepedeznek.
Aki szól a napnak és az fel nem kél, és bepecsételi a csillagokat.”⁴⁶

A leírásban szemünk elé tárulnak azok a borzalmas rengések, melyekkel Isten a földet megrázta és porig rombolta; míg a katasztrófa hirtelenségét azzal a költői képpel érzékelteti, hogy mire eszméltek volna a hegyek, Isten már elmozdította őket. Egyértelműen utal továbbá a nap

42 1Mózes 2,5

43 Nagy jégkorszakok nyomait már korábban is megtalálták a kőzetekben, de pl. a 2010-ben felfedezett sturti eljegesedés során bolygónkat gyakorlatilag egybefüggő, 1-2 km vastag jégpáncél borította (az Egyenlítő mentén is antarktiszi állapotok uralkodtak), átlaghőmérséklete -50 Celsius fok volt. A *Snowball Earth* c. Wikipedia cikk alatt a következőt olvassuk: „Feltevések szerint a hógolyó-föld epizódokra a soksejtű életformák hirtelen megjelenése – a kambriumi robbanás – előtt került sor”. (ford.)

44 Sir John F. W. Herschel (1792 – 1871), neves angol csillagász és matematikus. (ford.)

45 Kb. mínusz 90 és 150 Celsius fok

46 Jób 9,4-7 (Károli ford.)

kihunyására, valamint a csillagok elfedésére is, és a sűrű sötétséget többé ezek pislákoló fénye sem enyhítette.⁴⁷

Hogy az eljegesedés időszaka meddig tartott, lehetetlen még csak találgatni is; de a kép alapján, melyet a Teremtés második verse elénk tár, feltételezhetjük, hogy a jégtakaró már megolvadt – lehetséges, hogy a föld belső hőjének⁴⁸ valamilyen aktivitása folytán, mely rengéses mozgások következtében a tengerfenéket is elmozdíthatta. Így azután az egész bolygót beborította a víz, mely fölött Isten Szelleme lebegett.

A helyreállítás első napja. Isten megteremti a világosságot, mely mindazonáltal nem a naptól származott, hanem valamilyen más forrásból.

Majd egyszer csak a mélységes csöndet megtörve, a Mindenható Isten hangja mennydörgött végig a pusztulás hullámai fölött, és elhangzott a parancs: „Legyen világosság!” Abban a pillanatban fény hasított a sötétségbe, mely megvilágította a keringő bolygót, de azon csak a mindent beborító víztömeg vált láthatóvá.

Az első nap „világosság”-át gondosan meg kell különböztetni a negyedik nap „világító”-itól, az itt használt szó ugyanis nem hordoz olyan jelentést, hogy ennek a fénynek koncentrált forrása lenne, azaz, hogy a fény egy adott helyről származna. Mindazonáltal a világosság nyilvánvalóan csak a föld egyik felét érte, hiszen megtudjuk, hogy Isten azonnal elválasztotta a világosságot a sötétségtől, és hogy a nap és az éjszaka váltakozása rögtön bekövetkezett.

A hitetlenek régen sokat gúnyolódtak azon, hogyan jöhetett létre világosság a naptól függetlenül. Valóban nehéz lehet felfogni, hogy Mózes hogyan tudhatta előre, amit a tudomány évszázadokkal később fejtett meg – ha csak nem Isten Szellemének kijelentése alapján, akit az emberi tudás nem korlátoz –, hogy nem a nap az egyedüli fényforrás, hanem hogy maga a föld, és még legalább egy

47 Az utána következő versekben (Jób 9,8-10) a pátriárka a hatnapos helyreállításra utal:

„Egymaga feszítette ki az eget, lépdél a tenger hullámhegyein.

Ő alkotta a Nagymedvét és a Kaszás-csillagot, a Fiastyúkot és Dél csillagait.

Hatalmas dolgokat művel, kikutathatatlanul, csodás dolgokat, megszámlálhatatlanul.”

Itt, mivel az eget kifeszítése nyilvánvalóan a második napon végzett munkára vonatkozik, lehetséges, hogy a „tenger hullámhegyei” (*bámáh* = magaslatai) a boltozat feletti vizeket jelenti. A csillagképek említése Isten ezt megelőző tetteinek, a csillagok bepecsételésének visszafordítására utal. A héber *ászáh* szó jelentésével kapcsolatban (amely itt úgy van fordítva, hogy „alkotta”), lásd a 2. fejezet elején a teremtéssel, valamint ebben a fejezetben a negyedik nap cselekedeteivel kapcsolatos megjegyzéseket.

48 Ezt a feltételezést a következő megfontolások támaszthatják alá:

A föld belseje felé haladva a hőmérséklet egyre növekszik, ezért a tudományos álláspont szerint bolygónk belseje olvadt anyagokból – gyakorlatilag folyékony tűzből – áll. Ezzel a véleménnyel a Szentírás is összhangban van, hiszen a Jelenések 9,2-ben, amikor a mélység kútja vagy hasadéka megnyílik, füst száll fel, mint a kemence füstje, olyan mennyiségben, hogy a napot is és a levegőt is elsötétíti. Ez a leírás arra indít bennünket, hogy a 2Péter 3,7-nek azt a fordítását részesítsük előnyben, mely szerint az apostol úgy beszél a földről, hogy „tűz van fenntartva benne”. És így ennek a kifejezésnek a szövegkörnyezete alapján arra gondolhatunk, hogy éppúgy, ahogyan Isten megnyitotta a mélység forrásait, hogy Özönvizet okozzon, úgy fog parancsolni a mélységben tárolt tüzeknek, hogy törjék át a földköpenyt, és pusztítsák el a földet. Olyan erőteljes hőség lesz akkor, hogy egybeolvasztja azokat az elemeket, illetve anyagokat, melyekből a földkéreg áll. Ez sem lesz azonban előzmény nélküli: a szervesetlen kőzetréteg állapota arra utal, hogy történt már hasonló katasztrófa a korábbi korszakokban.

Nem következtethetünk akkor valamilyen, viszonylag kis mértékű fejlődésre ezekben a belső tüzekben, ami elegendő volt ahhoz, hogy a földet borító jég megolvadjon? Olaszországban például, ahol aktív vulkanikus tevékenység zajlik, egyes helyeken a talaj egészen meleg; nem sokkal ezelőtt pedig újsághírek szóltak róla, hogy Németország egyik területén annyira felmelegedett a talaj a földalatti olvadt magmától, hogy trópusi növények teremtek meg rajta.

bolygó a naprendszerünkben, bizonyos körülmények között maga is képes fényt kibocsátani. Az első nap világossága tehát földi eredetű, és valószínűleg mágneses lehetett, hasonlóan az északi fényhez.⁴⁹

A hat nap nem korszakokat jelent, hanem hat huszonnégy órás napot.

A következőkben azt tudjuk meg, hogy Isten a világosságot nappalnak, a sötétséget pedig éjszakának nevezte, és hogy az este és a reggel volt az első nap. Azért, hogy bizonyos értelmezési rendszereket igazoljanak, vannak, akik megkísérik bebizonyítani, hogy ebben a fejezetben a napok korszakokat jelentenek.

Kétségtelen, hogy a „nap” néha valóban jelenthet hosszabb időszakot is, mint például abban a kifejezésben, hogy „a kísértés napján a pusztában”, és hasonlók. De valahányszor szám kerül mellé, az azonnal leszűkíti a jelentését, és csakis úgy lehet érteni, mint azt az időtartamot, amely alatt a föld a saját tengelye körül egy teljes fordulatot megtesz. Ezért világos, hogy a hat napot úgy kell értenünk, mint hat, egyenként huszonnégy órás periódust.

Továbbá, ezek a napok estét és reggelt is magukban foglalnak, azaz éjszakából és nappalból állnak. Íme tehát egy újabb figyelmeztetés a képletes értelmezés ellen, melyet gondosan el kell kerülnünk, nehogy az alábbihoz hasonló támadásoknak tegyük ki magunkat:

„Nyilvánvaló, hogy az a feltevés, mely szerint egy nap egy periódust vagy egy hatalmas geológiai korszakot jelent, igen fura eredményekhez vezethet. Mit jelent akkor az este és a reggel, amelyből minden nap állt a leírás szerint? Vajon minden geológiai korszak két hosszú szakaszra osztható, az egyik csak sötétségből, a másik csak világosságból állt? És ha igen, akkor mi lett a harmadik nappal jelzett korszak növényeivel és fáival, amikor a negyedik nap éjszakája – mivel, hogy az esték megelőzik a reggeleket – beállt? Az időszaknak legalább a felét tökéletes sötétségben kellett átvészelnük, még a formálódó nap halvány fénye sem érhetette őket a harmadik nap reggelétől kezdve. Egy ilyen megpróbáltatás teljesen elpusztította volna a megteremtett növényvilágot, azonban azt látjuk, hogy nem ez történt, sőt a hatodik napon az ember és az állatok táplálékául adatik. Csak be kell helyettesítenünk a „korszak” szót a „nap” helyére a mózesi leírásban, és máris egyértelművé válik, hogy a szerzőnek nem lehetett ilyen értelmezési szándéka, és azok sem tudtak volna megragadni egy ilyen értelmezést, akiknek először fölolvasták.”⁵⁰

Ezen érvek igazsága tagadhatatlan, és a következőt tanulhatjuk meg belőle: ha a hívők megmaradnának a Biblia egyszerű kijelentései mellett, akkor nem sok maradna, amibe a hitetlenek bele tudnának kötni; de ahogy elkezdünk elméleteket fabrikálni, a kijelentést pedig úgy csőrni-csavarni, hogy ezekbe az elméletekbe beilleszthető legyen, magunkat, és ami még rosszabb, az Igét is nevetség tárgyává tesszük.

49 A könyv első kiadása utáni években fedezték fel, hogy az északi fény a földmágnesesség és a napszél kölcsönhatása révén jön létre, valamint keletkezéséhez a légkör anyagaira is szükség van, ami nyilvánvalóan nem állt rendelkezésre az első napon. A szerző érvelését azonban alátámaszthatja az a tény, hogy számos olyan földi eredetű fényforrás létezik, melyhez nincs szükség naptevékenységre. Ilyenek például a kémiai reakciókat kísérő fényforrások (kemolumineszcencia), de ismert jelenség a fluoreszcencia és a foszforeszcencia is. Létezik továbbá a radiolumineszcencia, amikor a radiolumineszcencia anyag ionizáló (pl. béta) sugárzás hatására bocsát ki fényt. A könyv megírása idején a radioaktív sugárzást még nem ismerték, azt csak 1896-ban fedezte fel a francia Henri Becquerel. (ford.)

50 „Essays and Reviews” 240. old. (Az 1860-ban kiadott válogatás hét esszéjét tartalmaz a kereszténységről, és a bibliakritika szellemében íródott. A fent idézett szakasz tehát – bár a tanulmányokat egyházi személyek írták – nem a hatnapos teremtés mellett, hanem a teremtés teljes koncepciója ellen érvel, a darwini evolúcióelmélet mellett. – ford.)

Második nap. A vizeket egymástól elválasztó égboltozat, melyet Isten nem mond jónak.

A második napon hangzott el a következő parancs, melynek engedelmeskedve óriási mértékű változásra került sor a vizekben. Isten szavára kiformalódott az égbolt, más néven az atmoszféra, melyben lélegzünk, és ennek közbeékelése folytán a föld fölött lebegő vízmolekulák tömege újra visszakerült a helyére, és el lett választva azoktól, melyek a földön vannak.

Ennek a napnak a leírásánál azonban valami kimaradt, aminek jelentősége lehet. A szokásos konklúzió ugyanis: „És Isten látta, hogy ez jó”, ebben az esetben itt nem szerepel. Mivel azonban a szokásos magyarázatok a kihagyás okával kapcsolatban nem kielégítőek, a következő feltevést javasoljuk: Nem lehet, hogy Isten jóváhagyásának hiánya arra utal, hogy a levegőet azonnal elfoglalták a démonok, azok, akiknek most is ez a jelenlegi lakóhelye? Mivel az ember bukásában voltak érdekeltek, bizonyára igen gyorsan megjelentek az újonnan alkotott légkörben. Nem lehet ezért, hogy amint a mélységben be voltak börtönözve, valahogyan utat találtak a szökésre a vizek felemelkedésekor, és elárasztották a levegő birodalmát, amelynek vezetőjük a fejedelme? Ebben az esetben a levegőég már a második nap vége előtt hemzseghetett tőlük, és nem kell meglepődnünk azon, hogy Isten nem akarta birodalmukat jónak nyilvánítani.

Harmadik nap. A föld vizei visszatérnek korlátaik közé; újra meglátszik a száraz, és füvek, zöld növények, fák hajtanak rajta. Fenséges leírás a Zsoltárokból.

Huszonegy órán belül elkészült az égboltozat, az Úr hangja pedig ismét hallatszott, melyre válaszul azonnal vágtató vizek hangjától kezdett zúgni és morajlani a föld, ahogyan a szárazföldről az elkészített helyükre rohantak nagy áradással, szárazon hagyva maguk után a hegyeket és a völgyeket. A 104. Zsoltár így írja le ezt a hatalmas vízmozgást:

5. „Megtalálta a földet alapjain; soha örökké meg nem inog.
6. Beborítottad azt hullámárral, mint öltözettel; a hegyeken megálltak a vizek:
7. Egy kiáltásodra elmenekültek; mennydörgő hangodra elrebbentek,
8. (hegyek emelkedtek, völgyek süllyedtek), arra a helyre, melyet kijelöltél nekik:
9. határt vetettél, melyet át nem léphetnek; nem boríthatják el ismét a földet.”⁵¹

Ez a szakasz határozottan igazolja nézetünket; hiszen a mélységet úgy mutatja be, mint ami mindent beborít, a hegyekről pedig – természetesen a bennük lévő fosszilis maradványokkal együtt – úgy beszél, mint amelyek már léteznek alatta, tehát egyértelműen jóval a harmadik nap előtt meg lettek formálva. Ezzel pedig szoros egyezésben van Isten parancsa: „Tűnjék elő a száraz”, vagy még inkább szó szerint, „Látszódjon meg a szárazföld”, nem pedig „Jöjjön létre”. A „hegyek emelkedtek, völgyek süllyedtek” zárójelben van, és nyilván az egész jelenet a vizek visszavonulásának általános hatását írja le a néző számára, különben ellentétben állna a hatodik vers állításával.

Ugyanezen a napon Isten Igéje másodszor is kiment, és a most szabaddá vált termőtalaj kezdte el felöltözni magát növénytakaróval, melynek zöldellő üdeségét megszámlálhatatlan virág színe foltja tette változatossá.

Negyedik nap. A világító testek megformálása. „Ór” és „maór”.

⁵¹ Zsolt 104,5-9 – Kecskeméthy ford.

A földet ezzel Isten teljesen helyreállította, és újra alkalmassá tette az élet kellemes fenntartásához; már csak az volt hátra, hogy az égitestekkel való kapcsolata is helyreálljon.

Isten a negyedik napon végezte el, hogy az általa korábban teremtett anyagokból világító testeket formáljon. Az első napon a világosságra használt szó ugyanis az *ór*, a negyedik napon pedig a *maór*. Ez utóbbi ugyanaz, mint az első, csak előtte áll egy helyhatározói előtag, mellyel együtt a világosság tárhelyét jelenti, azaz valamilyen fényforrást, világítótestet.

Gondosan meg kell azonban figyelni, hogy a szöveg nem azt mondja, hogy Isten megteremtette ezeket a világítótesteket a negyedik napon, hanem csak azt, hogy elkészítette, megcsinálta őket. Ahogyan láttuk, ezeket a kezdetben teremtette, és mivel a nap csak valamilyen világító felhőkbe burkolt sötét égitest volt, kétségtelenül ennek tömege körül keringett a föld a kezdetektől. Valószínű, hogy ez a nagy világítótest volt az Ádám előtti világossága is; fénye azonban kihunyott, a negyedik napon azonban Isten vagy újonnan elkészítette, vagy helyreállította azt a képességét, hogy fényt és hőt bocsásson ki, melynek révén fotoszférájának hatósugara is gyorsan kialakult.

A nap sugarai pedig, ahogy áthasítottak az űr sötétjén, nekiütköztek a holdnak, és megvilágították ezüst gömbjét az éjszaka boltozatán.

Utána pedig azt olvassuk, hogy Isten megalkotta, illetve elkészítette – nem megteremtette – a csillagokat is; azaz nyilvánvalóan úgy módosította vagy változtatta meg az égboltozatot, talán a fény napba való koncentrálásával, hogy a csillagok láthatóvá, vagy újra láthatóvá váltak rajta. Arra ugyanis, hogy már korábban meg lettek teremtve, határozott bizonyítékunk van. A harmadik nap végén a föld elkészült, és készen állt az élet fogadására, míg a csillagok nincsenek megemlítve a negyedik napig. Jó egyik szakaszában azonban azt olvassuk, hogy a hajnali csillagok együtt csodálták, amikor Isten lefektette a föld alapjait, és örömeiket zengtek, amikor elkészült⁵². Ezért tehát már létezniük kellett, így az, hogy Isten a negyedik napon elkészítette őket, minden bizonnyal csak az égbolton való megjelenésükre vonatkozik, hogy betöltsék azt a célt, melyet szolgálniuk kell földünkkel kapcsolatban⁵³.

Ötödik nap. A halak és a madarak teremtése. Zavaró fordítási hiba az angol szövegben.

Így ért véget a negyedik nap, elkészült minden, a helyreállítás munkája be lett fejezve, a lakóhely elkészült. Ekkor Isten teremtő hatalma nyilvánult meg; azt parancsolta, hogy a vizek, melyekben addig nem volt élet, pezsdüljenek élő állatok nyüzsgésétől. Az Authorized Version fordítása, „hozzanak elő a vizek”, helytelen, a szó szerinti fordítás: „Nyüzsögjenek a vizek élőlények nyüzsgésétől”, a szöveg ugyanis nem mond olyasmit, hogy a vizekből jöttek volna létre ezek az élőlények.

A következő mondat még jobban félre lett fordítva, hiszen az angol mondat szerkezet azt sugallja, mintha a madarak is a vízből lettek volna megformálva. Ez azonban közvetlen ellentmondásban lenne a második fejezet tizenkilencedik versével, ahol azt olvassuk, hogy a földből lettek megformálva. Ez az ellentmondás azonban nincs meg a héberben, melynek pontos jelentése: „és madarak repdessenek a föld felett, az ég boltozatának színén”. Ebben a versben tehát a halaknak is és a madaraknak is pusztán annyi van megparancsolva, hogy ki-ki jelenjen meg a maga közegében, az eredetükre nincsen utalás.

Hatodik nap. A háziállatok, csúszó-mászók, mezei vadak teremtése, melyek mind növényevők voltak.

52 Lásd: Jób 38,4-7

53 Lásd: 1Móz 1,14

A tenger és a levegő így étellel telt meg. Majd végül, a hatodik napon Isten hozzáfogott, hogy benépesítse a földet, melynek azt parancsolta, hogy hozza elő – és itt helyes a fordítás – az élőlények három osztályát, barmokat, vagyis a háziállatokat; csúszó-mászókat, azaz a szárazföldi hüllőket, kétéltűeket, rovarokat és férgeket; és a mező vadjait, azaz a vadállatokat. Azonban, ahogy fentebb láttuk, mindezek az állatok növényevők voltak, hiszen a harmincadik vers szerint egyedül a zöld növények adták nekik eledelül. Természetesen az ember sem ehetett állati húst, a huszonkilencedik versben az ő étrendje szintén a maghozó füvekre és a fák gyümölcsére szorítkozik. A dolgok jelen állapota, melyben az állati táplálék megengedett és szükséges az embernek, és temérdek húsevő vadállat, madár és hal van, a szervezetlen és természetellenes állapotot tanúsítja; olyat, mely lehetetlen lenne, kivéve egy olyan világban, mely ellentétben áll a rend, békesség, szeretet és tökéletesség Istenével.

További bizonyíték, hogy a hat nap története nem geológiai korszakok leírása.

A korábbiakban már láttuk, hogy sem a harmadik nap növényeinek, sem az ötödik és a hatodik nap állatainak nincs köztük a földkéregben található megkövült maradványokhoz; hiszen a földkéreg a nagy, Ádám előtti katasztrófát megelőzően készült. A hegyek ugyanis, és azok minden tartalma úgy szerepel itt, mint ami már korábban létezett a mélység árja alatt, és mindennemű teremtés vagy készítés nélkül rögtön láthatóvá vált, amint a víz levonult róla. Most pedig már hozzá tudunk adni egyéb, meggyőző érveket e nézet igazolására.

A hat nap alatt a teremtő erő három különböző megnyilvánulása történt, melynek révén a növényzet, a halak és a madarak, valamint a szárazföldi állatok és az ember egymást követő rendben előállt. Egyértelműen elénk van adva, hogy megérthessük, földünk összes növényét Isten a harmadik napon teremtette, míg egyetlen helyváltoztatásra képes élőlény sem lett életre hívva egészen az ötödik napig. Ha tehát az az elmélet, mely minden napot egy geológiai korszaknak vesz, helyes volna, akkor a növények maradványai csak a legelső kőzetrétegekben lennének megtalálhatók. Ezek megtöltenék a saját, valamint a következő korszak képződményeit; utána keverednének a fosszilis madarakkal és halakkal; majd egy még későbbi időszak kőzeteiben a szárazföldi állatok is megjelenének. Csakis egy ilyen sorozat lehetne az egyetlen lehetséges egyezés a Teremtés történetével.

Mit látunk azonban, ha a fosszilis kőzetrétegeket megvizsgáljuk? A legelső üledékes kőzetrétegek a szilur⁵⁴ földtörténeti időszakból valók, és ebben vajon csak megkövült növényeket találunk? Távolról sem! Az alsó és alsó-középső szilur kőzetrétegek valóban néhány tengeri moszatot tartalmaznak, de semmilyen szárazföldi növényt. Mégis dúskálnak az állatvilág négy osztálya közül háromban, puhatestűekben, szelvényesekben és sugaras szimmetriájú állatokban. Csak amikor a felső-szilur kor kőzeteihez érkezünk, akkor kezdenek a szárazföldi növények megjelenni, néhány gerinccsel, az állatvilág hátralévő törzsével együtt. Ha tehát ebben a legrégebb fosszilis kőzetrétegben ritkán találunk növényeket, de mégis az állatvilág minden törzse képviselteti magát, hogyan tudhatnánk egy ilyen tény a hat nap leírásával összehozni?

A Teremtés története tehát ahogy láttuk, három különböző teremtést említ – a növényekét, a madarakét és halakét, valamint a szárazföldi állatokét. A kőzetrétegek nyolc korszakában, a harmadkortól kezdve a szilurig úgy tűnik, mintha legalább annyi teremtés lett volna, mint ahány

54 A földtörténeti korszakok mai besorolása valamelyest változott a könyv megírása óta. Jelenleg időben visszafelé haladva – nagy vonalakban – a következő korokat különböztetik meg: Harmadkor, Kréta, Jura, Triász, Perm, Karbon, Devon, Szilur, Ordovícium, Kambrium, Prekambrium. (ford.)

korszak, és mindegyik teremtés nagyon nagy arányban tartalmazza a csak órá jellemző állatokat és növényeket. Agassiz⁵⁵, amint az alábbi idézet mutatja, még tovább megy:

„Úgy vélem, jól látható, hogy a szerves élőlények teljessége mindig megújult, nem csak azok között a nagy periódusok között, melyeket geológiai formációknak nevezünk, hanem minden egyes formáció minden egyes kőzetrétege között. Nem hiszek abban sem, hogy a most élő fajok a különböző harmadidőszakbeli korok élővilágának genetikai leszármazottjai lennének, melyeket azonosnak tekintenek, hanem ezeket határozottan különbözőnek tartom; tehát nem tudom elfogadni a fajok egyik alakból a másikba való átalakulását. Ezen következtetések kijelentésével szögezzük le, hogy ezek nem az állatok egy adott osztályának – mint például a halaknak – tanulmányozása alapján levont következtetés, melyet utána más osztályokra alkalmaztam, hanem az eredményeket megkövült állatok különböző osztályainak és alakzatainak igen jelentős gyűjteményének közvetlen összehasonlítása alapján vontam le.”

A földkéreg tehát úgy tűnik, gyakorlatilag nem más, mint egy hatalmas halom, melyben Isten egymásra halmozta a különböző teremtési periódusok maradványait. A geológia pedig azt mutatja meg nekünk, hogy ezeknek az ősi világoknak a teremtményei vagy fájdalmas betegség vagy egymás kölcsönös elpusztítása révén veszttek el, vagy egy pillanat alatt temették be őket a természet legszörnyűbb megrázkódtatásai.

Végül pedig azt olvassuk (1Móz 1,26.29), hogy a hat nap alatt teremtett minden élőlény és növény az embernek adatott. Logikus tehát azt feltételezni, hogy terv szerint ezek vele is maradjanak ennek a világnak az egész folyása során. Ezért tehát ismét megállapítható annak bizonyossága, hogy a fosszilis növényeknek és állatoknak, mely mind kihalt Ádám teremtése előtt, semmi közük nincs a harmadik, ötödik és hatodik naphoz.

Az ember teremtése. Isten mindent nagyon jónak mond, és a hetedik napon megpihen.

A föld szerényebb lakóinak teremtése tehát így el lett végezve, de egy cselekedet még hátra volt. Minden készen állt azok fogadására, akiket a Mindenható Isten a világ fölötti uralom helyére készült helyezni, az Ő uralmának képviselőiként. Ennek megfelelően hozzáfogott, hogy megalkossa őket a Maga képére és hasonlatosságára. De a Teremtés első fejezete az ember (a férfi és a nő) létrehozásával kapcsolatban csak annyit mond, hogy a teremtésben elfoglalt helyét megmutassa. A további részleteket most még visszatartja, és a történet tovább folytatódik azzal, hogy elmondja, hogy Isten látta, hogy minden, amit csinált, igen jó.

Hiszen soha, semmilyen gonosz nem származott az Ő kezéből. Rögzítsük szilárdan ezt az igazságot a szívünkben; és valahányszor a túske vagy a tövis, a mérgező- vagy gyomnövények, a kártevő állatok, a hőség vagy a hideg bánt bennünket, vagy bármi más a jelenlegi állapotunk számtalan kényelmetlenségéből és fájdalmából; valahányszor úgy érezzük, hogy elcsüggedünk, mert kívül harc, belül félelem, emlékezzünk erre, hogy Isten mindent jónak alkotott, és minden Őt illető keserű gondolatot elkerülve, legyünk vele tisztában, hogy ez az Ellenség műve.

Majd pedig a szombat beiktatása következik a hetedik napon; és bevezetésének ténye ebben az összefüggésben elegendő ahhoz, hogy megmutassa, ez nem Izrael népének szánt külön előírás volt, hanem Isten törvénye a föld minden lakója számára Ádám napjaitól kezdve addig, míg idő nem lesz.

55 Jean Louis Rodolphe Agassiz (1807 – 1873) svájci születésű amerikai paleontológus, glaciológus, geológus, valamint jelentős újjító a Föld természetrajzának tanulmányozásában. (ford.)

Összefoglalás, és a történet következő részének bevezetése. „Az ég és a föld”, valamint „a föld és az ég” kifejezések eltérő jelentése.

Tárgyának összefoglalásával végződik ennek a csodálatos történetnek az első része, és a következő rész bevezetése ezekkel a szavakkal: „Ez az ég és a föld teremtésének története. Mikor az ÚR Isten a földet és az eget alkotta, még semmiféle mezei növény nem volt a földön, és még semmiféle mezei fű nem hajtott ki, mert az ÚR Isten még nem bocsátott esőt a földre. Ember sem volt, aki a földet művelje. Akkor pára szállt fel a földről, és megnedvesítette a föld egész színét” (1Móz 2,4-6).

Az ég és a föld, tehát az egész világegyetem teremtése az első mondatban természetesen a kezdetben való teremtésre vonatkozik, a föld és az ég alkotása azonban a hatnapos helyreállításra utal. Ezt pedig nem csak a szóhasználat megváltozása jelzi, hanem a felcserélt sorrend is: „a földet és az eget”, amely ezen kívül csak egy szakaszban található meg így, és nyilvánvalóan jelentősége van. Az „ég”-re használt héber szónak ugyanis nincs egyesszáma⁵⁶, az Ószövetségben ezért lehetetlen volt azt a megkülönböztetést jelezni, amit az Újban gyakran megtalálunk, hogy az egyes számban lévő görög szót földünk első egére, vagyis az égboltra használják, míg a többesszám a csillagbirodalmat és az egek egét jelenti. Ezért kellett valamilyen más megoldáshoz folyamodni; és hogy ennek a versnek a második tagmondatában az „ég” a földi égboltot jelenti, a megcserélt sorrend jelzi. Ez a történelmi sorrend is, hiszen az égbolt nem készült el teljesen, hogy a napot, a holdat és a csillagokat is látni lehessen rajta, csak a föld teljes helyreállítása után.

A száznegyvennyolcadik zsoltár hetedik verse ugyanezt a sorrendet magyarázza meg: „dicsérjétek az Urat a földről”. Ez a zsoltár ugyanis két részre oszlik, az első hat versben a csillagos eget és az egek egét hívja, hogy dicsérje Istent, az utolsó nyolcban pedig a földet és légkörét. Ezért a tizenharmadik versben („Dicsérjétek az ÚR nevét! Mert csak az ő neve magasztos, fensége a föld és az ég fölé emelkedik”) helyesen említi úgy, hogy az Úr „a föld és az ég” fölött van, és a földet mondja először, mert itt az „ég” alatt a földhöz tartozó boltozatot érti, tehát azt, amelyik alárendelt a földhöz képest.

A mi világunk növényeit és füveit Isten újonnan alkotta meg a harmadik napon, és nem egy korábbi teremtés maradványaiból nőttek ki.

A következő versben, ha az Authorised Versionnél maradunk, mely a Szeptuagintát⁵⁷ követi, természetesen úgy kell értenünk, hogy a „csinálni”, „készíteni” ige nem csak a földre és az égre, hanem a mező minden fűvére stb. is vonatkozik. Azt fogja ez így jelenteni, hogy Isten elkészítette a magokat, és elvetette a földbe; tehát, hogy a mostani világunk növényei és füvei nem a korábbi teremtések földi maradványaiból eredtek vagy nőttek ki spontán módon, hanem Isten akkor újonnan helyezte el őket. Ezt alátámasztja az a tény, hogy a mélység sós és terméketlen vizeinek visszahúzódása után még nem küldött Isten esőt a földre, és nem is maradt meg semmi Ádám előtti dolog a korábbi pusztulásból, ami termővé tehetné volna a földet. A teljes növényzetünk és zöldfelületünk ezért azokból az új magokból nőtt ki, melyeket Isten helyezett a földbe, és utána a földből fölszálló párának köszönhetően növekedett.

Úgy tűnik, hogy ennek a szakasznak a jelentése, és a harmadik nap munkájára való külön utalás beillesztése talán bevezetésül szolgál az Édennek és az Éden kertjének következő leírásához.

56 מִן־הַשָּׁמַיִם מִן־הַשָּׁמַיִם - sáma] sáma]im - 1) égbolt, ég 2) menny. Pl. az 5Móz 10,17-ben mindkét égre / mennyre hivatkozik a szöveg. IMIT fordítás: „Íme az Örökkévalóé, a te Istenedé az ég, az egek ege, a föld és minden, ami rajta van”. További kettős előfordulások: 1Kir 8,27; 2Krón 2,6; 6,18; Neh 9,6 (ford.)

57 Az Ószövetség görög fordítása kb. Kr. e. 300-ból.

Nincs igazi ellentmondás a Teremtés első és második fejezete között.

A hat nap folyamatos történetével kapcsolatos megjegyzéseink zárásakor megjegyezzük, hogy a Teremtés első és második fejezete között több ellentmondást is felfedezni véltek. Ezek közül néhányat már megmagyaráztunk; egyiknek sem volt valódi alapja. Csak mindig észben kell tartani, hogy a két feljegyzés két különböző dolgról szól, és minden nehézség eltűnik; hiszen míg az egyik fejezet a helyreállítás egy hetének folyamatos leírása, a másik nyilvánvalóan kiegészítés, olyan részleteket ad hozzá az ember teremtéséhez, hogy jobban megértsük annak természetét és bukását. Ezért ebben a második feljegyzésben a hat nap egyéb munkáira csak akkor történik utalás, amikor közvetlenül kapcsolódik a fő tárgyhoz, függetlenül a sorrendtől, amelyben azok végre lettek hajtva.

5. fejezet

Az ember teremtése.

Kiegészítő történet az ember teremtéséhez.

Az ember teremtésének részletes leírása, mellyel a következőkben foglalkozunk, az egyik legfontosabb téma, mert ez az egyetlen alapja az emberi faj eredetével kapcsolatos igaz tanításnak. Ezért gondosan meg kell vizsgálnunk; munkánk azonban nem lesz fárasztó, mert az egész kijelentést a következő rövid feljegyzés tartalmazza: „Ekkor megformálta az ÚR Isten az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte az orrába. Így lett az ember élő lélekké” (1Móz 2,7). Három mozzanatot kell tehát végiggondolnunk: a test megformálását, az élet leheletének beáramlását, és az eredményt, amikor az ember végül mint élő lélek öntudatra ébred.

A test megformálása.

Először is azt olvassuk, hogy az Úr Isten megformálta az embert, azaz kialakította testének formáját, úgy, mint ahogyan a fazekas bánik az agyaggal – olyannyira, hogy a formálást jelentő héber ige (*jácar*) melléknévi igenév formájában, főnévként használva magát a fazekast jelenti. Istennek erre az első cselekedetére utal Jób, amikor azt mondja: „Emlékezzél csak, hogy mint agyagot alkottál meg engem; és ismét porrá teszel engem?” (Jób 10,9). A megformázott anyag ugyanis a föld porából készült, melyet éppen megnedvesített a pára, és ezért mondja később: „Bizony por vagy, és vissza fogsz tért a porba!” (1Móz 3,19).

A „föld” héber szava az *adámá*, mely vörös földet jelent, és ebből származhat az Ádám név is, valamint ez az árnyalat megfelel az emberi bőr pirosas színének (Én 5,10).

A szellem beáramlása.

Az ember szellemének semmilyen köze nem volt porhüvelyének megalkotásához. Isten először az öntudatlan külső formát készítette el, utána lehelte beléje „az életek leheletét” – az eredetiben ugyanis az „élet” többesszámban van. Korábban ezt ugyan nem figyeltük meg, mert lehet, hogy pusztán a kiválóságot jelző többesszámról van szó a héberben, de az életre használt általános kifejezés ritkán szerepel egyesszámban. Ha azonban szívesen tulajdonítunk jelentőséget ennek, akkor utalhat arra, hogy Isten lehelete kétfajta életet hozott létre, érzéket és szellemet, melyek különálló létét oly gyakran felismerhetjük magunkban a közöttük dúló harc alapján.

Az „életek lehelete” vált tehát az ember szellemévé, az élet belső vezérlőelvévé – hiszen, ahogyan az Úr mondja, „a szellem az, ami megelevenít” (Jn 6,63) – és a módból, ahogyan az emberbe jutott, megtudjuk, hogy közvetlenül a Teremtőtől áradt ki. Ezért fontos odafigyelnünk arra, hogy a mi szellemünket ne tévesszük össze Isten Szellemével, akitől az Ige egyértelműen megkülönbözteti, és akit úgy mutat be, mint aki a mi szellemünkkel együtt tesz bizonyosságot (Róm 8,16). De, ahogyan a Példabeszédek mondja (Péld 20,27), az emberi szellem az Úr mécsese, melyet az Ő Szelleme világosságra tud gyújtani, és amely arra adatott, hogy általa az ember átkutathassa szívének kamráit, és megismerhesse önmagát.

A lélek eredete.

Az ember így mindössze két különálló elemből, egy testből és egy szellemiből lett összeállítva, azonban amikor Isten a szellemet annak földből készült foglalatába helyezte, a kettő kombinációja

egy harmadik részt hozott létre, és az ember élő lélekké lett⁵⁸. A szellem és a test közötti közvetlen kommunikáció ugyanis lehetetlen, e kettő csakis valamilyen közvetítő lévén léphet kapcsolatba egymással; ez a közvetítő eszköz pedig azonnal létrejött, ahogy Ádámban a szellem és a test találkozott egymással.

Az ember élő lélekké lett olyan értelemben, hogy a szellem és a test teljesen egymásba olvadt ebben a harmadik alkotóelemben; tehát a bűntelen, bukás előtti állapotában Ádám nem ismerte a szellem és a test folyamatos küzdelmét, ami nekünk már naponkénti tapasztalatunk. A háromféle természet tökéletes egységbe olvadt, az egyesítő közeg, a lélek révén pedig létrejött Ádám személyisége, mely által különálló, egyedi lényként létezhetett. A lélek további feladata volt még, hogy a test segítségével a szellemnek betakarást biztosítson; és alighanem Tertullianus sem tévedett, amikor azt mondta, hogy a hús(test) a lélek teste, a lélek pedig a szellemé.

Érdekes azonban megfigyelni, hogy míg ebben az életben a lélek jelenti létünk alkotóelemeinek találkozási pontját, feltámadott állapotunkban a szellem lesz az uralkodó erő. Mert az első ember, Ádám élő lélekké lett, de az utolsó Ádám megelevenítő Szellemmé (1Kor 15,45); és ami elvettetik fizikai testben, feltámasztatik szellemi testben (1Kor 15,44).

Az ember hármasság természetéről szóló tant – egy-két kivétellel – elhomályosítják a nem megfelelő bibliafordítások.

Így tehát a Szentírás már a legelejién figyelmeztet bennünket a testről és lélekről szóló elterjedt közbeszédre, mely régóta táplálja azt a téves elképzelést, hogy az ember mindössze két részből áll. Ez a vélekedés bizony annyira meggyökerezett nálunk, hogy kifejezésbeli hiányossághoz vezetett a nyelvünkben. Mert habár van olyan főnevünk, hogy „szellem” meg „lélek” – melyeket általában szinonimákként kezelnek –, nincs a másodikból képzett melléknevünk, ezért nem tudjuk a lélekkel kapcsolatos dolgokat kifejezni, csak körülírással.⁵⁹ Történelem kísérletek a görög eredetű „psychic” angolosítására, azonban a szokatlan alak és hangzás valószínűleg megakadályozza, hogy elterjedjen a hétköznapi nyelvben⁶⁰. Ennek a melléknévnek a hiánya azonban majdnem teljesen eltakarta az ember hármasság természetéről szóló tant; az angol bibliaolvasókat pedig téves értelmezésekbe vitték a „lélekből fakadó”-t, „lelki”-t jelentő görög szó nem megfelelő fordításai, amelyet néha „természeti”-nek, néha pedig „érzéki”-nek fordítanak (1Kor 2,14, Jak 3,15, Júd 19).

Van azonban pár olyan szakasz, amelyben nem lehetett elfedni lényünk hármasság természetét. Ilyen például a Héberékhöz írt levél egyik figyelemreméltó verse: „Mert az Isten Igéje él és hatékony, élesebb bármely kétélű kardnál, és elhat a léleknek és szellemnek, az ízeknek és velőknek széjjeloszlásáig, megítélni képes a szív szenvedélyeit és gondolatait” (Héb 4,12 – Csia ford.). Pál itt világosan beszél arról, hogy az ember anyagtalan része két különböző alkotóelemből áll, a lélekből és a szellemből; az anyagi részt pedig akként írja le, mint ami ízekből és velőkből áll – a mozgás és az érzékelés szerveiből. Ezért tulajdonítja Isten Igéjének az erőt az elválasztásra, és mintegy darabokra szedi az ember egész lényét: szellemét, lelkét és testét; mint ahogyan a pap az égőáldozathoz megnyúzta az áldozati állatot, tagjait pedig elválasztotta egymástól, hogy minden részt maga elé helyezve meglássa, nincs-e rajta valamilyen rejtett szeplő vagy folt.

58 Lehetséges, hogy ez a jelentése a többesszámú kifejezésnek: „életek lehelete”. Isten lehelete lett a szellem, és ugyanakkor a testre való kihatásának eredményeképpen létrejött a lélek. Így volt Isten egyszerre a szellemi és az érzékeket jelentő élet szerzője.

59 A magyar nyelvben viszont van ilyen szavunk: *lelki, lelki* (ford.)

60 Pember itt talán a *soulical* és a *soulish* szavakra utal. Előbbit G. H. Lang már használta 1950-es kiadású önéletrajzi könyvében (*An Ordered Life*), utóbbi pedig mára elterjedt az angol nyelvű teológiai irodalomban. (ford.)

A másik nyilvánvaló szakasz, amikor Pál a thesszalonikabeliekért jár közben: „Maga pedig a békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen; és tökéletesen őriztessék meg szellemetek, lelketek és testetek feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére” (1Thessz 5,23 – Kecskeméthy).

A test, a lélek és a szellem szerepe.

Mondhatjuk, hogy a test az érzékelés, a lélek az én-tudat, a szellem az Isten-tudat helye. A test adja ugyanis az öt érzékünket; a lélekben foglaltatik az *értelem*, mely segítségünkre van létünk jelen állapotában, valamint az érzékekből eredő *érzelme*k; a szellem pedig a legnemesebb rész, amely közvetlenül Istentől származik, és egyedül ezáltal vagyunk képesek Őt felfogni és imádni.

A szellem, ahogyan fentebb megjegyeztük, a testre csak a lélek közvetítésével tud hatni; és ennek jó példáját találjuk Mária szavaiban: „És azt mondta Mária: Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendett szellemem Istenben, üdvözítőmben”⁶¹. Itt az igeidő változásából derül ki, hogy először a szellem tapasztalt meg örömet Istenben, és miután közvetítette ezt a léleknek, fel is indította arra, hogy a test szerveinek segítségével kifejezést adjon ennek az érzésnek.

A megtéretlen ember szelleme azonban halálhoz hasonló állapotban szunnyad, kivéve amikor az Úr Szelleme, aki a világot is meggyőzi a bűnről, az igazságosságról és az ítéletről, felelősségre ébreszti egy-egy pillanatra. Az ilyen emberek nem képesek fenntartani a kapcsolatot Istennel: a lélek, mely néha kimagasló értelemben, néha érzékiségben, gyakran egyszerre mindkettőben nyilvánul meg, kétségbevonhatatlan hatalommal uralkodik felettük. Ezt szeretné Júdás a tizenkilencedik versben helyre tenni, mely helyes fordításban így hangzik: „Ők azok, akik különválnak (elszakítják magukat), lelkiek, szellem nincs bennük”.⁶² És jelenleg még a megtértek esetében is nagyrészt el vannak fojtva a szellem erői, és a helyüket, elégtelenül ugyan, a lélek és a test képességei pótolják ki.

Melyikünknek ne lennének elégtelenek az érzései? Mert amikor végre felébredünk e világ álmából; amikor a szemünk megnyílik a valóság, a tények meglátására; és egy pillanat alatt gondolatainkba hasít a minden látható dolog folyamatosan hanyatló és gyorsan elmúló természetére való ráésszmélés, attól a pillanattól fogva az az egyetlen és kizárólagos vágyunk, hogy az örök életet elnyerjük. De milyen iránymutatást remélhetünk e cél érdekében a test érzékeitől, melyek szüntelenül csak a sír felé menetelnek? Sőt, még a lélek is, bármilyen értelmes is legyen, bármilyen szorgalmas a keresésben, semmilyen erőfeszítés által nem lelheti meg a bölcsesség útját. Persze gyakran megkísérli, de hogy mennyire megbízhatatlanok a következtetései, azt megláthatjuk abban, hogy még a legkiválóbb értelemmel rendelkező emberek között is milyen nehéz akár csak kettő olyat találni, akinek a véleménye megegyezik. Az értelem a legjobb esetben is bizonytalan és csalárd eszköze az embernek, kinek vakságot okozó büszkesége csak még rosszabbá teszi a dolgokat. Mert amikor valaki beleszeret egy eszmébe – amely lehet, hogy nem több, mint a saját fantáziájának szüleménye, megfoghatatlan, mint egy légvár –, onnantól fogva minden erejét arra az egyetlen célra fordítja, hogy képzeletének festményét olyan életszerűvé tegye, hogy amennyire csak lehet, valóságnak tűnjön.

61 Lukács 1,46-47 (Kecskeméthy ford.)

62 „ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες”. Aligha „a Szellem”-ről van itt szó. A megelőző ψυχικοί (*pszükhikoi* – *lelkiek*) olyan nyilvánvaló és természetes módon állítja ellentétbe egymással az emberi lelket és szellemet, hogy ha Júdás a Szent Szellemet értette volna, bizonyosan egyértelművé teszi a jelentést azzal, hogy névelőt tesz a πνεῦμα (*pneuma* – *szellem*) elé. Azonban nem szükséges tovább magyarázni a jelentést, hogy megértsük, az itt leírt emberekben az Isten-tudatot elnyomta a lelkiesség. Még ha esetükben a szellem ugyan még mindig lappangó lehetőség is, ami a jelenlegi befolyását illeti, akár halott is lehetne.

Az értelem nem csalhatatlan és gyakran veszélyes; a szellem ereje viszont az igazságot ösztönösen és tévedhetetlenül képes felfogni.

Így tehát könnyen megláthatjuk, hogy az értelem nem csak a tévedésre hajlamos, hanem minden képesség közül a legveszélyesebb, hacsak nincs Isten Szellemének vezetése alatt. Mert a gonoszt jónak mondhatja és a jót gonosznak; a sötétséget világossággá s a világosságot sötétséggé teheti, és a keserűt édessé, s az édest pedig keserűvé. Sőt, varázspálcájának suhintására nem csak ezt az életet, hanem a halál folyóján túli régiókat is napos tájakkal és szép jelenetekkel töltheti meg, mindnek a szilárd valóság érzetét adva, egészen addig a végzetes pillanatig, mely kettéválasztja a szellemet és a testet, amikor a csodálatos látványt egyetlen pillantás alatt örökre kioltja az elveszettek tüzes sötétsége.

De az ész még azok esetében is, akik újonnan születtek, akik hatalmat kaptak arra, hogy az Isten fiai legyenek, még mindig annyira alkalmatlan, hogy habár nekik van isteni kijelentésből származó igazságuk, mégis, ahogyan Pál mondja, jelenleg csak rész szerint képesek ismerni és érteni. De amikor majd a szellem, a mi valódi életünk kiszabadul, és visszakerül trónjára, azonnal olyan erőknél leszünk tudatában, melyeket most sem felfogni, sem elképzelni nem tudunk; nem fogjuk tovább benépesíteni a sötétséget az értelem homályos és folyton változó álmainak fantomjaival, hanem olyan világban találjuk magunkat, ahol nincsen éjszaka; és azzal az átható és csalhatatlan látással leszünk felruházva, melyet Isten fog adni minden megváltottjának. A lélek kétes és csalfa logikája helyett pedig az igazság olyan ösztönös észlelésével leszünk megajándékozva, ami a tiszta szellemek kiváltsága.

Ádám az Éden kertjében. Az ember első próbatétele.

Az Úr tehát az embert a Maga képére teremtette, és el tudjuk képzelni Ádám örömét, mellyel öntudatra ébredt abban a gyönyörű világban, melyet Isten lakóhelyéül és birtokául készített neki. De bármennyire szép is volt akkor a föld, Teremtőjének kifogyhatatlan kedvessége még inkább magával ragadta Ádám szívét azzal, hogy ilyen csodálatos és gyönyörűségekben bővelkedő lakhelyet készített számára. Az Úr Isten Édenben, kelet felé egy kertet ültetett, és mindenféle szemre kívánatos és eledelre jó fát sarjasztott benne; és köztük volt az élet fája, valamint a jó és a rossz tudásának a fája is. Majd fogta az embert, akit alkotott, és ebbe a Paradicsomba helyezte, hogy művelje, és – ahogyan az angol bibliafordítások hozzák –, gondolja azt. Az utóbbi ige héberül azonban azt is jelenti, hogy vigyázzon rá, őrizze, és ez úgy tűnik, hogy valamilyen ellenség létre és a támadás lehetőségére utal.

És most kezdődött világunk első korszaka, az ember első próbatétele, hogy kiderüljön, amikor birtokában van az ártatlanságnak, képes-e megtartani azt. A hat nap munkája révén a föld tele volt tiszta áldással, minden, ami benne volt, igen jó volt; a fölötté való hatalom pedig Ádámnak adatott, aki tiszta és büntelen teremtmény volt. Ezeken felül mindössze egyetlen parancs volt; és ez körülhatárolta a bűnt és az egyetlen lehetséges törvényszegést. A kert számtalan fája közül az ember bármelyikről szabadon ehetett, még az élet fája is szabad volt számára, de azt a parancsot kapta, hogy azzal fejezze ki hódolatát a nagy Istennek, Aki mindent neki adott, hogy a számára elkészített, kimeríthetetlen bőség elismeréseképpen tizedet adjon oly módon, hogy egyetlen fától, a jó és a rossz tudásának a fájától tartózkodik. Erről nem szabad ennie, különben lázadónak bizonyul, és elveszíti a királyi uralmát és az életét.

A levegőég ellenséges lakóival kapcsolatban úgy tűnik, Ádám nem kapott közvetlen figyelmeztetést, csak annyit, amire a kert művelésére és őrzésére vonatkozó végzés utalt. Többre nem is volt

szüksége; hiszen ha jól tudja, mi Istenének egyetlen tilalma, azonnal fölismerheti az ellenséget bármilyen lényben, aki arra akarná rávenni, hogy azt megszegje.

A két név: Elóhím és Jahve

Mózes első könyvének első fejezete nem említi ezt a szövetséget Ádámmal, hiszen ott pusztán a teremtés és a helyreállítás leírását olvashatjuk, a kiegészítő feljegyzés azonban az ember erkölcsi felelősségével foglalkozik. És ezért van változás Isten megnevezésében; amikor ugyanis csak mint Teremtőről és Uralkodóról ír Róla az Ige, akkor Elóhímnak vagy a hatalmas Istennek nevezi, de amint az emberrel való szövetségi kapcsolatban jelenik meg, a Jahve nevet – melyet rendszerint „az Úr”-nak fordítanak – használja. Első megjelenésekor, azért, hogy ne legyen kétség afelől, mindkét szó kit jelöl, a Jahve név az Elóhímmal összekötve szerepel. Mármost az nyilvánvaló, hogy míg egyes szakaszokba e nevek bármelyike beleillik, számos olyan eset is van, amelyekben az egyik megfelelő, a másik pedig nem. A szentírók erre mindig gondosan odafigyeltek, és találkozni fogunk olyan esetekkel, amikor a kettő gondosan meg van különböztetve egymástól. Ezért az látszik, hogy ami a racionalisták szerint azt bizonyítja, hogy a Szentírás nem más, mint különböző és egymással össze nem függő, előhistának és jahvistának nevezett írások egybeszerkesztése, az valójában az egész könyv egységességét és következetességét csodálatosan bemutató jellegzetesség.

Ádám elnevezi az állatokat, tehát teremtése napjától kezdve bizonyosan rendelkezett a beszéd képességével.

De még egy mindent betetőző öröm várt Ádámmra. Jóságos Teremtője, aki tudta, hogy nem jó neki egyedül, elhatározta, hogy társsal ajándékozza meg őt, akivel megoszthatja örömét. Először azonban a mező vadjait és a levegő madarait hozta elé, hogy meglássa, hogyan nevezi el őket; azaz, hogy meglássa, mondja-e bármelyikre is, hogy a csontjából való csont és a testéből való test. Ádám nevet ad mindennek, de asszonynak egyiket sem nevezi; amire természetesen Isten számított. Sőt, egyáltalán nem tűnik valószínűtlennek, hogy eleve azért csinálta ezt a próbát, hogy teremtményében felkeltse azt a vágyat, melyet ki szándékozott elégiteni.

És ha az első ember képes volt teremtésének napján a vadaknak és madaraknak – kétségkívül azok külső jellegzetességein alapuló – nevet adni, egyértelmű, hogy a nyelv képességét akkor kapta meg, amikor az életek leheletét Isten az orrlyukaiba lehelte. A keresztények ezért nem adhatnak hitelt a modern filozófusok spekulációinak a beszéd fokozatos kialakulásával kapcsolatban.

Az asszony teremtése. Ádám és Éva Krisztus és a gyülekezet előképe.

Az állatvilág elnevezése által Ádám már az asszony megjelenése előtt birtokába vette az uralmat, tehát az asszony a teremtés fölötti uralomban nem a maga jogán osztozott, hanem úgy, mint aki Ádám csontjából való csont és testéből való test. Mindebben pedig a második Ádám és menyasszonya egyértelmű előképét láthatjuk. Mert a gyülekezet, bár minden dolog az övé, nem a maga érdeme alapján birtokolja azokat, hanem egyedül a minden dolog örökösének menyasszonyaként (1Kor 3,21-23).

Az asszony teremtésének történetében meg kell figyelnünk a szoros kapcsolatot a férfi és a nő között, valamint, hogy ebbe a kölcsönös szeretet kötelezettségei is beletartoznak: az egyik fél részéről a védelem, a másikeről az engedelmesség. Mindkét jellegzetesség annyira sokatmondó Krisztus és a gyülekezet titkával kapcsolatban, hogy hasznunkra válik megvizsgálni néhány hasonlóságot.

Az előkép néhány részletének vizsgálata.

Először is, az Úr utolsó munkáját azzal kezdte, hogy Ádámra mély álmat bocsátott. És így feküdt a második Ádám is három napig halálos álomban, menyasszonyának megalkotása előtt.

Amíg az első Ádám aludt, Isten megnyitotta az oldalát, és kivette a bordacsontját, amelyből az asszonyt készítette. És amíg a második Ádám a halálban aludt a kereszten, egy katona átdöfte az oldalát, ahonnan vér és víz jött ki; és azáltal a vér által, melynek kiontása nélkül soha nem lett volna lehetséges a bűnök bocsánata, a gyülekezet most a formálódás folyamatában van. „Véreddel vásároltad meg őket Istennek minden törzsből és nyelvből, minden nemzetből és népből” (Jel 5,9), mondják a vének, amikor végre eljött az idő, hogy az új éneket énekeljék.

Miután a bordát kivette, Isten hússal töltötte ki annak a helyét. Nem kellett második bordacsontot kivennie, mert csak egyetlen asszony készült Ádámnak, habár sokan születtek utána tőle. Ugyanígy lesz a második Ádámmal: Neki is csak egy mennyei menyasszonya lesz, az elsőszülöttek gyülekezete, akik az Övéi az Ő eljövetelekor⁶³. Ez a test az Úr levegőbeli (az első mennybéli) jelenlétekor fog teljesen elkészülni; és az Ő menyegzőjére pontosan az ezeréves uralkodását megelőző szörnyű pusztulás előtt kerül sor, ahogyan a Jelenések tizenkilencedik és huszadik fejezetében ez az események sorrendjéből látható. Utána nagy sokaságot fog megmenteni: királyok leányai lesznek drágaságai közt, de jobbjá felől a királyné áll Ófir aranyában (Zsolt 45,9).

Utána azt olvassuk: „Az emberből kivett oldalbordát asszonnyá formálta az Úristen” (1Móz 2,22). Az eredeti szónak azonban nem ez a pontos jelentése, hanem ez: „asszonnyá építette”. Figyelemre méltó az egybeesés ennek a kifejezésnek a használatában, valamint az „építés”, „felépítés” szavak gyakori használatában az Újszövetségben.

Amikor Isten elkészítette az asszonyt, odavitte Ádámhoz. Így viszi oda Isten most a választottakat szellemben a mennyei Vőlegényhez, és senki sem jöhet Krisztushoz, hacsak az Atya nem vonzza őt (Jn 6,44). És így fogja az elkészített menyasszonyt azonnal a második Ádámhoz odavinni, és megválaszolja végre ezt az imádságot: „Atyám, akiket nekem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, azok is velem legyenek; hogy lássák az én dicsőségemet, melyet nekem adtál” (Jn 17,24).

Amikor Ádám megkapta feleségét, így kiáltott fel: „Ez már csontomból való csont és testemből való test!” A második Ádám pedig azt mondja, hogy Ő a szőlőtő, és mi vagyunk a szőlővesszők (Jn 15,5); és apostola még egyértelműbben fogalmaz: „mert az ő testének tagjai vagyunk, az ő húsából és az ő csontjaiból valók” (Ef 5,30).

Ádám azután így folytatja: „Asszonyember legyen a neve, mert férfiemberből vétetett”. Héberül a férfi *is*, az asszony pedig *issá*. Az asszony Ádám természetéből részesült, ezért az ő neve után kell elnevezni. Krisztus pedig, amikor eljön, átváltoztatja Őt váró népének testét az Ő dicsőséges testének hasonlatosságára, az Ő természetének részesévé teszi őket, és ekkor betölti a győzteseknek szóló ígétét: „Felírom rá az Én új nevemet” (Jel 3,12).

Végül pedig, az az ige, hogy „annak okáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját, és ragaszkodik feleségéhez: és lesznek egy testté”, az asszonyra alkalmazva párhuzamban áll egyrészt az Úr mondásával: „Aki jobban szereti atyját vagy anyját, mint engem, nem méltó énhozzám” (Mt 10,37); másrészt a titokzatos menyasszonynak szóló buzdítással: „Halld csak, leány, nézd csak, fordítsd ide füledet! Feledd el népedet és apád házáat! Szépségedet a király kívánja. Hiszen Urad ő, hódolj hát neki!” (Zsolt 45,11-12). Ezeknek az ígéknek sokkal nagyobb erejük van, ha nem feledjük, hogy azok

63 Vagy inkább, „jelenlétekor”. További részletekért lásd a jelenléttel és a megjelenéssel kapcsolatos fejezetet a szerző „The Great Prophecies” c. művében.

fogják származásuk helyét, a földet lakni, akiket ugyan Krisztus megmentett, de nem tartoznak az elsőszülöttek gyülekezetéhez, és akiket nem fognak ősi lakóhelyükről a mennyei helyekre hívni.

Így megláthatjuk, hogy Ádám és Éva története milyen világosan előrevetíti az eljövendő csodálatos dolgokat, és kifejt a házasság titkát Krisztus és gyülekezete vonatkozásában.

6. fejezet

Az ember bűnbeesése.

Úgy tűnik, hogy Isten az Ő irgalmából úgy határozott, hogy a bűnesetnek kell eltávolítania a büszkeséget az ember szívéből, hogy utána halhatatlan tisztaságra és még kiválóbb hatalomra és dicsőségre lehessen helyreállítani.

A férfit és az asszonyt így tehát ugyanazon a napon teremtette Isten; ami azt jelenti, hogy Ádám legfeljebb néhány órája létezhetett a felesége előtt. Semmi sem hiányzott ahhoz, hogy örömük teljes legyen, annak bizonyosságát leszámítva, hogy ez az öröm tartós lesz, de ezzel kapcsolatban sem lehettek félelmeik. Hiszen hogyan is gyanították volna a gonosz hatalmát; hogyan is tudták volna kiolvasni a náluk hatalmasabb, korábbi teremtetések pusztulását mindabból, ami körülvette őket? Nem ismerték a titkát annak a földnek, melynek felszínét tapodták, örvendeztek a virágos növénytakarónak, és nem látták az elpusztult világok egymásra halmozódó, föld gyomráig terjedő romjait. Álmodtak sem gondolták volna, hogy a kék óceán a bűn hatalmas börtöne fölött hullámszik; hogy a levegőég felettük bukott angyaloktól és a Magasságos Isten elleni lázadók testetlen szellemeitől nyüzsg.

És az ő sorsuk is az volt, hogy legyőzze őket a gonosz; hamarosan meg kellett tapasztalniuk, mit jelent a Teremtőjük szájából származó, szörnyűséges szó: a halál; érezniük kellett haragjának rettenetét, a pusztulás sivárságát, a romlás borzalmait. Mert a mindenek felett bölcs Isten jól tudta, mi a tökéletesség legnagyobb akadálya a teremtményekben, és hogy amíg ez nincs eltávolítva, nem mutathatja ki szeretetét, és nem áraszthatja ki teljes mértékben bőségét. Nem ruházhatja fel az embereket nagy erővel és bölcsességgel, nem emelheti őket magas méltóságra és dicsőséges hatalomra, hogy akarát oly sebesen, mint a szél vagy a villámlás véghez vigyék, ameddig fennáll az a veszély, hogy ajándékaival visszaéljenek, és ugyanúgy elbukjanak, mint a bűnös angyalok őelőttük.

Ezért nem lehetnek tökéletesek teremtetésük napjától kezdve, hanem fájdalmas, viszont igen hasznos megtapasztalások által kell megismerniük a teremtmények gyengeségét, a saját gyengeségüket; gyarló testükbe bezárva kell élniük (Fil 3,21); hagyni kell, hogy megpróbálják megtenni azt, amire saját erejükből képtelenek; hogy megpróbálják magukat a saját kezük által megmenteni a sötétség ellenséges erői közepette (akiket Isten emiatt nem juttatott azonnal a megrögzött lázadók sorsára); el kell bukniuk, de Isten irgalmas előre gondoskodása által ez nem mindörökre végzetes, reménytelen bukás; meg kell tudniuk, mit jelent a bűnben élni, milyen, amikor megemészti őket emiatt Isten haragja; hogy milyen, amikor ki vannak téve az Ő dühének, milyen, amikor alá vannak vetve a hiábavalóságnak, hanyatlásnak és romlásnak; hagyni kell, hogy félelemtől reszkelve lépjenek be a halál szörnyűséges kapuit körülvevő, sűrűsödő sötétségbe; hogy minden szépségük megromoljék, hogy testük, bármily fenséges vagy szép is volt, visszataszítóvá és undorítóvá váljék.

És mindezek által, és mindezekből kiragadva mentse meg őket egy olyan erő, mely nem az övék; tudatlanságban, tehetetlenül, kétségbeesetten; nem tudván, hova, merre fordulva, Valaki másnak a keze vezesse őket: a bűnükért, melyet teljesen képtelenek lennének maguk levezekelni, egy Helyettesítő fizessen meg; szerető Teremtőjük egyszülött Fia haljon meg helyettük. Így kell megtanítani nekik, hogy a teremtmény teljes mértékben a Mindenható Isten szeretetétől és hatalmától függ.

És ha meg tudják alázni magukat az Ő hatalmas keze alatt; ha bízni tudnak Benne a sötétség idején; ha hiszik, hogy mindent Ő rendezett így, hogy az Ő javukra munkáljon össze; és hálatelt szívvel elfogadják a békességet és a szabadítást az Általa kínált módon – akkor, egy kevés idő, és, a gyásznapijuk véget érnek. Lemossa róluk az Úr a bűn vagy a könnyek összes foltját, romlandó ruhájuk helyett halhatatlanság köntösébe öltözteti őket; fejükre teszi az élet koronáját; örökkévaló öröm következik rájuk, melyet többé semmilyen felhő nem árnyékolhat be; sőt, sokakat közülük, kiket az Ő kegyelme még teljesebb engedelmisséggel, erősebb hittel ajándékozott meg, olyan magasra emel, hogy Fiának trónjára ülhetnek, hogy az Ő alárendeltjeiként dicsőségben uralkodjanak az egykori reményeik és félelmeik, bús és fáradságos vándorlásaik színhelyét jelentő föld fölött, ahol a halálnak e jelenlegi testét hordozták (Róm 7,24).

A Sátán dicsőségben lett teremtve és elbukott; az ember gyengeség és nyomorúság állapotába született, és nem is jut el a tökéletességre egészen az igazak feltámadásáig.

Az Igében ez látszik körvonalazódni azzal kapcsolatban, hogy mi Isten szándéka az emberrel; ez az oka annak, hogy az utunk itt gyengeségben vezet, folyamatosan szenvedésnek kitéve, és teljes biztossággal az enyészet felé haladva. Amikor a Sátán tudatára ébredt önmagának, Isten dicsőségének szemképráztató fényességében találta magát; hatalmas fejedelem volt, bölcsességben és szépségben tökéletes (Ez 28,12-15). De mivel nem ismert más állapotot, azt gondolta, hogy ereje, hatalma és tündöklő nagysága saját magából ered; elveszítette az Istentől való függés érzetét, és a helyreállítás reménye nélkül elbukott. A mi esetünkben Isten előrelátása és irgalma elejét vette annak, hogy ez a helyrehozhatatlan kár bekövetkezessen.

Ezért létünk sötétségben kezdődik, távol az Ő jelenlétének világosságától és örömétől; nem vagyunk fejedelmek, hanem rabszolgák – a rettenetes zsarnokok: a bűn és a romlás rabszolgái; a szépségünk hibás és mulandó; a bölcsességünk bolondság; amire törekszünk, az sosem sikerül; a testünk születésünk napjától kezdve jelzi, hogy az enyészetnek van kitéve. Egy kéz azonban mégis kinyúl felénk, hogy átvezessen az éjszakán; és ha megragadjuk, a helyes útról szőtt saját elképzeléseinket pedig feladjuk, akkor végig fog vezetni minket azon az úton, mely valóban kemény, küzdelmes és veszéllyel teli, de végül biztonságosan elvisz bennünket Atyánk házához.

És akkor, amikor ez a romlandó romolhatatlanságba és ez a halandó halhatatlanságba öltözik; amikor, miután viseltük a földinek a képét, viseljük a mennyeknek a képét is; amikor megnyugszunk, többé nem a reménységben, hanem a bővelkedő és soha el nem múló megelégtettségben, miután Isten hasonlatosságában fölébredtünk; akkor végre elértük létezésünk célját – azt a helyzetet, amelyre Isten megteremtett minket, sőt, amelyre elrendelt a világ megalapozása előtt. Akkor megtudjuk majd, miért mondta, hogy idegeneknek és átutazóknak tartsuk magunkat a földön; akkor érezni fogjuk, hogyan értette, amikor azt mondta nekünk, hogy amíg a hústestben vagyunk, a halál állapotában vagyunk, az igazi életünk pedig el van rejtve Krisztussal az Istenben⁶⁴; amikor csodálkozó szemünk előtt megnyílnak a menny kincsei, akkor értjük meg teljesen az Úr súlyos szavait: „És ha a Másén nem voltatok hűek, ki adja oda nektek azt, ami a tiétek?” (Lk 16,12).

Szükségszerűen erőteljes hatással lesz ránk, amikor, miután elhagytuk, visszatekintünk erre az életre.

És miután a sötétségen és veszélyeken keresztül el lettünk vezérelve Istenhez, nem fogunk semmilyen vágyat érezni arra, hogy újra kint legyünk az éjszakában. Ilyen múlttal a hátunk mögött nem ér majd az a kísértés, hogy azt gondoljuk, dicsőségünk és szépségünk elválaszthatatlanul a saját énünk részét képezi. És nem csak az lesz, hogy félelmetes tapasztalatok által tanultunk meg

64 Róma 7,24; Kolossé 3,3

teremtényként Istentől függeni, hanem az egész lényünket át fogja hatni a Teremtőnk iránti égő és kiolthatatlan szeretet.

Hiszen még ebben az életben is milyen nagyra látszik az Ő irgalma! De amikor végül megérkezünk biztonságban az Isten Paradicsomába, megszabadítva a világot, a hústest és az ördög minden támadásától, lehet, hogy az éppen magunk mögött hagyott veszélyekre vetett legelső pillantás még nagyobb erővel hat majd ránk, mint az összes fegyelmező nevelés, melyben előzőleg részünk volt. Mert akkor meglátjuk bűneink szörnyű tömegét, megértjük a bűn taszító természetét, és lenyűgözve ámulunk azon a szereteten, mely ilyen türelmes volt velünk, míg mi nap nap után újra és újra sokasítottuk vétkeinket. Visszanézünk a sok ezernyi veszélyre, melyből időről időre kimenekített bennünket az Úr, és amelyekből csak alig néhányat sejtettünk egyáltalán. Látni fogjuk a sötétség megszámlálhatatlan, rettenetes seregét, kiknek gonosz hatalmától oly sok éven át megvédett, és végül teljesen kimentett Valaki, Aki hatalmasabb, mint ők. Látni fogjuk a mélységet, mely számukra lett készítve, és amelybe nekünk is alá kellene szállanunk, ha nem lett volna váltságdíj található, az Úr Jézus drága vére.

És amint e sötét és fájdalmas képek látványától – amelyekben, míg élünk, végig csak egy lépés választott el minket a haláltól – odafordulunk megbékéltetett Istenünk mosolygó arcához, a nekünk adott dicsőséghez, a lakóhelyünkül készített arany városhoz, az előttünk lévő, egyre mélységesebb öröm örökkévalóságához, vajon nem fog-e végül teljesen kihunyni bennünk a büszkeség és a saját akarat, hogy teljesen legyőzzön bennünket az alázatos hála; és nem kiáltunk-e fel a szeretet és odaadás e világ számára ismeretlen erejével: „A trónon ülőnek és a Báránynak áldás, tisztesség, dicsőség és hatalom örökkön örökké!”

Vigasztaljuk hát ilyen és ezekhez hasonló gondolatokkal egymást, amikor valakit bánat ér, vagy meg van terhelve a szenvedés e pillanatnyi időszaka alatt.

Vajon miért ellenségesek velünk a bukott angyalok? A ravaszságuk.

Térjünk most vissza Ádámhoz és Évához, akiket úgy hagytunk ott, hogy ártatlanságban élvezik az Isten által nekik készített gyönyörűségeket. Boldogságuk azonban nem tart sokáig, mert a gonosz erői már készítik számukra a végzetes csapdát. Lehet, hogy kegyetlen tervük indítéka nem csak a szintiszta gonoszság és az Istennel való közvetett szembeszegülés lehetősége volt, hanem az a vágy is, hogy saját uralmukat meghosszabbítsák. Hiszen valószínűleg tisztában voltak vele, hogy a Mindenható Isten egyrészt soha nem akarná a bűntelen embert az ő hatalmuknak alávetni, hiszen lázadók, másrészt Ádámban egy magot nevel fel, nem csak azért, hogy a földet lakja, hanem azért is, hogy az ég birodalmait is birtokába vegye. Ennélfogva könnyen megérthetjük, miért akarták annyira Isten tanácsát legalább hátráltatni azzal, hogy az új teremtést a bűnnek és a romlásnak ugyanarra a szintjére húzzák le, amelyen ők vannak. És talán tapasztalatból is tudták, hogy az eredmény hosszú korszakokon át tartó késelem lesz, melynek során a Legfelsőbb Uralkodó irgalma időt hagy teremtényeinek a bűnbánatra és a helyreállásra.

A Sátán tervéből látszik, hogy Isten még nem fosztotta meg őt a bölcsességétől; de bűnbeesése révén abból, ami addig a Magasságos Isten fedelmének nemes hatalma volt, sajnálatos módon egy álnok cselszövő ravaszsága lett. Támadását nem erővel és megrettentéssel viszi véghez, hiszen az Védelmezőjének karjába hajtana az áldozatot, ahelyett hogy eltávolítaná Tőle; és szívből jövő segélykiáltásukra válaszul igen hamar tüzes villámok csapnának le merész ellenségükre. Ehelyett a Sátán egy alacsonyabb rendű és alázatos állat formájában közelíti meg őket, amelyről soha nem feltételezték volna, hogy ártani tud. Hiszen a Sátán, minden evilági gyermekéhez hasonlóan, bár

akár mindhalálig is büszke, de le tudja alacsonyítani magát akár a földig is, hogy szándékát véghez vigye.

Okok, hogy a Sátán vajon miért Évát vette elsőként célba.

De nem próbálkozott egyszerre a férfival és az asszonnyal, mert együtt azok megtartották volna egymást az Isten iránti engedelmségben és szeretetben. És jól tudja a Sátán, hogy ha egyszer tervét leleplezték és meghiúsították, a második próbálkozást sokkal komolyabb nehézségek árán tudja kivitelezni; sőt, talán azért, hogy Ádám kérésével Istenhez fordul, akár teljesen kivihetlenné is válik.

Két oka látszik annak, hogy az ördög nem Ádámot kísértette meg egyedül. Mert ha a férfi legyőzésével kezdte volna, és utána általa munkálta volna ki az asszony elesését, az ő romlása nem lenne teljes, mert volna mentsége Isten előtt, hiszen annak parancsára vagy befolyására cselekedett, akit Isten föléje rendelt.

A másik, hogy az ember, ahogyan korábban láttuk, három részből, szellemből, lélekből és testből áll; és ezek közül a lélek van túlsúlyban a test fölötti hatalmának következtében. Pontosan ebben rejlik az ember gyengesége, abban a tényben, hogy a teste lelki és nem szellemi. De Ádám közvetlenül Isten képére lett teremtve, míg Éva csak közvetetten. Ha tehát már a férfi is tökéletlen kép volt a lelke túlsúlya miatt, ez a tökéletlenség nyilván csakis nagyobb lehetett az asszonyban, aki ezért még fogékonyabb a külső formára és szépségre és minden érzelemre, melyek az érzékekkel és az öntudattal kapcsolatosak; míg szellemének befolyása arányosan csökkent. Valószínűleg e második pont alapján választotta a Sátán is első támadásának legmegfelelőbb alanyává.

Évát odacsalja a tiltott fa közelébe.

Az ilyenhez hasonló megfontolások befolyása alatt a gonoszság szellemei vagy kifigyelték, míg Ádám távol van, vagy talán azért, hogy a rejtélyes erő által, melyet gyakran érzünk, de megmagyarázni nem tudjuk, elterelték őt a feleségétől; és Évát, mikor magára maradt, elcsalogatták a kerten keresztül a közepén álló fa felé. Lehet, hogy sugallatukra eltűnődött azon, hogy milyen különös Isten tilalma. Miért ültette a fát a kertjükbe, ha nem élvezhették gyümölcsét? Mekkora különbség lehet e között és a többi fa között, melyekről kedvük szerint ehetnek? És ekkor talán esztelen kíváncsiság indította őt, hogy megvizsgálja a tiltott tárgyat, hogy meglássa, fel tudja-e fedezni, miben rejlik különlegessége.

De akárhogy is történt, Éva hagyta magát a végzetes helyre csalogatni, és ezáltal lehetőséget adott az ördögnek. Mert a tiltott dolgoktól olyan távol kell tartanunk magunkat, amennyire csak lehet, és Istent sem szabad soha kísértenünk azzal, hogy szükségtelenül közel kerülünk hozzájuk, akár kíváncsiság vagy akármilyen más csábító ok miatt. Ha Éva elkerülte volna a fa környékét, soha nem vetette volna rá azt a pillantást, mely romba döntötte őt magát és a világot. És milyen sok leszármazottja szerzett magának ugyanígy keserű bánatot azért, hogy a gonosz dolog mezsgyéjén időztek; hogy túl nagy kíváncsisággal vizsgálták, és túlságosan meg akarták érteni azt, amiről tudták, hogy gonosz!

A Kísértő kígyó formájában jelenik meg, mely akkoriban a legszebb és legértelmesebb lehetett a mező vadjai közül.

Míg Éva a fa közelében álldogált, egy kígyó szólította meg. Hogy nem lepődött meg ezen, talán arra utal, hogy a bűneset előtt létezhetett értelmes kommunikáció az ember és az alsóbbrendű teremtmények között. Persze nem szabad úgy gondolnunk a kígyóra, mint arra a visszataszító és

mérgező hüllőre, mely iránt most ösztönös viszolygást érzünk. Mert akkor még nem volt megátkozva, hanem felegyenesedve tartotta magát; a legintelligensebb és a legszebb lehetett a mező vadjai közül. Nagyon érdekes, hogy az Ozirisz templomában, Philaiban megtalált szobron, mely a bűneset legrégebb megmaradt ábrázolása, Éva Ádámnak nyújtja a gyümölcsöt, közöttük a fa, a kígyó pedig függőleges testhelyzetben áll. Lehet, hogy szárnyak segítségével tartotta magát; és valóban, a „repülő” jelzőt használja az Ige a szeráfra vagy szárnyas tüzes kígyóra az Ézsaiás 14,29-ben. Ennek az élőlénynek tehát nem volt mérge, és nem lehetetlen, hogy szárnyakkal rendelkezett, pikkelyei pedig aranyosan csillogtak a napfényben. Lehet, hogy Éva is fölismerte, hogy ez a legokosabb és legbarátságosabb az állatok közül; és így minden szempontból a legalkalmasabb volt arra, hogy az asszony tetszését megnyerve fölhívja magára a figyelmét.

Éva aligha gyanította, hogy hatalmas ellenség ólálkodik a szép és látszólag ártatlan külső alatt; és épp ennyire nem tudták a tanítványok sem elképzelni, hogy a maguk és Mesterük esküdt ellensége üljön velük a vacsoránál az Iskariótes Júdás testében. És mi sem lehetünk soha bizonyosak abban, hogy nem kerülünk hasonló csapdák közelébe. De van egy teszt, egy próba, amelyre mindig van lehetőség, mely lelepleződésre kényszeríti a Sátánt, és ez Évát is megmenthette volna. Amint meghallunk akár egyetlen olyan javaslatot is, mely Isten akaratával és törvényeivel ellenkezik, azonnal a legrosszabbat kell feltételeznünk, és annak megfelelően cselekednünk; és annál inkább vigyáznunk kell, minél valószínűbb forrásból származik, és ravaszul igazsággal van vegyítve.

Sátán első szavai Évához.

„Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kertnek egy fájáról se egyetek?” – szólalt meg a kígyó. Éva vágyakozó pillantásokat vetett a fára, de nem merte megérinteni – talán ez adta az ötletet az ördög ravasz kérdéséhez. Amilyen egyszerűnek tűnik elsőre, annyira alattomos; pontosan illik ahhoz a célhoz, hogy megzavarja Éva erkölcsi lényét, és ezzel elkészítse az utat annak teljes megrontásához. A kísértő úgy tesz, mintha azt gondolná, hogy Éva azért nem nyúl a gyümölcshöz, mert Isten azt tiltotta meg neki is és férjének is, hogy bármelyik fa gyümölcsét megérintsék. Így azután rövid, de ügyes kérdésével sikeresen a tévelygés ködébe vonja Évát, legalább öt dolgot sugalmazva neki. Először is, tettett tudatlansága által vigyázatlanná teszi. Másodszor, fölkavarja a hiúságot Éva öntudatának mélyéről azzal, hogy lehetőséget ad neki, hogy kijavítsa és felvilágosítsa őt. Harmadik, hogy a szövetségben szereplő Jahve helyett az Elóhím nevet használja, azért, hogy ezzel a Teremtőt távolinak állítsa be, aki nem sokat törődik teremtményeivel. Negyedik, hogy kétségbe vonja, Isten egyáltalán adott-e ki ilyen tiltó parancsot, és arra céloz, hogy esetleg tévedés történt. Végül pedig, azt az istenkáromló gondolatot sugallja, hogy egyáltalán nem lehetetlen, hogy Isten kíméletlen és szeszélyes legyen, sőt, bizony erre néha számítani is kell.

Éva válasza azt mutatja, hogy kételkedni kezd, és belelépett a csapdába.

Hogy mennyire képes volt vakságot okozni a kérdés, azonnal kitűnik Éva válaszából. Azt feleli, hogy ők a kert bármely fájáról ehetnek, egyedül a középben állótól vannak eltiltva. Egyedül erre mondta Isten, hogy „abból ne egyetek, azt meg se érintsétek, hogy meg ne haljatok.” Isten azonban nem tiltotta meg azt, hogy megérintsék; abból, hogy Éva ezt a túlzó állítást hozzátette, az látszik, hogy titkos sérelmei lehetnek, és a Mindenható Isten parancsait kész olyan szigorúnak beállítani, amennyire csak lehet.

De ez még nem minden: nem csak felnagyítja a törvény szigorúságát, hanem ugyanakkor a kilátásba helyezett büntetést viszont enyhíti. Isten azt mondta: „Bizonyosan meghalsz”, melyet ő arra változtat, hogy „meg ne haljatok”. A kétkedés már ott munkált a gondolataiban, és most készen állt arra, hogy meghallgassa Isten igazságának nyílt tagadását.

És újra követi a Sátán vezetését a sötétségbe, és úgy beszél Teremtőjéről és Jótevőjéről, mint Előhímről – mint az Erőről, aki valóban hatalmas, de az embereknek megfoghatatlan, távoli és szinte ismeretlen –, Jahve, a vele és férjével szövetségben lévő Isten helyett. Sátán azt akarta, hogy számúzzön Éva szívéből minden gondolatot a vele közeli és szoros kapcsolatban álló Istenről; Éva pedig el is fogadja sugalmazását, és együttműködik vele. Jahve képe gyorsan elhalványul a gondolataiban, és helyét az én és a bűn kezdi átvenni.

Éva gondolatainak elemzéséből az utódainak szóló komoly figyelmeztetést olvashatunk ki, mivel leszármazottjai is hozzá hasonlóan ugyanezt a szerencsétlen utat járják szüntelen. Hiszen milyen gyakran, amikor teljesen tisztában vagyunk vele, hogy mi Isten határozott parancsa, amelynek nem kívánunk engedelmessé válni, engedünk a kísértésnek, hogy eltúlozzuk annak mértékét és kényelmetlenségét, míg végül, a gonosz képzetek folyamatos játéka által oda jutunk, hogy gyakorlatilag lehetetlennek állítjuk be a parancs teljesítését. Ugyanakkor pedig igyekszünk kicsinyíteni a jelentőségét és enyhíteni a parancs figyelmen kívül hagyásának valószínű büntetését, és nem fogjuk föl, hogy miközben így munkáljuk a saját akaratunkat Isten akaratával szemben, az Ő Szent Szelleme folyamatosan visszahúzódik tőlünk, az Isten-tudatosságunk – vagy, ahogyan általában mondanák, a vallásos érzetünk – pedig egyre gyengül és gyengül. De nem így a bűn bennünk, mely viszont arányosan növekszik, és erőre kap, míg végül, amikor újra megnyílik a szemünk, olyannak találjuk, mint valamilyen szörnyű daganatot, melyet akármilyen utálatos és fájdalmas hordozni, olyan sokáig el lett hanyagolva, hogy aligha élnénk túl, ha eltávolítanák.

Sátán tovább folytatja előrenyomulását azzal, hogy vakmerően megvádolja Istent, és Éva hiúságára apellál.

Sátán gyorsan felfogta Éva gondolatait: terve sikerülni látszik, Éva kételkedni kezd! Támadását rögtön azzal folytatja, hogy merész hazugságot kever egy igazságba – bizony, akár még idáig is elmegy, de annyira jellegzetesen sátáni módon adja elő, hogy az asszony igazából ne értse meg, és a maga növekvő hiúságának megfelelően értelmezze. „Dehogy haltok meg!”, hangzott a hazugság atyjától már az elejétől fogva; ily módon merészelte saját állítását a Mindenható Istenével szembehelyezni.

És Éva hitt neki; inkább hitt annak, akit ő a mező vadjának gondolt, mint a mindenség hatalmas Teremtőjének! A sírok tömkelegét hátán hordozó föld azóta is sóhajtozik a hiszékenység miatt; a mélyén heverő csontok sokasága fölött hullámozó óceán nyög válaszképpen; és a Hádész, miközben hatalmas térségeit napról-napra egyre jobban megtöltik a felöltöztetetlen szellemek friss kolóniái, halálos komolysággal hirdeti, hogy Isten igaz.

„Hanem tudja Isten – folytatta a Kísértő –, hogy amely nap esztek belőle, felnyílnak szemeitek; és olyanok lesztek, mint Isten, jónak és rossznak tudói.” Valóban, Jahve tudója volt ezeknek, de vajon miért nem merült föl Évában az, hogy bizonyára ennél többet is tud; hogy az ő szemük megnyílása nem járulna hozzá a boldogságukhoz, hanem éppen ellenkezőleg, ártalmas és pusztító hatású lenne? Hát egy pillanatra sem fogta föl, micsoda félelmetes felelősséggel járna a rossz ismerete, hogy áldotta volna az Urat, amiért megőrizte őt ennek veszélyeitől? Vagy nem tudott volna legalább bízni Abban, Aki létre hívta őt, és Akinek a kezéből addig semmi mást nem kaptak, csakis jót, és szörnyülködve fordult volna el attól az istentelen káromlástól, mely annak lehetőségét sugallta neki, hogy bármilyen módon, de az Ő isteni magasságába emelkedhet föl? De nem volt ezekre képes, mert meg volt tévesztve; az értelmét megrontotta a vágy; az önfelmagasztalásra való kilátás megmérgezte őt. Nem volt téves a Sátán ítélete: felderítette Éva leggyengébb pontját, ahol a hiúságára apellálhatott, és azt az elképzelést sugallhatta számára, hogy olyan lehet, mint Isten.

Vajon az a készségesség, mellyel Éva azonnal elfogadta a vakmerő gondolatot, nem azt mutatja, hogy szükségszerű a mi jelenlegi gyengeségünk? Nem magyarázza meg kellőképpen azt a tényt, hogy a Mennyek Királyságába való belépés (Mt 5,3) legelső, elengedhetetlen feltétele a töredelmes és bűnbánó szív? És vajon nem érzékeljük-e folyamatosan saját magunkban és másokban is ugyanannak az érzésnek a munkálkodását, melyre a Sátán első szülőnk esetében épített? Nem jelenik-e meg a saját akaratunkban, amelynek engedelmeskedni akarunk, ahelyett hogy Istennek engedelmeskednénk? Nem nyilvánvaló ez abban a büszkeségben és önhittségben, mely a születésünkből, képességeinkből, szépségünkből, gazdagságunkból vagy bármilyen egyéb forrásból ered? Nem fedezhetjük-e föl ennek nyomát abban a határtalan önbizalomban, mellyel a magunk bölcsességét és véleményét helyezük előtérbe legfontosabbnak, és azt várjuk, hogy mindenki más megköszönje, elfogadja, és alkalmazkodjon hozzá? A legrosszabb vonatkozása pedig talán abban az önigazultságban érhető nyomon, amellyel az emberek azt a feddést és kiigazítást, mely nekik maguknak bőven kijár, azonnal egyedül másokra alkalmazzák.

Éva és az Úr megkísértése.

Évát magával ragadta a bensőjében felkavart új érzés, és a fa felé fordult; tekintetét rászegezte, miközben a Sátán azzal a három dologgal kísértette meg, melyet azóta is folyamatosan használ az emberi nem megrontására. Ezek pedig a test kívánsága, a szem kívánsága és az étellel való kérdés.

Éva látta, hogy a fa eledelre jó. Ez a test kívánsága, és annak a kísértésnek felel meg az Úr esetében, hogy változtassa a köveket kenyérré. De milyen mások voltak a körülmények, és a kimenetel is! Évát számos más fa vette körül a kertben, mely mind az övé volt; ő mégis arra néz vágyakozva, melyet nem kapott meg; büszkesége és saját akarata sokkal kívánatosabbá teszi azt a fát a többinél. Az Úr viszont egy sivatag közepén volt, és majdnem elájult az éhségtől; mégsem törte át emberi létének határait, hanem alázattal megvárta, hogy Atyja küldjön számára enyhülést.

Azután Éva látta, hogy a fa kedves a szemnek. Ez a szem kívánsága, és megfelel annak, amikor a Sátán följánlotta Krisztusnak a világ királyságait és azok dicsőségét. És habár az egész kert tele volt csodálatosan szép dolgokkal, melyekben Éva tekintete törvényes gyönyörűséggel merülhetett volna el, mindet elvetette azért az egyért, melyet Isten megtiltott. Az Úrnak ugyanakkor mint embernek semmije sem volt, mégis háborogva utasította vissza az egész világ összegyűjtött szépségét, dicsőségét és gyönyörét, melyet egyetlen látképben terített ki az ördög a szeme elé.

Végül pedig, Éva látta, hogy kívánatos az a fa a bölcsességért. Ez az élet kérdése, és annak a kísértésnek felel meg, hogy az Úr vesse le magát a Templom párkányáról. Éva magasabbra akart törni, holott a férjét leszámítva nem volt nála senki nagyobb a földön. Az Úr viszont, bár az emberek megvetették és elutasították, és nem ismerték máshogyan, mint a názáreti ács fiát, mégis megtagadta, hogy levesse Magát a templom párkányáról, és a lenti sokaság mint régóta várt jelet a mennyből, mint királyi Messiást fogadja.

A Kísértő győzelme. Ádámot nem tévesztette meg az ördög, ő szándékosan vétkezett.

Éva tehát először is helyt adott a kételkedésnek, utána fülét az Istennel való nyílt szembeszegülésre fordította, végül pedig a tiltott fára nézett. Majd olyan intenzív erővel tört fel benne a vágyakozás, hogy az minden gátat átszakított; és anélkül, hogy megvárta volna, hogy a férjével megbeszélje; anélkül, hogy megállt volna, hogy Istenére gondoljon, kinyújtotta a kezét, és a végzetes tettet, melyet közel hatezer év sem tudott meg nem történné tenni, végrehajtotta. Éva ártatlanságának napjai véget értek; és röviddel ezután, férje megérkezésekor a bűn önzésének – annak a

kielégíthetetlen és felelőtlen vágnak a bűnébe esett, hogy másokat is a maga nyomorúságos romlásába vonjon, épp ahogyan korábban a Sátán is tette. A megkísértettből azonnal kísértő lett.

Pál egyértelműen azt mondja, hogy Ádám nem lett megcsalva, hanem csak az asszony (1Tim 2,14). Mert Éva, amikor a Sátán elmondta neki, hogy mire jó az a gyümölcs, azonnal azt az egyetlen lehetséges magyarázatot találta a tiltásra, hogy Isten vagy szűkmarkúan bánik velük, vagy nem akar magának riválist. Ádám azonban valószínűleg látta az ilyen elképzelés istentelen voltát és teljes esztelenségét, tudta, hogy a parancs Isten bölcsességében kétségtelenül az ő javukra adatott, és erről meg is győződhetett annak alapján, amilyen állapotban a feleségét találta. Kézenfekvő a feltételezés, hogy Éva iránti túlzott szerelme hajlította őt arra, hogy engedjen könyörgésének, és emiatt döntött úgy, hogy sorsában osztozzon. És ebben látszik, hogy mennyire nem volt alkalmas arra, hogy ilyen ajándékot kapjon Istentől; mert habár helyesen tette, hogy jobban szerette Évát saját magánál, de reménytelenül beleesett az esztelenség csapdájába, amikor annyira bálványozta őt, hogy Teremtőjének törvényét miatta megszegje.

Így győzedelmeskedett e világ fejedelme. Az új teremtést lázadásba vitte; nem volt többé akadály annak, hogy visszaszerezze uralmát. Győzedelmesen emelkedett fel a földről, és terjesztette ki sötét szárnyát a visszaszerzett terület fölé, elhomályosítva Isten napjának tiszta sugarait; s vastag rétegben szállt alá a bűn mérgező köde, mely alatt a föld virágai elhervadtak, gyümölcssei megfonnyadtak, bősége megfogyatkozott, és rosszat hozott elő a jó mellett.

7. fejezet

Vizsgálat és ítélethozatal.

A dicsőséges betakarás természete, melyet első szüleink elveszítettek.

Az ember visszavonhatatlanul elkövette a bűnt, a Kísértő győzött. De mi lett azzal az állítással, hogy „megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint Isten, jónak és rossznak tudói”? Az sajnos valóban igaznak bizonyult, de távolról sem úgy, mint ahogyan arra Éva számított. Mert büszkeségének meggondolatlanságában nem fecsérelte az időt arra, hogy végiggondolja: az isteni tudás szükségszerűen halálos veszélyt jelent azok számára, akik sem Isten bölcsességével, sem Isten erejével nem rendelkeznek. Valóban megnyílt mindkettejük szeme; de csak arra, hogy saját magukat lássák meg – a saját szomorú, mezítelen és szégyenteljes állapotukat. Egyszerre tudatára ébredtek a hústest gonoszságának, mely törvényszegésük eszközévé lett; megzavarodtak annak fájdalmától, hogy magas méltóságukból, melybe Isten helyezte őket, kiestek; megrémítette a hasonlóságuk a körülöttük lévő állatokhoz, sőt, hogy nincsenek is arra alkalmas állapotban, hogy bárki meglássa őket.

És ezek az érzések valószínűleg jelentősen fölerősödtek az azonnali és látható változás miatt, ami a külső megjelenésükben bekövetkezett. Ugyanis, amíg megmaradtak az engedelmisségben, az Isten által beléjük lehelt szellem teljes hatalommal és erővel rendelkezett bennük. Teljeskörű kihatása egész lényüket megvédte attól, hogy a romlás és a halál beléjük hatolhasson; ugyanakkor világossága, mely átsugárzott a neki betakarást adó testen, ragyogó fényudvart vont köréjük; úgyhogy testük közönségesebb részeit sugárzó dicsfény-lepel⁶⁵ rejtette el. Ezáltal, mint a teremtett világ uralkodói, élesen különböztek az uralmuk alá vetett összes teremtménytől.

Bűnbe esésük csak a lélek és a test szövetsége révén vált lehetővé, ami tönkretette lényükben az egyensúlyt. A legyőzött szellem olyan állapotba süllyedt, mint egy hatalmától megfosztott és szinte teljesen elnémitott rab; fénye elhalványult, lángja kihunyott. Befolyása véget ért; nem tudta többé megőrizni az emberpár testét a romlástól, sem felöltöztetni őket dicsőségbe, mint egy ruhába. Isten fenyegetése valóra vált, a halál uralma elkezdődött.

Krisztus eljövetelkor Isten fiai olyan módon lesznek nyilvánvalóvá, hogy az elveszített betakarás helyreáll bennük.

Nem nehéz bizonyítani azt sem, hogy a szellem, lélek és test tökéletes összhangjának helyreállításakor a látható dicsőség is azonnal helyreáll, és ez lesz a jele annak, hogy Isten fiai vagyunk. De bennünk sokkal erőteljesebben fog ragyogni, mint Ádámban, hiszen, amint korábban láttuk, a bűnbeesés előtti ember nem volt szellemi test. A szellemnek valóban hatalmas és erőteljes befolyása volt, de az uralkodó erő a lélek volt, ahogyan továbbra is az maradt; hiszen az első ember élő lélekké lett (1Kor 15,45). Amikor azonban Urunk visszajövele után megtörténik a feltámadás, illetve elválkozás, a testünk szellemi test lesz (1Kor 15,44): első helyen az Isten-tudatosság lesz bennünk, teljes mértékben irányítása alatt tartva a lelket és a testet; dicsőségének teljes erejét pedig minden akadály vagy gát nélkül fogja kiárasztani.

65 Hasonlítsuk össze Isten leírásával a Zsoltárok 104,2-ben: „Világosságot vettél fel ruha gyanánt” (Kecskeméthy ford.)

Ezért mondja Dániel arról az időről szólva: „Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké” (Dán 12,3). Így az Úr Maga is kijelenti: „Akkor az igazak fénylenek, mint a nap, az ő Atyjuk országában” (Mt 13,43).

Azután úgy János, mint Pál egyaránt azt mondja, hogy amikor odakerülünk az Úr Jézus jelenlétebe, olyanok leszünk, mint Ő; el fogja változtatni nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az Ő dicsőséges testéhez⁶⁶. És azzal kapcsolatban sem hagy bennünket tudatlanságban, hogy milyen az Ő dicsőséges teste; hiszen a megdicsőülés hegyén megengedte a kiválasztott három tanítványnak, hogy olyannak láthassák az Emberfiát, amilyennek látni fogjuk, amikor eljön az Ő Királyságában. Ott a hegyen Szelleme, mely az Úr földi vándorútja alatt mindig korlátozott és elrejtett volt, kiszabadulhatott, és egy pillanat alatt egész Személye tündöklő fényvel kezdett sugározni; az arca úgy ragyogott, mint a nap, és a ruhája olyan fehér lett, mint a fény (Mt 17,2).

Ádám és Éva saját kezűleg próbál magának betakarást készíteni.

Az ember és felesége szégyellte magát, és sorsukra nézve ez jelentette az egyetlen reménysugarat. Ha ugyanis halottak lettek volna a bűntudattól szégyent érezni, semmiben sem különböztek volna a gonosz szellemektől; és lehetetlen lett volna megmenteni őket. Ennek az érzésnek a jelenléte azonban azt mutatta, hogy a bennük lévő Isten-tudatosság, habár le lett fojtva, nem hunyt ki teljesen. A fény elsötétült, de a kupac még füstölgött, és megmaradt rá az esély, hogy Isten Szelleme újra lángra lobbanthassa.

Megváltozott állapotától megrémülve Ádám és Éva rögtön megpróbálta mesterségesen pótolni az elveszett betakarást – ahogyan leszármazottjaik is teszik azóta folyamatosan. Mert minden egyes élőlénynek, legyen akár földi, égi vagy vízi, megvan a maga rendes betakarása, nem kívülről rátéve, hanem természetes módon, belülről fakadóan; egyedül az embernél hiányzik ez, és kénytelen művileg pótolni, mert a bűn révén elveszítette természetes erejét arra, hogy dicsőségesen ragyogó fényöltözetet bocsásson ki maga köré. És így megérthetjük, Urunk miért részesítette előnyben a szerény kis lilium ruháját Salamon legdicsőségesebb öltözetével szemben (Mt 6,29). Mert Izrael királyának pompás ruházata idegen volt, és kívülről lett rátéve; míg a lilium szépsége belülről fakadt, és természetes növekedésének egyszerű következménye volt.

Az Úr kérdőre vonja Ádámot és Évát.

Még alig rendezgette el magán a bukott pár nyomorúságos öltözetét, amikor meghallották az Úr Isten hangját, azt a hangot, mely egészen addig a legnagyobb örömet jelentette számukra. De milyen másnak tűnt most, pedig a hangnem még változatlan volt! Rémülten menekültek a kert bokrai közé, hogy elrejtőzzenek. Hiábavaló próbálkozás! Miközben bűnt követünk el, lehet, hogy sikerül az Istennel kapcsolatos összes gondolatot száműznünk, és meggyőznünk magunkat arról, hogy azért, mert mi elfelejtettük Őt, Ő sem lát bennünket, és nem törődik velünk; de amikor ítélni jön, többé nem lehetséges ez a fajta önbecsapás; nincs menekvés, még akár késedelem sem; érjen bármennyire is készületlenül, találkozunk kell Vele szemtől-szemben. Isten hívására tehát Ádámnak el kell hagynia rejtekhelyét. Rogyadozó léptekkel jön Alkotójának jelenlétebe, és kénytelen először is elismerni, hogy a szégyen miatt futott el, és hogy ez a szégyen abból fakad, hogy megszegte a neki adott egyetlen parancsot. Vallomása azonban nem őszinte, és nyomorúságos bizonyítékát adja bukott állapotának; annak, hogy egy az egyben elveszítette eredeti természetének királyi méltóságát, mert feleségét hibáztatja, sőt, még Magát Istent is felelőssé teszi: „Az asszony – mondja –, akit mellém adtál, ő adott nekem arról a fáról, azért ettem.”

66 1János 3,2; Filippi 3,21

Amikor azután az Úr Évához fordul, az ő válasza sem jobb, mint a férjéé. Nem vallja magát ugyanis bűnösnek, és nem bízza magát Isten irgalmára; hanem mindent a kígyóra hárít, mintha ő maga nem lett volna felelős semmiért.

A kígyó büntetése, és az összes állatot érintő átok.

Az Úr meghallgatja mindkét vádlottat, és türelmesen megad nekik minden lehetőséget, hogy védjék magukat; amikor azonban a kígyóhoz fordul, a magatartása megváltozik. Semmit nem kérdez a Kísértőtől, nem ad neki lehetőséget magyarázkodásra, hanem úgy bánik vele, mint aki már bűnösnek találtatott, és azonnal kimondja rá az ítéletet. Micsoda mély gondolatokat ébreszt ez a megváltozott bánásmód; milyen félelmetes korábbi lázadások kísértő árnyai lebeghetnek az azonnali és megfellebbezhetetlen ítélet háttérében!

„Mivel ezt tetted.” Nem lehet kétség az átok miéértje felől; nem a véletlen, nem valamilyen természetes szerencsétlenség, hanem a mélyen beégetett bélyeg tanúsítja, mennyire taszító Isten számára az, aki bűnt hozott be az új világba. Az ítélet első része azonnali és szó szerinti módon vonatkozik a kígyóra, mely együttműködött a Sátánnal; de rendkívüli előképet is magában foglal magának a hajnal fiának (Ézs 14,12) a lealacsonyításáról is.

Az a kifejezés, hogy „átkozottabb vagy minden jószágnál” az állatvilágot érintő általános átokra látszik utalni, amelyre máshol nem történik említés. Lehet, hogy nem Ádám bűne miatt, hanem azért, mert a kígyó – aki a feje és képviselője volt a mező vadjainak –, átengedte magát a gonoszság eszközéül. És hogy az átok így kiterjedjen minden állatra, nem hihetlenebb annál, mint hogy Ádámon keresztül az egész emberi fajra átvitetett a bűn. Hogy miért így történt, nem fedi fel előttünk az Ige, ez a titok egyike azoknak a mély dolgoknak, melyeket most nem tudhatunk, de később megérthetjük, amikor Isten titka bevégzetté lesz.

Bizonyos azonban, hogy létezik valamilyen különleges kapocs, mely világunk teremtményeit összeköti, hogy rejtélyes módon, de mindegyikük viselkedése kihat a többiekre, és bizonyos mértékben felelősek is egymásért. Ez a teremtés egyik nagy törvényének tűnik, és lehet, hogy az a célja, legalábbis részben, hogy az egység megőrzésének eszköze legyen. Mindenesetre Pál, amikor ennek alkalmazásáról a gyülekezettel kapcsolatban ír, azt mondja, az a célja, hogy „ne legyen szakadás a testben” (1Kor 12,25). És mennyire örömdetes lesz a beteljesedés, amikor, épp úgy, ahogyan bűnbe születünk Ádám törvényszegése miatt, mindannyian Isten igazságosságává leszünk Krisztusban.

A kígyó eredeti külsejét teljesen megváltoztatta az átok.

A kígyóra kimondott ítélet első részéből világosan kiderül, hogy az állat eredetileg nem a hasán csúszott. Az egész testfelépítésének teljesen meg kellett tehát változnia, és valaki, akit nem befolyásol semmilyen vágy arra, hogy a Szentírás ihletettségét bizonyítani akarja, így nyilatkozik:

„Általánosan elfogadott, hogy a kígyók szervezete szélsőségesen csökevényes; a testük a gerincsigolyák ismétlődése révén nyúlt meg; a férgekhez hasonlóan a kör alakú haspajzsai révén haladnak előre, első vagy hátsó végtagok nélkül; és habár az állatvilág legutóbbi teremtményei közé tartoznak, határozott visszalépést mutatnak az élőlények sorában.”⁶⁷

A „port egyél” jelentősége.

67 Kalisch: Genesis, 125. old. (M.M. Kalisch 1858-ban kiadott könyvében az Ószövetséghez fűzött történelmi és kritikai megjegyzéseket – ford.)

Az alatt, hogy „port egyél”, talán nem azt kell értenünk, hogy a kígyó egyedüli tápláléka a por lesz; hanem hogy mivel nem lesz olyan végtagja, mellyel megragadja áldozatát, kénytelen lesz közvetlenül a földről felenni, és ezáltal port is lenyel vele együtt. „Minden táplálékának poríze van” – mondja egy zsidó kommentár.

És mivel ebben a szemmel látható büntetésben a kígyó a Sátán előképe, akivel közvetlenül együttműködött, állapota megváltozására nincs remény, és ez akkor is így marad, amikor a teremtés többi része meg lesz szabadítva a romlás rabszolgasága alól. Még az ezeréves királyság alatt is port fog enni a kígyó, és lehet, hogy akkor már egyedül csak azt (Ézs 65,25). Elfajzása, és a Josafát völgyében a holttestek borzalmas látványa (Ézs 66,24) a bűn elleni figyelmeztetésként fog szolgálni a milleniumi korban.

Az ellenségeskedés a kígyó és az asszony között.

Az ítélet mindezidáig úgy tűnik, hogy a Sátánnal kapcsolatban pusztán csak előképeket tartalmaz. A következőkben azonban a kígyó háttérbe kerül, és a benne rejtőző nagy Ellenséget állítják elő az ítélethez, akinek hallania kell reményeinek meghiúsulásáról, győzelmének rövidségéről, és szörnyű és elkerülhetetlen végzetéről. Az egyik legelső prófécia néhány szava csodálatos jelentéssel bír; mert mindannak csírája megtalálható benne, ami azóta nyilvánvalóvá lett, és figyelemreméltó bizonyítékát adja annak, hogy Isten szándékai következetesek és állandók, és hogy pontosan ismeri a véget kezdettől fogva.

A Sátán belecsalta Évát a Teremtő elleni szövetségbe, de Isten föl fogja bontani ezt a társulást; a halállal kötött egyezményt el kell törölni; a pokollal kötött megállapodás nem állhat meg. „Ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között” – hangzott Isten mindenható ígéje az elképedt, és megszólalni is képtelen kígyóhoz. Mert nem volt nehéz a Sátánnak, hogy megfejtse, mit jelent, hogy Isten így különválasztja őket: őt kivetik, hogy elveszzen, de Évát az Úr meg fogja menteni.

Ezért Éva, aki meg lett fosztva gyönyörű otthonától, kiűzve a megátkozott és megműveletlen földre, kitéve fáradozásnak, fájdalomnak és az elmúlásnak, melynek vége a teljes rothadás, innentől tudni fogja, hogy ez a hamis barát az oka minden nyomorúságának, és ezért a legádázabb ellenségének fogja tekinteni.

Másfelől, már az a pusztá tény, hogy az asszony nem lesz többé készséges iránta, hogy támogassa őt céljaiban, elegendő volt ahhoz, hogy kiváltsa a bukott angyal haragját. Isten azonban még egy sokkal erőteljesebb indokot adott neki a gyűlöletre, amikor kijelentette, hogy a megtévesztett asszony magja fogja végleg elpusztítani azt, aki becsapta őt.

A kígyó magva.

Az ellenségeskedés ugyanis nem korlátozódik csak a kígyóra és az asszonyra, hanem ki fog terjedni mindkettejük magvára is. Kik jelentik vajon a kígyó magvát? Azok, akikben a független büszkeség szelleme nyilvánul meg, mely által atyjuk, az ördög is elbukott; azok, akik nem ismerik el a maguk reménytelen állapotát, és nem hagyják, hogy Isten Fia érdeméért megmeneküljenek; hanem vagy maguk teszik azt, amit meg kell tenni; vagy büszkén tagadják, hogy szükséges lenne tenni egyáltalán bármit is, és zúgolódnak Isten ellen – ha ugyan hisznek a létezésében –, mert nem tesz eleget azonnal minden kívánságuknak, mindenfajta utalás nélkül arra, hogy megszegték törvényét. Mert az önbecsapástól megvakulva és eszteleonné válva elhiszik a kígyó hazugságát, és magukat Istenhez hasonlónak tartván nincs bennük tisztelet iránta, és nem haboznak dacolni akaratával, ha az ő saját szívük erre indítja őket. Ilyen a kígyó magva, akiket megkülönböztet az a szellem, mely

atyjukat és közös fejedelmüket mozgatja, és végül arra lesznek ítélve, hogy együtt osztozzanak vele a tűz tavában.

Nem is tartott sokáig, hogy ez a mag megjelenjen Káin személyében, „aki – ahogy az apostol mondja – a gonosztól volt, és meggyilkolta testvérét” (1Jn 3,12). Nagyon fontos az a megjegyzés, melyet János hozzátesz ehhez: „És miért gyilkolta meg? Mivel az ő cselekedetei gonoszok voltak, a testvére cselekedetei pedig igazak.” Más szóval, az előre jelzett ellenségesség volt a gyilkosság egyedüli oka.

Urunk, földi napjaiban, mindig fölismerte a kígyó magvát a vele ellenkező bűnösökben. „Viperák fajzata! – kiált fel azokkal a szavakkal, melyeket előfutára már korábban használt – hogyan is szólhatnátok gonosz létekre jót?” (Mt 12,34). Ezekkel a szavakkal a farizeusokat világosan annak az „ősi kígyó” fajzatainak mondja, „akit ördögnek és Sátánnak neveznek, aki az egész földkerekséget megtéveszti” (Jel 12,9). És ismét felkiált: „Kígyók, viperák fajzata, hogyan menekülhetnétek meg a gyehegnára ítélestdől?” (Mt 23,33 – Vida ford.) Mert a kígyó magvaként a kígyó sorsában kell osztozniuk.

Mindkét szakaszban nyilvánvaló, hogy mire vonatkozik, de ha még bármilyen kétség fölmerülne, teljesen eloszlatná azt a harmadik kijelentés, amelyben minden képes beszédet félretéve az Úr egyszerűen azt mondja: „Ti atyátoctól, az ördögötől származtok, és atyátok kívánságait akarjátok teljesíteni” (Jn 8,44).

Az asszony magva az Úr Jézus, aki szűztől született.

Idáig nincsen nehézség; az „asszony magva” kifejezés jelentősége azonban nem azonnal nyilvánvaló. Nem jelentheti az egész emberi nemet, ahogyan azt a korábbiak mutatják. És az emberiséget nem is lehetne általában véve az asszony magjának nevezni, hanem a férfiának; de itt Isten kifejezetten az asszony magváról beszél. Mert ő vétkezett először, és ő volt a férje bűnének és a világ romlásának okozója. Ezért az ő büntetése kétszeres, de hogy ne nehezdedjen rá túl erősen a bűnösség terhe, hogy nehegy eleméssze a túlságos bánat, Isten, az Ő irgalmából őt jelölte ki az egyedüli emberi eszköznek arra, hogy a Szabadítót a világba elhozza.

Nem nehéz rájöttünk arra sem, ki ez a Szabadító; hiszen nincs senki Krisztuson kívül, akit szigorúan szó szerinti értelemben az asszony magvának lehetne nevezni. Itt tehát csodálatos példát látunk a Szentírás következetességére; hiszen ez az ősi prófécia a beteljesedése előtt négyezer évvel jelenti ki, hogy az Úr Jézusnak szűztől kell születnie. Ha [az angol] bibliafordítóink ezt megértették volna, elkerülhettek volna egy hibát; hiszen Ézsaiás jól ismert jövendölésében (Ézs 7,14), valamint ott, ahol Máté ezt idézi (Mt 1,23), úgy fordították, hogy „egy szűz”, ellentétben az eredetivel, ahol mindkét szakaszban „a szűz” szerepel. Nem értették meg a határozott névelő jelentőségét, és ezért elválták a nehézséget jelentő csomót azzal, hogy mást használtak helyette. Ézsaiás azonban nyilvánvalóan a kígyóra kimondott ítéletre utal, és arról a konkrét szűzről beszél, aki az Isten által választott emberi eszköz lesz az Ő szándékának betöltésére.

A megjövendölt ellenségeskedés a kétfajta mag között a gyülekezet és a világ közötti szüntelen harcban jelenik meg.

Így tehát Krisztus az asszony szó szerinti magva. De épp úgy, mint hogy mindazok a kígyó magvát jelentik, akik istentelenségükben szándékosan tagadják az igazságot, ugyanúgy van egy olyan mag is, mely az Urat szolgálja⁶⁸, mely egy nemzedékben Őhöz tartozik, és egynek számíttatik Ővele.

68 „A mag szolgálja őt; beszél az Úrról a nemzedéknek” (Zsolt 22,30 – Kecskeméthy ford.)

Krisztus és gyülekezete egy, Ő a fej, ők pedig a test; Ő és a gyülekezet együtt adják ki a titokzatos Krisztust.

És ezért látjuk ezt az ellenségeskedést, melyről Isten a gyülekezet és a világ közötti elidegenedésről és harcról szóló távoli látképben beszél. Egyik oldalon egymást váltja a gyűlöletteljes üldözés és az álnok hízelgés; másik oldalon pedig türelmes kitartást látunk és az átkokra feleletül áldást. A gyülekezetnek azonban nem csak szenvednie kell, hanem ugyanakkor folyamatosan agresszívnek is lennie, hiszen a világosság gyermekei először azok között találhatóak, akik a sötétségben lakoznak; az elveszett bárányok pedig minduntalan a farkasok közé kóborolnak, és ezeket bátran meg kell keresniük és ki kell vezetniük a veszélyből azoknak, akik maguk is hasonló veszedelemből lettek kimentve.

Miről szól a harc? A két eljövétel.

Hát nincs remény? Vajon a fájdalmas és folyton váltakozó küzdelemnek örökké kell folynia? Nem, végül véget kell érnie; sok év múltán halálos küzdelemben kell eldőlnie az asszony magva és ama régi kígyó között. Krisztusnak össze kell zúznia a kígyó fejét, halálos csapást kell rá mérnie; igaz, csak azután, hogy a kígyó az Ő sarkát megmarta, hogy fájdalmasan, de nem halálosan, létfontosságú részt nem érintve megsebesítette.

A Krisztus két eljövételével kapcsolatos összes prófécia csíráját láthatjuk itt. A sarok mardosásában felismerjük az első eljövételt, amikor Krisztusnak látszólag teljes vereséget kell szenvednie; amikor azzal szembesül, hogy az Övéi nem fogadják be Őt; amikor elviseli a kígyó magvának ellenszegülését és sértéseit; amikor nemzedéke elutasítja; és végül, amikor leteszi az életét, és rövid ideig áthalad annak uralma alatt, akinél a halál ereje van. A kígyó fejének összetaposása pedig a Krisztus második eljövételéről szóló prófécia után következik be: amikor az Úr eljön hatalommal és nagy dicsőséggel, hogy elűzze az ég és a föld hamis királyát, és megkötözve a mélységbe vesse. Sőt, még ezen és az ezeréves királyság utáni lázadáson is túlra tekint: a Sátán és az őhozzá tartozók végső és örök pusztulásához a tűzzel és kénnel égő tóban.

Az a két nagy esemény, melyre Isten a kígyóhoz intézett szavaiban előreutal, szinte egyidejűnek tűnik; hiszen az egész Ószövetség is végig úgy kezeli a két eljövételt, mintha nem lenne közöttük időbeli távolság. Mert Izrael prófétái úgy látták ezeket a távoli jövőben, mint ahogyan mi távoli hegycsúcsokat szemlélünk: mindegyik messzebb van a másiktól, de arról a helyről, ahonnan legelőször meglátjuk, egymáshoz nagyon közelinek tűnnek. Ahogy azonban közeledünk hozzájuk, kiderül, hogy egyre jobban szélesedő völgy húzódik közöttük.

Isten irgalma a bukott ember iránt legelőször a kígyóra kimondott ítéletben nyilvánult meg.

Ilyen volt tehát a kígyóra kimondott átok. És itt muszáj csodálkozva megállnunk egy pillanatra, hogy hálát adjunk azért a nagy irgalomért, melyben fajunk bűnbe esett őszülei részesültek. Isten nem adhatott Ádámnak közvetlen ígéretet akkor, amikor az elítélt bűnösként a rá kiszabott ítélet kihirdetését várta. Ezért Isten szerető gondoskodásában azt tervezte el, hogy először a kígyóra mondja ki az ítéletet, és abban utal majd rá, hogy a bűnbe esett ember nem fog minden reménység nélkül ugyanabba az állapotba süllyedni, mint az, aki őt becsapta, hanem éles ellentétben kell lennie vele, míg fájdalmas harc után az asszony győzedelmes magja össze nem zúzza a lábuk alatt, és úgy a halálnak – amelytől megrettentek, de amelyen most át kell menniük –, mint a Hádésznek, a felöltöztetlen szellemek szörnyűséges helyének véget nem vet örökre. (Jel 20, 14). És ezzel ragyogó fénysugár tört be kétségbeesésükbe, erőssé téve őket az ő szomorú sorsuk meghallására.

Az asszonyra kimondott ítélet.

Miután így ítéletet hozott a Kísértő felett, az Úr következőnek az asszonyhoz fordult, aki elsőként engedett a kísértésnek. Az általános bűnért Éva meg lett ítélve a férjében, mint aki egy ővele; de amiért ő csábította a törvényszegésre, neki még egy másik átkot is hordoznia kell az egész emberi nemet érintő átkon felül. Erre utalnak a következő szavak: „Igen megnövelem *a te* gyötrelmedet”, melynek erősségét meg fogjuk látni, ha megfigyeljük, hogy utána Ádám szintén gyötrelemre lett ítélve, és az Ige mindkét esetben ugyanazt a héber szót használja.

A férfiről kimondott ítélet.

Végül pedig az Úr kihirdeti a férfi ítéletét. Ádám arra hivatkozva keresett mentséget, hogy Éva kísértette meg, Isten pedig azzal kezdi, hogy megmutatja, pontosan ez a tény növeli vétkének förtelmességét. Ha Éva vétkezett volna a férje hatására, neki lett volna mire hivatkoznia, hiszen Isten őt alávette Ádámnak. De hogy Ádám, akinek feladata kijelölt fejként az volt, hogy vigyázzon rá, visszafogja, vezesse feleségét, és ura legyen neki, ennyire megfélemedezzen kötelességéről, hogy kövesse őt bűnös javaslatában, hogy az ő hangjának engedelmeskedjen Isten hangja helyett – ez erőteljesen súlyosbította bűnét. Az átok indoka ezért: „Mivelhogy hallgattál feleséged szavára és ettől arról a fáról, melyről megparancsoltam neked, mondván: Ne egyél arról”.

Maga az ítélet általánosságban véve nem közvetlenül (mint a kígyó esetében), hanem a környezete révén sújtja Ádámot. A föld, Ádám uralmi területe meg lett átkozva; és ebben a tényben látjuk mindazoknak az elméleteknek a cáfolatát, melyek az anyagot kezdettől fogva rossznak tartják, ami oly jellegzetesen megjelenik a névleges gyülekezet korai történelmében, és mostanában pedig újjáéled az úgynevezett spiritualisták csoportjaiban. Éva nem az anyagtól lépett a szellem felé, hanem a szellemtől az anyag felé. Ádám nem a föld miatt lett megátkozva, melyet önmagában Isten nagyon jónak mondott; hanem a föld lett megátkozva Ádám bűne miatt, mely ugyancsak a Gonosz szelleméből származott. Az ember törvényszegése miatti büntetés következtében a talaj innentől fogva viszonylag terméketlenné válik. Nem hozhat többé bőséges termést önmagától, hanem erőfeszítéssel, fáradságos munkával és verítéssel kell kisajtolni belőle még az élethez szükséges legalapvetőbb dolgokat is.

Tövis és bogáncskóró, mely mintha természetes következménye lenne a terméketlenség átkának.

De ezzel még nincs vége a bajoknak. A föld mostantól rosszat is szül a jó mellett, és tövisekben és bogáncskóróban bővelkedve akadályozza és nyújtja hosszúra művelőinek fáradságos munkáját.

Ezek a gyomnövények valószínűleg már az átok kimondása előtt is léteztek, csak nagyon más formában; és azután a kiszikkasztott föld terméketlensége miatt nem voltak már képesek a maguk rendes fejlődésében és formagazdagságában megmaradni, és így olyanná váltak, amilyenek ma ismerjük őket, csökevényeseknek, torzoknak. Balfour professzor következő szavai illusztrálják ezt:

„Ha tudományos nézőpontból vizsgáljuk meg a növényvilágot, sok bizonyítékát látjuk annak a nagy tervnek, mely alapján a mindennekfelett bölcs Teremtő munkáinak ezt a részét megformálta. Ugyanakkor számos jele van annak, amit tisztelettel, de tökéletlenségnek nevezhetünk. Így azt látjuk például, hogy minden növényben megvan az a tendencia, hogy a levelek és ágak stb. spirálisan helyezkedjenek el, de ritkán tapasztaljuk, hogy ez teljes mértékben meg tudjon valósulni a növekedés során történő számos megtorpanás és fejlődési rendellenesség miatt. Amikor az ágak akadályoztatva vannak a növekedésben, gyakran ágtövisek formájában jelennek meg, ezért az ágtövist a faágban lévő tökéletlenség jelének tekinthetjük.

A teremtés növényi részére kimondott átok tehát így az ágak helyett tövisek létrehozatalában nyilvánul meg; az ilyen ágtöviseknek nincs levelük, ugyanakkor sérülést tudnak okozni az

embernek. Hogy a tövissek valójában eltorzult ágak, jól látható olyan esetekben, amikor a nemesítéssel ugyanezek eltűnnek. Az ilyen esetekben valódi ágakká alakulnak. A vadalma tövises növény, a nemesített fajták pedig nem azok. Ez a változás a folyamatos nemesítés eredménye, és azt láthatjuk meg rajta keresztül, hogy mi fog történni, amikor az átok elvétetik.

A bogáncsok pedig problémát jelentenek, sérülést okoznak a gyümölcsükhöz tartozó bóbíták, a minden irányban szálló szőrök pedig kárt okoznak az ember mezőgazdasági tevékenységének. Érdekes megjegyezni, hogy ez a szőrbóbíta (pappus) nem más, mint a csészelevelek (kalyx) eltorzult fejlődésű állapota, mely nem úgy fejlődött, mint átlagos esetekben, hanem szőrökké alakult. Itt változást látunk a csészelevélben, amelytől a bogáncs problémává és munka forrásává válik az ember számára. Ha a csészelevél máshogyan fejlődött volna, lehet, hogy nem lenne a bogáncsok jelenlétének káros következménye a földeken.

Most csak gyorsan elmondtam, ami hirtelen eszembe jutott a tövisekkel és bogáncskóróval kapcsolatos átokról, és megkíséreltem megmutatni, hogy a tüskék és szőrök a növények elkorcsosult, és úgymond tökéletlen részei. A növények nem fejlődnek ki a teljes tökéletességre úgy, mint ahogyan az Édenben viszont valószínűleg igen, és úgy, mint ahogyan történni fog, amikor az átok elvétetik.”

Igen alkalmasak tehát a tövisek és a bogáncsok arra, hogy az embert az átokra emlékeztessék. És eredetüket szem előtt tartva megláthatjuk, milyen mély jelentősége van annak a borzalmas jelenetnek, amikor Urunkat tövisekkel koronázzák meg, hogy még ellenségei által is kinyilváníttassák, hogy Ő az, aki az átkot hordozza: amikor vérző homlokán viseli azt, ami létét annak a bűnnek köszönheti, és azt jelképezi, amiért Urunk a büntetést elszenvedni jött.

Az embernek vissza kell tértie a porba, melyből vétetett.

Végül pedig, az ember nem ehetté többé a Paradicsom gyümölcseiből, hanem innentől fogva röpke életének betevőjét a mező kenyérgabonáiból kell megszereznie, míg maga is alá nem süllyed a porba, melyből élelmét megszerezte; mert por ő, és ismét porrá kell lennie.

Hogy elhalványult a Sátán által lefestett istentelen látkép e rettenetes szavak hallatára, melyek mélyen lesüllyedtek az ember szíve mélyére, és mindig feljönnek a felszínre, valahányszor Istenének jelenlétében találja magát, vagy amikor megalázzák és reményei elvesznek! „Immár merészkedtem szólni az én Uramnak – mondja Ábrahám –, noha por és hamu vagyok” (1Móz 18,27).

Kétségtelenül innen származik a földre borulás szokása, és az az érzés, melynek nyomán port szór az ember a fejére a keserves szenvedés idején, a megtört büszkeség és annak jeleként, hogy az ember alázattal elismeri a Teremtő szavainak igazságát. Így Jeremiás azt mondja arról az emberről, aki igát hord fiatalágában, hogy „porba teszi száját, talán így van még reménység” (Jsir 3,29). A porba való szó szerinti visszatéréssel kapcsolatban Jób gyászolva beszél reménységéről: „Az avvilág reteszeihez szállanak le, ha egyaránt porban lesz nyugalom” (Jób 17,16, IMIT ford.). És ismét beszél a jómódúakról és a nyomorgókról: „Egyformán a porban fekszenek, és férgek lepik el őket” (Jób 21,26).

De ugyanúgy, mint hogy a porba szállunk le a halálkor, a porból fogunk felkelni a feltámadáskor. „Megelevenednek halottaid és holttesteim fölkelnek: serkenjete föl és énekeljete, akik a porban lakoztok, mert harmatod az élet harmata, és visszaadja a föld az árnyakat!” – hirdeti Ézsaiás csodálatosan az Ézs 26,19-ben. És Dániel is azt mondja, hogy az első feltámadáskor „sokan azok közül, akik alusznak a föld porában, felserkennek” (Dán 12,2). Tehát még a por is reményteljes nyugvóhelyet jelent Isten népének.

Az éjszaka kezdete.

Ki lett hát mondva az ítélet. A kígyó számára az ítélet örökre szól; az ember és az asszony viszont rangvesztésre és gyötremre lett ítélve, de nem örökre. Isten ekkor mintha eltávozott volna, a kígyó valószínűleg elsiklott onnan, Ádám és Éva pedig ott maradt egyedül, mint azok, akik éppen egy békés álomból riadnak föl arra, hogy mindenféle nyomorúság és félelem nehezedik rájuk.

Körülöttük minden változni kezdett, legalábbis a kert területén túl. A föld tántorgott az átok első csapása alatt; virágai fakulni kezdtek, gyümölcssei megfonnyadtak, növénytakarójának korábbi gazdagságát nem tudta többé ellátni a terméketlenné vált talaj és az áporodottá váló levegő; a közelükbe kerülő állatok többé nem adták tiszteletüket kijelölt uruknak, hanem szemükben kegyetlen vadság kezdett tükröződni. Sőt, még a nap is – ahogyan következtethetünk rá a korábban idézett Ézsaiás-szakaszból (Ézs 30,26) – valószínűleg fényének hatodát-hetedét elveszítette; hogy, habár sugarai bizonyára ugyanolyan fényesek voltak, mint amilyenek mi ismerjük, a kétségbeesett pár azt érezhette, hogy a halál árnyéka vetül egyre betegbé váló világukra.

A szó szerinti és szellemi sötétség, melyről az Ige oly gyakran beszél, beállt – az a rettegéssel teli időszak, mely alatt a gonoszság fejedelmei és hatalmasságai uralják a világot; az a sűrű sötétség, melyet csak az a homályban itt-ott elhelyezett néhány fényforrás világít meg, kiknek szellemét a Szent Szellem lángra lobbantotta, hogy az Úr lámpásaivá lehessenek; a sötétségnek és rettenetnek az az éjszakája, mely során tart a sírás, míg a hajnallal együtt vissza nem tér az öröm; az az éjszaka, mellyel kapcsolatban Pál azzal a biznysággal buzdította kortársait, hogy már akkorra is sok eltelt belőle, hogy az a négyezer év, mely már eltelt, a sokkal nagyobb része volt; az az éjszaka, melynek mostani hajnalodásakor a hű és okos szolgák várják Uruk megjelenését, mint fényes Hajnalcsillagot, mielőtt teljes dicsőségében mint az igazságosság Napja felemelkedne, hogy helyreállítsa a világosságot és az életet az elsötétedett és haláltól sújtott földön.

Ádám hite, mely a feleségének adott névből derül ki.

Az új érzésektől megrémülve a bűnbe esett emberpár valószínűleg egy időre teljesen elnémult a mély és letaglózó bánat tompultságában. De végül a hit fénye kezdett felragyogni Ádám meglágyuló vonásain; belekapaszkodott az Úr szavaiban rejlő ígéletbe; megérezte Isten ítéletébe vegyülő irgalmát, megpillantott egy aprócska fénysugarat túl a sötétségen, és érezte, hogy van még számára remény.

Így tehát, újra felvéve a névadás feladatát, melyet Istentől kapott, a feleségét Évának nevezte el, ami azt jelenti, Élet; mert akadémikuskodás és kétségek nélkül őszintén szaván fogta Istent, és hitte, hogy az asszony megígért magja meg fogja szabadítani úgy őt, mint leszármazottjait a haláltól, melynek alá lettek vetve, és örökké élhetnek. Ha tehát bármilyen elidegenedés érzése merült volna föl a férj és felesége közt, az most el lett távolítva; és a Béketeremtő csodálatos útjai által újra egyesült a szívük, és jobban fel voltak készülve arra, hogy szembenézzenek az előttük álló nehézségekkel.

A bőrruhák: Krisztus igazságosságának előképei, melyet Ő betakarásul a bűnösöknek kínál.

Ádám megvallotta bizalmát Isten ígéletében, habár csak halvány fogalmai voltak arról, hogy az mit jelent; és rögtön azt látjuk, hogy az Úr visszatér a szomorkodókhoz, és hitüket további irgalommal és újabb ismerettel jutalmazza. Elvette fügefalevelekből készített betakarásukat, és bőrruhákba öltöztette őket. Nagyon jelentőségteljes ez a cselekedet, mert azt tanúsítja, hogy szégyenük nem volt alaptalan, szükség van betakarásra, de még a legjobb is, amit a bűnösök tenni tudnak magukért, teljesen hasztalan. Nem ismerték még a romlást és rothadást, és nem tudták, hogy a

fügefalevelek gyorsan megfonnyadnak és lehullanak, találó jeleként minden olyan eszköznek, melyet az ember valaha is kitalált szégyenének eltakarására, hogy Alkotója jelenlétére alkalmassá tegye magát. És ezen túlmenően meg kell tanulniuk, hogy életet egyedül élet által lehet megváltani; hogy ha a bűnös nem hal meg, akkor egy Helyettesítőre van szükség; hogy a Magasságos Isten nem csak szeretet, hanem szentség és igazságosság is, és semmilyen módon nem engedheti szabadon a bűnöst.

A jóvátételül való áldozathozatalt csakis Maga Isten rendelhette el. Az ember soha nem tudott volna ilyen kigondolni; soha nem merete volna Isten egyik teremtményének az életét elvenni Isten tiszteletének részeként, hacsak nem parancsolták meg neki. Lehet, hogy ez volt a legalkalmasabb időpont arra, hogy az Úr ezt az eljárást – az eljövendő nagy, önkéntes áldozat előképét – bevezesse. Leölte az ártatlan áldozatokat, és kiontotta az életet jelentő vérüket. Ádám és Éva rémült tekintete most látott először halált. Majd az Úr megmutatta nekik, hogyan helyezték a tetemeket az oltárra, hogy égő áldozatul bemutathassák az Úrnak. Végül pedig vette a megölt állatok bőrét, és elkészítette belőle a ruhákat, melyekbe felöltöztette a remegő emberpárt.

Így tehát az evangélium kezdettől fogva ki lett hirdetve; Isten Báránya, ki a világ megalapozása óta megöletett, megjelent, amint a bűn szükségessé tette az Ő halálát; megmutatta, hogy igazságosságának palástja – melyet minden bűnös felölthet, akiért Ő meghalt – az egyetlen öltözet, mely képes betakarni a bukott ember szégyenét. És Ádám, ha összehasonlította az asszony Magváról szóló ígéretet és sarkának mardosását a megölt áldozattal és az áldozatok bőréből készített ruhákkal, Ádám azonnal rájöhetett, mi a megmentés hatalmas tervének lényege.

Ádámot és Évát kiűzik a gyönyörűség kertjéből.

Elővigyázatosságra volt azonban szükség. Az ember megszerezte a jó és a rossz tudásának ismeretét anélkül az erő nélkül, mely szükséges ahhoz, hogy ellen tudjon állni a rossznak. Ezért nem maradhat többé a csodálatos kertben, nehogy kinyújtsa kezét, hogy vegyen az élet fájáról, és örökre ebben a bűnös állapotban maradjon. Bukott állapotban halhatatlannak lenni – minden szerencsétlenség közül ez lenne a legnagyobb; ha örökre megmaradna a bűnben, az nem jelentene kevesebbet, mint a második halált. És csakis az első halálon való átmenetel által lehetséges az embert újra a makulátlanul tiszta ártatlanságra helyreállítani.

Így ezért az áldott Háromság újabb komoly tanácskozása után a szomorú, de többé nem reménység nélküli pár ki lett utasítva a gyönyörűség kertjéből; kiűzettek a rideg világba, hogy másik otthont találjanak maguknak. Nehéz szívvel lépkedtek a fölējük magasodó, pirosló gyümölcsöktől ragyogó vagy éppen dús virágokkal hintett fák közt, a zöldellő gyepen és virágtengeren át, míg végül áthaladtak a hatalmas kapun, mely azonnal bezárult mögöttük.

Odakintre kerültek, otthonukból száműzve; az addigihoz képest hidegebb levegőben; az őket körülvevő növényzet satnya és torz volt a szemükben; élmüket pedig nem várhatták többé közvetlenül Isten bőséget adó kezéből, mert arra lettek kárhóztatva, hogy fáradságos munkával és gondnal dolgozzanak meg érte. És nem is volt semmilyen reménység a szabadításra, míg vissza nem térnek a porba, ahonnan vétettek, míg vissza nem adják szellemüket Annak, Akitől kapták, halandó testüket mozdulatlanul és élettelenül hátrahagyva, mint a megölt áldozatok, melyek tetemére a tekintetük olyan reszkető félelemmel tapadt.

Most pedig az Éden kertje eltűnik a szemünk elől, és tulajdonképpen nem is kerül elő, míg el nem érkezünk a kijelentés utolsó könyveihöz. A Jelenésekben azonban még egyszer teljes, eredeti

szépségében láthatjuk felemelkedni, ahol Ádám fiai a kristályvizű folyó partjain sétálnak, és nincsenek többé elzárva az élet fájától.

Hogy ez az örömteli helyreállítás hogyan fog megvalósulni, erről szól az egész Biblia, mely – ahogyan az imént megfigyelt jelentőségteljes tény jelzi – bemutatja, hogyan és miként bánik Isten az emberrel annak érdekében, hogy az elveszett Paradicsomtól a visszanyert Paradicsomig tartó fájdalmas úton végigvezesse.

8. fejezet

A szabadság kora.

A második korszakban az embereket sem uralkodók, sem törvények nem korlátozták.

Az emberiség első korszaka tehát kudarccal végződött – gyászos bizonyítékát szolgáltatva annak, hogy az ember mint teremtmény túl gyenge ahhoz, hogy ártatlanságát akár a legkedvezőbb körülmények között is megőrizze. Csak az maradt hátra, hogy kiderüljön, vajon a bűneset megtapasztalása után, megízelve a bűn következményeinek keserűségét, helyre tud-e állni korábbi állapotába, hogy ismét engedelmes és szent legyen. Ezzel kapcsolatban Isten többféleképpen is próbára tette az embert.

Először is, a korszak során, melyet a szabadság korának nevezhetünk, Isten gyakorlatilag teljesen sorsára hagyta Ádámot és leszármazottjait. Csak annyit tett, hogy a házasság intézményét bevezette, és megtanította nekik, hogyan közeledjenek Istenhez a szimbolikus áldozatok révén, valamint megparancsolta, hogy a föld művelésével dolgozzanak meg kenyéréért. Ezen túl azonban sem Ő nem adott törvényeket, sem az embernek nem hagyta meg ezt. A felsőbb hatalmasság kardját ne használják a bűnelkövetés visszaszorítására; még a gyilkost is büntetlenül futni kell hagyni, ahogyan Káin esetében látjuk. Nincs engedély semmilyen kormányzó hatalom felállítására; minden ember menjen a maga feje után, és tegye, amit helyesnek lát a maga szemében.

Ezt a próbát végezte el a hatalmas Teremtő, hogy kiderüljön, alkalmas-e az ember a korlátlan szabadságra, és hogy mennyire megbízható az a belső igazságérzet, mely az ember szíve mélyén egyesek szerint megtalálható. A modern filozófusok ugyanennek a kísérletnek a megismétlésére buzdítanak; a korai történelem azonban bizonyítja nézeteik téves voltát. Az ember gonoszsága ugyanis megsokasodott; minden test útja romlottá vált, és a föld megtelt erőszakkal. És amint Noé napjaiban történt, úgy lesz az Emberfia napjaiban is (Lk 17,26).

Ezért fontos számunkra különösen is a második korszak vizsgálata, mert segít megérteni a mostani időket; az özönvíz előtti események sorozata pedig adhat némi betekintést azzal kapcsolatban, hogy mire számíthatunk a jelenlegi korszakban, amikor lejátszódnak a zárójelenetei mindannak, ami már itt előrevetíti sötét árnyait.

Isten felé tartó vándorlásunk szakaszainak kiábrázolása az Édenben és a Szent Sátorban.

Miután Isten kiűzte Ádámot a Paradicsomból, azt látjuk, hogy a gyönyörű kert nem tűnt el onnan, kapui viszont könnyörtelenül bezárultak; Isten pedig a kert keleti felére odaállította a „kerubokat és a villogó kardot, mely körülforog” (IMIT ford.), hogy meggátoljon mindent és mindenkit abban, hogy az élet fájához juthasson. És itt is megtalálhatjuk a Szent Sátor alapelemeit, ahogyan megelőzőleg a Sátán Édenében is megtalálhattuk. Az élet fája – alatta a kerubokkal, körülötte pedig a Sekina dicsőséggel – a Szentek Szentjét jelenti, a Paradicsom a Szentélyt, Éden (az a terület, melyen a kert el lett ültetve) pedig a Szent Sátor udvarát.

És ahogy a Paradicsomban, úgy a Szent Sátorban is az Istenhez vezető utunk körvonalait látjuk kirajzolódni. Mert ami az Éden területe volt Ádámnak, azt jelenti számunkra ez a mostani föld – mely egykor, mint az Éden, gyönyörűséges hely volt, azonban most a bűn átka sújtja. A bűnbe esett Ádám a Paradicsom zárt kapui előtt, az élet és a dicsőség fáját látva imádkozott és ajánlott fel áldozatokat; és így teszünk mi is: a hit szemével tekintve a kegyelem trónusára e jelenvaló világ

határain túl, és odavetjük magunkat eléje, Krisztus egyszer és mindenkorra felajánlott áldozata alapján.

Amikor azonban meghalunk, Isten Paradicsoma megnyílik előttünk; hiszen pontosan ugyanezt a szót használja az Újszövetség arra a helyre, ahol az átmeneti állapot során leszünk. „Ma velem leszel a Paradicsomban” (Lk 23,43), mondta Urunk a haldokló latornak.

A „paradicsom” szó perzsa eredetű, jelentése pedig közismert volt; Megváltónk pedig bizonyára azért használta, hogy szándékosan erre a jelentésre utaljon. A perzsa királyok és nemesek szokása volt ugyanis, hogy palotáikat hatalmas parkokkal vegyék körül, melyekbe gyönyörű fákat és bokrokat ültettek, és mindenféle vad- és háziállattal népesítették be ezeket. Egyesek szerint ezek a parkok az Édenre voltak hivatottak emlékeztetni; mindenesetre az ilyen jellegű helyeket nevezték paradicsomnak. Ezért lehetséges, hogy ennek a szónak a használatával utal Krisztus arra, hogy amikor meghalunk, az Atya házát körülvevő csodálatos kertbe lépünk be, de nem magába a házba.

Mert az Úr kijelentette tanítványainak, hogy elmegy, és helyet készít nekik abban a csodálatos palotában, és hamarosan visszatér, hogy Magához vegye őket (Jn 14,2-3), és az angyalok kijelentése szerint úgy tér vissza, mint ahogyan felmenni látták (Csel 1,11), teljes testi valójában. Amikor meghalunk tehát, be fogunk lépni a kertbe; de csak amikor Krisztus visszatér, és a feltámadás megtörténik, akkor férhetünk hozzá az élet fájához, mely az Isten Paradicsomának közepén van (Jel 2,7), és amely a Jelenlét tulajdonképpeni helyének felelhet meg.

Így a Szent Sátor udvara is ezt a jelenvaló világot jelképezi, melyben ittlétünk alatt fel kell ajánlanunk a megölt áldozatot a rézoltáron azáltal, hogy hálás szívvel hiszünk Krisztus áldozatában, és utána meg kell tisztíttatnunk és szenteltetnünk a medencében a víznek fürdőjével az Ige által (Ef 5,26).

Majd, miután föl lettünk öltöztetve Krisztus igazságosságának fehér ruhájába, az átmeneti állapot során belépünk a Szentélybe, hol szolgálatunk eszközei nem lesznek többé közönséges fémekből – melyek folyamatosan ki vannak téve a bűn rozsdásodásának – hanem egyedül tiszta aranyból.

Végül pedig, a feltámadáskor beléphetünk a Szentek Szentjébe, a dicsőség lakóhelyére, abba a lakrészbe, mely számunkra készült az Atya házában.

A kerubok.

Amennyire lehet, röviden, de szólnunk kell a kerubokról, mert ezek a dicsőséges lények szorosan kapcsolódnak a teremtett világ megváltásához. Amikor először említi őket az eredeti héber szöveg, úgy írja, hogy „a kerubok”, melyből arra következtethetünk, hogy alakjuk ismerős volt a Mózes idejében élt izraelitáknak; ezért nem lehetnek mások, mint a Szent Sátorban ábrázolt kerubok. És valóban, ha szó szerint lefordítjuk, mely szavakkal mutatja be őket az ige, így olvassuk: „és letelepítette (hogy ott lakozzanak, mint egy sátorban) a kerubokat Éden kertjének keleti oldala felől”. Megjelenésük legrészletesebb leírása Ezékiel első fejezetében található, melyet most megvizsgálunk.

Ezékiel leírása.

A próféta elmondja, hogy a héber foglyok közt tartózkodott a Kebár folyó partján, amikor megnyíltak előtte az egek, és Istentől jövő látomásokat látott. Szélvihar jött északról, egy nagy felhő, benne tűz, körülötte villogó fényesség. A tűz közepén mintha izzó érc látszott volna; és amint nézte ezt a csillogó ragyogást ijesztő környezetében, az közeledett hozzá, és dicsőséges alakokat tudott benne kivenni. Négy élőlényt látott, mindegyik egy-egy félelmetesen magas kerék mellett

állt. A csodálatos lények feje fölött mennyezethez hasonló valami volt, olyan színű, mint a csodálatos kristály. A mennyezet fölött zafir trónus volt, és a trónon emberhez hasonló alak formája látszott, aki mennyei dicsőséget sugárzott, és szívárványhoz hasonló fényesség vette körül. Az Úr harci szekere volt ez; Jahve volt, akit a kerubok hordoztak, és ítélni jött.

Minden kerub emberformájú volt, azaz, alakja és álló helyzete az emberhez hasonlított. Mindegyiknek azonban négy arca volt; az első emberé, a második oroszláné, a harmadik bikáé és a negyedik sasé. Mármost, az oroszlán, a bika és a sas a mező állatainak, a háziállatoknak és az égi madaraknak a képviselője. Ebből a látomásból ered a zsidó mondás: „Négyen vannak a teremtés legnagyobbjai: az oroszlán a vadállatok között, a bika a haszonállatok között, a sas a madarak között, az ember pedig ezek felett; de Isten van a legmagasabban mindközött.”

Ezékiel templomában (Ez 41,18-20) a kerubok a pálmákkal kapcsolódnak össze, Salamonéban (1Kir 6,29) pálmákkal és virágokkal. A pálmát a királyok fájának tartották; Humboldt „a legnemesebb növény”-nek nevezi, „melynek mindig is a legfőbb szépséget tulajdonították a nemzetek”. A virág pedig a mező növényeinek dicsősége.

Így tehát a kerubok és a hozzájuk tartozó díszek, melyekkel körül voltak véve, mintha az állat- és növényvilág legmagasabb rendű formáit jelenítenék meg; a teremtett élőlényeket tökéletes állapotukban képviselve, Teremtőjük iránti engedelmisségben és Vele való egységben.

Minden kerubnak oldala is négy volt, szárnya pedig hat, bár először csak négyet említ (Ez 1,6). Ezekről azt írja, hogy kettőt kiterjesztettek, és összeérintették egyikét a másikéval, míg a másik kettővel eltakarták a testüket. Hamar kiderül azonban, hogy a leírás elején Ezékiel csak az egyik nézőpontból beszél a külsejükről; mert egy kicsivel később azt mondja, hogy „mindegyiknek kettő (szárny) takarta innét, és mindegyiknek kettő takarta onnét a testét” (Ez 1,23). A szárnyak alatt emberi kezek voltak, a lábuk egyenes volt, ragyogó, mint a fénylő bronz; lábfejük pedig borjú lábához hasonlított. Végül pedig, az egész testük, a hátuk, a kezük és a szárnyaik, csakúgy, mint a kerekek, melyek mellett álltak, tele volt szemekkel, ami talán a nagyfokú éberséget és értelmet jelenti.

A kerekek leírása és lehetséges jelentése.

Mindegyik kerék közepében egy másik kerék volt, tehát az egyik a másiknak a közepében keresztbe forgott, úgy hogy a harci szekér megfordulás nélkül tudott bármelyik irányba haladni. A kerekek olyan színűek voltak, mint a krizolit csilláma; a gyűrűik, illetve a keréktalpaik tele voltak szemekkel; és az élet szelleme, vagy talán az élőlény szelleme volt bennük. Amerre Isten Szelleme menni akart, arra ment a kerubok harci szekere, és tért vissza, mint a villámlás.

Ezért a kerubok úgy tűnik, hogy a teremtmények életének szimbólumait jelentik, sőt nem lehetetlen, hogy a kerekek a természet erőit jelképezik – „Tűz és jégeső, hó és köd, szélvihar, amelyek akaratát teljesítik” (Zsolt 148,8).

A kerubok ugyanazok, mint a Jelenések élőlényei.

Ilyeneknek látta Ezékiel a kerubokat. És habár van néhány különbség a részletekben – mely talán az eltérő körülményeknek⁶⁹ köszönhető –, nem lehet kétség afelől, hogy ezek ugyanazok az élőlények,

⁶⁹ Ezékielnél pl. minden kerubnak négy arca van, ami a Jelenésekben nem szerepel. A különbség oka az lehet, hogy a korábbi ígehelyen, ahol a kerubok az Úr harci szekere körül kísérik, a négy arcuk és négy oldaluk az egymásban forgó kerekeknek megfelelően lehetővé teszi számukra, hogy bármely irányba mozdulhassanak anélkül, hogy megfordulnának. A Jelenésekben azonban a trón előtt foglalnak helyet, és mozogniuk nem kell.

akiket János a trón lábánál látott (Jel 4,6). A Jelenésekben használt kifejezés a szó szerinti fordítása annak a héber szónak, mely Ezékielnél az „élőlény”-t jelenti, és pontosan ugyanezt használja a Szeptuaginta is ebben a szakaszban. Sajnos azonban a mi [King James] Újszövetség-fordításunkban „vadállat” szerepel, holott egyszerűen élőlényt jelent. Teljesen különbözik attól a kifejezéstől, amelyet az ige a tízszarvú, valamint a kétszarvú vadállatra (fenevadra) használ a későbbi fejezetekben.

És valószínűleg Ézsaiás szeráfjaival is azonosak.

Azután Ézsaiás hatszárnyú szeráfjai is ugyanazoknak tűnnek, mint a kerubok. Szárnyaik száma ugyanis megegyezik, és ugyanabban a helyzetben vannak a dicsőségben, pontosan a trón alatt. A kiáltásuk pedig – „szent, szent, szent a Seregek Ura” – hasonló a János által látott élőlényekéhez.

A „szeráf” szó jelentése az is lehet, hogy „akik égnek”, és talán a kerubokat imádatuk heve miatt nevezték így. De lehet az is, hogy az eltérő név eltérő funkciót jelez. Hiszen a kerubokat úgy mutatja be, hogy tüzes széndarabokat vesznek föl Isten haragjának véghezvitelére (Ez 10,7), egy szeráf azonban eleven szentet vesz el az oltárról, és azzal, hogy Ézsaiás ajkához érinti, megtisztítja a hamisságtól és a bűntől (Ézs 6,6-7). Tehát lehet, hogy az előző nevet akkor használják, amikor az Úr úgy jelenik meg, mint emésztő tűz, az utóbbit pedig akkor, amikor az Ő dicsősége viselkedik úgy, mint megtisztító tűz lángja.

Ezek a lények nem angyalok, és nincs a kezükben lángpallas.

A kerubok nyilvánvalóan nem angyalok; hiszen, hogy ha azok lennének, az állat- és növényvilággal való kapcsolatuk példátlan lenne az Igében. Továbbá, a Jelenések két helyen megkülönbözteti őket az angyaloktól, az elsónél „sok angyal”-ról olvasunk (Jel 5,11), a másodikon pedig az összes angyalról („az angyalok mind” – Jel 7,11), akik a trón körül állnak, valamint az élőlényekről és a vénekről. Tehát bárhol jelenjenek is meg az Igében, akár az Éden kertjében, akár a szövetség ládáján, vagy a trón előtt, nem szabad elfelejtenünk, hogy mindig megtartják a maguk egyedi alakját.

A közkeletű felfogás ellenére nem ők forgatták a lángpallást, mely elzárta az élet fájához vezető utat. A héber egyértelműen úgy írja, hogy a kard saját magától forgott, azaz mozgásban lévő láng volt, annak a dicsőségnek párhuzamaként, mely a Szent Sátorban a kerubok fölött megjelent.

Létszámuk lehetséges jelentősége.

A kerubok száma újabb bizonyítékot szolgáltat a földdel való kapcsolatukra, hiszen a négy az Igében, és különösen a Jelenésekben, a földi teremtés száma. Olvasunk tehát, többek között, a „föld négy szegletéről” (Jel 20,8), a „föld négy sarkáról”, a „földnek négy szeléről” (Jel 7,1). A teremtett élőlények pedig úgy szerepelnek, mint „ami van az égen és a földön, a föld alatt és a tengeren”, az emberi faj így van összefoglalva: akik „minden törzsből, nyelvből, nemzetből és népből” valók; a teremtést pedig „négy súlyos ítélet” éri: „a fegyver, az éhínség, a vadállatok és a dögvész” (Ez 14,21). És ugyanígy, a földön való uralkodásra szánt nép vándorlásakor a pusztában, a sátraikat négy táborra osztva kellett fölverni, a négy égtáj felé fordulva (4Móz 2). Végül pedig, Dániel látomásában négy világbirodalom jelenik meg, és amikor közéjük betör az ötödik, megváltoztatja a korszakot, és nyomában felhangzik az örömkialtás, „e világ királysága a mi Urunké lett és az ő Krisztusáé” (Jel 11,15).

A kerubok Isten előtt azt a négy földi törzset képviselik, melyeknek a Noéval kötött szövetség ígéretei szólnak.

A bevezető gondolatok után folytassuk a kerubok valódi jelentőségének vizsgálatával, melyhez a kulcs, úgy tűnik, a Noéval kötött szövetség részleteiben található.

Már láttuk azt, hogy a hat nap alatt Isten az élőlények hat törzsét teremtette meg, hogy lakozzanak a földön – a halakat, az ég madarait, a haszonállatokat (barmokat), a csúszómászókat, a vadállatokat és az embert. Ezek közül az első ötöt az ember uralma alá helyezte; de közülük hármat azután két emlékezetes alkalommal megkülönböztetett a többitől.

Amikor Isten az élőlényeket fajunk ősatyja elé vezette, „adott az ember neveket minden baromnak, az ég madarának és a mező minden vadjának” (1Móz 2,20), de nem mondja, hogy a halaknak és a csúszómászóknak is.

Van egy hasonló kihagyás a Noéval kötött szövetségben is, mely a következő szavakkal jut kifejezésre: „Íme, én megkötöm szövetségemet veletek és mag(zat)otokkal utánaatok; és minden élőlényel, mely veletek van, madárból, baromból és a föld minden vadjából, mely veletek van” (1Móz 9,9-10, IMIT ford.).

Ha megfigyeljük, hogy a szövetségben szereplő négy törzs – az ember, a madarak, a barmok és a föld vadjai – ugyanazok, mint amelyeket a kerubok alakjai jeleznek, azonnal felfogjuk, mi a lényege a keruboknak: Isten előtt a négy nagy földi törzs képviselőjében állnak, melyekkel szövetséget kötött, hogy soha nem fogja őket többé a föld színéről teljesen eltörölni.

Képviselői jellegüket még inkább megerősíti héber megnevezésük, mert a „kerubim” szó egy olyan kifejezésből ered, melynek jelentése: „mint a sok”.

Kapcsolatukat pedig a noahita szövetséggel az a következő tény is bemutathatja, hogy a három következő szakasz közül kettőben, melyben részletesen le van írva az alakjuk, a Noéval kötött szövetség hatalmas jele, a szivárvány ott van fölöttük (Ez 1,28; Jel 4,3). A harmadik szakaszban, Ezékiel tizedik fejezetében ez nincs kifejezetten megemlítve; jelenlétére azonban történik utalás, mivel a próféta megfigyeli, hogy Izrael Istenének dicsősége megjelent ekkor, aszerint a látás szerint, amelyet a völgyben látott (Ez 8,4).

Bizonytalan, hogy a halak és csúszómászók miért nincsenek sem megemlítve, sem belefoglalva a szövetségbe.

Hogy mi a jelentősége a fennmaradó két törzs, vagy legalább bármilyen rájuk vonatkozó megjegyzés kihagyásának abból a felsorolásból, melyeknek Ádám nevet adott, és amelyek szerepeltek a noahita szövetségben, és miért nem jelennek meg a kerubok szimbolikájában, nehéz megfejtetni. Ha visszaemlékszünk arra, hogy a bűn a kígyó közvetítésével hatolt be világunkba, és hogy a megújult földön nem lesz többé tenger, arra következtethetünk, hogy a csúszómászók és a halak törzse véglegesen el fog tűnni. Másfelől lehetséges az is, hogy az élet magasabb rendű formáiban fognak szerepelni. De akárhogy is lesz, nem ütközik azzal a ténnyel, hogy a kerubok mindazokat az élőlényeket jelképezik, melyek megmentésére Isten fogadalmat tett.

Isten szövetsége a föld négy törzsével azok megváltását is magában foglalja.

Ha azonban a hatalmas Teremtő szövetségre lépett, hogy soha nem fogja elpusztítani a földnek ezt a négy törzsét, akkor az ilyen ígéret szükségszerűen ennél sokkal több mindent is tartalmaz. Más igehelyek, amikor ellibbentik a jövő függönyét, felfedik azt az örömteli igazságot, hogy közeledik a felüdülés és helyreállítás ideje, amikor a föld megszabadul az átoktól, és lakói ismét visszaállítatnak az ártatlanságra és békességre. Ezért tehát a négy törzsnek fenn kell maradnia e

dicsőséges korszak során, és részt kell venniük a körülményeiben, vagy más szavakkal, meg lesznek váltva a bűn következményeiből.

És bizonyosan erre a sorsra utal az is, ahogyan a kerubokat a szövetség ládáján látjuk. Mert ott mindegyiküknek megvan az Ezékielnél leírt négy arca⁷⁰; a félelmetes Sekina dicsőség szoros közelségében jelennek meg; az alattuk lévő, megszegett törvényt pedig betakarja az aranyfedél (a könyörület trónusa), melyen biztonságban nyugosznak. Így mutatják be annak csodálatos szimbólumát, hogy az Úr Jézus érdeme és halála által ember is és állat is meg lett váltva és meg lett békéltetve Istennel.

Ennek a jelképnek egyik jelentőségteljes vonása pedig azt mutatja meg nekünk, hogy ennek próféta teljessége hogyan tekint előre a jövőbe, az eljövendő korszak nagy változásaira. A kerubok a Mindenható közvetlen jelenlétében állnak, mégis a fejek által képviselt élőlények közül kettő tisztátalan. Isten azonban nyilvánvalóan meg fogja őket tisztítani, és nem lesznek többé közönségesek vagy tisztátalanok. Azonkívül ragadozó állatok is; amikor azonban eljött a nyugalom korszaka, „az oroszlán, mint a szarvasmarha, szénát eszik” (Ézs 11,7), a sas pedig nem odafentről les a prédára, és nem mondják többé rá, hogy „ahol sebesültek vannak, ott terem” (Jób 39,29-30). Mert, hogy az apostol mondja, „a teremtett világ maga is – mely most együtt sóhajtozik és együtt vajúdik – meg fog szabadulni a romlandóság szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára” (Róm 8,21).

Isten jelenlétében állva a kerubok nem csak az ígéretekre emlékeztetnek, hanem Isten akaratának kiszolgálóiként is tevékenykednek.

Hasonló céllal állnak tehát a kerubok az Úr előtt, mint amit a Malakiásnál szereplő emlékkönyv szolgál (Mal 3,16); azokra a földi törzsekre emlékeztetik az Urat, akik megmentésére elkötelezte Magát. Speciális hivatalként úgy tűnik, az, hogy az Úrnak segédkezzenek, amikor a föld kormányzásával foglalkozik; együttműködnek Vele mindabban, ami annak megváltásával összefügg, felsőbb végrehajtóiként cselekszenek, előhíva az erőket, melyek ítéleteit véghez viszik, és ellátják az angyalokat az Ő akaratának véghezviteléhez szükséges eszközökkel.

Így, a négy első pecsét egyenkénti feltörését követően az élőlények egymás után kiáltanak: „Jöjj!”, és azonnal megjelennek a lovak és lovasaik (Jel 6,1-8). Egyes bibliafordításokban az áll, hogy „Jöjj és lásd”, mintha Jánosnak szólna a felhívás; de mára általánosan elfogadott, hogy az „és lásd” hozzátétele teljesen elferdíti a jelentést. Ezékiel látomásában pedig, amikor a dicsőség eltávozik a templomból, az egyik kerub a gyolcsba öltözött ember markába tüzes széndarabokat tesz, hogy szétszórja Jeruzsálem fölött (Ez 10,6-7). Végül, az egyik élőlény hozza a hét angyalnak a hét, Isten haragjával megtelt aranycsészét (Jel 15,7).

A kerubok jelentősége Ádám számára.

Most megláthatjuk, hogy a kerubok megjelenése a paradicsomban a reménységről szóló dicsőséges jövendölést jelentette a száműzött Ádám számára. Hiszen ez azt mondta neki, hogy habár a koronát elveszítette fejéről, és ő maga az egész teremtéssel együtt immár romlásnak és pusztulásnak van alávetve, mégis eljön az idő, amikor újra hozzáférhet az élet fájához, újra közeledhet Istenhez, és újra elfoglalhatja uralmát a föld fölött, mely szintén visszakerül eredeti

⁷⁰ Aligha szükséges megjegyezni, hogy semmilyen felhatalmazás nincsen a szövetség ládájának hagyományos ábrázolásaira, melyeken a kerubok angyalként jelennek meg. Nincs jogunk semmilyen más formában ábrázolni őket azon kívül, mint ahogyan az Ige leírja őket. És mivel a négy arc nyilvánvalóan szükséges ahhoz a szimbolikához, amikor csak két kerub volt a ládán, ebben az esetben nem szabad a jelenésekben megadott leírást mintául vennünk, hanem meg kell értenünk, hogy Ezékiel látomásában minden kerubnak négy arca volt.

tökéletességébe és szépségébe. Isten irgalmassága így erősítette őt a bajban, bepillantást engedve az eljövendő helyreállításba.

A lángpallos.

Habár a reménység jelképei mindig ott voltak Ádám szeme előtt, ott volt a forgó lángpallos is, hogy folytonosan villámokat szórva őrizze a halhatatlanság fáját; a tüzes kör, mely távol tartotta Istenétől és az élettől. Mert Jahve megemésztő tűz azok számára, akik a bűnben vannak; Ő olyan világosságban lakozik, melyet egyetlen bukott ember sem tud megközelíteni (1Tim 6,16).

Hogy a pallos a Sekinához kapcsolódik, Ezékiel látomásából derül ki, amikor a forgó tüzet látta a dicsőségben. Pusztító ereje akkor mutatkozott meg, amikor a Szent Sátor felszentelésekor tűz jött ki az Úr elől, és megemésztette az égőáldozatot az oltáron (3Móz 9,24), valamint, amikor villámló lángja lesújtott Nádábra és Abíhúra, és meghaltak az Úr előtt (3Móz 10,2).

Innentől ezért az embernek teljes figyelmét azokra a dolgokra kell fordítani, amelyeket Isten azért adott, hogy a lángoló korlátot el lehessen távolítani – hogy az ember végül visszanyerhesse természetes helyzetét és bemehessen a nyugalomba.

Káin és Ábel születése; nevük jelentősége.

Ádám megkezdte a föld művelésével járó munkáját, melynek nehézsége az eszközök és a tapasztalat hiánya miatt kétszeresen is gyötrelmes lehetett. Egy idő múltán azonban megszületett az első gyermek a világra, és elképzelhetjük, milyen öröme lehetett Évának, ha arra gondolt, hogy az ígélet íme, megvalósult; hogy a szabadító Mag megjelent. Boldog emelkedettségében a gyermeket Káinnak nevezte – ami azt jelenti, „szerzés” vagy „tulajdon”, és így szólt: „Szereztem egy férfit Jahve segítségével!”. E mondat nyelvtani felépítése lehetővé teszi, hogy úgy fordítsuk: „Kaptam egy férfit, és Jahvét!” – de egyáltalán nem biztos, hogy Éva erre is gondolt. Mert az Ige nem közli velünk, hogy az istenfélő élet nagy titka, a testben megjelenő Isten ki lett-e már akkor nyilatkoztatva. Éva mindazonáltal hitte, hogy az ígélet, ahogyan ő megértette, beteljesedett; azt gondolta, hogy megkapta a Szabadítót, tehát fiát elnevezheti úgy, hogy a birtokában van annak, amit Isten megígért.

De jaj! Mit sem tudott még a keserves csalódásoktól, a halogatott reménység sorozatos szívfájdalmáról, mely onnantól fogva neki és minden leszármazottjának osztályrésze lett. Mert nem csak abban tévedett, hogy Káint gondolta Szabadítónak; mert a fiú, akit szeretett, akitől oly sokat remélt, valójában a kígyó legelső ellenséges magja volt, annak a láncnak a legelső szeme, mely nem Krisztusban, hanem az Antikrisztusban fog végződni. Mire második fia megszületett, már valamennyire sejthette az igazságot; mert öröme bánatba fordult, és a gyermeket Ábelnek nevezte – azaz „lehelet” vagy „ami elmúlik, mint a lehelet” –, megmutatva ezáltal, hogy tisztában van vele, utódai halandók, nagy reményei pedig porba hulltak.

Honnan vettek feleséget?

Mivel Sét születésére Ábel halála után hamar sor került, és az Ige azt mondja, hogy Sét akkor született, amikor Ádám százharminc esztendő volt (1Móz 5,3), valószínűleg körülbelül százhuszonkilenc év telhetett el Káin születése és Ábel halála között. Ezalatt az idő alatt Ádámnak kétségtelenül sok más fia és lánya született, Káin és Ábel pedig azt az utasítást kaphatta, hogy vegyenek maguknak feleséget a húgaik közül. Az efféle házasságok elkerülhetetlenek voltak az emberi történelem kezdetén, hiszen az egész fajt a közös szülőpártól való származás egyesíti, és nem szabad elfelejteni azt sem, hogy Ádám gyermekei nem pusztán egy család voltak, hanem a

teljes emberi család. Amint azonban megszűnt ez a szükségesség, Isten helytelenítette az ilyen kapcsolatokat, és később pedig szigorúan meg is tiltotta (3Móz 18,9).

Foglalkozásuk.

Felnövekedve a két testvér különböző foglalkozást választott. Káin földműves lett, és ezért az átkot annak teljes keservességében érezkelhette; Ábel azonban juhásztor lett. És mivel akkoriban az emberek még nem ehatték meg az állatok húsát, a juhokat minden bizonnyal áldozati célokra és ruhakészítésre tartotta. Káin tehát az őscsalád ételkészítés-ellátásában segédkezett, míg Ábel feladatai a vallásos szolgálattal és a ruházkodással voltak kapcsolatosak.

A bemutatott áldozatok. Káin visszautasításának oka.

Az idő előrehaladtával a testvérek elhozták a maguk áldozatát az Úrnak, melyet valószínűleg a Paradicsom kapujánál mutattak be. És Isten Ábelre és az ő áldozatára tekintett, de Káint és az ő áldozatát nem vette figyelembe. Hogy miért volt ez a különbségtétel, az elsőrendű fontosságú számunkra, hiszen sokan vannak ezekben az utolsó napokban, akik Júdas próféciája szerint (Júd 11), Káin útján járnak: a legelső gyilkos teológiája a mostani idők nagy és folyamatosan növekvő iskolájának a teológiája. Káin nem tagadta Isten létezését, és nem utasította el azt sem, hogy imádja Őt. Sőt, el is ismerte minden jó dolog adományozójának, és ennek a bőségnak az elismeréseképpen hozta el a föld gyümölcsét áldozatul. Ennél tovább azonban nem ment, és ezért, habár jó és vallásos embernek ismerték a környezetében, Istent nem elégítette meg. Hiszen úgy, hogy még mindig a bűneiben volt, azt feltételezte, hogy odajárulhat a Szenthez vér kiontása nélkül; kész volt ugyan elfoglalni az Istentől függő teremtmény helyét, de nem vallotta magát halálra méltó bűnösnek, aki egyedül egy Helyettesnek az áldozata által menekülhet meg.

Azoknak az előképe ő, akik ezekben a mostani időkben szívesen énekelnek a Teremtő jóságáról és szeretetéről, és mindig készek dicsérni Őt ezekért a tulajdonságaiért, és igénylik ezek jótéteményét a maguk számára anélkül, hogy a legkisebb utalást is tennék a maguk méltatlanságára és bűnös állapotára; anélkül, hogy egy pillanatig is gondolnának arra a tökéletes szentségre és igazságosságra, melyek épp annyira Isten gondolatainak részét képezik, mint maga a szeretet. A Magasságos tehát nem fogadta el Káin áldozatát; mert senki sem jöhet imádni Őt, csakis a kiontott vér, a Bárány vére által, melyről Ő gondoskodott. Elsőként a bűnért való áldozat szükséges, csak utána jön a hálaáldozat. Csakis úgy léphetünk be a Szentek Szentjébe, és vethetjük magunkat a kegyelem trónusa elé, ha átmegyünk Krisztus testének kettéhasadt kárpitján.

Ábel tudott valamit erről, és vallást tett róla: ezért elhozta nyájának zsengejét; és alázatosan elismerve, mit érdemelne, kiöntötte életet jelentő vérüket. Isten pedig rögtön elfogadta áldozatát; lehet, hogy úgy – ahogyan többen gondolják –, hogy tüzet bocsátott ki a Sekinából, hogy feleméssze, és így előképszerűen megmutatva, hogy Ábellel kapcsolatos haragját egy helyettes áldozaton elégíti ki.

Isten hiába inti Káint. A gyilkosság.

Ennek láttára Káin elvesztette önuralmát, dühös lett, és elkövette azt a visszataszító bűnt, hogy megítélje Alkotóját, és emberi haragot gerjesszen fel igazságos bánásmódjával szemben. Isten azonban nem akarta a bűnöst rögvést a sorsára hagyni. Türelmesen magyarázott Káinnak, mint az akaratos gyermeknek; arra törekedett, hogy józan belátásra térítse, rámutatva gonosz állapotára, és arra, hogy milyen iszonyú bűn les rá az ajtaja előtt, készen arra, hogy rávesse magát, mint valamilyen ragadozó fenevad a zsákmányára. És nem fejezte be anélkül, hogy ne ígérte volna meg, hogy ha a bűnös bűnbánattal megtér, és helyesen cselekszik, akkor őt is elfogadja, és megőrizheti

öccse fölötti befolyását, melyre, mivel Alkotója elsőszülöttnek választotta őt, jogosan igényt tarthatott.

A jóakarató figyelmeztetés azonban hasztalan volt; Káin megragadta a lehetőséget, és a bűn csírája, mely Ádámban lett elültetve, legidősebb fiában gyilkossággá érett.

Rábizonyítás és ítélethozatal.

Nem sok idő telt bele, hogy Isten megkeresse a vért. „Hol van Ábel, a testvéred?” – kérdezte Káintól. Megint csak, mint Ádámnál, Isten – bár teljes ismerete volt – kérdést tett fel, hogy a bűnösnek megadja a lehetőséget önmaga megítélésére, és vétkének megvallására. Ha Káin így tett volna, még lehetett volna számára remény. De másodszor is megbélyegezte magát a kígyó jelével azáltal, hogy hazugságot is ragasztott a gyilkosság mellé. „Ezt felelte: Nem tudom. Avagy őrizője vagyok én a testvéremnek?” Annyira megkeményedett, hogy kész volt tagadni az igazságot még a mindentudó Isten jelenlétében is. Ezért azonnal előhurcolták az ítélethez: hazugságból szőtt hálója szétszakadt, és büntetést a maga teljes sötétségében leleplezték e metsző szavak: „Mit cselekedtél? Testvéred vére kiált hozzám a földről.”

Káin nem tudott megszólalni; semmilyen védekezést vagy kifogást nem tudott emelni, Isten pedig kihirdette az ítéletet. A föld, mely beitta testvérenek vérének, kétszeresen átkozott legyen, ne adja többé termőerejét még a legkeményebb munka árán sem. És a gyilkos sem maradhat szüleivel Édenben, el kell űzetnie az Úr jelenlétéből, a kerubok és a dicsőség látványától, és útra kell kelnie mint bujdosónak és vándorlónak a földön. De emberkéz nem illetheti őt; sem családjának többi tagja, sem Ábel leszármazottjai (ha ugyan voltak), nem állhatnak bosszút a bűnösön hétszeres büntetés terhe mellett, mert hivatalos hatalmat akkor még Isten nem bízott az emberre.

Ádám és Éva megvigasztalódik Sét születése által.

Első szüleink így veszítették el mindkét fiukat egyetlen napon. Mennyire meg lehettek döbbenve attól, hogy milyen mértékben megsokasodott az a baj, melyet törvényszegésük hozott a világba! De a minden vigasztalás Istene könyörületes volt, és körülbelül ez idő tájt egy másik fiút adott nekik, akit Éva Sétnek nevezett, melynek jelentése „kijelölt, kinevezett”. „Mert kijelölt nekem Isten másik magot Ábel helyett, akit megölt Káin” – mondta Éva. Érdekes megfigyelni, hogy itt az ajándékot Elóhímnak és nem Jahvének tulajdonítja, ami valószínűleg azt jelzi, hogy a reménység a csüggedésnek adott helyet az életében. Miután százharminc éven át várta a megígért Magot, végül kétségbeesésbe süllyedt, és mivel Sétben nem látott semmivel sem többet, mint egy természet szerinti fiúban, a hálóját Elóhímnak önti ki, és nem a szövetséget megtartó Jahvének. Azonban ismét tévedett. Hosszú és kimerítő volt a várakozás ideje, és keservesek a csalódások, de végül megkapta a legelső láncszemét annak a sornak, mely a megígért Magban ér véget; mert Sét vonalából kellett Krisztusnak származnia.

A káiniták jellemzői. Énók városa.

Innentől kezdve az emberi nem kétirányú fejlődését látjuk. A sétiták és a száműzött káiniták egy ideig különváltan maradnak, és egyik a gyülekezetet, a másik a világot képviseli. A káiniták az Istentől elidegenedett ember nyughatatlanságával folyamatosan arra törekedtek, hogy száműzetésük földjét kellemessé tegyék; hogy mesterségesen hozzák létre újra a Paradicsomot, ahelyett hogy a valódi gyönyörűség kertje után vágynának; minden eszközzel szüntelen enyhíteni próbálták az átkot ahelyett, hogy türelmesen követték volna Isten útmutatásait ahhoz, hogy teljesen megszabaduljanak tőle. Káin maga, aki vándorlásra ítéltetett, volt az első, aki várost

épített, melyet fiáról Énóknak nevezett; ő kísérelt meg elsőként kényelmesen letelepedni a megátkozott földön.

Egyesek nem értik, hol talált lakosokat a városához. Elfelejtik azonban, hogy amennyire tudjuk, akár évszázadokkal az Édenből való elbujdosása után telepedhetett le, és nem veszik számításba az óriási mértékű népességszaporodást abban a korban, amikor az átlagéletkor nyolc-kilencszáz év volt, és az emberek hét-nyolc generációnyi leszármazottjukkal éltek egy időben. Mindemellett Káin városa lehet, hogy először nem volt több, mint a maga és családja számára létesített állandó lakóhely.

Lámek és fiai. Asszonyok említése Káin leszármazottjai között.

A nevek pusztá felsorolásán túl nincs további feljegyzés Káin utódairól, míg az ötödik generációhoz nem érkezünk. A Lámekekkel és családjával kapcsolatos néhány részlet azonban élénk képet fest az ember romlásáról, e világ gyermekeinek útjáról. Azt látjuk, hogy a romlás az érzéki életben kezdődik, amibe beletartozik az Isten-tudatosság és az Isten törvényeinek megszegésétől való félelem elvesztése; végigkövethetjük, ahogy folytatódik tovább abban, hogy a jelenlegi körülményeket olyan kényelmessé és élvezetessé tegyék, amennyire csak lehetséges – művészetekre, tudományra és intellektuális tevékenységekre cserélve a szellemi dolgokat, és különféle szórakozások, kedvtelések és izgalmas dolgok segítségével száműzve minden szellemmel kapcsolatos gondolatot. Mindez pedig az én teljes középpontba állításában, és Istennel szembeni megkeményedett ellenszegülésben végződik.

Lámek megszegte a házasság eredeti törvényét, és ő lett az első, akinek több felesége volt, bizonyítékát adva ezzel annak a teljes istentelenségnek, melybe a káiniták sülyedtek. Feleségeinek említése és a nevük talán köreik társadalmi állapotát tükrözi. Ádá azt jelenti, „dísz” vagy „szépség”; míg Cillá azt, hogy „árnyék”, mely valószínűleg gazdagon leomló, őt szinte beárnyékoló hajfűrtjeire utal. Lámek leányát pedig Naamának hívták, melynek jelentése „kellemes”, „kedves”. Sét utódainak családfájában nincs név szerinti említés sem feleségekről, sem lánygyermekéről. Ez talán arra utalhat, hogy a káiniták asszonyai túlságosan kiemelkedtek, és hogy egyedül a szépséget és az érzéki vonzerőt tartották értékesnek bennük.

Lámek fiai közül Jábál tűnik ki, mint az első ember, aki nagy számú marhát gyűjtött össze, és nomád életet élt. Valószínűleg, Isten rendelése ellenére bevezette az állatok húsának és tejének fogyasztását, abban a reményben, hogy megmeneküljön az átkozott föld művelésének fáradságaitól. Jubál feltalálta a zenét, Tubáلكain pedig a fémmegmunkálást.

Lámek szavai feleségeinek.

Az utolsó, amit Lámekről megtudhatunk, a feleségeihez intézett szavaiból derül ki. Ez valamilyen dalnak tűnik, mely népszerű lehetett az özönvíz előttiak között. Az önbizalom, – talán a Tubáلكain kovácsolta fegyverekből eredő – dicsekvés és büszke bosszúállás szelleme árad belőle, mely kellően felkészít bennünket annak meghallására, hogy a földet röviddel ezután teljesen megtöltötte az erőszak. Szó szerinti fordításban így hangzik:

„Ádá, és Cillá, halljátok szavamat,
Lámek feleségei, figyeljetek mondásomra;
Mert férfit öltem sebem miatt,
és ifjút sérülésem miatt.
Mert hétszeres a bosszú Káinéért,
de Lámekért hetvenhétszeres.”

Az ének jelentése szerint Lámek egy fiatalemberrel keveredett nézeteltérésbe, és miután az megsebesítette őt, bosszúból megölte. Isten hétszeres bosszút helyezett kilátásba annak, aki megölné Káint, de tudja meg mindenki, hogy ha valaki Lámeknek okoz sérülést, az biztosan az életébe fog kerülni annak.

Itt hallunk utoljára Káin családjáról a világ többi részétől különválasztva. A család első tagja gyilkos volt, az utolsó ismert személy pedig többnejű, gyilkos és az elemek isteneinek nyílt imádója.

A sétiták jellemzői.

Amikor azonban Sét családfájához érünk, a kép megváltozik. Nincs többé előttünk irigység, harc, a szabadosság és erőszak megnyilvánulásai; fülünket nem sérti tovább a marhacsordák bögése, a nyugtalan lelkiismeretet elzsongító lágy zene futamai, az üllő csattogása, a büszke hencegők dicsekvései és az átok felett győzedelmeskedni akaró, Isten nélküli világ lármája.

Hanem szegény és szenvedő népet látunk; kik nap nap után fáradoznak, hogy Istenük rendelése szerint szerezzék meg betevőjüket a kegyetlen földön; türelmesen várják, míg kegyelmes nem lesz hozzájuk, és alázattal fogadják el kezének fegyelmező nevelését. Nincs részük a földi történelemben; azt teljes mértékben a káiniták alkotják. Mint jövevények és átutazók a földön, távol tartják magukat a hústesti kívánságoktól; nem építenek városokat; nem találnak fel művészeti ágakat; nem találnak ki multságokat. Mert nem az az ország érdekli őket, amelyben élnek, hanem annál jobbat keresnek, a mennyeit. Végül, ahogyan Noé neve is utal rá (1Móz 5,29), mindig szemük előtt tartják az átkot, mellyel Isten a földet sújtotta.

Az „akkor kezdték el segítségül hívni Jahve nevét” jelentése

A káinita Lámek dicsekvéseivel ellentétben Sét elsőszülött fiát Énósnak nevezte, ami azt jelenti, „gyengeség” – alázatos megvallásaként az ember erőtlenségének és tehetetlenségének, melynek természetes folytatása a következő mondat: „Akkor kezdték el segítségül hívni Jahve nevét”.

Hogyan kell azonban értenünk ezt a kifejezést, melyet inentől kezdve gyakran használ a Szentírás? Jahve, ahogyan korábban láttuk, az a név, mely által Isten azoknak jelentette ki Magát, akikkel szövetséget kötött, akiknek ígéreteket tett. Amikor Mózes megkérdezi, hogy milyen választ vigyen meg az izraelitáknak, ha megkérdezik az Istennek a nevét, aki őt küldte, az Úr így felel: „VAGYOK, AKI VAGYOK. Azután azt mondta: Így szólj Izráel fiainak: A Vagyok küldött engem hozzátok.” (2Móz 3,14). A héberben azonban a „lenni” igének nem a jelen, hanem a jövő ideje áll; és ebből a jövőbeli alakból származik Jahve neve. A héber jövő időnek egyedi jelentősége van; gyakran használják valamilyen állandó, maradandó állapot kifejezésére, ami létezik és mindig létezni fog. A „VAGYOK, AKI VAGYOK” értelme tehát az, hogy „MINDÖRÖKKÉ AZ LESZEK, AKI VAGYOK”. És így „Jahve” a változhatatlan Istent jelenti, Aki tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Akinek tervét semmilyen körülmény nem befolyásolhatja, Akinek ígéretei semmiképpen nem hiúsulnak meg.

Ezért tehát bármikor azt olvassuk, hogy Ábrahám valamilyen új helyen fölütötte a sátrát, és oltárt emelt, és segítségül hívta Jahve nevét (1Móz 12,8), úgy kell tekintenünk, hogy céltalannak tűnő vándorlásai során Istenhez folyamodik védelemért az Ő neki tett ígéreteire alapozva.

Ismét: „Mivel viszonzom az Úrnak [Jahvénak] minden hozzám való jótéteményét? – kérdezi a zsoldár. – A szabadulás [jesúú] poharát felveszem; és az Úr [Jahve] nevét segítségül hívom (Zsolt 116,12-13). Azaz, hálatelt szívvel elfogadom a szabadítást, melyet Isten számomra munkált, és azáltal, hogy Őt Jahve néven hívom segítségül, dicsőíteni fogom Őt, mint Változhatatlant, Aki soha nem mulasztja el beváltani az ígéreteit.

Végül pedig Jóelnél azt olvassuk, hogy abban a szörnyűséges időszakban, közvetlenül Krisztus és gyülekezete dicsőséges megjelenése előtt, amikor a világ rémülten figyeli a jeleket az égben és a földön, a vért, a tüzet és a füstoszlopokat; amikor a nap fénye elsötétül, és az ezüst hold vérvörösre vált – hogy abban a szörnyűséges órában, aki segítségül hívja Jahve nevét, az megmenekül (Jóel 2,32). Mindez, ahogyan a szövegkörnyezetből kiderül, a zsidó maradéokra vonatkozik; és azt jelenti, hogy ha bárki, akit az őt körülvevő szörnyűséges látvány az Izraelnek tett ígéretekre emlékezteti, és Alkotójához folyamodik Annak szövetségben használt nevén, a szövetség ígéreteinek alapján, akkor megmenekül.

Könnyen megérthetjük ezért a sétitákra alkalmazott kifejezés jelentését. Káin leszármazottjai – kik csak a teremtő és uralkodó Elóhímot tisztelték, és következképpen nem voltak ígéreteik, melyeken nyugodhattak volna –, amilyen kényelmesen csak tudtak, berendezkedtek a világban, és legjobb tehetségüket, szorgalmukat az átok kényelmetlenségeinek kiküszöbölésére fordították. A sétiták azonban nem kísérelték meg, hogy az ösztöke ellen rugódozzanak, vagy hogy elkerüljék Isten fegyelmező nevelését, hanem Óhoz fordultak enyhülésért, rábízták magukat ígéretere a megváltó Maggal kapcsolatban, és elkezdtek Őt a szövetségben szereplő néven, Jahvének szólítani, hogy életben tartsák a reménységet, és kifejezzék bizalmukat ígéreterében.

Így lehetséges, hogy az a szellem látszik bennük, mely sok-sok évszázaddal később a thesszalónikai keresztényeket is indította (1Thessz 1,9-10): nem csináltak maguknak bálványokat a földön, hanem szolgálták az élő és igaz Istent, és várták az Ő Fiát a mennyből.

Énók, az első a próféták sorában.

Érdekes egybeesésre figyelhetünk itt föl. A káinitákról szóló leírásban Káin történetének néhány részlete után csak sejtjük az irányt, amerre utódait vezette, és nevek pusztája felsorolása következik, míg Lámekhez nem jutunk, Ádámtól a hetedikhez. Majd pillanatnyi betekintést kapunk az első emberölő városába, láthatjuk a benne kialakuló törvényteleniséget és erőszakot, s hogy lakói fáradhatatlanul igyekeznek Isten nélkül elérni a boldogságot.

Ugyanilyen módon hallunk arról, hogy Sét alázatosan megvallja gyengeségét, valamint, hogy az ő közössége akkor kezdi Jahve nevét segítségül hívni. Ezt azután születések és halálok pusztája felsorolása követi, míg meg nem érkezünk Énókhhoz, Ádámtól a hetedikhez Sét vonalán. Ekkor a krónika megtorpan egy pillanatra, és néhány szóval feljegyez egy rendkívüli jelentőségű eseményt.

Ahogyan a gonoszság elérte tetőfokát Lámekben, úgy érte el az istenfélelem Énókban; mert ő Istennel járt, és bizonyosságot nyert afelől, hogy kedves Istennek (Héb 11,5). A vég sötét árnya azonban egyre inkább ráborult a világra. A gonoszság oly mértékben megnövekedett, hogy nem csak az vált világossá, hogy az ember képtelen önmagát helyreállítani, hanem az is, hogy sürgős ítélethozatalra van szükség. Az Úr ezért új erőt adott Énóknak, és elküldte első prófétájaként, hogy tanúskodjon a világ bűne ellen, és hirdesse, hogy a hosszútűrés időszaka hamarosan véget ér.

Énók Isten Szellemével betelve az emberek között járt, hirdette az igazságosságot, mértékletességet és az elkövetkező ítéletet, és kétségtelenül sokan reszketni kezdtek. De a tartós eredmény nagyon csekély volt, mert a prófétán kívül senki más nem bizonyult méltónak, hogy kimeneküljön azokból a dolgokból, melyek a földre következtek. Egyedül ő ragadtatott fel a mennybe az özönvíz előtti nagy nyomorúság vészterhes időszakának kezdete előtt; Isten kiemelte őt a világból az özönvíz előtt körülbelül hatszázhatvankilenc évvel. És habár ilyen sok évszázadnyi halasztás hosszúnak tűnhet, ne feledjük, hogy az akkori átlagéletkor miatt, ugyanennyi idő ma nálunk nem több, mint ötven vagy hatvan évnek felel meg.

Énók prófeciáinak egyetlen létező feljegyzése egy még bekövetkezésre váró eseményt érint.

Énók, az ősi látó egyetlen fennmaradt megnyilatkozása Júdás levelében lett megőrizve számunkra. Így szól: „Ezekről jövendölt pedig Énók is, aki Ádámtól a hetedik volt, és ezt mondta; nézzétek, eljön⁷¹ az Úr tízezer szentjével, hogy ítéletet tartson mindenki ellen, és megfeddje az elvetemülteket mind az összes elvetemült tettükért, amelyet elvetemülten elkövettek, és minden durva szóért, amelyet szóltak ellene az elvetemült vétkesek (céltevesztők)” (Júd 14-15).

Ezek a szavak, legalábbis végső soron, nem az özönvízre, hanem a mi mostani korunkra utalnak, amikor Urunk dicsőségben megjelenik gyülekezetével együtt. Ha ez a prófécia ihletett magyarázat nélkül maradt volna fönn a számunkra, kétségtelenül az „elszellemiesítő” elméletet támasztotta volna alá. Azt feltételezték volna, hogy ez csakis a vízözönre vonatkozik, és intenének bennünket, hogy figyeljük meg, az, hogy az Úr eljön, pusztán szimbolikus utalás a hatalmas ítéletre, és nem jelent személyes eljövételt. Lehetetlen azonban így elferdíteni a jelentést, mert Júdás azt mondja, hogy az ő életének idején, azután, hogy Krisztus felment az Atyához, a jövendölés beteljesedése még mindig várat magára. Ezért kellett fennmaradnia, mert a Megváltónak a jelenlegi korszakot lezáró, személyes megjelenésére vonatkozik. Az pedig, hogy Énók a beteljesülés előtt mintegy ötezer évvel korábban tudhatott erről a megjelenésről, azt mutatja, hogy Isten titkai mindig azokkal vannak, akik félik Őt; míg ugyanakkor tanúsítja, milyen óriási jelentőségű ez az esemény, melynek első lépésére bármelyik órában számíthatunk.

Kétségtelen az is, hogy a prófécia emellett tele volt vigasztalással Sét istenfélő leszármazottjainak számára, kiket gyötört az átok, és vágyakoztak a megígért szabadítás után. Az Úr megjelenésekor ugyanis katasztrófális véget ér a harc a kígyóra és annak magjára nézve; és a várakozás kimerítő évszázadai után végre bekövetkezik az egész teremtés megváltása a bűnből és a halálból – aminek az árát teljes mértékben megfizette Krisztus a kereszten.

Énók felvitetése annak előképe, amikor a gyülekezet elragadtatik, hogy találkozzon az Úrral a levegőben.

Énók tehát továbbra is Istennel járt, és bizonyosságot tett az egész világnak, egészen a háromszázhatvanötödik évéig, amikor hirtelen eltűnt, nem volt többé; nem volt sehol, és senki sem találta. Mert felragadtatott a Magasságos trónjához, ez pedig az első utalás arra a nagy titokra, hogy habár Isten a földet az embereknek készítette, és az az akarata, hogy örökké rajta lakjanak, mindazonáltal van egy terve, mely szerint ki akarja emelni közülük azokat, akiket magasabb cél betöltésére választott ki, arra, hogy Krisztussal lakozzanak a mennyei helyeken. És abban, hogy Énók a Noé szörnyű időszaka előtt felvitetett, az előképét látjuk a Krisztust váró gyülekezet szempillantás alatti összegyűjtésének, hogy mielőtt a világ romlása a legrosszabbra fordulna, és mielőtt az Úr napjának ítélete bekövetkezne, találkozzanak Krisztussal a levegőben, és így mindenkor Vele legyenek. Hiszen a világ nem hallott semmilyen trombitaszót, nem látott villámokat cikázni, amikor Énók hirtelen elragadtatott; egyszerűen eltűnt, és társai talán először nem is tudták, hogy hová lett. Sőt, lehet, hogy hasztalan keresték, mint ahogy a prófétafiak három napig keresték Illést Jerikó hegyei és völgyei között. És valószínűleg így lesz a gyülekezet felvitetésekor; a Megváltó váratlanul fog eljönni, mint éjjel a tolvaj, és kilopja Övéit a mit sem sejtő világból. Ágyaikat üresen fogják találni reggel, vagy eltűnnek megszokott helyükről nappal; nem mondanak búcsút azoknak, akiket szerettek, de akik számára képtelenek voltak a maguk útját vonzóvá tenni; minden, amit a

71 „Íme, eljön az Úr” – a görögben az „eljön” valójában múlt időben szerepel: „eljött”. A prófécia viszont nyilvánvalóan egy jövőbeli esemény képét írja le, mely Énók szeme előtt lejátszódott, ezért a jelen idejű használat is elfogadható, mert az idézetet érthetőbbé teszi az olvasó számára.

végükről föl lehet jegyezni, annyi lesz, mint Énok távozásának feljegyzése: Nem voltak többé, mert Isten Magához vette őket.

Az Ige bizonyága is alátámasztani látszik ezt a nézetet.

Ezzel a párhuzammal szemben azt az ellenvetést lehetne felhozni, hogy Pál leírása a gyülekezet elragadtatásáról úgy néz ki, hogy az Úr alászáll az égből riadóval, főangyal szózatával és Isten harsonájával (1Thessz 4,16). Első ránézésre úgy tűnik, hogy ez arra utal, hogy lesz legalább egy röpké kihirdetése annak, hogy mi történik éppen. De nem szabad elfelednünk, hogy Pál nem általánosságban az emberiségnek ír, hanem egyedül a Krisztust váró gyülekezetnek. Ebből nem következik tehát, hogy az egész föld felkavarodik a hívó szó miatt, hanem szükségképpen csak az érintettek fogják meghallani.

A halottak között ez bizonyosan így lesz; mert Urunk Maga mondja nekünk, hogy amikor megadja a jelet az első feltámadásra, mindazok, akik hallják, élni fognak (Jn 5,25). A többi halott azonban nem fogja hallani, és ezért nem is fognak élni, míg a Millennium ezer éve el nem telik. És ahogy a halottakkal lesz, úgy lesz valószínűleg az élőkkal is. Mert habár kellő igei bizonyítéka van, hogy a gyülekezet elvétetik a földről a korszak lezárása előtt, mindazonáltal nincs nyoma a prófétikus szakaszokban annak, hogy a világ hirtelen megrémülne akkor Krisztus hangjától és az Isten harsonájától. Az Úr saját kijelentései – hogy habár félreérthetetlen jelek és csodák hirdetik ki dicsőséges megjelenését a világnak, az Övéiért úgy fog eljönni, olyan váratlanul és nesztelenül, mint a tolvaj éjszaka –, nyilvánvalóan ugyanebbe az irányba mutatnak, ahogyan az a tény is, hogy a gyülekezet felvitetésének részletei teljesen hasonlóknak tűnnek Énok, Illés és az Úr felvitetéséhez, melyek közül egyiket sem látta a világ, illetve nem érintette semmilyen közvetlen módon.

Lehetséges, hogy azoknak, akik ugyan hívők Krisztusban, és ezért az Ő megváltottjai közé tartoznak, akik felajánlották az áldozatot a rézoltáron, de nem lettek még kellőképpen megtisztítva és megszentelve a rézmedencében, és emiatt nem képesek bemenni a Szent Sátorba a mennyben, lesz valamilyen tudomásuk az összehívásról, de csak hogy ráeszméljenek, nem képesek engedelmeskedni neki. Olyanok lesznek, mint Elizeus, aki tanúja volt Illés távozásának; vagy mint a tanítványok az Olajfák hegyén, amikor látták a felhőt, mely befogadta és eltakarta szemük elől Mesterüket, de még nem álltak készen arra, hogy kövessék Őt.

Valódi jelentése a „keleuszma” szónak, melyet az angolban „kiáltás”-nak fordítanak.

Mielőtt továbbmennénk, érdemes azonban megfigyelni, hogy az a kiáltás, melyről Pál ír az Úr leereszkedésekor, nem egyszerűen csak egy kimondott szó, amelyet az ember meghall. A görög *keleuszma* ugyanis olyan parancsszót jelent, melyet akkoriban a haditengerészetnél vagy a katonaságnál használtak a tisztek. Azt a képzetet akarja tehát átadni, hogy a gyülekezet egy hadseregére hasonlít, melynek katonái már megkapták a parancsot, hogy készüljenek fel az indulásra; megparancsolták nekik, hogy sorakozzanak fel, és álljanak készenlétben felövezett derékkal és figyelmező füllel, hogy egyszerre tudjanak megindulni abban a pillanatban, amikor nagy Vezetőjük szájából elhangzik a parancsszó. Vannak azonban olyanok, akik, habár a sereghez tartoznak, elhanyagolták az arra vonatkozó első parancsot, hogy legyenek készen és vigyázzanak, és ezért nem várják a másodikat. Ezeket teljesen megzavarja a váratlan jeladás az indulásra, és mivel nem tudnak azonnal engedelmeskedni, körülményes és veszélyes utat megtéve tudnak csak társaikhoz csatlakozni, melynek nagyobb részét az akkorra összegyűlt és kétszeresen gonosz ellenség erős csapatai fogják megnehezíteni.

Lámek prófécija és annak beteljesedése.

Az első próféta tehát így ment át egyik pillanatról a másikra e világ fáradalmaiból Isten jelenlétébe, és hagyta hátra fiát, Metuselahot és unokáját, Lámecket, aki Noé apja volt. Noé neve azt jelenti, „pihenés”, és Lámeck a következő szavakkal adott fiának nevet: „Ez fog minket megvigasztalni munkánkban és kezeink fáradalmában a talaj miatt, melyet megátkozott az Úr” (1Móz 5,29). Ez a beszéd nem lehet a gyermek születése felett érzett öröm pusztá kifejezése; hiszen ha így lenne, aligha jegyezték volna föl. Tudjuk azonban, hogy úgy Lámeck nagyapja, mint fia próféták voltak; és lehet, hogy az egyszer valakire ráruházott ajándék mindig a következő családfőnek lett átadva, úgy, hogy Énok, Metuselah, Lámeck és Noé tanúk sorozata volt, akiket Isten jelölt ki, hogy bizonyosságot tegyenek a világ gonoszságával szemben, és hirdessék Isten szándékát az ítélettel kapcsolatban.

Lámeck szavai ezért minden bizonnyal prófétikusak, és be is teljesedtek abban, hogy az özönvíz után az átok bizonyos mértékben enyhült. Abból ugyanis, ahogyan Noé áldozatának elfogadása után Isten megáldotta Noét és fiait, arra következtethetünk, hogy a föld állapota az özönvíz előtt rosszabb volt, mint bármikor utána (1Móz 8,21-22). Korábban az évszakok változása rendszertelen és teljesen esetleges lehetett; nem volt eső; és a harmat, mely a földet öntözte, gyér lehetett és ritka, úgyhogy az özönvíz előtti emberek gyakorta fáradoztak hiába, földjük nem hozott bőséges termést, és a fák sem adták meg gyümölcsüket. Sűrű köd, vagy más ismeretlen okok is beleavatkozhattak a nappal és az éjszaka váltakozásába. Az átok frissen és teljes erővel működött; de az is lehet, hogy ezek a katasztrófák a természetnek azokból az előzetesen jelentkező zavaiból fakadtak, melyek hasonlóak ahhoz, melyek a mi saját korunk nagy ítéletét fogják megelőzni.

De amikor a Noé által bemutatott áldozat után az Úr megérezte a kedves illatot, azt mondta: „Nem átkozom meg többé a földet az ember miatt (...). Ezután, amíg csak föld lesz, nem szűnik meg a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka” (1Móz 8,21-22). Az ember még mindig fáradozni fog, és sok nehézséggel kell megküzdenie, de Isten innentől kezdve stabil évszakokat ad neki, és szabályként megengedi neki, hogy mindig biztos lehessen abban, munkájának lesz valamennyi gyümölcse. És nem lehetetlen, hogy az eső ajándéka még inkább hozzájárult ahhoz, hogy enyhüljön az átok erőteljes nehézsége; míg az állati élelem fogyasztásának engedélyezése megkönnyítette az élelmezési szükségletek legalább részbeni kielégítését.

9. fejezet

Noé napjai.

Nagy gyakorlati jelentősége van számunkra mindannak, ami Noé idejében történt.

Mózes első könyvének 6. fejezete Noé napjainak leírását tartalmazza, mely igen nagy jelentőséggel bír számunkra; Urunk ugyanis azt mondta, hogy a világiasság hasonló időszaka fogja végül kimeríteni Isten hosszútűrését a föld mostani lakói iránt, és el fog jönni tűzzel és forgószélhez hasonlóan gyors harci kocsijaival, hogy rájuk zúdítsa lángoló haragjának fenyítő tüzét, mert tűzzel és kardjával ítél meg az Úr minden testet (Ézs 66,15-16).

Nyilvánvaló kötelességünk tehát, hogy megvizsgáljuk, aszerint, amit Isten velünk erről közölt, hogyan növekedett egyre jobban és jobban a gonoszság és a romlottság az özönvíz előtti emberek körében; hogy megismerjük nem csak azt, hogyan vetették el, hanem azt is, hogyan öntözték, hogyan növekedett és hogyan ért be az a förtelmes termés, mely ellen a Mindenható sarlója végül lecsapott a mennyből; hogy meglássuk, hányféleképpen csábították az emberiséget a gonoszra, és hogyan következtek ezek egymás után, valamint hogy megfigyeljük, hogyan fejtették ki befolyásukat a társadalom gyorsan romlásnak indult tömegeire. Mert ha így teszünk, azzal felfegyverkezünk a körülöttünk napról napra szaporodó tévelygések és kísértések ellen, és képesek leszünk felismerni a saját korunk fenyegető jeleit.

Az akkori idők jellegzetességei. A népességnövekedés.

A gonoszság akkori vészterhes időszakának legelső jellemzője a népesség gyors növekedése volt (1Móz 6,1); ami önmagában is mindig nem csak afelé hatott, hogy terjessze, hanem hogy ugyanakkor fokozza is a bűnt. Mert a gonoszság minden formája, amely a gyéren lakott helyeken megtalálható, ugyanúgy jelen van a sűrű népességű helyeken is, csak hogy ezeken felül még számos olyan bűntípus megjelenik, mely kifejezetten a zsúfolt lakónegyedekre jellemző. Amikor pedig tömegesen vannak együtt, az emberek támogatják egymást a lázadásban, és hajlamosak sokkal merészebbeknek lenni, és Istennel szembeszegülni. A racionalizmus és az ateizmus erősségei mostani korunkban is mindig a nagyvárosokban találhatók.

A civilizáció, a művészetek és a tudomány gyors fejlődése.

A földi családok nem csak létszámban sokasodtak, hanem hatalmas fejlődést értek el a civilizációt és a tudást illetően is. Káin megtanította őket közösen letelepedni és városokat építeni (1Móz 4,17); és Lámek fiai – kiket kétségkívül sokan mások is gyorsan követtek – meghonosították a fémmegmunkálás technológiáját és a képzőművészetet, és törvénytelen eszközöket fejlesztettek ki arra, hogy kihúzzák magukat az átok által rájuk kirótt munka alól (1Móz 4,20-22). És abban a korban, amikor nem hetven-nyolcvan évig, hanem közel ezer évig éltek az emberek, az általuk összegyűjtött óriási mértékű tudás, tapasztalat és szakértelem a mi számunkra szinte felfoghatatlan gyorsasággal lendítette előre a tudományt, művészetet, s a fényűző civilizáció minden kellékének feltalálását és megalkotását.

Az özönvíz előtti ipar egyetlen feljegyzett példáját, a bárkát egy sétita építette; mérete mégis megegyezett a *Great Eastern*-nel, azzal a hajóval, mely néhány évvel ezelőtt olyan általános csodálatot váltott ki, és amelyet azóta sem tudtak túlszárnyalni.

Kétségtelen, hogy a Noé legkorábbi leszármazottjai által emelt hatalmas építmények közül sokat a hajdani pompára való emlékezés ihletett, valamint azok az elbeszélések, melyeket atyáiktól hallottak, kik életük egy részét az ember dicsőségének és elfajulásának abban a korábbi korszakában éltek le. Ilyen lehetett a szó szerint a felhőket karcoló torony megépítésének merész gondolata; Babilon és Ninive hatalmas és gazdagon díszített épületei, valamint az első piramis rendkívüli szerkezete, mely olyan csillagászati tények pontos ismeretét tartalmazta, melyek legalábbis felérnek a modern tudomány büszke vívmányaival. Mert ne feledjük, hogy ezek a hatalmas vállalkozások mind abban az időben zajlottak, amikor Sém és testvérei még életben lehettek.

És nem szabad megfeledkeznünk az akkádok, „az ősi Babilónia satnya és ferde szemű népe” ősi civilizációjának felfedezéséről sem, akiknek pusztá léte is ismeretlen volt számunkra még ötven évvel ezelőtt.

Nyelvük kihalt, de a középkori latinhoz hasonló szerepet tölthetett be a Krisztus előtti tizenhetedik században. Intellektuális hatásuk akkora volt, hogy Agade híres könyvtára, melyet Sarrukín (I. Szargon) alapított, tele volt könyvekkel, „melyeket vagy az akkád eredetiből fordítottak, vagy akkád szövegeken alapultak, és csupa, a régi nyelvhez tartozó szakkifejezést tartalmaztak”. A csillagászati részleg fennmaradt katalógusában útmutató található az olvasó számára, hogyan írja föl a kívánt tábla vagy könyv számát, és kérje aszerint a könyvtárostól. „A Sarrukín könyvtárosai által alkalmazott módszer a korábbi generációk tapasztalatai alapján alakulhatott ki.” Találhatnánk-e ennél erőteljesebb bizonyítékot „az irodalom és az oktatás fejlettségére, és olvasó emberek jelentős számára ebben a távoli korban”?

Bérósszosz szerint létezett egy özönvíz előtti „könyvváros” Babilóniában, és Ziuszudra, a káld Noé, „elásta könyveit Szipparban az özönvíz előtt, hogy majd újra elővehesse őket, miután kijött a bárkából”. De a hagyományt leszámítva, bizonyíték is van rá, hogy a nagyon korai időkben jól ismert könyvtárak működtek Urukban, Urban, Kútában és Larszában, melyekhez csillagászati obszervatóriumok és egyetemek csatlakoztak⁷².

Ha figyelembe vesszük ezen érvek jogos súlyát, beláthatjuk, hogy a civilizáció és a magas kultúra olyan tökéletességére jutottak el az özönvíz előtti emberek, mely után azóta is csak kullogunk, akármennyire büszkék is vagyunk a saját korunkra.

Káin és Sét családjának egyesülése.

Mivel az Ige többé nem említi a káinitákat különálló törzsként, és mivel a nyilván szintén megsokasodott sétiták közül egyedül egyvalaki vitetett föl Istenhez az eljövendő rossz elől, és csak nyolcan menekültek meg annak a rossznak az idején, világos, hogy a két család végül vegyülni kezdett, és tagjaik összeházasodtak egymással. A sétitákat talán kezdték lenyűgözni a gonoszok intellektuális törekvései, élvezetközpontú társadalma és könnyű élete, jól érezték magukat a társaságukban, tetszett nekik az őket körbevevő luxus és a sok ügyes és ötletes találmány; végül teljesen elcsábultak, hogy felemás igába kössék magukat hitetlenekkel, és így a bűn örvényébe húzva, megszűntek különálló népek lenni.

Szomorú és tanulságos következménye lett ennek a keveredésnek: mert amikor a szétválasztás ideje eljött, Jahvénak egyetlen igaz imádója sem volt található Noé családján kívül. Az emberek annyira a maguk bölcsességét helyezték előtérbe, és olyan kevésre tartották Istent, hogy a

⁷² Lásd Sayce *Babylonian Literature* (Babilóniai irodalom) c. művét.
(<https://archive.org/details/b24857464/page/n1/mode/2up>)

vallásosságuk a hősök, a saját híres vezetőik imádatának szintjére süllyedt (1Móz 6,4), akik mint Prométheusz, elhozták számukra találmányaikkal az élet szükséges és kellemes dolgait, és így elérték, hogy a Legfelsőbb Hatalom akarata ne tudjon megvalósulni abban az időszakban.

Bukott angyalok hatolnak be az emberek világába.

Majd új és megdöbbenő esemény szakadt a világra, és félelmetesen meggyorsította a gonoszság már addig is rohamos terjedését. „Látták az Isten fiai az emberek leányait, hogy szépek, és feleségül vették közülük mindazokat, akiket megkedveltek” (1Móz 6,2). Ezt az ígét gyakran magyarázzák úgy, hogy mindössze Káin és Sét leszármazottjainak vegyes házasságát jelenti; a szakasz gondos vizsgálata azonban ennél sokkal mélyebb jelentést fed föl.

Azt írja, hogy amikor az *emberek* sokasodni kezdtek a föld színén, és leányaik születtek, Isten fiai látták az *emberek* leányait (1Móz 6,1-2). „Emberek” alatt mindkét esetben nyilvánvalóan az egész emberi fajt érti, Káin és Sét leszármazottjait egyaránt. Ezért az „Isten fiai”-t világosan megkülönbözteti az Ige Ádám nemzetségétől.

„Isten fiai” angyali lények.

Továbbá, az a kifejezés, hogy „Isten (Elóhím) fiai” mindössze négyszer fordul elő az Ószövetség más helyein, és minden esetben vitathatatlanul angyali lényekre vonatkozik.

Jób könyvének elején két ízben is olvasunk Isten fiáról, akik bizonyos alkalmakkor megjelennek Isten előtt, és Sátán is velük jön, ugyan mint bűnbe esett és lázadó, de mint Isten fia (Jób 1,6; 2,1).

Mert az a kifejezés, hogy Elóhím – azaz a hatalmas Teremtő – fiai, mintha csak azokra vonatkozna, akiket közvetlenül teremtett az isteni kéz, és nem a maguk rendje szerint születtek másoktól. Ezért Urunk nemzetségábrázolásában Lukács evangélista Ádámot Isten fiának mondja (Lk 3,38). És így Krisztusról is azt írja, hogy akik befogadják Őt, hatalmat kapnak arra, hogy az Isten fiai legyenek (Jn 1,12); mert ezek már ebben a jelenlegi életben újonnan születtek a belső emberükben Isten Szellemétől. És a feltámadáskor szellemi testbe, Isten épületébe lesznek felöltözve (2Kor 5,1), úgy hogy akkor minden tekintetben egyenlők lesznek az angyalokkal, lévén teljesen új teremtetések (Lk 20,36).

A kifejezés harmadszor Jób egy későbbi fejezetében szerepel, ahol a hajnalcsillagok együttes örvendezéssel, Isten fiai pedig örömujjongással fogadják földünk teremtését (Jób 38,7).

Végül, ugyanez a kifejezés található meg Dániel könyvében (Dán 3,25), csak a *fia* egyesszámban szerepel, és ezért a *bar* szót használja fiúra a *bén* helyett, mert az utóbbi egyes száma ismeretlen volt a káld (arámi) nyelvben. Nebukadneccár felkiált, hogy négy embert lát járkálni a tűzben, és hogy a negyedik alakja olyan, mint egy Isten fiáé⁷³, amivel nyilvánvalóan egy természetfeletti vagy angyali lényre utal, és aki mint ilyen, különbözik a többiektől.

Úgy látszik tehát, hogy az Ószövetségben az „Isten fiai” kifejezés egyedül az angyalokra vonatkozik⁷⁴. Számos szakaszt felhoznak annak bizonyítására, hogy emberekre vonatkozik, de ha

⁷³ Nincs határozott névelő az eredetiben.

⁷⁴ Ezt a nézetet képviseli Josephus Flavius, Alexandriai Philón, és az „Énók könyve” valamint „A tizenkét pátriárka testamentuma” szerzője; és valóban ez volt általánosan elfogadott nézet a tanult zsidók között a kereszténység első évszázadaiban. Ami a Szeptuagintát illeti, minden kézirat „Isten angyalai”-nak fordítja a héber „Isten fiai”-t a Jób 1,6-ban és a 2,1-ben, és „én angyalaim”-nak a Jób 38,7-ben – és ezek olyan szakaszok, melyekben nem merült föl dogmatikus indok a szöveg manipulálására. Az 1Móz 6,2.4-ben a Codex Alexandrinus és három későbbi kézirat ugyanezt a fordítást hozza, míg mások az „Isten fiai”-t. Ágoston azonban elismeri, hogy az ő idején a kéziratok

megvizsgáljuk, mindről kiderül, hogy messze elvétette a célt, mert az eredeti szövegben minden esetben más szavak szerepelnek, és olykor *Jahve* fiait jelentik. Ez utóbbi, ahogy már láttuk, teljesen más kifejezés, és valószínűleg a most vizsgált versben is ezt használta volna az ihletett krónikás, ha meg akarta volna különböztetni Sét istenfélő leszármazottjait a káinitáktól – hiszen ez a kifejezés a földön élő minden szentre ráillik, ezen a helyen pedig különösen is illő lett volna a sítitákra használni, rögtön azután, hogy megtudjuk, Énós születésétől kezdtek segítségül hívni Jahve nevét.

Isten (Elóhím) fiai azonosak a Péter és Júdás által említett bűnös angyalokkal.

Így derül ki tehát, hogy az Isten fiai angyali lények, és a velük kapcsolatos rejtélyes állítás az 1Mózes 6-ban egy második és még súlyosabb elhajlásra utal a magasságban lévőkről. Ezek a még merészebb lázadók azonban nem a sötétség szellemei közé tartoznak, akik most a levegőben kísértének. Ezek nem tarthatják meg többé sem helyzetüket (mint a világ hatalmasságai és fejedelemségei), sem szabadságukat; ők lehetnek azok a bebörtönzött gonosztevők, akikről Péter azt mondja, hogy miután vétkeztek, Isten nem kímélte őket, „hanem az alvilág sötét üregeibe taszította őket, hogy ott maradjanak őrizetben az ítéletre”⁷⁵ (2Pt 2,4). Júdás szintén hasonló kifejezésekkel utal jelenlegi állapotukra (Júd 6), és mindkét szakasz szövegkörnyezete egyértelműen jelzi, milyen természetű volt a bűnük. Mert azt választották, hogy elhagyják a saját világukat, és áttörve az Istentől kijelölt korlátokat, behatoltak egy másikba, hogy másféle test után járjanak; ezért istentelen és gyalázatos erőszaktevésüket azonnal megbüntetve, legmélyebb börtönébe vetette őket az Úr, örökre megfosztva őket annak hatalmától, hogy további bajt okozhassanak.

Az Úr letekint a földre.

Az angyalok bűnének kihirdetése után komoly jelentőségű megjegyzés (1Móz 6,3) ékelődik közbe: a jelenet egy pillanatra az egyre sokasodó földi gonoszságról az egek egeire vált, ahol a láthatatlan Isten ül a trónon, ki letekint az alatta zajló lázadásra és bűnre, és kihirdeti az ítéletet a mit sem sejtő világ fölött. A végnek el kell jönnie: Szelleme ne maradjon mindig az emberekkel, mert visszafordíthatatlanul legyőzték őket a hústest kívánságai; de kapnak még százhusz évnyi haladékot.

A nefilim szó jelentése.

Majd a történet tovább folytatódik, és röviden utal arra, hogy mi vezetett az Isten fiai és az emberek lányai közötti egyes házasságokhoz, úgy az özönvíz előtt, mint után (1Móz 6,4). Fordítóink ismételten kihagytak egy határozott névelőt e vers elejéről, melyet így kellene fordítani: „A nefilim(ek)⁷⁶ – vagy a bukottak – a földön voltak azokban a napokban, és azután is, mikor az Isten fiai bementek az emberek lányaihoz.”

nagyobb részében „Isten angyalai” szerepelt a legutóbbi szakaszban is (*Az Isten városáról*, XV. 23.). Ezért az tűnik teljesen valószínűnek, hogy ez volt az eredeti szövegben, és bizonyára a benne foglalt magyarázatot fogadta el a korai keresztény írók nagy többsége. Akik szívesen kutatnának tovább ebben a témában, megtehetik Rev. John Fleming nemrégiben megjelent, igen alapos könyvében, melynek címe: „A bukott angyalok és a mítoszok hősei” (*The Fallen Angels and the Heroes of Mythology* - <https://archive.org/details/fallenangelsand00flemgoog>).

75 Az eredeti igevers szó szerinti fordítása a következő lenne: „Mert ha Isten nem kímélte az angyalokat, amikor vétkeztek, hanem őket a Tartaroszba vetette, és átadta őket a sötét üregeknek, hogy megőriztessenek az ítéletre.” A Tartarosz még szörnyűbb börtönnek tűnik, mint a Hádész, de nem lehet a tűzzel és kénnel égő tó, melynek lángjait speciálisan a Fenevad és a hamis próféta számára szítják föl, akik elsőként lesznek beléje vetve. Hasonlítsuk össze az Ézs 30,33-at a Jel 19,20-szal! A görög mitológiában a Tartarosz a legmélyebb sötétség és a legsúlyosabb szenvedés lakhelye, mely épp olyan messze van a Hádész alatt, mint amennyire a föld az ég alatt (Homérosz, *Íliász*, VIII. 16.) – mely leírás eléggé összecseng Péternél a „sötét üregek”-kel. Igen jelentőségteljes az is, hogy Kronosz és a lázadó titánok börtönének tartották.

76 A *nefilim* többesszámú alak a héberben. (ford.)

A Szeptuagintát félreértve (amire mindjárt kitérünk), az angol változat a *nefilim*-et „óriások”-nak fordítja. A héber szóalak azonban melléknévi igenevet vagy főnevet jelez, passzív vagy semlegesnemű jelentéssel a *náfal*-ból, ami azt jelenti, leesik, lezuhan – és ezért jelenti „a bukottak”-at, azaz valószínűleg a bukott angyalokat. A későbbiekben azonban ez a kifejezés az ivadékaikat is jelentette, ahogyan abból az egy igeszakaszból megállapíthatjuk, ahol ez még előfordul. A gonosz híradásban, melyet a tíz kém Kánaán földjéről hoz, azt mondják: „A nép, melyet benne láttunk, csupa szálás (hatalmas termetű) ember. És ott láttuk a nefilim(ek)et, Anák fiait, akik a nefilim(ek) leszármazottjai; úgyhogy olyanok voltunk a saját szemünkben, mint a sáskák, és számukra is olyanoknak tűntünk” (4Móz 13,33-34).

Kétségtelen, hogy hatalmas termetre való utalás és a Szeptuaginta *gigantesz* szava együtt idézte elő, hogy a fordításba „óriások” kerüljön. A görög *gigász* szó azonban nem utal önmagában hatalmas termetre, hanem egészen mást jelent. Ez a szó ugyanis pusztán a másik alakja a *gégenész*-nek, mely földszülöttét jelent, és a titánokra használták, illetve az ég és a föld – Coelus és Terra – fiaira, mert, bár az emberi fajnál felsőbbrendűbbek voltak, mindazonáltal részben földi eredetűek. Az „óriások” jelentése, amilyen értelemben mi használjuk, teljes mértékben másodlagos, és abból a tényből ered, hogy ezeket a keverék lényeket, ahogy mondják, hatalmas termet és iszonyatos erő jellemezte. Nyilvánvaló tehát, hogy a Szeptuagintában használt szó helyesen fejezi ki a fordító gondolatait, hiszen minden esetben a *nefilim*-et vette alapul, amikor az Isten fiainak és az emberek lányainak közös ivadékairól volt szó. Mi azonban, ahogyan feljebb megmagyaráztuk, azt részesítjük előnyben, hogy ezt a szót elsősorban csak a bukott angyalokra használjuk.

A bukott angyalok földön lakozása volt a közvetlen oka az emberek lányaival való szövetségkötésüknek.

Néhányuk bűnéről szólva Júdás azt mondja (Júd 6), hogy lebecsülve azt a méltóságot és feladatot, melybe Isten helyezte őket, talán földi vágyak indíttatására, önként elhagyták lakóhelyüket az ég birodalmában, és törvénytelen befolyást kezdtek gyakorolni az emberi nemre. És lehet, hogy büntetésből, de tilos volt visszatérniük; teljesen ki lettek vetve a mennyből, és földi korlátok közé lettek szorítva; épp úgy, mint majd Sátánnal és angyalainak maradékával fog történni Krisztus megjelenése előtt nem sokkal, hogy az Úr majd levesse őket a még ennél is lejjebb lévő mélységbe.

De akárhogy is legyen, ezek az angyalok valamilyen okból kifolyólag a földön laktak abban az időben, és úgy tűnik, az Ige azért említi meg ezt, mert ez volt az oka az emberek lányaival való keveredésüknek. Ha tehát önként maradtak tovább idelent, akkor hamarosan továbbléptek egy sokkal borzalmasabb bűnbe; ha viszont ellenkezőleg, büntetésképpen kellett itt maradniuk, akkor ahelyett, hogy megalázták volna magukat Isten hatalmas keze alatt, és megadással túrték volna helyzetüket, míg Isten igazságos büntetése le nem telik, nem haboztak még sokkal merészebben ellenkezni Vele, és megszegni lényük törvényét.⁷⁷

Hogy az özönvíz után is sor került ilyesmire, az a Mózes 4. könyvében lévő egyik szakaszból derül ki, ahol Anák fiaira mondja az Ige, hogy nefilim(ek), vagy nefilimtől származók voltak (4Móz 13,33), és ez meg is indokolhatja Isten parancsát, mely szerint a kánaánitákat gyökerestül ki kellett irtani. Mert az özönvíz előtti bűn elkövetése után a világ ítélete azonnal ki lett hirdetve; és a próféciából

⁷⁷ Ezt pedig nem pusztán azzal követték el, hogy más fajhoz tartozó teremtményekkel léptek testi kapcsolatba, hanem magával a házasságra lépéssel is; hiszen Urunk azt mondja, hogy normális állapotuk szerint az angyalok sem nem házasodnak, sem férjhez nem mennek (Mt 22,30).

sejthetjük, hogy annak a nagy, jövőbeni lázadásnak, mely miatt az Úr Jézus a bosszúállás tüzevel eljön, közvetlen, kiváltó oka a sötétség angyalainak a földre való száműzetése lesz. (Jel 12; 13).

Az özönvíz előtti törvénytelen kapcsolatokból származó gyermekekből lettek a régi híres-neves hősök; és kétségkívül e bűn későbbi ismétlődése szülte az istenek szerelmeiről szóló számtalan legendát, és ez a magyarázata a klasszikus művek számos olyan szakaszának, hasonlóan más nyelvek ősi irodalmához, melyekben emberi családokat félisteni eredetre vezetnek vissza.

Mielőtt tovább lépnénk, vizsgáljuk meg a magyarázatunkkal szembeni leggyakoribb ellenvetést, mely szerint az angyalok, mivel szellemi lények, nem *lehettek képesek* maguknak feleséget venni az emberek lányai közül. Ezt az érvet azonban nem tudjuk elfogadni, mert akik felhozzák, azt állítják ezzel, hogy sokkal közelebbről ismerik az angyalok természetét, mint az számunkra lehetséges. Ezzel kapcsolatban ezért pusztán egyetlen bizonyosságot idézünk Ágostontól – az angyalelmélet ellenzőjétől –, melyet sok más, különböző korokban élt és különböző országokból származó szerző is megerősít, és ami bármennyire is abszurdnak hatott volna néhány évvel ezelőtt, most, a modern spiritizmus állításait ismerve, sokkal valószínűbbnek tűnik.

A nagy teológus tehát, miután a 114. zsolttart idézte annak bizonyítására, hogy az angyalok szellemek, a következőképpen folytatja az *Isten városáról* írt művében, XV. könyv, 23. fejezet:

„Hogy azonban az angyalok olyan testben jelentek meg az embereknek, hogy azt nemcsak látni, hanem érinteni is lehetett, ugyanaz a mindenekfelett igaz Írás jelenti ki. Továbbá, gyakran járja az a hír, hogy a közönségesen lidérceknek nevezett Silvanusok és Faunok becstelen módon jelentek meg az asszonyok előtt, *improbos saepe exstitisse mulieribus, et earum appetisse ac peregisse concubitum*⁷⁸. Számos szavahihető ember állítja, hogy maga is tapasztalta ezt, vagy olyanoktól hallotta, akik tapasztalták. Továbbá, hogy bizonyos démonok, akiket a gallok dusiusoknak neveznek, folyton megkísérlik és megcselekszik ezt a bűnt, s ezt oly általánosan állítják határozottan, hogy arcátlanságnak tűnne tagadni.”⁷⁹

Így ír Ágoston. És hogy Pálnak is volt valamilyen hasonló gondolata, amikor intette az asszonyokat, hogy fedett fejfel imádkozzanak „az angyalok miatt” (1Kor 11,10), akkor legalábbis ez a dolog az eshetőség határain belül van.

A föld romlottá válik, és megtelik erőszakkal, de vele párhuzamosan fejlődik a luxus és a kifinomultság. Történelmi párhuzamok.

A fennálló rend alapjait tehát teljesen lerombolta a bukott angyalok behatolása, s így az egész világ romlottá vált, erkölcsisége elferdült. Az emberek nem ismertek el többé semmilyen Istent, akinek elsősorban tartoztak volna engedelmességgel és imádatl, és aki – mert mint Teremtő, egyformán viszonyul minden emberhez –, megköveteli, hogy úgy szeressük embertársainkat, mint saját magunkat. Ők inkább úgy ítélték meg, hogy ami bármelyik ember számára kellemes, az nekik is helyes; és miután így elszakították Isten kötelekeit, és levetették magukról láncait, nem sok kellett hozzá, hogy azt higgyék, a vágyott cél elérése minden eszközt szentesít; hogy ami után kíváncznak, azt meg kell kapniuk, akkor is, ha ahhoz csalást vagy erőszakot kell alkalmazni. A hústest önzésétől elvakítva, mely semmit nem képes látni önmagán túl, a saját különféle céljaik elérésére törekedtek anélkül, hogy számításba vették volna, vagy egyáltalán gondoltak volna

78 Pember szándékosan hagyja meg itt az eredeti latint, ahol Ágoston a lidércek (*incubi*) szentségtelen cselekményéről számol be (ford).

79 Ennek az eszmének a gyakoriságával kapcsolatban nem kisebb bizonyosságunk van abban a tényben, hogy a démonok neve az egyik kelta szó, mely máig fennmaradt a nyelvünkben. Ez az eredete az angol *dense* vagy *deuce*, melyet mind a mai napig használunk pl. indulatszavakban, köznyelvi kifejezésekben.

társaikra, kivéve, amikor bármelyikük az útjukba állt, illetve ha ki tudták használni az illetőt. És innen szökött szárba a sokféle csalás és gyilkosság, nyílt vita és erőszak, míg végül az egész föld megtelt romlottsággal és vérontással.

Ugyanakkor mindez karöltve járt a luxussal, a kifinomult ízléssel, a kultúrával; a művészetek és a zene szeretetével. A dolgok ilyen látszólag következetlen keveredése nem megy ritkaságszámba az özönvíz utáni időkben sem, gondoljunk csak az athéniak élvhajászatára, erkölcsstelenségére és érzékies gondolatvilágára.

Hasonló párhuzamokat találhatnánk Tacitus, Juvenalis és mások Cézárak idejéről szóló leírásaiban. Hiszen akkoriban az egész társadalom egyöntetűen romlott volt, és még Róma utcáin is megszokottá vált az erőszak. Mégis, a legszörnyűbb vétkek, a legteljesebb erkölcsstelenség, a leghedonistább falánkság, a legöncélúbb kegyetlenség tartósan együtt járt valami káprázatos pompával, a zene, a szobrászat és általában véve a művészet nagyra értékelésével, irodalmi ízléssel, különös tekintettel a költészetre, annyira, hogy a versmondás és a felolvasások kedvelt szórakozásnak számítottak. E korszak igen jellegzetes terméke a filozófus Seneca, kit utóbb istenkeresőnek állítottak be az erkölcsről írt könyvei alapján, de akit a csodálatos érzésekről való értekezés nem akadályozott meg abban, hogy megdöbbenően romlott életet éljen, és aki a világnak adta mint tanításának és életpéldájának együttes gyümölcsét, a hírhedt szörnyeteget, Nérót.

De X. Leó napjai sem maradtak el hasonlatosságban Noé napjai mögött, mikor ez a híres pápa, ki minden lehetséges érzéki és intellektuális élvezet között, körülvéve a legragyogóbb csillagokkal, melyek valaha a művészet egén fénylettek, ezt a kijelentést tette: „Ó, ez a kereszténység! Micsoda hasznos szélhámosságnak bizonyult számunkra!” Miközben olyan festmények, szobrok és építészeti remekművek születtek, melyeknek mind a mai napig csodájára jár a világ, a reggeli nap fénye az éjjelente meggyilkoltak Tiberisen úszó holttesteire esett. A hitetlenség és törvénytelenység pedig oly gyorsasággal követte a szépség kultúráját, hogy még Machiavelli is, akit igazán nem lehet túlságosan érzékeny lelkiismerettel vádolni, azt mondta, hogy Itália elvesztette az istenfélelem minden alapelvét és minden vallásos érzületet; és hogy az itáliaiak istentelen orgyilkosok nemzetévé váltak.

Isten másodszor és harmadszor is letekint, és utána felfedi Noé előtt, hogy el fog pusztítani minden testet.

Ilyen volt tehát, csak jóval nagyobb mértékben az özönvíz előtti világ gonoszsága. De közelgett a vég. Isten másodszor is letekintett az egyre jobban terjedő erkölcsi romlásra (1Móz 6,5-7), és látta, hogy a haladékul kapott évek végén valóban el kell törölnie minden embert és barmot, csúszómászót és madarat a föld színéről.

De mégis letekintett harmadszor is a Teremtő, és íme, a gonoszság oly szörnyű mértékben megnövekedett, hogy minden test útja megromlott a földön (1Móz 6,12-21). Majd megjelentette az elkövetkező pusztulást Noénak, aki egyedülként talált kegyelmet szemeiben, és megmutatta neki, hogyan kerülheti el a mindenre kiterjedő veszedelmet. A pátriárkának adott parancsok erős hitpróbát jelentettek Noé számára; hiszen egy olyan katasztrófa gyors eljövételét kellett hirdetnie, mely a hitetlenek számára teljesen irracionálisnak tűnt: hogy egy mindent elborító áradat fogja eltörölni az életet az egész föld színéről.

Noé hiábavaló prédikálása.

Lehet, hogy az emberek átmenetileg éreztek némi nyugtalanságot, mikor először hallották a szomorú jövődőlést. Lehet, hogy hasonló beszélgetések zajlottak, mint napjainkban is közöttünk, amikor a Donati-üstökös földdel való ütközése okozott némi aggodalmat azokban, akik ennek eshetőségét elhitték. De az aggodalom elmúltán könnyen el tudjuk képzelni azt a megvetést és gúnyt, mely részükről a prófétát érhetette. A mi saját korunkban is láthatjuk, hogy a tudomány emberei mennyire be tudják bizonyítani, hogy egy olyan dolog, mint az egyetemes özönvíz teljes képtelenség, és ellenkezik a természet minden ismert törvényével. És mivel Noé állhatatos maradt, a világ kétségkívül megnyugodott abban a hitben, hogy nem több gyengeelméjű fanatikuskál, akinek az ostobaságaira nem érdemes odafigyelni.

Noé megépíti a bárkát. Isten megparancsolja Noénak, hogy menjen be, és bezárja mögötte az ajtót.

Noé azonban nem csak azt az utasítást kapta, hogy hirdesse az elkövetkező ítéletet, hanem arra is parancsot kapott, hogy tegyen nyilvános előkészületeket arra, hogy elkerülhesse – még hozzá olyan hatalmas léptékű előkészületeket, hogy azt bizonyára általános figyelem fogja övezni. És kétségtelenül súlyos teher volt Noé számára elviselni a gúnyolódást és a csúfolást, mely folyamatosan érhetette aközben, hogy a szárazföld közepén, valószínűleg távol bármilyen víztömegtől ezt az irdatlan méretű hajót építette. De hit által állhatatos maradt, és megpróbáltatásának utolsó napjai a végükhöz közeledtek.

És senki sem hallgatott figyelmeztetéseire; saját szűk családján kívül senki sem bizonyult méltónak arra, hogy megmenekülhessen. A bárka viszont elkészült, és Isten utasította Noét, hogy menjen be feleségével, fiaival és azok feleségével, és mindazokkal az állatokkal, melyeket Isten arra indított, hogy vele menjenek. Nem esett nehezére megérteni a parancs jelentőségét, pontosan tudta, hogy Isten csak addig fogja vissza haragját, míg a megmentendők el nem kerülnek az útból; és el tudjuk képzelni, mit érezhetett, miközben hosszan végignézte, hogy szép lassan mindenki bemegegy a bárkába, hogy végül ő is bemenjen utánuk, hátrahagyva a mit sem sejtő világot, barátokat és ellenségeket egyaránt, akikre kérlelhetetlenül elkövetkezett a pusztulás.

Lehet, hogy miután bement, elborzadva a gondolatra, hogy mi fog történni, visszament az ajtóhoz, hogy megpróbáljon még egy utolsó kísérletet, hogy utoljára könyörögjön nekik, hátha kényszeríteni tudna legalább néhányakat, hogy a menedékbe jussanak. De ha megpróbálta, rá kellett jönnie, hogy a bárka bejárata zárva van, Isten bezárta, és senki nem volt, aki képes lett volna kinyitni. Halálra rémült tömegek gyűlhetek köré bebocsátást követelve, de Noénak nem volt többé hatalma segíteni rajtuk; a különválasztás megtörtént; nyolc ember biztonságban volt a bárkában, az emberiség összes többi tagja pedig ki lett zárva az ítéletre; a kegyelem esztendeje elmúlt, a bosszúállás napjai következtek.

A világ az utolsó pillanatig mit sem sejt.

És mégis, ahogyan Urunk Maga mondja, a pusztulásra ítélt tömegek semmit sem tudtak erről. Sokszor hallották, de elutasították, hogy odafigyeljenek; a próféta hangja olyan volt számukra, mint a csúfolódó hangja. Még a végzetes nap reggelén is a föld mulatozástól és vidámságtól volt hangos, az emberek ettek és ittak, házasodtak és férjhez mentek; elmerültek a pillanat mámorában, és nem vették észre a Halál lassan növekvő árnyát a gyülekező felhők között, a Pusztítót felemelt sarlójával, készen arra, hogy egyetlen vad suhintással levágjon minden testet.

Isten eltávolítja a vizeket visszatartó gátakat, és bekövetkezik az özönvíz.

Biztonságról szőtt álmaik azonban durván összetörtek; az örömrivalgások és a nevetés először csak az aggodalomtól elhaló suttogássá csendesedett, majd kétségbeesett kiáltásnak adta át a helyét. Azon a napon, amikor Noé bement a bárkába, megnyíltak az ég ablakai, és a boltozat fölött lévő vizek szakadozni kezdtek. A világon dőbbenet lett úrrá, és mert emlékeztek Noé szavaira, reszketve figyelték a hevesen záporozó esőt, az elsőt, melyet valaha láttak.⁸⁰

De ez még nem volt minden. A tenger felől félelmetes robaj jelezte, hogy valamilyen, a kor tudósainak számításait úgyszintén meghaladó hatalmas rengés következett be a nagy mélységben, melynek lezárt forrásai mind felfakadtak; Isten elmozdította az óceán határait, melynek büszke hullámai nem maradtak többé a helyükön, hanem rettentő dübörgéssel nyomultak előre ismét a szárazföldön.

Milyen borzalmas jelenetek játszódhattak le a szakadatlan esőzés közepette ebben a rettenetes időszakban! Emberek reszkető csoportjai, a dőbbenettől eltorzult arcok, rémült sikolyok! Elájulás a félelemtől, vagy hanyatt-homlok menekülés bárhová, ami egy pillanatra biztonságot nyújthatott!

Az ítéletbe vegyülő irgalom.

Isten irgalma azonban mégis, még az ítéletébe is belevegyült. A hagyományos eszközök nem váltak be ezeknél a bűnösöknél. Egyik figyelmeztetést kapták a másik után, tekintetüket azonban olyan kimozdíthatatlanul a világra és annak élvezeteire szegezték, hogy nem lehetett rábírní őket, hogy nézzenek inkább Istenre – akinek el kellett ezért pusztítania azt az életet, amelyet megrontottak, amellyel visszaéltek; kénytelen volt a szemük előtt elborítani a palotáikat, szép kertjeiket és a szórakozóhelyeket, a lázadókat pedig szintén a testetlen szellemek börtönébe vetni. Irgalma mégis olyan ítéletet készített számukra, mely bár elkerülhetetlen volt és teljes, mindazonáltal nem azonnal következett be, hanem hagyott időt számukra a haláluk előtt, hogy bűnbánatra juthassanak, hogy a test pusztulása által a szelleme sokaknak megmenekülhessen.

A földet ismét elborítják a pusztulás vizei.

A vizek pedig tovább növekedtek és növekedtek, és megemelték a bárkát, és lehet, hogy lakói egy ideig még hallották az utolsó túlélők elemek tombolásába vegyülő kiáltását és imádságait, mikor átmeneti menedékre letek egy-egy közelükbe kerülő magaslaton. De ez is hamarosan véget ért, és a föld ismét szinte ugyanolyanná lett, mint a helyreállítás hat napja előtt; legmagasabb hegycsúcsai fölött is parttalan óceán hullámozott, melynek felszínén az Istennel szembeszegülők holttesteit sodródtak, s a vadállatok, csúszómászók és madarak tetemei, melyeket szintén utolért a pusztulás.

Nyomorúságos bizonyítást nyert, hogy az ember, ha nincs korlát, ha a magára van hagyva, akkor nem csak hogy képtelen az ártatlanságát visszazerezni, hanem örült módon rohan lefelé az érzékiesség és az istentelen önakarat lejtőjén, míg el nem nyeli a pusztulás mélysége. A szabadság próbáján az ember elbukott; a második korszak véget ért.

80 Az 1Mózes 2,5-6-ban azt olvassuk, hogy az Úr Isten nem adott esőt, hanem pára szállt föl a földből, és ez öntözte meg a talaj egész felszínét. Valószínű, hogy ez így folytatódott egészen az özönvízig, amikor az ég ablakai legelőször megnyíltak. A szivárvány teljesen új jelenség lehetett, amikor biztosítékul adatott Noénak; Isten Igéje ennyit sejtet. Emellett, ha az özönvíz előtt is láttak volna szivárványt, az utána való megjelenése soha nem lett volna képes biztonságot sugallni. Ha azonban korábban nem volt szivárvány, nyilván eső sem lehetett.

10. fejezet

„Ahogyan Noé napjaiban volt”.

Visszatekintés.

Megkíséreltük tehát végigkövetni a történelem folyását a kezdettől addig a hatalmas katasztrófaig, mely végül elsöpörte a romlást és az erőszakot a föld színéről. Láttuk a tiszta forrást, mely az Örökkévaló Isten trónjától jött ki, majd elvesztettük szem elől, midőn azokon a hatalmas térségeken kanyargott végig, melyet halandó lába tán nem is érinthet. Olykor megmászunk egy-egy elérhető magasságot, és a távolból meresztettük szemünket az Isten Igéjének sugaraiban csillámló valami felé, melyről feltételeztük, hogy az általunk keresett folyónak a vize; de nem szerezhettünk bizonyosságot a titokzatos vízfolyásról, míg meg nem láttuk zúgó és örvénylő áradatát, amint félelmetes zuhatagként tör elő a korábbi folyását elrejtő sötét hegyek közül.

Köveztük a gyönyörűség földjéig, hol fokozatosan megszelídült, és újra kivilágosodott, partjai pedig bővelkedtek mindenben, mi szépséges és kedves; majd köveztük, amint elhagyta eme örömteli térség határait, és száraz és terméketlen területeken rohant át, egyre gyarapodva és egyre gyorsabban, míg végül felkavart vizeit mohó erőszakossággal nyelte el az özönvíz hatalmas óceánja.

Krisztus figyelmeztetése – vajon a mi időnkre vonatkozik?

Nem mehetünk el azonban az iménti végzetes történet mellett anélkül, hogy megvizsgáljunk Megváltónk ezzel kapcsolatos, súlyos figyelmeztetéseit. „Ahogyan Noé napjaiban történt, úgy lesz az Emberfia eljövetele is. Mert amiképpen azokban a napokban, az özönvíz előtt, ettek, ittak, házasodtak és férjhez mentek egészen addig a napig, amelyen Noé bement a bárkába, és semmit sem sejtettek, míg el nem jött az özönvíz, és mindnyájukat el nem sodorta, úgy lesz az Emberfiának eljövetele is” (Mt 24,37-39) – hangzik az Úr félelmetes kijelentése. Tehát ennek a jelenlegi kornak a zárójelenetei során gyakorlatilag megismétlődnek Noé napjai: ugyanaz az erőteljes világiasság lesz jellemző; az emberek végül teljesen képtelenek lesznek arra, hogy az Isten dolgaival törődjenek, ahogyan az özönvíz előttiük életében is láttuk – és ami szintén jellemző lesz világunkra, amikor Krisztus megkezdí az ítéletek sorát, melyek betetőzése hamarosan az Ő dicsőséges megjelenése lesz.

Logikusnak tűnik tehát a következtetés, hogy annak a szellemnek a második megjelenését, mely az özönvíz előtti engedetlenekben működött, hasonló okok összejátszása fogja kiváltani, mint amelyek korábban is ugyanezt eredményezték. És ezért, ahogyan már korábban jeleztük, a legnagyobb gyakorlati fontosságú, hogy megértsük ezeket az okokat; mert bármikor ezek ismét egyidejű és tömeges befolyást gyakorolnak a világ népességére, az nagy valószínűséggel azt jelenti, hogy sebesen sodródunk a gonoszság hatalmas betetőzése felé; hogy az Úr dicsősége, amikor bosszút áll ellenségein, hamarosan nyilvánvalóvá lesz, és ezt minden test egyszerre meg fogja látni.

Számunkra ezért az a nagy kérdés, hogy működésben vannak-e már ezek a végzetes befolyásoló tényezők? Általánosan inkább jellemzőek-e erre a mostani korszakra, mint bármely másikra? A gondos mérlegelés sokakat arra indított, hogy erre igennel feleljenek; nézzük meg, hogy a tények felhatalmaznak-e bennünket, hogy hasonló nézetet valljunk. Lehetetlen eltúlozni a vizsgálathoz fűződő érdekünk jelentőségét. Ha a mostani idők csak kezdenek hasonlítani arra, ami Noé idejében volt, az számunkra hatalmas riadójel, mely arra int bennünket, hogy derekunkat felővezve álljunk, a lámpásaink égjenek, és várjuk az Úr hívását. Mert Magához fogja venni gyülekezetét, ahogyan

Magához vette Énókot, még mielőtt az emberi gonoszság a legrosszabbra fordult volna. Magához fogja venni azt, amit Ő Maga a föld sójának nevezett, és akkor minden test romlása akadálytalanul folyik tovább, és a világ nagy gyorsasággal megéri az ítéletre.

Az özönvíz előtti romlás hét oka. Vajon mind működésben van ma?

Az özönvíz előtti hitehagyás hét nagy okát már megvizsgáltuk, és a következőképpen foglalhatjuk össze:

- 1) Törekvés arra, hogy Istent mint Elóhímot, azaz pusztán mint Teremtőt és mint „Jóistent” imádják, nem pedig úgy, mint Jahvét, a szövetséget kötő, irgalmas Istent, aki törődik a pusztulás felé haladó bűnösökkel, és váltságdíjat készít számukra.
- 2) A női nem túlzott előretörése, és a házasság eredeti törvényének figyelmen kívül hagyása.
- 3) Rohamos technikai fejlődés, és ennek következtében számos olyan eszköz feltalálása, mely által kiküszöbölhetők az átok nehézségei, az élet pedig könnyebbé és kényelmesebbé tehető. Hasonló jártasság a szépművészetben, mely rabul ejti az emberek képzeletét, gondolatait, és hozzájárul, hogy teljesen megfeledkezzenek Istenről.
- 4) A névleges egyház és a világ szövetsége, melynek eredménye a teljes egybeolvadás.
- 5) A népesség rohamos növekedése.
- 6) Énók szavainak elutasítása, kinek figyelmeztetései ezért halál illatává lettek a világ számára; az emberek annyira megkeményedtek, hogy a helyreállítás lehetősége elveszett számukra.
- 7) Az ég birodalmából származó lények megjelenése a földön, és törvénytelen érintkezésük az emberi nemmel.

Ezen tényezők egybeesése a világot olyan érzékies ködbe burkolta, melyen az igazság egyetlen sugara sem tudott áthatolni. Ezért az emberek teljesen megfeledkeztek Istenről, és figyelmen kívül hagyták akaratát; és mivel a nagy Középpontot, aki egyedül képes az emberek figyelmét saját magukról elvonni, kimozdították, a föld lakói olyan önzővé és gátlástalanná váltak, hogy nem sokára bujasággal, igazságtalansággal, elnyomással és vérontással telt meg a világ. Nem marad más hátra ezért, mint hogy megvizsgáljuk, vajon működnek-e már hasonló befolyások a ma társadalmában is.

Az első okot a deizmus⁸¹ általános terjedésében fedezhetjük fel.

Semmiképp sem tagadhatjuk, hogy a legelső említett ok ne lenne rendkívüli módon jellemző mai korunkra. Mert a kereszténység minden névvel rendelkező gyülekezetében, ahogyan a zsidók, muzulmánok és pogányok között is, számtalan és egyre növekvő sokaság van, ki Káin útján jár (Júd 11): elismerik a Legfőbb Lényt, de nem ismerik föl szentségét és a maguk romlottságát, ezzel pedig tagadják, hogy bármilyen szükség lenne Közvetítőre Isten és ember között. Sokan ezek közül készek Krisztusra mint valamilyen nagy emberre tekinteni, és bölcs filozófiájáról és példamutató életéről beszélni; de nem vallják Őt az Atya egyszülött Fiának, és nem is érzik engesztelő áldozatának szükségességét. Következésképp elutasítják kijelentését mint abszolút tekintélyt, és inkább a bennük levő sötétségre bízzák magukat, melyet világosságnak neveznek; és így bezárva szemüket az embernek Teremtőjével való igaz kapcsolatára, saját fogalmat alkotnak maguknak az Istenségről

81 „A deizmus egy olyan Istenre vonatkozó felfogás, vagy természetes vallási rendszer, amelynek képviselői hisznek ugyan Istenben mint személyesen létező valóságban, és feltételezik, hogy a világot a természeti törvényekkel együtt Isten teremtette, de tagadják, hogy Isten ezen túlmenően együttműködne vagy beavatkozna a teremtésbe, és főképpen tagadják a keresztény értelemben vett természetfeletti kinyilatkoztatást” (wikipedia szócikk). - ford.

és saját magukról egyaránt. Ebbe nem kevesebb tartozik bele a részükről, mint a felsőbbrendű bölcsesség és tekintély; ami bálványt formál a saját képzeletükből, mely előtt leborulnak és melyet imádnak. Nem kell csodálkoznunk azon sem, hogy ez a páratlan értelmi képességgel rendelkező vagy nagy elismerésnek örvendő emberek tulajdonképpen istenítéséhez vezet. Ki ne fedezte volna fel e kovász működését a saját köreiben? Ki ne figyelte volna meg ezt a „tisza teizmus”-t, ahogy nevezik, mely felszínre jött a kereszténység összes csoportjában?

A második ok. Változás a nemek kapcsolatában, és a házasság törvényének megszegése.

Ha a második okot helyesen következtetjük ki a nekünk adatott hézagos utalásokból, akkor ez is működésben van a mostani időben; mert a női nem új területre lépett, és sokkal prominensebbé vált. A házassági kötelék lazasága pedig, mely a kontinensen már régóta jellemző, Angliába is kezd áttérjedni, ahogyan a nemrégiben felállított válóperes bíróságok feljegyzéseiből kitűnik. Sőt, olyanok is vannak, akik ahelyett, hogy félnének szétszakítani azt, amit Isten egybekötött, nyíltan kijelentik, hogy a házasság olyan szerződés, mely nem egy életre szól, hanem csak addig, ameddig a szerződő feleknek az megfelel.

A legutóbbi korszak végén gyakori volt ugyanez a bűn a farizeusok között, akik úgy tartották, hogy a válás bármely okból megengedhető; még akkor is, ahogy Akiba rabbi minden szégyen nélkül mondja, „ha egy férfi meglát egy nőt, aki szebb, mint a felesége”. Ezért említi folyton az Úr a házasságtörést a farizeusok elítélésekor; mivel a válás utáni házasságkötést, melyet legalizáltak, Ő bűnös dolognak jelentette ki. A Lukács 15., 16. és 17. fejezetében található csodálatos beszédében meglepően váratlanul hozza fel Urunk ezt mint a legnyíltabb és legkevésbé tagadható bűnt, aminek azonnal meg kellett győznie hallgatóit, hogy engedetlennek bizonyultak úgy a törvénnyel és a prófétákkal, mint az evangéliummal szemben (Lk 16,18). Tudjuk, milyen büntetés érte utol őket hamarosan ezért és számos más törvényszegésükért. Néhány röpke éven belül lelohadt a vágy a vérükben; városuk szép falai és utcái földdel lettek egyenlővé; gyönyörű templomuk, melyben bíztak, lángokban veszett oda, és Jupiter bálványtemploma emelkedett sértőn romjai fölé.

A harmadik ok. Tudomány, művészet és fényűzés.

A harmadik okról, a tudomány, a művészet és a fényűzés terjedéséről szükségtelen beszélnünk, hiszen senki sem tagadhatja, hogy ez napjaink egyik fő jellegzetessége, sőt, a dicsekvés egyik fő témája. És jaj, mily sok példát látunk az önistenítő arroganciára, mely gyakran tör elő a természet törvényeinek egy kis ismeretéből, vagy művészetekben és filozófiákban elért sikerekből, melyekben a művelt és kifinomult intellektusok gyönyörűségüket lelik!⁸² Micsoda magabiztossággal és gondatlansággal képesek az emberek megtelepedni ennek a fényűző kornak a jóléte és élvezetei között! Mivel a boldogságot csak ebben a jelenlegi életben tudják elképzelni, milyen keveset gondolnak Istennel, mennyire süketek az eljövendő világ bármilyen említésének meghallására! Még ha a szájuk nincs is tele gúnyolódással, mennyire hitetlenek, mikor csak egy halk szót is hallanak Isten haragjának fürgetegéről, mely hamarosan rátör a közönyös világra, hogy tömegeket sodorjon el attól, amiben kedvüket lelik, s haragjának börtöneibe vesse őket!

„Mert jön a Seregek Urának napja minden kevély és magas ellen, mindenki ellen, aki nagyra tartja magát, de majd megalázott lesz; a Libánon minden cédrusa ellen, amelyek magasra emelkednek, Básán minden tölgyfája ellen; minden magas hegy ellen és minden kiemelkedő halom ellen, minden büszke torony ellen és minden erős vár ellen, minden Tarsis-hajó ellen és minden gyönyörű gálya ellen. Porba hajtja az ember büszkeségét, és megalázza a halandók nagyságát. Csak az Úr

⁸² Senki ne gondolja, hogy ezek a megjegyzések egy az egyben a tudománnyal és a művészettel való foglalkozás ellen irányulnak, hanem arra az engedetlen és ateista (isten tagadó) szellemre utalnak, mely ebből oly gyakran előtör.

magasztaltatik föl azon a napon (Ézs 2,12-17). „Reszkessetek, ti gondtalanok, rettenjete meg, ti elbizakodottak! Vetkőzzetek mezítelenre, és övezzétek föl ágyékatokat zsákruhával” (Ézs 32,11). „Tüzet bocsátok Magógra és azokra, akik biztonságban laknak a szigeteken, és megtudják, hogy én vagyok az ÚR” (Ez 39,6).

A negyedik ok. A névleges egyház és a világ barátsága.

Evilág fejedelme régóta igyekszik ezt a negyedik okot reprodukálni, és mostani korunkra már nincs messze az ebben aratott győzelme. Ez az első tévedésnek a természetes következménye, amikor tagadjuk, hogy Isten előtt pusztulásra ítélt bűnösök vagyunk, hacsak nem fizet valaki váltságdíjat értünk. Adja föl ezt az igazságot a gyülekezet, és mi akadályozza meg abban, hogy tökéletes összhangban éljen a világgal? Ha a vallás gyakorlati tanítása az, hogy Isten teljesen meg van elégedve a viselkedésünkkel; egyáltalán nem zavarják a bűneink; nagyra tartja és elismeri a jó cselekedeteinket, akkor is, ha azoknak a becsvágy volt a mozgatórugója; és kedvtelve nézi merész tetteinket és az értelmünk fitogtatását – egy ilyen teológia miért is ütközne a bukott ember vágyakozásaival? Hogyan is gyűlölhetnénk egy olyan istenséget, mely annyira hasonló hozzánk?

És nem a magukat kereszténynek valló egyháztagok hatalmas sokaságának hitvallását írtuk le az imént? Nem omlanak-e le Isten városának a falai folyamatosan a szemünk előtt, úgy hogy az idegen akármikor bejöhet? És az emberek valóban tömegesen látogatják templomaikat és gyülekezeti termeiket, hogy a grandiózus épületek, festett ablakok, pompás öltözékek, gyönyörű szertartások, csodálatos zene, szentimentális vagy intellektuális beszédek és erős felekezeti vagy politikai meggyőződések által felgerjesszék magukban a vallásosnak nevezett érzületet. De ha magukra is öltik az áhítat látszatát az istentiszteletükben, teljes mértékben elveszítik ezt a különbséget a világban, és azzal, hogy úgy vetik bele magukat ennek az életnek a mulatságaiba, könnyelműségébe, tevékenységeibe és üzleti ügyeibe, mintha örökké ezek között maradnának, megdöbbennek azokat, akik őszintén kérdeik, mit tegyenek, hogy üdvözüljenek. Úgy viselkednek, mintha Isten azt ígérte volna, hogy nem kell igyekezniük a világot maguk mögött hagyni, mint ahogy társaik közül sokan teszik, hanem lesz még számukra kellő figyelmeztetés; lesz még bőséges idejük és *indíttatásuk* a megtérésre (Jn 6,44). Úgy tűnik, mintha teljes bizonyosságuk lenne afelől, hogy soha nem fogja megdöbbeneni őket a félelmetes mondat: „Bolond, még ma éjjel elkérik tőled a lelkedet” (Lk 12,20), és nem fogja őket váratlanul érni az arkangyal harsonája, és Isten hangjának mennydörgése sem.

Arra jutottak magukban, hogy racionális dolog kielégülésre és élvezetre törekedni az élet szörnyű rövidségében, mely mintha csak azért adatott volna számukra, hogy eldöntsék azt az egyetlen hatalmas kérdést, hogy örök élet, vagy pedig gyalázat és örök utálat⁸³ kövesse-e majd ezt a mostanit. A jövő világ erői már nem hatnak rájuk, olyanok épp, mint a többi ember; olyan sok mindenben engedtek, olyan szórakozásokat engedtek meg és olyan bűnöket néztek el maguknak, hogy szinte lehetetlen megkülönböztetni őket a nem hívőktől; szinte csak úgy derül ki, hogy keresztények, ha elmondják a hitvallásukat. Sőt, egyesek mintha az ősi gnosztikusok tanítását tartanák, tagadva a feltámadást, igazolva, hogy mivel megmenekült a szellemük, szabadságuk van a testükkel azt tenni, amit csak akarnak – mintha a halál után már nem lenne érdekes, hogy mi lesz a testtel vagy annak cselekedeteivel. És habár sokan készek elismerni, hogy a keresztény embernek fel kell vennie a keresztjét, mégis, mivel teljesen kielégíti őket az a gondolat, hogy ezekben a modern időkben Krisztus és az apostolok lankadatlan buzgósága meglehetősen furcsának hatna, nem is képesek semmilyen keresztet találni, melyet hordozhatnának. Ha azonban Isten az Ó haragjában betegséggel, halálesettel, csalódással vagy anyagi veszteséggel sújtja őket, akkor a

83 Dániel 12,2

megpróbáltatásaikról beszélnek, és azzal a gondolattal vigasztalják magukat, hogy az Úr nyomdokaiba lépnek, Őt utánozzák azzal, hogy eltűrik azokat a bajokat, melyek elkerülhetetlenek számukra.

Bárcsak azok, akiket így megvakított a Sátán, elgondolkoznának, amíg még van idő; bárcsak őszintén és imádságos szívvel elmélkednének az Úr Jézus szavain, és azokat az Ő szent élete szerint értelmeznék! Akkor meglátnák álláspontjuk következetlenségét, és rádöbbenének, hogy betűről betűre betöltik az utolsó időkről szóló próféciaát, mely szerint az emberek az istenfélelem külső formáját megtartják, de az erejét megtagadják (2Tim 3,5). Mert a világ bármilyen tanítás pusztá hirdetését hagyni fogja, feltéve, hogy nem kísérik meg átültetni a gyakorlatba. Csak mikor a hit cselekedeteket kezd teremni, akkor találkozik a keresztény ember keserű ellenségességgel; amikor azt érzi, hogy áron is meg kell vennie az alkalmas időt, mert a napok gonoszak; amikor, tudatában lévén annak, hogy rábízott a kor, melyben él, késztetést érez, hogy hirdesse az Igét akár alkalmas, akár alkalmatlan időben, hogy úgy beszéljen, mint haldokló a haldoklókhöz; amikor nem képes többé részt venni léha multságokban vagy unaloműző szórakozásokban, mert tudja, hogy ezek csak festett függönyök a gonosz kezében, melyekkel eltakarja az emberek szeme elől a kilátást, hogy ne vegyék észre a halálos szakadék szélét, melyen járnak, hogy egyszer csak leránthassa a függönyt, és lelökje őket a mélybe.

Ezért akiknek őszinte a szívük, nem lesznek nehézségeik az elválasztóvonallal kapcsolatban: hamar rátalálnak a keresztre, melyet hordozniuk kell; érezni fogják, hogy mint Mesterük, ők sem ebből a világból valók, és valóban nyomorúságuk van benne. De bízzanak, mert Ő közel van, és nagy lesz az örömük az eljövetelekor.

A viselkedést illető engedményeknél nem kevésbé szármalmasak azok a kompromisszumok, melyeket a névleges egyház a tanítások terén megengedett. Láttuk már korábban, hogy az emberek mindig hajlamosak voltak lágyítani és gyengíteni Isten Igéjének azon részeit, melyek a saját gondolataikkal és vágyaikkal ellentétesek. Napjainkban azonban egy új, különös és istentelen elképzelés rombolja le a Biblia tekintélyének utolsó maradványait, és söpri el a névvel rendelkező egyház és a világ közötti béke útjában álló minden megmaradt korlátot, ez pedig nem más, mint az egyre erősödő ellenállás azzal szemben, amit ők doktrínának neveznek.

Mármost, ha ez az ellenkezés egyedül a saját véleményüket hangoztató emberek túlságosan pozitív állításaira vonatkozna, a nézet egészséges lenne; de ha megvizsgáljuk, kiderül, hogy az általuk használt „doktrína” szó gyakorlatilag nem más, mint a Magasságos Isten kijelentéseire és parancsolataira utaló kifejezés. És sokan, akik elvileg hisznek a Bibliában, ahelyett hogy erősítenék „a többieket, akik halófélben vannak” (Jel 3,2), nem szűnnek meg bennünket inteni, hogy legyünk könyörületesek azokkal szemben, akik visszautasítják a Szentírás minden alapvető tanítását, sőt még az Urat is megtagadják, Aki megvásárolta őket. Azt mondják, hogy ha valaki „őszinte”, akkor minden rendben lesz velük a végén; hogy nem szabad szűklátókörűnek lennünk; hogy van más bejárat is az akolba az ajtón kívül (Jn 10,7); hogy nem feltétlenül tolvajok és rablók, akik a falon átmászva jutnak be, hanem lehet, hogy inkább bátrabb és férfiasabb szelleműek, mint társaik.

Nem nehéz észrevenni, hogy az efféle érveléssel minden erejétől megfosztják a Szentírást. Ahelyett, hogy elismernék Isten élő Igéjeként, Aki az alapján fogja megítélni az élőket és a holtakat, ami megíratott benne, pusztán úgy tekintik, mint közönséges könyvet, melyben tanácsok vannak az ember számára, aki – feltételezve, hogy joga van szabadon elfogadni vagy elutasítani –, öntelt és erőszakos módon a saját fejére helyezi az Istenség koronáját. A hatalmas eszköz tehát, melyet Isten kijelölt arra, hogy elválassza gyülekezetét a világtól, ily módon le lett rombolva; a fény, mely

megvilágítja a folyamatos veszélyt és a széles út félelmetes végállomását, ki lett oltva; az emberek pedig csak mennek tovább meggondolatlanul, élvezve a pillanat apró örömeit, míg egyenesen a mélység torkába nem zuhannak.

Az ötödik ok. A népesség növekedése.

Az ötödik okkal kapcsolatban nem szükséges hosszan értekezni, hiszen a népelemszámlálási adatok nélkül is szinte minden angol beszámolhat a saját közvetlen lakókörnyezetének gyors benépesedéséről. De a világ sem látott még soha korábban ilyen hatalmas népsűrűséget, mint amilyen a mi metropoliszunkban [Londonban] is most megfigyelhető. Ugyanakkor kivándorlók tömegei hagyják el az országot, és töltik meg a föld magános helyeit. A statisztikák pedig azt mutatják, hogy a világ szinte minden részén növekszik a lakosság szám.

Ismeretes ezzel kapcsolatban egy baljós előjelű jelenség. Ugyanis, amikor megsokasodnak az emberek, az önuralom kezd alábbhagyni bennük; és, mivel megtanulnak együtt cselekedni, és egyre inkább felfuvalkodnak a maguk képzelte erejében bízva, nagy eséllyel hamarosan az istentelen vakmerőség tetteire ragadtatják magukat. A nagy szervezetek, melyek nem korlátozódnak többé egyetlen nemzet határain belülre, egy második bábeli lázadás képét vetítik előre. Közeledik a nemzetek megrázkódtatásának ideje, és sokak szíve már most megretten a félelemtől és attól, ha azokra a dolgokra néz, amelyek a földre következnek. Gondolják meg a hívők az útjaikat; mert az Úr rövidesen leszáll, hogy megnézze, mit csinálnak az emberek fiai.

A hatodik ok. A világ megnövekedett érzéketlensége Énók bizonyágtételének elutasítása miatt.

Valahányszor Isten Igéjét hűségesen hirdetik, az nem tér Hozzá vissza üresen; megcselekszi, amit Ő akar, és eredményes lesz ott, ahová küldte (Ézs 55,11); valamilyen hatást mindenkiben ki kell váltania, aki hallgatja. Elválasztja a búzát a pelyvától; vagy közelebb vonja az embereket Istenhez, vagy még jobban megkeményíti, és előkészíti őket a gyors ítéletre. „Mert Krisztus jó illata vagyunk azok között, akik üdvözülnek és azok között, akik elvesznek, ezek számára halál illata a halálra, azoknak pedig az életből fakadó illat az életre” (2Kor 2,15-16).

És így, mivel a világ nem hallgatott Énókra, erőteljes kérése, megtérésre hívó szava és az eljövendő ítéletről szóló figyelmeztetése csak megkeményítette az emberek szívét, és Isten Szellemé megszűnt tovább ébresztgetni őket. Nagyon valószínű, hogy először sokakat megérintett és meg is rémített az üzenet, de egy idő után, amikor látták, hogy egyik nap eltelik a másik után a megjövendölt bosszú minden előjele nélkül, elmúlt a félelmük; és mint az eb a maga okádására, visszatértek legkedvesebb bűneikhez; többé nem lehetett már felrázni őket, csúfolódókká váltak, és kigúnyolták a legsúlyosabb figyelmeztetéseket – a démon, aki rövid időre ki lett űzve, hét, nála gonoszabbal tért vissza, úgy hogy az utóbbi állapotuk rosszabb lett az előzőnél (Lk 11,24-26).

Ebben az esetben is úgy látszik, hogy a történelem megismétli önmagát. Mert úgy ötven évvel ezelőtt Isten az evangélium bizonyágának azóta is töretlen folyamát indította el⁸⁴, mely fokozatosan egyre erőteljesebbé vált; és mára olyan mértékben hirdetik az evangélium, amelyet a világ talán az apostolok ideje óta nem hallott. A Szellem pünkösdi erővel jött el a gyülekezetre: ébredések, bel- és külföldi missziók, és sokak személyes odaszánása nyomán ezek tértek meg. Azokat, akik valóban Krisztuséi, mintha határozottan sürgetné a felelősségérzet; kimennek az

84 Bővebben lásd: C.H. Mackintosh: A korai testvérek mozgalma

https://hitunkcelja.files.wordpress.com/2019/10/c.h._mackintosh_a_korai_testverek_mozgalma.pdf

G.H. Lang: Kérdezd csak meg az előző nemzedéket! https://hitunkcelja.files.wordpress.com/2018/08/gh_lang-kc3a9rdezd-meg-az-elc591zc591-nemzedc3a9ket.pdf – ford.

utcákra és a sikátorokba, a keresztutakra és a gyalogösvényekre, és kényszerítik az embereket, hogy jöjjenek be; a lakodalmas ház pedig gyorsan telik meg vendékekkel.

És miközben hangzik a megtérésre hívó szó és a kegyelem üzenete, s a kölcsönös buzdítás, hogy járjunk úgy mint a világosság gyermekei, mind hangosabb és hangosabb a kiáltás: „Jön a Vőlegény! Gyertek elébe!” (Mt 25,6), a hűségesek világnak szóló tanúbizonysága végső formát ölt: „Féljétek Istent, és adjatok neki dicsőséget, mert eljött ítéletének órája!” (Jel 14,7). Az erre az új időszakra utaló jelek egyre nyilvánvalóbbá váltak az utóbbi években, és számos olyan tanulmány és folyóirat látott napvilágot, melyek célja, hogy az Urunk és az apostolok által erőteljesen hirdetett, ám régóta figyelmen kívül hagyott igazságot feléleszthessék. Könyvek és traktátusok százai születtek ugyanarról a témáról; míg a későbbi ébredési prédikátorok többsége, és más tanúk naponként gyarapodó tömege oly széleskörűen hirdette, hogy mostanra nehéz volna olyan átlagos keresztényt találni, aki tudatlan lenne a nagy reménységet illetően, még ha nem is fogadja el sajátjaként.

Jelentős változás is történik e tanúbizonyságot illetően, amitől az még kiegyensúlyozottabbá és erőteljesebbé válik. Mert habár csak rövid idő telt el azóta, hogy a prófétai szerzők szinte közmondásossá vált módon nem tudtak egymással egyetértésre jutni, nagy részük kezd csodálatos harmóniába kerülni minden fő pontot illetően, hirdetve, hogy mindenkinek arra az eseményre kell várakozással tekintenie, amikor felhangzik a parancs, mely összehívja a gyülekezetet Ura jelenlétébe. Ezért számos részletet illetően találhatunk hasonlóságot aközött, ahogyan Isten népe a mostani korban hirdeti ezeket az igazságokat, és aközött, ahogyan Énók Noé napjait megelőzően prófétált.

A világi tömegek azonban ismét elutasítják Isten egyre sürgetőbb felszólításait, aminek természetes következménye, hogy Szelleme nem marad többé az emberekkel; hitetlenség és babonáság veti sötét árnyékát még a kereszténység legkiváltságosabb országaira is. A mi saját földünkön micsoda izgatottságot váltott ki vagy húsz évvel ezelőtt az *Essays and Reviews*⁸⁵ kiadása, de bármily gyönyörűséggel üdvözölték is azok, akik Isten kijelentésének nem akarnak engedni, már ki is mosta az emlékezetből a még merészebb hitetlen irodalom áradata, mely azóta folyamatosan ömlik a sajtóból. Újságjaink, magazinjaink és folyóirataink közül milyen kevés kerülte el a fertőzést! Nézeteiket bátran hirdető, szekuláris humanisták micsoda sokasága lelhető fel országunkban, az Isten Igéjét durván gyalázó, Isten létezését tagadó vagy Őt igazságtalansággal vádoló, merész istenkáromlótól kezdve a kifinomult és ravasz érvelőig, aki boldogan homályosítaná el Teremtőjének kimondhatatlan világosságát az emberi intellektus pislákoló lámpása előtt! Szükségtelen ugyanakkor szaporítani a szót egy ennyire egyértelmű dologban, vagy időt pazarolni a szertartásosság és a pápaság párhuzamos terjeszkedésének bizonyítására, ami immár teljesen nyilvánvaló a legfelületesebb szemlélő számára is; míg a varázslás elterjedésével kapcsolatban a következőkben még több mondanivalónk is lesz.

Nincsen hát okunk arra következtetni ezekből a hitehagyásokból és abból, hogy napjaink általánosságban emlékeztetnek a vég Pál által megírt (2Tim 3,1-9) vészterhes napjaira, hogy amiért a keresztény világ általánosan elutasította az evangéliumot, elkerülhetetlen büntetésképpen ítélőképességében megvakul és visszafordíthatatlanul megkeményedik?

A hetedik ok. Törvénytelen érintkezés az ég lakóival.

Noé napjainak hetedik, szörnyű jellemzője volt, hogy másik szférához tartozó lények jelentek meg törvénytelen módon az emberek között. Ez, felelnék sokan, bizonyosan olyan esemény, mely még

85 Az 1860-ban kiadott válogatás az anglikán egyház hat klerikusa és egy laikusa által írt hét esszét tartalmaz a kereszténységről, és a bibliakritika szellemében íródott. - ford.

nem rázta meg a mi korunkat, bármilyen különös tapasztalataink is legyenek; legalább van valami, aminek még be kell következnie ahhoz, hogy teljes legyen azoknak a hatásoknak a végzetes köre, mely a régi világ romlását okozta. Azonban ha szorgalmasan összevetjük az Igét azokkal a dolgokkal, melyek most közöttünk végbe mennek, nagyon más következtetésre juthatunk, és kialakul az erős meggyőződés bennünk, hogy ennek az utolsó, szörnyű ellenségnek az előretolt hadállásai már a határokon belül vannak. Mert többé nem lehet tagadni a spiritualizmusnak nevezett hitehagyás természetfeletti jellegét, mely példátlan gyorsasággal söpör végig a világon, és amely vonzza rajongóit, és pusztán a csodák folyamatos megnyilvánulásaival markában tartja őket. Hasztalan dolog erről az erőről mint pusztá szemfényvesztésről beszélni, ami az irodalmi élet elitjébe tartozók közül is meggyőzött egyeseket, és számos tudóst is megfogott hálójával, akik először csak cáfolat céljából kezdték vizsgálni ezeket. Semmi sem lehet veszélyesebb a teljes hitetlenségnél; mert a teljes mértékben szkeptikus ember, ha egyszer csak szembetalálja magát a természetfelettiel, minden ember közül a legvalószínűbben fog teljes önalávetéssel engedni az új csoda papjainak. Sokkal jobb imádságosan tudakozni, hogy ezek a dolgok lehetségesek-e, és ha igen, a Biblia mit tanít róluk, hogy tudjuk, milyen fényben tekintsünk rájuk. Így fel leszünk fegyverkezve az ördög minden gonoszságával szemben.

A spiritualizmus természetének és történetének megfelelő terjedelmű ismertetése abból a célból, hogy bemutassuk látható azonosságát az özönvíz előtti bűnnel, komoly téma, és a továbbiakban külön fogunk foglalkozni vele.

– vége az első résznek –